

waterschap
**Hollandse
Delta**

waterschap Hollandse Delta

Jaarstukken 2019

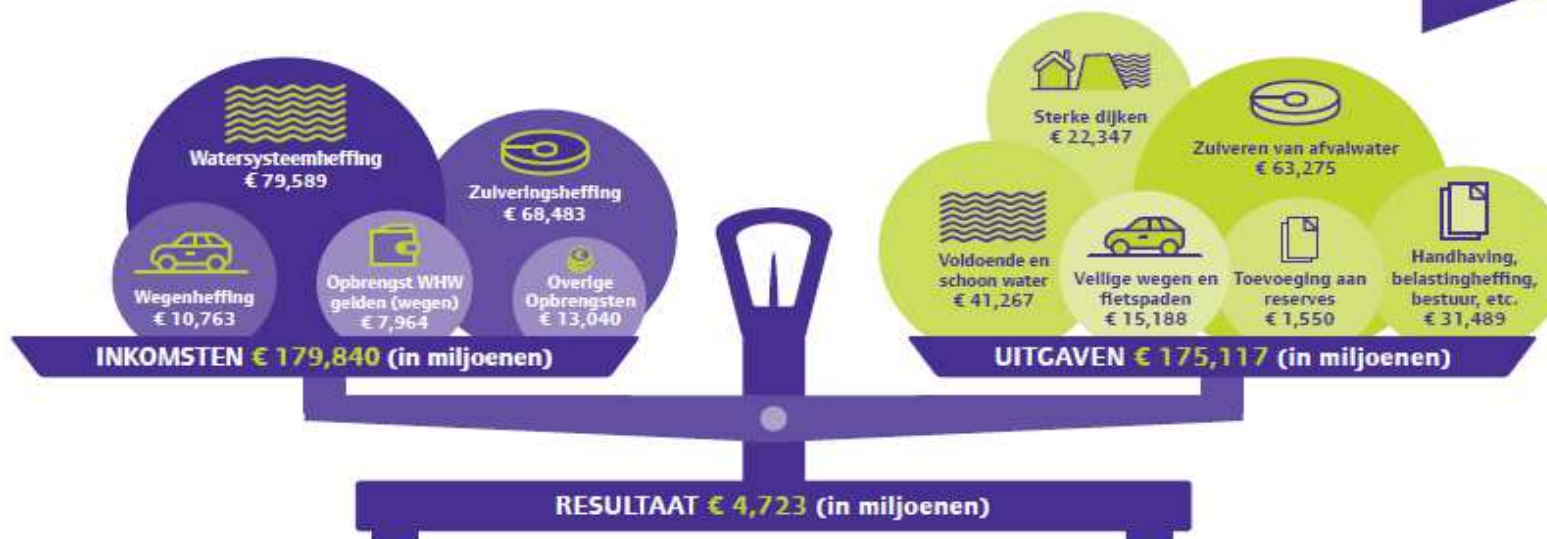
Exploitatierkening in één oogopslag

Jaarrekening 2019 Inkomsten en uitgaven

Bedragen x € 1 mln

waterschap
**Hollandse
Delta**

Inhoudsopgave

1	Samenvatting Jaarstukken 2019	4	6	Financiële overzichten	132
1.1	Inhoudelijke speerpunten	5	6.1	Gecomprimeerde staat van lasten en baten per programma	132
1.2	Financiële analyse op hoofdlijnen	12	6.2	Exploitatierkening en toelichting exploitatierkening	134
1.3	Leeswijzer	16	6.3	Overzicht van programma's naar taken	141
	Jaarverslag	17	6.4	Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten	142
2	Bestuurlijke ambities	18		Overige gegevens	143
3	Programmaverantwoording	27	7	Vaststelling Jaarstukken 2019	144
3.1	Programma Waterveiligheid	27	8	Controleverklaring accountant	146
3.2	Programma Water	33	9	Bijlagen	153
3.3	Programma Waterketen	43	9.1	Investeringen	153
3.4	Programma Wegen	53	9.2	WSHD in kengetallen	183
3.5	Bestuur en Organisatie	58	9.3	Doelenboom Waterbeheerprogramma en Wegenbeheerprogramma	184
3.6	Algemene dekkingsmiddelen	67	9.4	Overzicht rechtsgedingen	186
4	Paragrafen	69	9.5	Overzicht Prestatie-indicatoren	188
4.1	Ontwikkelingen sinds vorig begrotingsjaar	69	9.6	Lijst van begrippen en afkortingen	207
4.2	Incidentele baten en lasten	69			
4.3	Reserves en voorzieningen	73			
4.4	Waterschapsbelastingen	74			
4.5	Weerstandvermogen	77			
4.6	Houdbare overheidsfinanciën	85			
4.7	Financiering	85			
4.8	Verbonden partijen	89			
4.9	Bedrijfsvoering	101			
4.10	EMU-saldo	103			
4.11	Duurzaamheid en innovatie	105			
4.12	Rechtmatigheid	106			
	Jaarrekening	109			
5	Balans	110			
5.1	Balans	110			
5.2	Grondslagen voor waardering en resultaatbestemming	111			
5.3	Toelichting op de balans	114			

1 Samenvatting Jaarstukken 2019

Hierbij bieden wij u de Jaarstukken 2019 van waterschap Hollandse Delta aan. Met de jaarstukken legt het college van dijkgraaf en heemraden (D&H) verantwoording af aan de Verenigde Vergadering (VV) over de prestaties, activiteiten en werken van het afgelopen jaar met daaraan gekoppeld de verantwoording van de lasten en baten, alsmede de financiële positie van het waterschap.

De missie voor waterschap Hollandse Delta is als volgt geformuleerd. Bepalend hierbij is het gebied, de taken, het kwaliteitsniveau en de relatie met anderen (zowel inwoners als medeoverheden) en de medewerkers.

“Waterschap Hollandse Delta beschermt de Zuid-Hollandse Eilanden tegen wateroverlast, beheert het oppervlaktewater, zuivert het afvalwater, beheert de (vaar)wegen en levert een actieve bijdrage aan de ruimtelijke invulling van zijn gebied. Het richt zich daarbij, samen met anderen, op veilig en duurzaam wonen, werken en recreëren voor burgers, bedrijven en andere gebruikers. Hollandse Delta is vooruitstrevend, open en transparant in de uitvoering van zijn taken, streeft naar de beste verhouding tussen maatschappelijke kosten en baten, stelt zich ten dienste van zijn omgeving en is een goed en aantrekkelijk werkgever.”

De jaarstukken zijn opgebouwd conform de verslaggevingsregels voor de waterschappen. De hoofdlijnen van deze voorschriften zijn vastgelegd in hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit en gedetailleerd uitgewerkt in de Regeling Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (RBVW).

1.1 Inhoudelijke speerpunten

Hieronder wordt per programma een korte samenvatting gegeven van de inzet in 2019:

Programma	Begroting 2019	Realisatie 2019
1. Waterveiligheid	<p>De hoofddoelstelling van het programma Waterveiligheid is het beschermen van de Zuid-Hollandse eilanden tegen overstromingen. Via de meerlaagse veiligheidsbenadering (preventie, ruimtelijke inrichting en crisisbeheersing) wordt hieraan invulling gegeven.</p> <p>De speerpunten voor 2019 zijn:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het uitvoeren van de (voor)verkenning van twee projecten uit het (nieuwe) hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). 2. Het uitvoeren van de eerste beoordelingsronde voor de primaire waterkeringen. 3. Het uitvoeren van de verbeteragenda zorgplicht naar aanleiding van de eerste formele audit door de Inspectie van Leefomgeving en Transport (ILT) over de wijze waarop de zorgplicht voor de primaire waterkeringen ingericht is en uitgevoerd wordt. 4. Het evalueren en actualiseren van het Calamiteitenbestrijdingsplan Waterkeringen. <p>Burap 2-2019:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De innovatieve benadering voor het beoordelen van de veiligheid is gevalideerd, zodat hiermee de veiligheidsanalyse afgerond kan worden. Met betrekking tot het project Zettingsvloeiing V3T is besloten de verkenningsfase en planuitwerkingsfase samen te voegen. Effect hiervan is dat er minder kosten gemaakt worden. 2. Omdat er ruimte is bij marktpartijen om trajecten eerder te onderzoeken, is in de VV van september besloten exploitatiegeld voor het grondonderzoek naar voren te halen. Het project blijft daarmee op koers om eind 2019 zeven trajecten beoordeeld te hebben, en eind 2022 alle trajecten. 3. De uitvoering van de verbeteragenda voor de zorgplicht loopt achter op de planning. Vanwege de beperkte interne capaciteit, 	<ol style="list-style-type: none"> 1. De voorverkenning van het versterkingsproject Geervliet-Heenvliet 20-3 is conform planning uitgevoerd. Het resultaat van het innovatieve deel is een nieuwe rekenmethode voor het uitvoeren van de veiligheidsanalyse. Op dit moment wordt onderzocht of WSHD kan deelnemen aan een grote praktijkproef (in de Hedwigepolder) om deze nieuwe inzichten toe te passen. Voor het project Zettingsvloeiing V3T is eind 2019 de beschikking verleend voor de verkennings- en planuitwerkingsfase. 2. De eerste beoordelingsronde voor de primaire waterkeringen verloopt volgens planning. Conform VV besluit in september 2019 is het grondonderzoek voor alle te beoordelen primaire keringen naar voren gehaald. Niet alle onderzoeken konden ook in 2019 worden uitgevoerd door onvoorzien gebrek aan capaciteit bij de aannemer. Per eind 2019 zijn 7 trajecten beoordeeld. Daarnaast zijn flinke stappen gezet om tot het 'handboek beoordeling waterkeringen' te komen. 3. De uitvoering van de verbeteragenda voor de zorgplicht loopt achter op de planning. Vanwege de beperkte interne capaciteit, en de krapte op de arbeidsmarkt voor specialistisch personeel in de eerste drie kwartalen van 2019, is het doel om per eind 2019 de helft van verbeteragenda gerealiseerd te hebben, niet gehaald. 4. Op basis van de evaluatie van het calamiteitenbestrijdingsplan is het traject opgestart om tot herziening van de dijkbewakingsorganisatie en het Calamiteitenbestrijdingsplan Waterkeringen bij waterschap Hollandse Delta te komen. Dit wordt in 2020 afgerond.

Programma	Begroting 2019	Realisatie 2019
	<p>alsook de mogelijkheid om ondersteuning vanuit de markt te betrekken, wordt het doel om per eind 2019 de helft van verbeteragenda gerealiseerd te hebben, niet gehaald. Inmiddels is het gelukt om de capaciteit van de organisatie op peil te brengen, zodat de verwachting is dat in 2020 alle verbeterpunten gerealiseerd zijn.</p> <p>4. Het traject is in 2019 opgestart en wordt in 2020 afgerond.</p>	
2. Water	<p>Het doel van het programma Water is het realiseren en in stand houden van een regionaal watersysteem waarvan de basis op orde is, dat voldoende robuust is om de gevolgen van de klimaatverandering op te kunnen vangen en waarmee de verschillende gebruiksfuncties zo goed mogelijk bediend kunnen worden.</p> <p>De speerpunten voor 2019 zijn:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het uitvoeren van de regionale watersysteembeoordeling teneinde de wateropgave te bepalen. Daarop volgend starten met het bepalen van het benodigde maatregelen. 2. Starten met het vaststellen van de voorzieningenniveaus zoetwater. 3. Verder invulling geven aan de KRW-opgaven voor het Stroomgebiedsbeheerplan 2 en maatregelen planperiode 2022 – 2027 voorbereiden. 4. Onderzoek starten naar de effecten van klimaatverandering op de waterkwaliteit. <p>Burap 2-2019:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De opgave op peilgebiedniveau moet gedeeltelijk nog verder in beeld gebracht worden. Parallel hieraan wordt in peilgebieden waar de gedetailleerde opgave in beeld is, gestart met het bepalen van de benodigde maatregelen. Een belangrijke voorwaarde is dat er vastgestelde kaders zijn voor de invulling van de wateropgave. Vaststelling van die kaders is richting het einde van dit jaar voorzien, waarbij er eerst tijd genomen wordt om aan zorgvuldige bestuurlijke beeldvorming te doen 	<ol style="list-style-type: none"> 1. De regionale watersysteembeoordeling is uitgevoerd. Het bepalen van de benodigde maatregelen is in voorbereiding. Omdat de kaders voor invulling van de wateropgave in 2019 niet zijn vastgesteld, ontbraken de benodigde uitgangspunten om maatregelen uit te kunnen werken. In februari 2020 zijn de kaders alsnog vastgesteld en daarmee kunnen de maatregelen bepaald gaan worden. 2. Conform planning is in 2019 gestart met een inventarisatie om de zoetwaterbeschikbaarheid in beeld te brengen. Dit is eerst op hoofdwatersysteem gebeurd. Daarna is de vervolgstap (gedetailleerder in het gebied in beeld brengen van de zoetwaterbeschikbaarheid) in gang gezet. Afronding hiervan is voorzien in 2020. 3. Er is gewerkt aan een verdere invulling van de huidige KRW-opgaven en er is een start gemaakt om de maatregelen in de planperiode 2022-2027 uit te werken. Verdere uitwerking vindt in 2020 plaats, conform het opgestelde plan van aanpak. 4. Er is een onderzoek gestart naar de effecten van klimaatverandering op de waterkwaliteit. Uitkomsten van dit onderzoek zullen in de loop van 2020 beschikbaar komen.

Programma	Begroting 2019	Realisatie 2019
	<p>(informatieve VV op 30 oktober) voordat een besluit genomen wordt.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. De eerste inventarisatie om de (zoet)waterbeschikbaarheid in beeld te brengen heeft in 2019 plaatsgevonden. De vervolgstap is dat dit gedetailleerder wordt gedaan en dat het gesprek hierover met het gebied gestart wordt. 3. Doordat het onderzoek hierna langer heeft geduurd hebben de uitkomsten hiervan enige vertraging opgelopen. Ondanks de vertraging wordt de totaalplanning gehaald. 4. De start voor het in beeld brengen van de effecten van klimaatverandering op de waterkwaliteit wordt conform planning later dit jaar gestart. 	
3. Waterketen	<p>Het hoofddoel van het programma Waterketen is zorgen voor een doelmatige en duurzame bouw en exploitatie van zuiveringstechnische werken (transport, zuiveren van afvalwater en slibverwerking) binnen de wettelijke eisen en bepalingen, nu en in de toekomst. Hiervoor werken we effectief samen met andere partners in de keten.</p> <p>De speerpunten voor 2019 zijn:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Begin 2019 wordt het strategisch onderhoudsbeleidsplan vastgesteld. De bedrijfswaarden voor de zuiveringen zijn de basis van dit plan en zullen integraal worden meegenomen in de vaststelling van het plan. 2. Op basis van het onderhoudsbeleidsplan worden de onderhoudsconcepten vanaf 2019 fasegewijs voor de zuiveringskringen vernieuwd, en vervolgens ten uitvoer gebracht. Hiermee wordt het onderhoud steeds gericht uitgevoerd op basis van belangrijke waarden zoals veiligheid en het onderhoud op orde. In 2019 wordt de eerste extra financiële impuls gegeven van € 1,67 miljoen structureel aan een meerjarige aanpak voor een verbeterde balans tussen preventief en correctief onderhoud, het realiseren van alle 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Het Strategisch Onderhoudsbeleidsplan (SOP) met de bedrijfswaarden is op 31 januari 2019 vastgesteld door de VV. 2. D&H heeft bestuurlijk richting gegeven (met een Plan van Aanpak op hoofdlijnen) aan de organisatie met het meerjarig op orde komen en actualiseren van de onderhoudsconcepten en opstellen van een Meerjarenonderhoudsprogramma. In 2019 is gestart met het actualiseren van de onderhoudsconcepten. <p>Voor 2019 zijn de gerealiseerde onderhoudskosten significant hoger dan oorspronkelijk begroot. De belangrijkste redenen hiervoor zijn het uitvoeren van extra maatregelen (ombuiging, Huis op orde) ten aanzien van veiligheid en voldoen aan wet- en regelgeving, preventief onderhoud en storingen.</p> <p>De onderhoudssituatie heeft ook geleid tot het achterblijven van de zuiveringsprestaties en overschrijding van de lozingsisen (Dokhaven, Hoogvliet, Piershil en Dordrecht) met als gevolg een last onder dwang vanuit het bevoegd gezag voor de eerste twee zuiveringen.</p> <p>Er is hard gewerkt aan het uitvoeren van maatregelen Huis op orde en er is gestart met Implementatie Assetmanagement. Bij het uitvoeren van de werkzaamheden is vooral ingezet op het maximaal</p>

Programma	Begroting 2019	Realisatie 2019
	<p>wettelijke inspecties en een verdere professionalisering van de organisatie.</p> <p>Vanuit de algemene bestuurlijke ambitie om in 2050 kosteneffectieve en circulaire zuiveringen gerealiseerd te hebben, zijn voor 2019 de volgende speerpunten benoemd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Het uitvoeren van het investeringsprogramma van de slibverwerkingsinstallatie Sluisjesdijk op basis van de uitkomst van de in 2015 vastgestelde ALM-studie Sluisjesdijk. 4. Het uitwerken van de voorkeursvarianten vanuit de ALM's Goeree Overflakkee en Spijkenisse en de uitwerking daarvan in meerjarenplannen en projectvoorstellen. 5. Het uitvoeren van de ALM's Heenvliet en Hellevoetsluis. 6. Het uitvoeren van het Energie Efficiency Plan 2017-2020. 7. Het opstarten en uitvoeren van de ALM's Dokhaven en Dordrecht. <p>Burap 1-2019:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het Strategisch Onderhoudsbeleidsplan (SOP) met de bedrijfswaarden is op 31 januari 2019 vastgesteld door de VV. 3. Het investeringsprogramma Sluisjesdijk is volop in uitvoering. Afstemming, beheersing en optimalisatie van raakvlakken, scope en risico's vindt continue plaats. 6. Energie Efficiency Plan (EEP); de hoofddoelstelling is al behaald (efficiencyverbetering van 26% in 2021) maar een aantal maatregelen kan niet conform de in het EEP opgenomen planning worden gerealiseerd. Dit i.v.m. de programmabrede opgave bij Zuiveren/Waterketen en de daarmee samenhangende prioriteitstelling. De consequenties hiervan zijn nog niet bekend en zijn afhankelijk van het oordeel van het bevoegd gezag. Pro forma zal WSHD in overleg treden met het bevoegd gezag om e.e.a. af te stemmen. <p>Burap 2-2019:</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Binnen de Waterketen wordt hard gewerkt aan het uitvoeren van maatregelen Huis op orde, actualiseren van de 	<p>beheersen van risico's (t.a.v. de prestaties) en het realiseren van kansen. Hiermee is tevens gestart met de ombuiging van correctief naar preventief onderhoud.</p> <p>Ook is veel werk verricht op het gebied van professionalisering van de eigen werkprocessen, het binnenhalen van extra capaciteit en het uitzetten van werk bij aannemers.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Het investeringsprogramma Sluisjesdijk is volop in uitvoering. Afstemming, beheersing en optimalisatie van raakvlakken, scope en risico's vindt continu plaats. 4. ALM-variantenstudie Goeree-Overflakkee en Spijkenisse zijn afgerond en bestuurlijke besluitvorming over de voorkeursvarianten heeft plaatsgevonden in de september-VV. 6. Energie Efficiency Plan (EEP); de hoofddoelstelling is al ruimschoots behaald (efficiencyverbetering van 26% in 2021). Een aantal (voorwaardelijke) maatregelen kan niet conform de in het EEP opgenomen planning worden gerealiseerd. I.v.m. de programmabrede opgave in de Waterketen en de daarmee samenhangende prioriteitstelling. In 2019 is dit gerapporteerd in het (jaarlijks) elektronische milieoverslag aan het bevoegd gezag. 5. en 7. Mede op basis van de opgedane ervaringen bij Goeree-Overflakkee en Spijkenisse zijn de bestuurlijke kaders ALM-studies geëvalueerd en is een geactualiseerde versie vastgesteld in de november-VV. Op basis daarvan is een interne opdracht geformuleerd voor het opstarten van de ALM-variantenstudies Dokhaven, Dordrecht, Hellevoetsluis en Heenvliet.

Programma	Begroting 2019	Realisatie 2019
	<p>onderhoudsconcepten en invoering assetmanagement. Gedurende die uitvoering die voorzien was in Burap 1 2019 is gebleken dat een aantal financieel omvangrijke risico's waarmee rekening gehouden werd, zich niet voorgedaan heeft. Bij het uitvoeren van de werkzaamheden wordt vooral ingezet op het aanpakken van die elementen in de zuiveringen die een grote bijdrage leveren aan de zuiveringsprestaties of waar veel storingen optreden. Hiermee komt de omschakeling van het storingsonderhoud naar preventief onderhoud langzaam op gang. De onderhoudssituatie zorgt nog steeds voor het achterblijven van de prestaties van de installaties wat mogelijk consequenties kan hebben voor zowel de individuele als gebiedsbrede lozingseisen. Hierover wordt gerapporteerd in de tabel met prestatie indicatoren. De verdere ontwikkeling en professionalisering van de organisatie is onderdeel van het Implementatietraject Assetmanagement en Huis op orde. In de afgelopen periode is veel werk verricht op het gebied van professionalisering van de eigen werkprocessen, het binnenhalen van extra capaciteit en het uitzetten van werk bij aannemers. Dit heeft zeker effect gehad op de realisatiegraad. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat inmiddels de grenzen van wat op dit moment kan worden bereikt genaderd worden. Zeker de mogelijkheden van het uitzetten van werk in de markt wordt steeds lastiger en dit remt de verdere verhoging van de realisatiegraad. Voor 2020 zijn weer meer mogelijkheden voorzien.</p> <p>4. ALM-variantenstudie Goeree-Overflakkee en Spijkenisse is afgerond en besluitvorming heeft plaatsgevonden in de VV van september.</p> <p>5. en 7. Op basis van de herijking ALM-studies en de opgedane ervaringen bij Goeree-Overflakkee/Spijkenisse is een interne opdracht geformuleerd voor de opstart van de ALM-variantenstudies Heenvliet, Hellevoetsluis, Dokhaven, Dordrecht.</p>	

Programma	Begroting 2019	Realisatie 2019
4. Wegen	<p>De hoofddoelstellingen van het programma Wegen zijn verkeersveiligheid en bereikbaarheid.</p> <p>De speerpunten voor 2019 zijn:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het afsluiten van een intentieovereenkomst met alle gemeenten voor de overdracht van de wegentaak. 2. Duurzaam Veilige inrichting van wegen conform het Wegenbeheerplan. 3. Intensiveren van het (groot) onderhoud aan wegen. 4. Het uitvoeren van ecologisch bermbeheer. <p>Burap 2-2019:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het college is voornemens om in november 2019 een voorstel aan de Verenigde Vergadering voor te leggen over de transitie van de waterschapswegen. In lijn met het verloop van het besluitvormingsproces voor dit onderwerp, is het naar verwachting niet haalbaar om in 2019 een intentieovereenkomst met de gemeenten af te sluiten. 3. Het intensiveren van het (groot) onderhoud aan de wegen heeft met de beschikbaarstelling van het krediet vanuit "Huis op orde" een extra impuls gekregen. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tijdens de Verenigde Vergadering van 27 november 2019 is een voorstel om de transitie van de waterschapswegen stop te zetten ingetrokken, en is het onderwerp toegevoegd aan het Bestuursprogramma 2019-2023. 2. Op basis van het Wegenbeheerprogramma zijn voor het Duurzaam Veilig inrichten van de waterschapswegen budgetten beschikbaar voor trajectaanpakken alsook een gebiedsgerichte aanpak. Bij een trajectaanpak is het noodzakelijk een specifieke weg ingrijpend te wijzigen (wijziging van de categorisering of forse ruimtelijke ingrepen). In 2019 stond de aanpak van de Rotterdamseweg op het programma. Bij de gebiedsgerichte aanpak worden, veelal in combinatie met groot onderhoud, kleinere aanpassingen doorgevoerd zoals het aanpassen van de belijning of het realiseren van plateaus en wegversmallingen. 3. Op basis van de rationele wegbeheersystematiek van het CROW werkt het waterschap jaarlijks aan het groot onderhoud van de wegen. Daarbij wordt primair gekeken naar die wegen waarvan de technische staat om een directe aanpak vraagt. Daarbij wordt overeenkomstig het Wegenbeheerprogramma en de aanvullende besluitvorming gekeken naar het percentage D (kwaliteit is zeer slecht) per gemeente. In 2019 is, samen met de Huis-op-Orde-budgetten voor ruim € 9 miljoen aan groot onderhoud uitgevoerd. 4. Om de biodiversiteit te verbeteren is, mede op basis van het Opgaveplan Duurzaamheid, een beleidsregel opgesteld om het maaien van wegbermen aan te passen. In de loop der jaren is van meerdere percelen het maaibeleid aangepast (maaïen en afvoeren). In 2019 is dit areaal nog verder uitgebreid. De feitelijke effecten moeten in de loop der jaren duidelijk worden. Hiertoe is een monitoringsprogramma opgestart.

Programma	Begroting 2019	Realisatie 2019
5. Bestuur en Organisatie	<p>Om de uitdagingen die op ons afkomen ten aanzien van veranderingen in klimaat en maatschappij het hoofd te bieden, zijn ambities opgesteld voor de korte en lange termijn:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Waterschap Hollandse Delta bereidt zich daadkrachtig en flexibel voor op het versneld veranderende klimaat; 2. Waterschap Hollandse Delta is in 2030 energieneutraal; 3. Waterschap Hollandse Delta voert zijn kerntaken in 2050 volledig circulair uit; 4. In 2021 is de 'basis' van de aanjagers hiervoor (digitalisering, innovatie, asset management, Omgevingswet) gerealiseerd zoals deze in de plandocumenten is, of zal worden, opgenomen. 5. Op 20 maart 2019 vinden de waterschapsverkiezingen plaats waarna een nieuw dagelijks en algemeen bestuur worden geïnstalleerd. 	<p>1 t/m 4. Voor de stand van zaken omtrent de speerpunten klimaatadaptatie, energietransitie, circulair en duurzaam, innovatie, digitalisering, assetmanagement en omgevingswet wordt verwezen naar hoofdstuk 2, Bestuurlijke Ambities.</p> <p>5. Met een opkomst van 46% zijn de waterschapsverkiezingen op 20 maart 2019 goed verlopen. Na de rechtmatige vaststelling van de uitslag door het Centraal Stembureau zijn de leden van de Verenigde Vergadering op 28 maart 2019 geïnstalleerd. De evaluatie en financiële afsluiting van het project heeft in 2019 plaatsgevonden.</p>

1.2 Financiële analyse op hoofdlijnen

1.2.1 Exploitatie

Exploitatie (bedragen x € 1 mln.)	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2019	Afwijkingen t.o.v. begroting 2019 incl. wijzigingen	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Waterveiligheid	21,095	20,287	20,821	19,908	-0,914	V
Voldoende en Schoon Water	42,635	46,932	44,704	40,603	-4,101	V
Waterketen	61,233	61,176	64,669	62,043	-2,626	V
Wegen	6,292	10,287	6,433	6,756	0,323	N
Bestuur en Organisatie	12,479	22,390	17,027	18,271	1,245	N
Dekkingsmiddelen	-150,384	-149,512	-154,983	-153,854	1,129	N
Saldo van baten en lasten voor bestemming	-6,650	11,560	-1,330	-6,274	-4,944	V
Toevoeging aan reserves	21,623	7,241	24,759	24,570	-0,190	V
Onttrekking aan reserves	-16,449	-18,801	-23,519	-23,019	0,500	N
Saldo van baten en lasten na bestemming	-1,476	-	-0,089	-4,723	-4,634	V

Eind 2018/begin 2019 is geconstateerd dat er achterstanden zijn in de vernieuwing en het onderhoud van onze assets. In 2019 is een belangrijke start gemaakt met het 'Huis op orde' krijgen. De VV heeft in juli 2019 extra middelen beschikbaar gesteld om al in 2019 te kunnen starten met de eerste noodzakelijke activiteiten. Dit heeft geleid tot een werving en selectiecampagne, zowel intern als extern, om de capaciteit van WSHD op orde te krijgen en te vergroten. Daarnaast zijn aanvullende financiële middelen beschikbaar gesteld vanuit de reserves. De aanvullende middelen zijn met name beschikbaar gekomen voor Voldoende en Schoon Water, Waterketen, Wegen en Bestuur en Organisatie (o.a. personeel). De wijze waarop de middelen zijn ingezet, zijn per taak verschillend geweest. Een nadere toelichting hierop is gegeven in paragraaf 1.1. Bij het afsluiten van 2019 is gebleken dat ten opzichte van de begroting er veel extra werkzaamheden zijn uitgevoerd maar dat het niet gelukt is alle vanuit de begroting geplande werkzaamheden inclusief de extra werkzaamheden vanuit Huis op orde uitgevoerd te krijgen. Conform de verslaggevingsregels zijn de reserves volledig onttrokken op basis van besluitvorming VV. Het financieel resultaat over 2019 na bestemming bedraagt € 4,7 miljoen voordelig.

Het resultaat over 2019 bestaat voornamelijk uit de volgende onderdelen:

- Een voordelig saldo van € 0,9 miljoen vanuit Waterveiligheid als gevolg van het niet volledig uitgevoerd krijgen van alle werkzaamheden voor de beoordeling van de primaire waterkeringen en het vrijvallen van een risicoreservering voor het Normtraject 20-3 omdat de risico's waarmee rekening gehouden werd zich niet hebben voorgedaan.
- Voor Voldoende en Schoon Water een voordelig saldo van € 4,1 miljoen met name als gevolg van vertraagde realisatie baggeren en niet uitgevoerd onderhoud aan watergangen en waterbergingen door de PFAS problematiek en een correctie op de betaalde energiebelasting voor de jaren 2013 tot en met 2018 als gevolg van afspraken met de Belastingdienst over de clustering van energieaansluitingen binnen het programma Voldoende en Schoon Water.
- Een voordeel van € 2,6 miljoen vanuit het programma Waterketen door het doorlopen van de werkzaamheden in 2020, lagere bijdragen aan gemeenten als gevolg van verrekening en teruggave BTW, geen leidingverleggingen vanuit plannen derden en lagere onderzoek- en voorbereidingskosten omdat

de noodzakelijk informatie inmiddels op andere wijze beschikbaar was gekomen of is doorgeschoven naar 2020.

- Een nadeel van € 0,3 miljoen voor het programma Wegen doordat in de laatste maanden van 2019 meerdere veiligheidsissues moesten worden opgelost, mede door het achterstallig onderhoud op onze wegen. Deze issues waren van dermate aard dat herstel niet kon wachten.
- Voor Bestuur en Organisatie is het nadeel € 1,2 miljoen, dit wordt met name veroorzaakt door een noodzakelijke ophoging van de voorziening wachtgeld en pensioenen.
- Een nadelig saldo van € 1,1 miljoen op Algemene Dekkingsmiddelen grotendeels als gevolg van lagere belastingopbrengsten over 2019.
- Een nadeel van € 0,3 miljoen op de reservemutaties. Er is minder onttrokken aan de reserves als gevolg van lagere kosten voor activiteiten waarvan de dekking afkomstig is uit de reserves.

Gedurende 2019 zijn uitgaven voor activiteiten die in de begroting als exploitatie waren opgenomen, conform besluitvorming van de VV bij Burap 1 en Burap 2 2019, als investeringen aangemerkt. De bedragen over 2019 per programma betreffen: Voldoende en Schoon Water € 0,7 miljoen, Waterketen € 0,7 miljoen en Wegen € 4,4 miljoen. De exploitatiebegroting (kolom begroting incl. wijzigingen in bovenstaande tabel) is hiertoe naar beneden bijgesteld, en de bedragen zijn als investeringen opgevoerd. De uitgevoerde investeringen zijn toegelicht in bijlage 9 van de jaarstukken. De extra kapitaallasten (rente en afschrijven) van de investeringen zijn opgenomen in de meerjarenbegroting.

Vanuit het positief resultaat over 2019 wordt de VV verzocht in te stemmen met het meenemen van € 0,9 miljoen naar 2020 (budgetoverheveling) omdat dit bedrag samenhangt met werkzaamheden waarvoor in 2020 geen budget is opgenomen in de begroting. Dit zijn activiteiten waarvan de uitvoering is voorbereid dan wel gestart in 2019 maar niet in 2019 kon worden afgerond.

Tabel aansluiting begroting en begroting na wijzigingen

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Primitieve Begroting 2019	Na verwerking Burap 1- 2019	Budget- overhevelingen jaarrekening 2018	Begrotings- wijziging Huis op orde VV 3 juli 2019	Begrotings- wijziging ontwikkeling energiekosten VV 25 sep 2019	Begrotings- wijziging 1e beoordelings- ronde primaire waterkeringen VV 25 sep 2019	Na verwerking Burap 2- 2019	Begroting incl. wijzigingen 2019
Waterveiligheid	20,287	20,151	0,278	-		0,463	20,821	20,821
Voldoende en Schoon Water	46,932	45,265	0,105	1,000			44,704	44,704
Waterketen	61,176	62,776	0,064	2,150	1,400		64,669	64,669
Wegen	10,287	8,485	-	-			6,433	6,433
Bestuur en Organisatie	22,390	20,041	0,160	0,640			17,027	17,027
Algemene dekkingsmiddelen	-149,512	-147,652	-	-			-154,983	-154,983
Saldo van baten en lasten voor bestemming	11,560	9,066	0,606	3,790	1,400	0,463	-1,330	-1,330
Toevoeging aan reserves	7,241	14,130	-	-			24,759	24,759
Ottrekking aan reserves	-18,801	-20,332	-0,606	-3,790	-1,400	-0,463	-23,519	-23,519
Saldo van baten en lasten na bestemming	-	2,865	-	-	-	-	-0,089	-0,089

Tabel belasting opbrengsten

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 incl wijzigingen	Jaarrekening 2019	Afwijkingen t.o.v. begroting 2019 incl. wijzigingen	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Watersysteemheffing	78,910	78,096	80,264	79,296	-0,968	N
Wegenheffing	9,737	10,086	10,580	10,763	0,183	V
Zuiveringsheffing	66,681	66,520	69,484	68,483	-1,000	N
Verontreinigingsheffing	0,239	0,226	0,226	0,293	0,068	V
Netto-belastingopbrengst	155,567	154,927	160,553	158,836	-1,717	N
Inzet tariefsegalisatiereserve	-6,000	1,950	-5,869	-5,869		

1.2.2 Investerings

Onderstaand overzicht bevat het totaal aan gerealiseerde uitgaven in 2019 vanuit de investeringen per programma. In dit overzicht zijn eveneens de geraamde bruto uitgaven conform de primitieve begroting 2019 opgenomen en de bijgestelde ramingen opgenomen. De inhoudelijke toelichtingen op de investeringen zijn opgenomen in bijlage 9.1.

Tabel investeringen

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Begroot Bruto investering	Bijgestelde Bruto investering	Realisatie	Realisatiegraad t.o.v. bijgestelde bruto investering
Waterveiligheid	3,864	3,323	2,071	62%
Water	15,574	22,715	5,395	24%
Waterketen	15,672	12,475	9,839	79%
Wegen	8,212	6,513	6,932	106%
Bestuur en Organisatie	3,135	4,306	1,213	28%
Totaal	46,457	49,333	25,450	52%

In bovenstaande tabel zijn vooral de afwijkingen vanuit het programma Water en Bestuur en organisatie opvallend. De lagere realisatie binnen het programma Water wordt veroorzaakt door gerealiseerde voordelen binnen de CMK projecten. Binnen Bestuur en organisatie is de realisatiegraad lager als gevolg van lagere uitgaven voor het investeringsproject Waterschapsverkiezingen 2019.

1.2.3 Prestatie-indicatoren

In verband met de omvang van de tabellen met prestatie-indicatoren wordt verwezen naar bijlage 9.5 Overzicht Prestatie-indicatoren.

1.3 Leeswijzer

De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag, de jaarrekening en de overige gegevens. Het besluit tot vaststelling door de VV en de controleverklaring van de accountant maken onderdeel uit van de “Overige gegevens”.

De opzet van de jaarstukken is conform het Waterschapsbesluit waarbij gebruik gemaakt wordt van een programmaplan met de volgende programma’s van waterschap Hollandse Delta, te weten:

- Programma 1: Waterveiligheid
- Programma 2: Water
- Programma 3: Waterketen
- Programma 4: Wegen
- Programma 5: Bestuur en Organisatie

Het programmaplan wordt afgesloten met het overzicht Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.

In hoofdstuk 2 worden de bestuurlijke ambities toegelicht. De toelichtingen ten aanzien van de doelstellingen en de financiën van de speerpunten voor de programma’s Waterveiligheid, Water, Waterketen, Wegen en de doelstellingen voor Bestuur en Organisatie volgen in hoofdstuk 3.

In hoofdstuk 4 zijn de verplichte paragrafen opgenomen zoals waterschapsbelasting, toelichting op de reserves en voorzieningen en het weerstandsvermogen.

De hoofdstukken 5 en 6 bevatten de toelichting op de jaarrekening. De jaarrekening bestaat uit:

- De balans, de toelichting op de balans en grondslagen
- Niet in balans opgenomen verplichtingen
- De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)
- Gecomprimeerde staat van lasten en baten per programma
- Exploitatierkening en toelichting exploitatierkening
- Overzicht van programma’s naar taken
- De exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten

In het onderdeel Overige gegevens is het besluit tot vaststelling van de Jaarstukken 2019 door de VV opgenomen. Hierin stelt de VV het jaarverslag 2019, de jaarrekening, het te bestemmen resultaat over 2019 en de resultaatbestemming vast.

Een ander onderdeel van de Overige gegevens vormt de controleverklaring van de onafhankelijke accountant. In de verklaring geeft de accountant zijn oordeel over het getrouwe beeld van de jaarrekening en de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties. Van het jaarverslag stelt de accountant vast dat het verenigbaar is met de jaarrekening waarmee het jaarverslag dus niet inhoudelijk wordt gecontroleerd.

De Jaarstukken 2019 worden afgesloten met een aantal bijlagen zoals: de investeringsprojecten, WSHD in kengetallen, doelenboom, overzicht rechtsgedingen en de prestatie-indicatoren. Tot slot is een lijst van afkortingen opgenomen.

Jaarverslag

2 Bestuurlijke ambities

Het klimaat maar ook de maatschappij veranderen sneller en heviger dan ooit tevoren en juist wij als waterschap worden met de gevolgen geconfronteerd en moeten daarop inspelen. Tevens biedt het unieke kansen om betekenisvolle veranderingen in te zetten die de kwaliteit van onze dienstverlening en de welvaart van onze inwoners ten goede komen.

Om de uitdagingen die op ons afkomen het hoofd te bieden, zijn ambities opgesteld voor de korte en lange termijn:

- Waterschap Hollandse Delta bereidt zich daadkrachtig en flexibel voor op het versneld veranderende klimaat;
- Waterschap Hollandse Delta is in 2030 energieneutraal;
- Waterschap Hollandse Delta voert zijn kerntaken in 2050 volledig circulair uit;
- In 2021 is de 'basis' van de aanjagers hiervoor (digitalisering, innovatie, assetmanagement, Omgevingswet) gerealiseerd zoals deze in de plandocumenten is, of zal worden, opgenomen.

	Ambitie	Doelstellingen	Wat gaan we daarvoor doen	Realisatie per 31-12-2019
1	Klimaatadaptatie	We bereiden ons daadkrachtig en flexibel voor op het versneld veranderende klimaat, zodat ons werkgebied klimaatbestendig en water robuust is ingericht. Dit betekent dat het werkgebied zich voorbereidt op de gevolgen van meer of minder water (wateroverlast en droogte) door klimaatverandering.	<p>Waterschap Hollandse Delta zet in op een klimaatbestendig werkgebied. Daarbij geven we invulling aan het landelijke Deltaplan Waterveiligheid, Zoetwater en Ruimtelijk Adaptatie. Deze plannen zijn onderdeel van het Deltaprogramma voor klimaatadaptatie.</p> <p>Vanuit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie voeren wij met gemeenten in 2019 klimaatstresstesten uit om de knelpunten voor wateroverlast, droogte, hitte en de gevolgen bij overstromingen te bepalen. We werken aan het draagvlak voor klimaatbestendige maatregelen door anderen, zoals in de bouw- en vastgoedsector en benutten meekoppelkansen voor maatregelen actief. Voor de waterveiligheid gaan we naast de reguliere activiteiten in gesprek met de omgeving om kansen in kaart te brengen. In 2019 doen we onderzoek naar de zoetwatervoorziening en naar</p>	<p>Deltaplan Ruimtelijk adaptatie: Wat hebben we gedaan in 2019? In januari 2019 heeft de Verenigde Vergadering het ambitiedocument 'Maat op Klimaat' vastgesteld. Hierin is de ambitie voor klimaatadaptatie verwoord. Begin 2019 is ook de Routekaart Ruimtelijk Adaptatie bestuurlijk vastgesteld. Deze routekaart bepaalt de manier waarop het waterschap uitwerking geeft aan onze doelstellingen (Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie). Om de doelen uit de routekaart concreter uit te voeren, wordt in 2020 een programmaplan gemaakt voor de verdere uitwerking tot en met 2022.</p> <p>- Stimuleringsregeling: Eén van actiepunten uit de routekaart is het opzetten van een stimuleringsregeling om het treffen van maatregelen te stimuleren. De aanvragen zijn afgehandeld en in 2020 starten we met een volgende ronde.</p> <p>- Nieuwbouw: Vanuit het initiatief van de provincie Zuid-Holland zijn we met 35 partners aan de slag gegaan met het convenant Klimaatadaptief Bouwen. De eerste producten zijn opgeleverd, onder andere een programma van eisen voor nieuwbouw.</p> <p>- Vanuit de meekoppelkansen startten we nieuwe samenwerkingen voor projecten in een aantal wijken in het gebied. Een voorbeeld hiervan is partner zijn van het</p>

	Ambitie	Doelstellingen	Wat gaan we daarvoor doen	Realisatie per 31-12-2019
			<p>verziltingsrisico's op de korte en lange termijn.</p>	<p>uitschrijven van een ontwerprijvraag voor de wijk Beverwaard in Rotterdam.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Steenbreek: In de VV van november 2018 is de motie operatie Steenbreek aangenomen. Ook is gestart door samen op te trekken of financieel bij te dragen aan (gemeentelijke) initiatieven die de noodzaak tot vergroening en meer waterberging aan de orde brengen. Zoals door het gezamenlijk communicatief optrekken met gemeenten en bij het (financieren) van de ontwikkelingen van een mobiele pop-up tuin. - We brachten het gebiedsproces verder op orde en zorgden dat we in alle regio's ambtelijk goed vertegenwoordigd waren. - Samen met de gemeenten op Voorne Putten en de gemeente Goeree-Oostflakkee haalden we subsidies binnen van € 150.000 per regio voor procesondersteuning bij de uitvoering van het Deltaplan. - In de gemeente Hoekse Waard hebben twee klimaatateliers plaatsgevonden en is de stresstest gelanceerd. Tevens zijn in de gemeenten Zwijndrecht en Hendrik-Ido-Ambacht de stresstesten met medewerking van het waterschap uitgevoerd. - In Dordrecht werkten we met de gemeente samen in het Living Lab Dordrecht. Hieruit vloeide het project Waterkraan voort, welke in 2020 verder wordt uitgewerkt. Ook is in november 2019 een risicodialoog met een brede groep stakeholders uit Dordrecht georganiseerd. - In de BAR-gemeenten heeft de gemeente Ridderkerk een enquête uitgevoerd en bijeenkomsten georganiseerd waar klimaatadaptatie met bewoners is besproken. - Het urgentiedocument Rotterdams Weerwoord, is begin 2019 vastgesteld door Rotterdam en de waterschappen en het drinkwaterbedrijf hebben een intentieverklaring getekend die de samenwerking bevestigt.

	Ambitie	Doelstellingen	Wat gaan we daarvoor doen	Realisatie per 31-12-2019
2	Energietransitie	Al onze kerntaken voeren we in 2030 volledig energieneutraal uit. Ook hebben we in 2030 het gebruik van fossiele brandstoffen en CO2 uitstoot van het energieverbruik zoveel als mogelijk teruggebracht.	In 2019 werken we onze energiestrategie uit aan de hand van het actieplan Energieneutraal 2030. Daarbij gaat het onder meer om energiebesparing en het energiezorgsysteem, een gestage groei van duurzame opwekking in bewezen technieken (wind, zon, biomassa) en betrokkenheid bij innovaties. Daarnaast voeren we de lopende energieprojecten en maatregelen uit.	<p>De reeds ingezette maatregelen om efficiënt met energie om te gaan, zijn voortgezet. Vanaf 1 januari 2019 koopt WSHD 100% groene, CO2-vrije, Nederlandse windenergie in. Aan de hand van de in 2018 vastgestelde kaders wordt, in samenwerking met de gemeente Nissewaard, de haalbaarheid onderzocht van windenergie op de locatie Brielse Maasdijk Hartel-Oost. Met de gemeente Westvoorne is een verkennend onderzoek uitgevoerd naar de haalbaarheid van windturbines ten westen van het Oostvoornse Meer. Uit dit onderzoek kwamen verschillende haalbare varianten naar voren die in maart 2020 aan de gemeenteraad worden voorgelegd.</p> <p>Met HVC zijn de mogelijkheden verkend voor zon op dijken. De resultaten hiervan worden in 2020 uitgewerkt. De voorbereiding van de realisatie van zonneweides op 7 van onze RWZI terreinen (Barendrecht, Goedereede, Heenvliet, Middelharnis, Numansdorp, Oostvoorne en Zwijndrecht) is in volle gang. Ook zijn verkennende gesprekken gevoerd over de mogelijkheden van aquathermie in de omgeving van Dordrecht en Zwijndrecht, Hellevoetsluis en Strijen. Voor het gehele beheersgebied van WSHD is gestart met de ontwikkeling van een potentiekaart voor duurzame energie, die gebruikt kan worden voor o.a. de RES-en.</p> <p>Op 28 juni 2019 presenteerde het kabinet het nationale Klimaatakkoord met als centraal doel: het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen in Nederland met 49% in 2030, ten opzichte van het jaar 1990. In nov/dec van 2019 hebben zowel het Interprovinciaal Overleg (IPO), Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Unie van Waterschappen (UvW) ingestemd met het Klimaatakkoord. Voor het uitwerken en realiseren van de nationale doelen en afspraken is regionaal en lokaal maatwerk nodig. Dit vraagt om nieuwe manieren van intensieve samenwerking tussen overheden, inwoners, bedrijven en maatschappelijke</p>

	Ambitie	Doelstellingen	Wat gaan we daarvoor doen	Realisatie per 31-12-2019
				<p>partners. Daarom hebben de gezamenlijke overheden afgesproken een meerjarige programmatische nationale aanpak met land dekkende Regionale Energie Strategieën (30 RES-regio's) uit te werken. Dit is in lijn met het eerder vastgestelde Interbestuurlijke Programma (IBP). Er is een Nationale Programmaorganisatie ingesteld die als rol heeft de regio's in dit proces te ondersteunen. De RES is een plan waarin een RES-regio de opgaven uit het Klimaatakkoord van 'duurzame elektriciteit opwek' en 'aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving' heeft uitgewerkt tot het jaar 2030. Het Rijk heeft bepaald hoeveel duurzame energie opgewekt moet worden in 2030 (dit is 35 TWh op land en daarnaast 49 TWh op zee). De regionale overheden bepalen hoe, met wie en waar dit op land wordt ingevuld. Daarnaast geeft de RES een inzicht in het aanbod van duurzame warmtebronnen, de warmtevraag van de gebouwde omgeving en de daarvoor benodigde energie-infrastructuur in de betreffende RES-regio. Ook wordt in de RES opgenomen hoe de werkstructuur, het besluitvormingsproces en het participatieproces binnen de desbetreffende regio is opgezet. Vanaf de ondertekening van het Klimaatakkoord hebben de regio's zes maanden de tijd om een concept-RES op te leveren (deadline 1 juni 2020). En daarna nog tot 1 maart 2021 voor de RES 1.0. In het najaar van 2019 is uw VV in het proces betrokken. Dit wordt in 2020 vervolgd.</p>
3	Circulair en duurzaam	In 2030 opereren wij voor de helft circulair en in 2050 zijn wij 100% circulair.	De maatregelen uit het opgavenplan Duurzaamheid 2016-2019 worden uitgevoerd. Daarbij worden ook de aanbevelingen betrokken die zijn gedaan op basis van de tussenevaluatie, zoals die is besproken in de VV in mei 2018. Dat betekent dat één van de bestaande landelijke methodieken wordt geïmplementeerd om maatregelen meetbaar te maken en de voortgang van doelrealisatie te monitoren. Om	In het ambitiedocument "Maat op Klimaat" zoals vastgesteld door de Verenigde Vergadering op 31 januari 2019 is onder meer bepaald dat WSHD in 2050 volledig circulair en duurzaam is en handelt, en in 2030 voor 50%. Om dit streven vorm en inhoud te geven is in 2019 de concept-routekaart Circulair en Duurzaam WSHD afgerond. Hierin zijn onder meer de definities, doelstellingen en prestatie indicatoren opgenomen. Aan de basis van de routekaart ligt een analyse van de grondstofstromen binnen ons waterschap. Op basis van deze nulmeting zijn kansen voor een meer circulair waterschap gedefinieerd. In 2019 is ook een

	Ambitie	Doelstellingen	Wat gaan we daarvoor doen	Realisatie per 31-12-2019
			<p>duurzaamheid te integreren in de lopende werkprocessen en de cultuuromslag naar circulair handelen vorm en inhoud te geven, wordt in 2019 de routekaart Circulair en Duurzaam WSHD ter besluitvorming aangeboden aan de VV. De aanpak Duurzaam GWW wordt verder geïmplementeerd in 2019. Voor het verder brengen van het thema circulair en duurzaam wordt in 2019 een onderzoek uitgevoerd naar de grondstoffenstromen en hoe deze duurzaam en circulair gemaakt kunnen worden zodat gerichter maatregelen kunnen worden ingezet. Verder wordt ook in 2019 voortgang geboekt in de ALM studies om passende maatregelen te formuleren voor circulaire en kosteneffectieve zuiveringen.</p>	<p>afstudeeronderzoek uitgevoerd naar de verdere implementatie van Maatschappelijke Verantwoord Inkopen (MVI) binnen WSHD en is een nieuwe impuls gegeven aan de toepassing van de Aanpak Duurzaam GWW.</p>
4	Digitalisering	<p>We willen klaar zijn voor de digitale toekomst: dienstverlenend, toegankelijk, betrouwbaar, alert en transparant. Onze digitale informatie is up to date en veilig. Ook de verdere efficiency verbetering door een betere informatievoorziening t.b.v. onze bedrijfsprocessen is de komende jaren een belangrijk speerpunt. Onze ambities reiken echter verder ten aanzien van digitalisering. Gaande weg zullen we steeds vaker constateren dat digitalisering ons fundament,</p>	<p>In 2019 bereiden we ons voor op de aansluiting op het Digitale Stelsel Omgevingsloket (DSO) en werken we aan het op orde brengen van de basis conform de basislijn van de Unie van Waterschappen. Daarnaast wordt het plan van aanpak voor meer verder gaande vormen van digitalisering ofwel 'digitale transformatie' uitgewerkt naar concrete maatregelen in een routekaart. Voor Waterveiligheid wordt een informatieplan uitgewerkt voor de digitalisering van (real)informatie over onze dijken. Daarnaast zijn we bezig met de technische automatisering van de kunstwerken op Water en de Waterketen.</p>	<p>Door D&H (oud) is het ambitieniveau voor Digitalisering vastgesteld (Aanpak Digitalisering, babsnr 10041). Gekozen is voor scenario 2: Dit scenario beoogt een integrale aanpak waarbij het realiseren van businessdoelstellingen leidend is. Dit scenario voorziet in een betere gezamenlijke beheersing van de digitale ontwikkelingen dan nu het geval is. Digitalisering heeft naast de effecten op de ICT vooral ook gevolgen voor de inrichting van de werkprocessen, organisatie en informatie. Door het professionaliseren van de (verander)organisatie en een betere sturing en planning krijgen we meer grip op alle veranderaspecten die gepaard gaan met digitale transformatie.</p>

	Ambitie	Doelstellingen	Wat gaan we daarvoor doen	Realisatie per 31-12-2019
		hoe we werken, disruptief, verandert waarbij we radicaal anders gaan werken veelal ondersteund door baanbrekende innovaties. Met name de Omgevingswet vraagt ons om bij de digitaliseringsvraagstukken zeer servicegericht te gaan werken.		
5	Meer innoveren	Het beter en slimmer werken zit in het DNA van het waterschap. We bieden ruimte voor creativiteit en mogelijkheden om te experimenteren. Er is een cultuur die ervoor zorgt dat belangrijke kansen tijdig worden gesignaleerd en indien bruikbaar worden benut. Daarbij werken we waar mogelijk samen met partners zodat we kennis, kosten en risico's kunnen delen. We steken in op permanente innovatie of optimalisatie waar dat een toegevoegde waarde heeft of zelfs noodzakelijk is om een systeemsprong te kunnen maken om onze doelstellingen te behalen, de kwaliteit te verbeteren of kosten op de lange termijn te kunnen beheersen. Innovatie en optimalisatie is nodig om de veranderende en toenemende	In 2018 is de routekaart ter kennisgeving in de VV besproken. Op basis hiervan wordt een interne en externe campagne opgestart om het innovatie bewustzijn en samenwerking te verankeren. De concrete producten eind 2019 betreffen een concreet programmaplan, een meerjarig uitvoeringsprogramma en samenwerkingsovereenkomsten met partners die uit de inventarisatiefase naar boven zijn gekomen. Daarnaast is er sprake van lopende innovaties die verder uitgewerkt worden.	<p>In 2019 is de basis van het programma innovatie opgezet. Dit is vastgelegd in een eerste versie van het programmaplan en een uitvoeringsagenda. In het programmaplan worden de bouwstenen beschreven die de innovatiecultuur binnen het waterschap verder moeten brengen. Dit betreft onder andere het aanstellen van innovatieambassadeurs die medewerkers ondersteunen die met innovatie bezig zijn, het starten van een opleiding tot innovator, diverse communicatieactiviteiten om innovatie intern en extern onder de aandacht te brengen, het borgen van innovatie in processen en procedures en er is een aantal externe samenwerkingen verkend. Hiermee zijn de eerste stappen gezet om een innovatiecultuur en community te bouwen die nieuwe ideeën en andere werkwijzen van de grond gaan tillen.</p> <p>Concreet is de organisatie in 2019 aan de slag gegaan met een paar echte innovaties en een groter aantal optimalisaties. Deze komen deels voort uit de pitches van 2018 en 2019 maar er zijn in 2019 ook veel nieuwe ideeën door medewerkers aangedragen vanuit hun eigen ervaring en problemen in hun werk. Zo lopen er diverse innovatie/optimalisatie trajecten op de belangrijke reststromen van het waterschap zoals het hergebruik van bagger, maaisel en effluent en ook het opwekken van duurzame energie. Ook op het gebied van het digitaliseren en het slimmer verwerken van kennis en informatie lopen</p>

	Ambitie	Doelstellingen	Wat gaan we daarvoor doen	Realisatie per 31-12-2019
		eisen vanuit het klimaat, wetgeving en de maatschappij het hoofd te kunnen bieden.		<p>diverse innovatie/optimalisatie trajecten zoals innovatieve meettechnieken op dijken, digitale transformatie in het baggerproces, het gebruik van drones in de dagelijkse werkzaamheden, big data bij pompstoringen etc. Deze eerste oogst van innovaties en optimalisaties vormen een eerste uitvoeringsagenda die vooral gebaseerd is op het laag hangend fruit en slimme ideeën die een innovatieve cultuur ondersteunen en uiteindelijk uitgebouwd kunnen worden in een uitvoeringsagenda en strategie die een stevige toegevoegde waarde levert bij behalen van de waterschapsdoelen.</p> <p>In 2019 zijn drie inzendingen gedaan voor de waterinnovatieprijs van de waterschappen. Dit betrof de inzendingen flexibele droogzetschotten, de droogte app en tekst & datamining. Deze laatste inzending was samen met twee andere inzendingen van andere waterschappen genomineerd voor de publieksprijs.</p>
6	Assetmanagement	Wij willen de prestaties van onze assets waarborgen tegen zo laag mogelijke kosten waarbij we een optimale balans nastreven tussen prestaties, kosten en risico's.	In 2015 zijn we gestart met het invoeren van assetmanagement. Ervaring in vergelijkbare organisaties geeft aan dat implementatie 5 á 10 jaar vergt. Naast het reguliere onderhoud en lopende investeringen gaan we in 2019 verder met het op orde brengen van de basis van het beheer en onderhoud van onze assets. De onderhoudsstatus van onze assets wordt in 2019 verder in beeld gebracht. Daarnaast brengen we de bedrijfswaarden in kaart zodat we weten hoe we met onze assets om willen gaan. Dit moet leiden tot het aanpassen en verbeteren van de onderhoudsplannen op alle programma's. Via het onderhoudsbeleidsplan dat begin 2019 wordt vastgesteld, zal vanuit het	<ul style="list-style-type: none"> • Aan de hand van de startnotitie zijn door een kernteam Asset Management (AM) de eerste stappen gezet om tot de doorontwikkeling van AM te komen. Onderwerpen waarop (eerste) stappen zijn gezet betreffen het besturingsinstrumentarium (bedrijfswaarden met risicomatrices organisatie breed), asset informatie voorziening, benodigde kennis en vaardigheden. De focus ligt op de methode van asset management en praktische toepassing van AM binnen WSHD. • Er is een projectplan opgesteld en een werkgroep gestart met als doel om generieke bedrijfswaarden incl. risicomatrices op te stellen. • Op het gebied van Asset Informatie Voorziening zijn verschillende stappen genomen: voor het onderhoudsbeheersysteem Maximo is een beheerplan en een routekaart ter verbetering van het gebruik en de configuratie opgesteld, medewerkers zijn getraind in het gebruik van de applicatie, het onderhoudsproces welke

	Ambitie	Doelstellingen	Wat gaan we daarvoor doen	Realisatie per 31-12-2019
			<p>programma Waterketen een eerste impuls worden gegeven.</p>	<p>de applicatie ondersteunt, is aangescherpt en herbevestigd. Bovendien is begonnen met verdere systeemintegratie en het opzetten van Master Data Management voor enkelvoudige vastlegging en meervoudige ontsluiting van de gegevens. Per 1 januari 2020 is een gegevens configuratiemanager in dienst getreden met als taak de vastlegging en ontsluiting van gegevens over de gehele levenscyclus van onze assets te verbeteren. Verder is in 2019 - met succes - tijd besteed aan het aantrekken van 2 functioneel beheerders voor Maximo: zij zullen op 1 maart 2020 starten met hun werkzaamheden.</p> <ul style="list-style-type: none"> • In 2019 zijn werksessies met het bestuur georganiseerd met als doel te komen tot een gebalanceerd maatregelenpakket 2020 aan de hand van een risicoschatting per programma. Het tot stand komen van de programmabegroting heeft hiermee een nieuw proces gevolgd waarbij enerzijds de dialoog tussen bestuur en ambtelijke organisatie werd bevorderd en anderzijds de eerste stappen zichtbaar werden in relatie tot risico gestuurd assetmanagement. • Voor het programma Waterketen is het Strategisch Onderhoudsbeleidsplan (SOP) op 31 januari 2019 vastgesteld door de VV. In oktober 2019 heeft het College de aanpak voor de implementatie van het SOP behandeld. Om de genoemde hoofddoelen vanuit het SOP te realiseren, is een reeks aan activiteiten nodig die de komende jaren fasegewijs wordt uitgewerkt. In 2019 is gestart met het actualiseren van de onderhoudsconcepten (OHC). • Eind 2019 is gestart met een aanbestedingsprocedure voor het aantrekken van een Kwartiermaker AM om de doorontwikkeling te faciliteren/begeleiden. De gesprekken met kandidaten vinden plaats in januari 2020.

	Ambitie	Doelstellingen	Wat gaan we daarvoor doen	Realisatie per 31-12-2019
7	De Omgevingswet	Wij willen goed voorbereid zijn op de Omgevingswet die per 2021 van kracht wordt. Onze focus ligt bij de verschillende activiteiten die voor het anders werken onder de omgevingswet, voor het aansluiten op en werken met het digitaal stelsel omgevingswet (DSO) en de nieuwe wetsinstrumenten die gerealiseerd moeten worden. De hoofddoelstellingen die daarbij voor WSHD centraal staan betreffen de nieuwe manier van samenwerken met belanghebbenden en een goede dienstverlening.	We stellen een wateragenda op voor het gesprek over de Omgevingsvisies in 2019, met onder andere gemeenten. Dit is een gespreksagenda met uitgangspunten vanuit al onze kerntaken. In deze gespreksagenda komen de hoofdpunten uit onze kerntaken, beleid en ambities tot uitdrukking. De samenwerking met andere overheden voor Omgevingsvisies en plannen wordt verder doorontwikkeld en geïntensiveerd. We werken actief aan de aansluiting op het landelijke Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO). Vanaf 2019 werken we toe naar een servicegerichte organisatie.	<p>Het vervolg op de wateragenda is in voorbereiding: de Omgevingsvisie WSHD. Veruit de meeste activiteiten, ca. 80%, zijn inmiddels vrijgesteld van vergunningplicht (Algemene regels). We hebben in kaart gebracht wat er in de Waterschapsverordening geregeld moet worden. We zijn aan de slag met het omzetten van de huidige Keur en algemene regels naar de nieuwe verordening en de toepasbare regels in DSO (regelbeheersysteem). Er is voor de aansluiting op het DSO een leverancierselectie uitgevoerd voor de ondersteuning in technische expertise en een programma van eisen opgesteld. Er is tenslotte in beeld gebracht wat er aan houding en gedrag veranderd moet worden. Daarin worden al de nodige stappen gezet, zowel via de ontwikkeling van Omgevingswetproducten als in bredere zin via de strategische personeelsplanning en de vorming van de visie op integrale dienstverlening.</p> <p>Bovenstaande sluit aan bij de geformuleerde ambities vanuit het ambitiesdocument 'Maat op Klimaat' zoals vastgesteld door de Verenigde Vergadering op 31 januari 2019. Daarin wordt de nadruk gelegd op een sterke relatie van het waterschap met zijn omgeving, met de nadruk op een goede externe samenwerking, op structurele en zorgvuldige participatie en op een optimale dienstverlening door de organisatie.</p>

3 Programmaverantwoording

In dit hoofdstuk worden de programma's toegelicht, zoals opgenomen in de Programmabegroting 2019, en wat we daarvoor gedaan hebben in 2019. Daarna volgt een toelichting op de mutaties voor Bestuur en Organisatie en de Algemene dekkingsmiddelen. De doelenboom zoals gehanteerd in de Programmabegroting 2019 voor de verschillende programma's is opgenomen in bijlage 9.3.

3.1 Programma Waterveiligheid

Met het programma Waterveiligheid zorgt WSHD voor betrouwbare en toekomstbestendige primaire en regionale waterkeringen. Hiermee beschermt WSHD de Zuid-Hollandse eilanden tegen overstromen. Zo zorgen we ervoor dat de dijken, duinen, meren en rivieren de verwachte klimaatverandering goed kunnen opvangen.

Voor het programma Waterveiligheid is 2019 een relatief rustig jaar geweest. Bij het programma Waterveiligheid is reeds in een eerder stadium een grote opgave gesignaleerd vanwege de wijzigingen van de Waterwet. De nieuwe normen voor de primaire waterkeringen en het toezicht van de Inspectie van de Leefomgeving en Transport op de invulling van de zorgplicht zijn hierin de opvallendste onderdelen.

Op deze ontwikkelingen is in de begroting 2019 zoveel mogelijk ingespeeld. Hierdoor zijn de meeste doelen uit de begroting gehaald. Vanwege beperkte interne capaciteit, en de krapte op de arbeidsmarkt voor specialistisch personeel, is er echter niet voldoende voortgang geboekt op de uitvoering van de activiteiten uit de verbeteragenda voor de zorgplicht. De oorspronkelijke ambitie om uiterlijk vóór einde tweede kwartaal 2020 op orde te zijn wordt niet gehaald.

3.1.1 Wat wilden we bereiken?

Programmabegroting 2019

Preventie (1e laag)

Het waterschap richt zich met name op laag 1 van de meerlaagse veiligheid: preventie, ofwel het voorkomen van een overstroming.

Ruimtelijke inrichting (2e laag)

De bevoegdheden van het waterschap om direct te opereren in laag 2 (ruimtelijke inrichting) zijn beperkt, omdat gemeenten, provincies en Rijk de bestemmings- c.q. inpassingsplannen vaststellen. In het WBP is daarom opgenomen dat het waterschap eerst een visie moet ontwikkelen op zijn rol in laag 2 van de meerlaagse veiligheid. Dit is inmiddels gekoppeld aan de implementatie van de Omgevingswet waarvoor WSHD een Wateragenda gaat ontwikkelen. De Wateragenda en de inbreng hiervan in de (omgevings-)plannen van provincie en gemeenten zijn de belangrijkste maatregelen in laag 2 van de MLV.

Crisisbeheersing (3e laag)

De inzet vanuit WSHD in laag 3 van de MLV is tweeledig: enerzijds gaat het om de inrichting en uitvoering van de eigen calamiteitenorganisatie. Met het herzien en updaten van het calamiteitenplan waterkeringen worden steeds de nieuwe inzichten uit evaluaties, inspecties en beoordelingen meegenomen. Door opleiding, training en oefening wordt de organisatie zo goed mogelijk voorbereid om te handelen bij (potentiële) calamiteiten. Anderzijds brengt WSHD kennis en expertise in bij het opstellen van evacuatiestrategieën door gemeenten en veiligheidsregio's, als onderdeel van crisisplannen.

Wat zouden we daarvoor doen in 2019?	Jaarstukken 2019
- Eerste beoordelingsronde primaire waterkeringen voor 75% gereed	Conform planning. De in 2019 hiervoor geplande beoordelingen zijn uitgevoerd.
- Toetsing regionale waterkeringen voor 75% gereed	Conform planning.
- Alle HWBP2-projecten uitgevoerd	Afgerond, projecten zijn uitgevoerd.
- HWBP-projecten volgens planning in uitvoering	Conform planning.
- Alle in 2013 afgekeurde regionale keringen verbeterd	Conform planning.
- Voldoen aan de wettelijke zorgplicht voor de primaire waterkeringen	Het waterschap voldoet aan de wettelijke zorgplicht, maar de invulling ervan kan en willen we beter. De in 2018 geformuleerde ambitie om die verbeteringen vóór het einde van het tweede kwartaal van 2020 doorgevoerd te hebben, ligt achter op schema.

3.1.2 Wat hebben we gedaan in 2019?

Preventie (1e laag)

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status
Beoordeling primaire waterkeringen (17 trajecten)	De beoordeling van de primaire waterkeringen wordt in 2019 volgens plan voortgezet. Voorbereidende onderzoeken zijn naar voren gehaald.		40% (7)	7	7	De planning voor 2019 is gehaald.
HWBP-projecten (aantal trajecten) - Planvorming			0	0	0	Planvormingsfase van de HWBP projecten is in 2020 voorzien.
HWBP-projecten (aantal trajecten) - Realisatie			0	0	0	Start van de realisatiefase van de HWBP projecten is in 2022 voorzien.
HWBP-projecten (aantal trajecten) - Verkenning	In 2018 is de verkenningsfase van twee HWBP-projecten gestart. De verkenning loopt door in 2019. Het gaat om de projecten 'Normtraject 20-3 Geervliet-Hekelingen' en 'Zettingsvloeiing V3T'.		2	2	2	De verkenning loopt door in 2020. Het gaat om de projecten 'Normtraject 20-3 Geervliet-Hekelingen' en 'Zettingsvloeiing V3T'.
Toetsing aangewezen boezemkeringen (163 km)	Voor de genormeerde boezemkeringen start de toetsing in 2019. Doel is om in 2024 al deze keringen getoetst te hebben.		10%	10%	10%	De toetsing is in 2019 gestart. De toetsing ligt hiermee op planning om in 2024 al deze keringen getoetst te hebben.
Verbetering regionale keringen	Het plan om op drie locaties, met een totale lengte van circa 1 km, boezemkeringen te versterken, wordt in 2019 uitgewerkt en in 2020 uitgevoerd.		0	0	0	In 2019 is het plan voorbereid. Start van de realisatiefase is in 2020 voorzien.
Zorgplicht primaire waterkeringen	Naar aanleiding van de audit van de Inspectie van de Leefomgeving en Transport (ILT) in 2018 is een verbeteragenda opgesteld. De acties uit de verbeteragenda worden in 2019 en 2020 uitgevoerd.		50%	30%	30%	De bijgestelde prognose is gehaald. Het doel om in 2020 op orde te zijn, ligt op dit in Burap 2 2019 bijgestelde schema.

Ruimtelijke inrichting (2e laag)

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status
Visie op rol in laag 2			Wateragenda	Wateragenda	Wateragenda	Laag 2 van de meerlaagse veiligheidsbenadering, ruimtelijke inrichting, is in de Wateragenda 1.0 opgenomen. Wateragenda is in mei 2019 door de VV vastgesteld.

Crisisbeheersing (3e laag)

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status
Calamiteitenbestrijdingsplan			Herzien	Herzien		<p>In 2019 is het team Calamiteitenzorg ingezet op de integrale herziening van calamiteitenzorg en de calamiteitenorganisatie bij waterschap Hollandse Delta. De herziening van het Calamiteitenplan en bijbehorend Opleidings-, Trainings- en Oefenprogramma heeft daarbij prioriteit gekregen.</p> <p>De herziening van het Calamiteitenbestrijdingsplan Waterkeringen maakt onderdeel uit van het in 2019 gestarte onderzoek naar de benodigde herziening van de dijkbewakingsorganisatie en calamiteitenbestrijding op/aan primaire waterkeringen. De eindrapportage van dit onderzoek wordt 1e kwartaal van 2020 opgeleverd aan het college van D&H. Op grond daarvan wordt het Calamiteitenbestrijdingsplan Waterkeringen in 2020 aangepast.</p>
Impactanalyses overstromingen Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR) en Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (VRZH)			Kennis leveren	Kennis leveren		<p>Het herziene Regionaal Risicoprofiel van de veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid is in 2019 door het algemeen bestuur van de veiligheidsregio vastgesteld. Het initiatief voor het vervolgens opstellen van impactanalyses overstromingen en ernstige wateroverlast voor de dijkkringen 18, 19, 20, 21 en 25 ligt bij de betrokken Veiligheidsregio's. In 2019 is hiervoor nog geen uitnodiging ontvangen.</p>
Opstellen en uitvoeren meerjarenplan OTO			Actualiseren	Actualiseren		<p>De Europese aanbesteding van een Meerjarenplan Opleiding Training en Oefenen (OTO) 2020-2023 is in november 2019 gestaakt omdat deze niet meer overeen kwam met de in het MT genomen besluit om meer vanuit eigen visie, kennis en deskundigheid in beheersing van de crisisbeheersing te komen. Herziening van het concept Meerjaren OTO plan wordt in het 1e kwartaal 2020 door het team Calamiteitenzorg uitgevoerd. Na vaststelling van dit plan wordt de wijze van heraanbesteding en uitvoering van dit plan in het 2e kwartaal van 2020 bepaald.</p>

3.1.3 Wat heeft het gekost?

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)		Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2019	Afwijkingen t.o.v. begroting 2019	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Lasten	01.10 Preventie (1e laag)	21,237	23,739	22,873	21,550	-1,323	V
	01.30 Crisisbeheersing (3e laag)	1,393	0,991	0,831	0,798	-0,033	V
Totaal Lasten		22,630	24,730	23,704	22,347	-1,357	V
Baten	01.10 Preventie (1e laag)	-1,535	-4,443	-2,883	-2,440	0,443	N
Totaal Baten		-1,535	-4,443	-2,883	-2,440	0,443	N
Saldo van baten en lasten voor bestemming		21,095	20,287	20,821	19,908	-0,914	V
Toevoeging aan reserves		1,575	0,330	0,330	0,330	-	
Onttrekking aan reserves		-2,137	-1,330	-2,071	-2,071	-	
Saldo van baten en lasten na bestemming		20,533	19,287	19,080	18,167	-0,914	V

Aan het beleidsproduct Preventie (1e laag) is in 2019 minder besteed. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat door, onder andere, gunstiger weerinvloeden minder onderhoud dan gemiddeld nodig was aan de waterkeringen (voordeel circa € 0,2 miljoen). Daarnaast bleek het, door vertraging bij de aannemer van bodemonderzoeken, niet mogelijk om al het werk voor de beoordeling van primaire waterkeringen, waarvoor verplichtingen waren aangegaan, ook uitgevoerd te krijgen. Om die reden wordt een budgetoverheveling aangevraagd van € 0,5 miljoen van 2019 naar 2020.

Een risicoreservering van € 0,5 miljoen voor het werk aan Normtraject 20-3 viel vrij. De risico's hebben zich niet voorgedaan wat heeft geleid tot deze vrijval. Ook is er minder geld besteed aan de verbetering van de invulling van de zorgplicht en onderzoeken.

De uitgaven binnen het beleidsproduct Crisisbeheersing (3e laag) zijn lager vanwege een verlaging van het tempo waarin medewerkers en vrijwilligers worden getraind en geoefend in het vierde kwartaal. Deze verlaging is het gevolg van de herziening van de dijkbewakingsorganisatie en calamiteitenorganisatie en tevens de belastbaarheid van de medewerkers.

De opbrengsten, bijdragen van andere overheden, zijn lager dan geraamd (nadeel € 0,7 miljoen). Dit is het gevolg van de wijze waarop de subsidie ten aanzien van inzet van interne en externe medewerkers door het HWBP wordt bepaald. Daartegenover staat een voordeel van € 0,25 miljoen bij de afsluiting van investeringsprojecten (hogere subsidie).

3.2 Programma Water

Het programma Water is gericht op het realiseren en in stand houden van een regionaal watersysteem waarvan de basis op orde is, dat voldoende robuust is om de gevolgen van de klimaatverandering op te kunnen vangen en waarmee de verschillende gebruiksfuncties zo goed mogelijk bediend kunnen worden.

In 2019 is onder de noemer 'Huis op orde' een impuls gegeven aan diverse zaken. Het gaat hierbij om het inlopen van achterstanden in het onderhoud, zoals natuurvriendelijke oevers en stuwen en het in beeld brengen van de (technische) staat van objecten, zoals duikers. In de tweede helft van 2019 is een extra pakket aan maatregelen gerealiseerd waaronder de vervanging van 13 stuwen en 7 duikers.

De ontwerpisen voor het watersysteem zijn nog niet geactualiseerd. Nieuwe gegevens, zoals de uitkomsten van de regionale watersysteembeoordeling, geven daar vooralsnog geen aanleiding toe. Ook het actualiseren van de legger heeft nog niet plaatsgevonden. Daartoe moeten eerst nog een aantal primaire gegevens, zoals diameters van duikers, ingemeten worden. Deze werkzaamheden zijn geïnitieerd en actualisatie van de legger staat in 2020 gepland. De watersysteemanalyses voor de waterkwaliteit zijn afgerond. De analyses vormen de basis voor het maatregelenpakket voor het derde Stroomgebiedbeheerplan (SGBP-3). Naar verwachting zal het doel gehaald worden om in 2020 tot concept vaststelling van dit maatregelenpakket te komen.

Binnen diverse projecten is gewerkt aan de uitvoering van diverse maatregelen zoals de realisatie van natuurvriendelijke oevers. Daarnaast is het programma Compenserende Maatregelen Kierbesluit volledig afgerond.

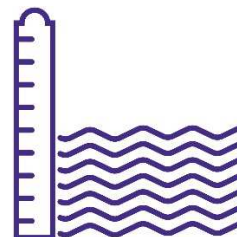
Om de waterbeschikbaarheid in kaart te brengen, is in 2019 begonnen met een analyse van het hoofdwatersysteem. De vervolgstap is een vertaling van deze analyse naar de situatie in de lokale watersystemen op de eilanden.

3.2.1 Wat wilden we bereiken?

Programmabegroting 2019

Basisinrichting watersysteem/Basiswaterkwaliteit

Voldoende Water

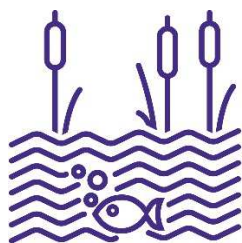
Voldoende water

Om de basisinrichting van het watersysteem op orde te krijgen en te houden, voeren we regulier onderhoud uit, zoals het maaien en baggeren. In 2017 zijn we overgegaan op maatwerkgericht baggeren, waarbij we telkens nut en noodzaak van het baggeren afwegen. Zo houden we duurzaam onderhoud betaalbaar.

In 2019 vindt een aantal meer grootschalige onderhoudswerkzaamheden plaats aan gemalen en kunstwerken, zoals stuwen en duikers. Wanneer zich binnen het watersysteem prioritaire knelpunten voordoen, worden deze binnen 3 jaar opgelost.

Van de 39 Prioritaire Knelpunten uit het dynamische deel van het Waterbeheerprogramma zijn er 9 in uitvoering of uitgevoerd, maar nog niet afgerond in afwachting van de monitoringsresultaten van de uitgevoerde werkzaamheden. In 2019 wordt de beslisboom verder uitgewerkt om te bepalen welke van de nieuw ontstane knelpunten als prioritair moeten worden aangemerkt.

Schoon Water

Schoon water

De uitvoering van de KRW-maatregelen uit het tweede Stroomgebiedbeheerplan wordt gecontinueerd. Begin 2019 rapporteren we aan het Rijk over de voortgang van het KRW-doelbereik.

Tegelijkertijd wordt het derde Stroomgebiedbeheerplan (planperiode 2022-2027) verder voorbereid.

Daarnaast worden in 2019 de doelstellingen voor het overig water vastgesteld. We schakelen over op een nieuw beoordelingssysteem dat beter aansluit bij de KRW-systematiek. Hierover vindt landelijk afstemming plaats tussen de waterschappen.

Robuust en klimaatbestendig Watersysteem

Voldoende Water

De maatregelen en projecten die voortkwamen uit de eerste watersysteembeoordeling zijn al geprogrammeerd en worden uitgevoerd. Momenteel wordt het regionale watersysteem opnieuw beoordeeld, geanalyseerd en getoetst aan de normen voor waterkwantiteit. Uit deze beoordeling zullen naar verwachting nieuwe opgaven komen, waarvoor we in 2019 en 2020 nieuwe doelen en maatregelen programmeren.

Schoon Water

Vanaf 2019 onderzoeken we de effecten van klimaatverandering op de waterkwaliteit en de ecologie. Dit onderzoek is in 2020 afgerond.

Faciliteren gebruikersfuncties

Voldoende Water

In het Deltaprogramma is afgesproken om voorzieningenniveaus voor zoetwater vast te leggen. Daarmee wordt de beschikbaarheid van zoet water inzichtelijk gemaakt. In 2019 wordt dit proces opgestart en het moet uiterlijk in 2021 zijn afgerond.

In de provinciale waterverordening is opgenomen dat peilbesluiten actueel gehouden moeten worden. De komende jaren streven we ernaar dat 80% van het oppervlakte van het beheersgebied een actueel peilbesluit heeft. Het doel is om in alle peilgebieden het peil binnen de beheersmarges te beheren.

Schoon Water

In 2019 worden diverse zwemwaterprofielen herzien.

Wat zouden we daarvoor doen in 2019?	Jaarstukken 2019
Voldoende Water: Nieuwe prioritaire knelpunten zijn binnen 3 jaar opgelost	Zie toelichting bijbehorende prestatie indicator (3.2.2).
Schoon Water: De maatregelen uit het SGBP-1 en SGBP-2 zijn in 2021 uitgevoerd	Zie toelichting bijbehorende prestatie indicator (3.2.2).
Schoon Water: Nieuwe prioritaire knelpunten zijn binnen 3 jaar opgelost	Zie toelichting bijbehorende prestatie indicator (3.2.2).
Schoon Water: Er wordt voldaan aan de zorgplicht voor het watersysteem	
Voldoende Water: Regionale voorzieningenniveau zoetwater is vastgelegd	Zie toelichting bijbehorende prestatie indicator (3.2.2).
Voldoende Water: Voor 80% van beheergebied geldt een actueel peilbesluit	Zie toelichting bijbehorende prestatie indicator (3.2.2).
Voldoende Water: Er wordt voldaan aan zorgplicht voor peilbeheer	Water wordt op peil gehouden conform peilbesluiten. Zie toelichting bijbehorende prestatie indicator (3.2.2).
Schoon Water: Het regionale voorzieningenniveau voor zoetwater is vastgelegd	Zie toelichting bijbehorende prestatie indicator (3.2.2).
Schoon Water: Zwemwaterprofielen zijn elke 4 jaar opnieuw vastgesteld conform landelijke richtlijnen	Conform planning, is een doorlopend proces.
Schoon Water: De kwaliteit van de zwemwateren is minimaal “aanvaardbaar”	Conform planning, geen afwijkingen.

3.2.2 Wat hebben we gedaan in 2019?

Basisinrichting watersysteem/Basiswaterkwaliteit

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
Schoon Water : KRW-maatregelen uit het SGBP zijn volgens planning in uitvoering (stuks, cumulatief)	<p>De uitvoering van de KRW-maatregelen uit het tweede Stroomgebiedbeheerplan wordt gecontinueerd. Begin 2019 rapporteren we aan het Rijk over de voortgang van het KRW-doelbereik.</p> <p>Tegelijkertijd wordt het derde Stroomgebiedbeheerplan (planperiode 2022-2027) verder voorbereid.</p> <p>Daarnaast worden in 2019 de doelstellingen voor het overig water vastgesteld. We schakelen over op een nieuw beoordelingssysteem dat beter aansluit bij de KRW-systematiek. Hierover vindt landelijk afstemming plaats tussen de waterschappen.</p> <p>Maatregelen voor 2022 en verder worden opgenomen in het derde SGBP, dat eind 2021 ter besluitvorming wordt voorgelegd.</p>		75		43	<p>Zoals hiervoor is toegelicht heeft de uitvoering van de maatregelen uit SGBP2 vertraging opgelopen. De genoemde streefwaarde wordt hoogstwaarschijnlijk niet gehaald.</p> <p>Ten aanzien van de doelen voor het overig water wordt inmiddels, op initiatief van de provincie Zuid-Holland, een afsprakenkader met alle waterschappen opgesteld, gericht op tijdige afleiding van deze doelen.</p>	<p>In 2019 zijn 24 maatregelen afgerond (streefwaarde 25). In totaal zijn er nu 43 maatregelen uitgevoerd. De uitvoering van maatregelen uit het SGBP2 ging in voorgaande jaren minder snel dan vooraf ingeschat waardoor een achterstand is ontstaan ten opzichte van de cumulatieve streefwaarde. De resterende 2 jaar van SGBP-2 wordt ingezet op een inhaalslag voor de realisatie van de maatregelen.</p> <p>Het proces voor het opstellen van het derde Stroomgebiedbeheerplan is opgestart en zal in 2020 worden voortgezet conform plan van aanpak.</p>

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
Voldoende Water: Het % prioritaire knelpunten dat binnen 3 jaar is opgelost	Van de 39 Prioritaire Knelpunten uit het dynamische deel van het Waterbeheerprogramma zijn er 9 in uitvoering of uitgevoerd, maar nog niet afgerond in afwachting van de monitoringsresultaten van de uitgevoerde werkzaamheden. In 2019 wordt de beslisboom verder uitgewerkt om te bepalen welke van de nieuw ontstane knelpunten als prioritair moeten worden aangemerkt.		100%			Loopt conform planning. Geen afwijkingen.	De categorie prioritaire knelpunten is bij opstellen van het waterbeheerprogramma in 2015 in het leven geroepen om opgaves te labelen die niet vielen onder de reguliere onderhoudsopgaves, de wateropgave of de KRW-opgave. Door onder meer de focus op het 'Huis op orde' en door de reikwijdte van reguliere onderhoudsopgave te vergroten, kunnen eventuele prioritaire knelpunten hier vanuit opgepakt worden. Daarmee vervalt de noodzaak voor een aparte categorie prioritaire knelpunten. Deze worden vanaf 2019 opgepakt binnen de reguliere onderhoudsopgave of het 'Huis op orde'.

Robuust en klimaatbestendig watersysteem

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
Nog te realiseren wateropgave stedelijk gebied in m3 (1/3 van totaal tot 2027)	Momenteel wordt het regionale watersysteem opnieuw beoordeeld, geanalyseerd en getoetst aan de normen voor waterkwantiteit. Uit deze beoordeling zullen naar verwachting nieuwe opgaven komen, waarvoor we in 2019 en 2020 nieuwe doelen en maatregelen programmeren.		140.000		162.000	Door vertraging in stedelijke gebiedsontwikkelingen, loopt het terugdringen van de bestaande wateropgave in stedelijk gebied achter ten opzichte van de planning. Het betreft hierbij met name de opgave in de gemeente Rotterdam.	De invulling van de stedelijke wateropgave loopt achter op de planning. Dit is ingegeven door gebiedsontwikkelingen waarbij de uitvoering trager verloopt dan eerder voorzien. Wel zijn in 2019 in diverse stedelijke gebieden op IJsselmonde mogelijkheden geïnventariseerd voor de invulling van de opgave. Daadwerkelijke invulling daarvan zal de komende jaren leiden tot een vermindering van de opgave.
Voldoende Water : Het % peilgebieden dat getoetst is aan actuele klimaatscenario's	Naar verwachting komen in 2021 nieuwe klimaatscenario's beschikbaar, waarna opnieuw toetsing van peilgebieden moet plaatsvinden. De planning na 2021 is derhalve nog niet inzichtelijk gemaakt.		100%		100%	Conform planning. Of er in 2021 daadwerkelijk een nieuwe gebiedsbrede toetsing plaatsvindt is afhankelijk van het verschil met de huidige klimaatscenario's. Bij een gering verschil is hertoetsing mogelijk niet relevant. Hierover wordt het bestuur dan geïnformeerd.	Alle peilgebieden zijn getoetst aan actuele klimaatscenario's.

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
Voldoende Water: Nog te realiseren wateropgave landelijk gebied in m3	<p>De maatregelen en projecten die voortkwamen uit de eerste watersysteembeoordeling zijn al geprogrammeerd en worden uitgevoerd. Een aantal van deze projecten is opgenomen op de kaart.</p> <p>De resterende opgave in het landelijk gebied betreft het Oudeland van Strijen. Het streven voor dit gebied is om in 2018 de norm aan te passen, waardoor de wateropgave vervalt. Daarom is geen waarde opgenomen.</p>		n.v.t.			Voor het Oudeland van Strijen zal in 2019 het gesprek met de provincie plaatsvinden over de stappen die nodig zijn om tot normaanpassing te komen.	In 2019 is met de provincie afgesproken dat eerst een aantal geplande maatregelen wordt afgerond (o.a. afkoppelen Antonypolder) en dat de primaire gebruiksfuncties en het daaraan gekoppelde beschermingsniveau goed in beeld zijn, alvorens eventueel tot normaanpassing wordt overgegaan.

Faciliteren gebruiksfuncties

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
Voldoende Water : Het % oppervlakte van het beheersgebied waarvoor het peilbesluit actueel is			74%		93%	Conform planning. In de provinciale waterverordening is opgenomen dat peilbesluiten actueel gehouden moeten worden. De komende jaren streven we ernaar dat minimaal 80% van het oppervlakte van het beheersgebied een actueel peilbesluit heeft. Het doel is om in alle peilgebieden het peil binnen de beheersmarges te beheren.	In 2019 is gebleken dat 93% van de peilgebieden actueel is. Hiermee is de streefwaarde ruimschoots gehaald.

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
Voldoende Water : Het % peilgebieden waarin het peil binnen de marges van het peilbesluit beheerd wordt			100%		92%	Conform planning, geen afwijkingen.	De analyse van de data van 2019 is nog niet afgerond en kan niet gerapporteerd worden. Niet voor alle gebieden is het mogelijk de beoordeling uit te voeren wegens gebrek aan data. Dit betreft vooral de kleinere peilgebieden op IJsselmonde. Voor de gebieden waar wel een beoordeling mogelijk is, blijkt het peilbeheer voor het grootste deel op orde (92% van de getoetste peilgebieden in 2018). Het peilbeheer is voldoende als deze maximaal 1 week of minder per jaar afwijkt van het peilbesluit.
Voldoende Water : Het % van het gebied waarvan het voorzieningenniveau zoetwater is vastgelegd	In het Deltaprogramma is afgesproken om voorzieningenniveaus voor zoetwater vast te leggen. Daarmee wordt de beschikbaarheid van zoet water inzichtelijk gemaakt. In 2019 wordt dit proces opgestart en het moet uiterlijk in 2021 zijn afgerond.		0%		0%	Conform planning. De eerste inventarisatie van de (zoet)waterbeschikbaarheid is in beeld gebracht.	Na afronding van de eerste inventarisatie van de zoetwaterbeschikbaarheid zijn de detailanalyse en het gesprek in het gebied opgestart. Deze worden in 2020 voortgezet.

3.2.3 Wat heeft het gekost?

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)		Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2019	Afwijkingen t.o.v. begroting 2019	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Lasten	02.10 Basisinricht watersysteem/Basiswaterkwal	29,140	28,530	29,399	26,989	-2,410	V
	02.20 Robuust en klimaatbestendig watersysteem	16,312	15,637	12,792	12,485	-0,306	V
	02.30 Faciliteren gebruiksfuncties	3,511	3,180	2,927	1,793	-1,134	V
Totaal Lasten		48,963	47,347	45,117	41,267	-3,850	V
Baten	02.10 Basisinricht watersysteem/Basiswaterkwal	-5,926	-0,392	-0,390	-0,206	0,184	N
	02.20 Robuust en klimaatbestendig watersysteem	-0,394	-	-	-0,425	-0,425	V
	02.30 Faciliteren gebruiksfuncties	-0,008	-0,024	-0,024	-0,033	-0,009	V
Totaal Baten		-6,328	-0,416	-0,414	-0,664	-0,250	V
Saldo van baten en lasten voor bestemming		42,635	46,932	44,704	40,603	-4,101	V
Toevoeging aan reserves		9,343	0,770	3,404	3,404	-	
Onttrekking aan reserves		-4,272	-2,921	-4,025	-3,842	0,183	N
Saldo van baten en lasten na bestemming		47,706	44,781	44,083	40,165	-3,918	V

Het saldo van baten en lasten voor bestemming binnen het programma Voldoende & Schoon Water is € 4,1 miljoen voordelig. De belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting zijn:

- Niet uitgevoerd onderhoud aan watergangen en waterbergingen als gevolg van PFAS problematiek en het natte najaar (voordeel € 0,9 miljoen)
- Vertraagde realisatie baggeren als gevolg van de PFAS problematiek (voordeel € 1,2 miljoen)
- Vertraging en uitstel in onderzoeken (voordeel € 0,2 miljoen)
- Lagere realisatiegraad inspectie en vervanging duikers Huis op orde (voordeel € 0,3 miljoen)
- Correctie energiebelastingen over de jaren 2013 t/m 2018 als gevolg van de afspraken met de Belastingdienst rondom clustering van elektra-aansluitingen binnen Water (voordeel € 1,1 miljoen)
- Positiever resultaat eindafrekening CMK met RWS door lagere uitvoeringskosten dan voorzien (voordeel € 0,4 miljoen)
- Lagere beheer en bedieningskosten objecten CMK (voordeel € 0,1 miljoen)
- Uitblijven calamiteiten en extreme weersomstandigheden (voordeel € 0,2 miljoen)
- Asbestsanering werven Noorddijk en Hoekscheweg (nadeel € 0,2 miljoen)
- Extra onderhoud technische objecten (nadeel € 0,1 miljoen)
- Lagere afrekening Aquon (voordeel € 0,1 miljoen)

Vanwege de PFAS problematiek en het natte najaar konden niet alle onderhoudswerkzaamheden aan de watergangen, waterbergingen en objecten uitgevoerd worden. Dit resulteert onder meer in een onderbesteding van € 0,9 miljoen op de budgetten voor onderhoud van waterbergingen, verwijderen van opschot en uitdiepen van verzandde watergangen. Ook de realisatie van de

baggerwerkzaamheden heeft vertraging opgelopen door deze problematiek. Aanvullende bodemonderzoeken en niet kunnen afzetten van stedelijk baggeren hebben geleid tot een overloop van werkzaamheden naar 2020.

Op het budget voor baggeren van € 8,5 miljoen is in 2019 een onderbesteding van in totaal € 3,5 miljoen (waarvan € 2,0 miljoen reeds in Burap 1 2019 is gerapporteerd en toegevoegd aan de bestemmingsreserve Baggeren). Dit is € 2,3 miljoen meer dan verwacht. De voornaamste oorzaken hiervoor zijn een aanbestedingsvoordeel, scopeverkleining t.a.v. te baggeren grote wateren en een hoger percentage overloop naar 2020 vanwege vertraging door de PFAS problematiek. De bijdragen van derden die gekoppeld zijn aan de uitvoering van de baggerwerkzaamheden vallen als gevolg van de vertraagde realisatie lager (€ 0,3 miljoen) uit in 2019. Dit brengt het saldo van baten en lasten op dit budget op € 1,2 miljoen voordelig.

In 2019 is € 0,2 miljoen minder uitgegeven aan studies en onderzoeken voor nieuwe opgaves omdat deze (deels) worden gerealiseerd in 2020, dan wel niet nodig is gebleken om deze extern weg te zetten. Door de inzet van extra personeel is extra werk gerealiseerd m.b.t. het onderhoud van (technische) objecten. Dit heeft een overschrijding van € 0,1 miljoen tot gevolg. In juli 2019 is € 1,0 miljoen extra budget beschikbaar gesteld in het kader van Huis op orde. Hiervan is € 0,7 miljoen besteed aan het groot onderhoud en vervangen van duikers en stuwen, inspecties en ARBO-maatregelen. De resterende € 0,3 miljoen is niet gerealiseerd vanwege o.a. lange levertijden van materialen, beperkte

beschikbare capaciteit en vertraging vanwege onduidelijkheid rondom het handelingskader voor PFAS.

In 2019 zijn een aantal financiële meevallers ontstaan binnen het programma Voldoende & Schoon Water. Zo is een correctie energiebelasting van € 1,1 miljoen ontvangen over de jaren 2013 t/m 2018. De definitieve afrekening met RWS van de Compenserende Maatregelen Kierbesluit behelst een positief resultaat van € 5,4 miljoen. Dit is € 0,4 miljoen meer dan de geprognosticeerde € 5,0 miljoen welke reeds is gedoteerd aan de bestemmingsreserve 'Afwikkeling CMK'. Daarnaast is het onderhoud aan de nieuwe objecten die door het project CMK zijn opgeleverd € 0,1 miljoen voordeliger uitgevallen waardoor onttrekking uit de reserves lager is. Vanwege het uitblijven van extreme weersomstandigheden en calamiteiten is een voordeel ontstaan van € 0,2 miljoen. Vanwege deze meevallers is besloten € 0,2 miljoen in te zetten voor de noodzakelijke asbestsanering op de werven Noorddijk en Hoekscheweg.

Het voordelige saldo heeft tot gevolg dat € 0,2 miljoen minder onttrokken hoeft te worden uit de reserves. Het netto resultaat komt hiermee op € 3,9 miljoen, Voorgesteld wordt de onderbesteding baggeren van € 1,2 miljoen toe te voegen aan de bestemmingsreserve baggeren zodat deze in de toekomst ingezet kan worden voor het baggeren van grote wateren.

3.3 Programma Waterketen

Waterketen

Het programma Waterketen zorgt voor een doelmatige en duurzame bouw en exploitatie van zuiveringstechnische werken, binnen de wettelijke eisen en bepalingen. Bijvoorbeeld voor transport, zuiveren van afvalwater en slibverwerking. Hiertoe werken we effectief samen met andere partners in de keten.

In 2019 heeft het waterschap in afwijking van de omschrijving de volgende punten opgepakt:

In de januari-VV is het "Integraal advies Iv-Infra & BMC" behandeld n.a.v. uitgevoerde externe onderzoeken. Om invulling te geven aan de conclusies en aanbevelingen vanuit dit advies zijn inmiddels het volgende opgesteld en/of bestuurlijk vastgesteld: "Strategisch Onderhoudsbeleidsplan ZA (SOP)", "Beslisdocument Veiligheid", "Startnotie Assetmanagement", "Huis op orde".

Hiermee is en wordt bestuurlijk richting gegeven aan de organisatie met het meerjarig op orde komen van het onderhoud, veiligheid, compliance, assetmanagement en de verdere professionalisering van de organisatie. Voor de Waterketen is gesteld dat een verandering van budgetsturing naar opgavesturing essentieel is.

In de september-VV 2019 zijn de resultaten van de ALM Spijkenisse en ALM's van de zuiveringen op Goeree Overflakkee gerapporteerd en is een voorkeursvariant bestuurlijk vastgesteld.

In de november-VV 2019 zijn de Bestuurlijke kaders ALM-studies geëvalueerd en is een geactualiseerde versie vastgesteld. Vanwege deze evaluatie en actualisatie zijn de ALM's voor Hellevoetsluis, Heenvliet, Dordrecht en Rotterdam Dokhaven in 2019 nog niet opgestart. Deze ALM's worden in 2020 opgepakt en het is de verwachting dat de resultaten in 2021 worden opgeleverd. Daarmee ligt het ALM-onderzoekstraject op koers wat betreft de WBP-doelstelling.

Wat betreft één van onze kerntaken (zuiveren van afvalwater) heeft de onderhoudssituatie geleid tot het achterblijven van de zuiveringsprestaties en bij een 4-tal individuele rwzi's zelfs tot overschrijding van de lozingseisen. Als gevolg daarvan is een last onder dwangsom opgelegd vanuit het bevoegd gezag voor de rwzi's Dokhaven en Hoogvliet.

In 2019 is het toezicht op de indirecte lozingen (vanuit riool op rwzi) weer gedeeltelijk in eigen beheer genomen, waardoor ongewenste lozingen verminderd kunnen worden.

Het vereiste gebiedsrendement voor stikstof- en fosfaatverwijdering is wel behaald maar de WBP-doelstelling voor het nalevingspercentage lozingseisen (98%) is in 2019 niet behaald. Hierover wordt gerapporteerd in de tabel met prestatie-indicatoren.

3.3.1 Wat wilden we bereiken?

Beheer RWZI's

Om de doelen uit het WBP te halen, richten we ons in 2019 op:

- Het continueren van het investeringsprogramma van de slibverwerkingsinstallatie Sluisjesdijk op basis van de in 2015 vastgestelde ALM-studie Sluisjesdijk.
- Het voorbereiden van bestuurlijke besluitvorming ten aanzien van de voorkeursvarianten ALM's Goeree Overflakkee en Spijkenisse en de verdere uitwerking daarvan in meerjarenplannen en projectvoorstellen.
- Het uitvoeren van de ALM's Heenvliet en Hellevoetsluis en voorbereiden van bestuurlijke besluitvorming ten aanzien van de voorkeursvariant.
- Het uitvoeren van het vastgestelde Energie Efficiency Plan voor de periode 2017-2020 in het kader van de derde Meerjarenafspraken Energie (MJA3). In

- dit kader worden diverse maatregelen uitgevoerd voor verbetering van de energie-efficiëntie.
- Het opstarten en uitvoeren van de ALM's Dokhaven en Dordrecht.
- Het voorbereiden en uitvoeren van maatregelen uit het Opgaveplan Duurzaamheid, Energie en Innovatie 2016-2019 (zie ook hoofdstuk Duurzaamheid).
- Het gezamenlijk uitvoeren van een slibstrategiestudie met de waterschappen uit de GR Slibverwerking, aangevuld met Waternet en Hollands Noorderkwartier.

- Het meerjarig en beheerst ombuigen van de onbalans tussen preventief en correctief onderhoud.
- Het volledig uitvoeren van alle wettelijk verplichte inspecties.
- En het vormgeven van een verdere professionalisering van de organisatie in asset management.

Wat zouden we daarvoor doen in 2019?	Jaarstukken 2019
Normen en kaders Met alle gemeenten zijn actuele afnameverplichtingen en afspraken over de samenstelling van het afvalwater bestuurlijk vastgesteld	Geen afwijkingen
Toetsen en inspecteren In tenminste 98% van de gevallen wordt voldaan aan de gestelde lozingseisen van de rwzi's	Overschrijdingen op een viertal rwzi's, Dokhaven, Piershil, Dordrecht en Hoogvliet resulteert in een actuele waarde van 96,9%. Gezien de komende vooraf in te calculeren overschrijdingen Hoogvliet en Dordrecht is het geprognosticeerde nalevingsrendement over 2019, 97,4%. Gelet op de onderhoudssituatie en Programmabrede opgave is het onzeker of dit jaar de interne streefwaarde wordt behaald. De consequenties is dat WSHD niet voldoet aan een eigen doelstelling vanuit het WBP.
Toetsen en inspecteren In tenminste 99% van de gevallen wordt voldaan aan de met de gemeente afgesproken afnameverplichting	Geen afwijkingen
Toetsen en inspecteren Het gebiedsrendement voor de stikstof en fosfaat verwijdering is tenminste 77,5%	In Q1 lag het voortschrijdend jaargemiddeld stikstofverwijderingsrendement met 75,3% nog net boven de wettelijke norm van 75% (jaargemiddeld) maar onder onze interne streefwaarde van 77,5%. In Q2 lag het gebiedsrendement stikstofverwijdering op 79,7%. De uiteindelijke prognose voor heel 2019 ligt op 78,8%. Hierbij is nog geen rekening gehouden met het lagere rendement van Dokhaven vanwege de werkzaamheden op Dokhaven en Sluisjesdijk. Als deze ook meegerekend worden, is de prognose 78,3%. Hiermee blijven we wel boven de streefwaarde van 77,5%. Voor fosfaatverwijdering zijn er geen afwijkingen.
Toetsen en inspecteren Voor tenminste 50% van de zuiveringskringen zijn Asset Lifecycle Management (ALM) studies uitgevoerd om de investeringsagenda van deze assets na 2021 te bepalen	Geen afwijkingen
Verbeteren Van het binnenkomende fosfaat wordt 75% teruggewonnen	Geen afwijkingen; op schema om dit doel in 2021 te halen.

Verbeteren De mogelijkheden voor de terugwinning van grondstoffen zijn onderzocht	Geen afwijkingen; op schema om dit doel in 2021 te halen.
Verbeteren Het aantal liter water per v.e. per dag is afgenomen van 285 naar 250	Geen afwijkingen; doel (250 v.e.) al gehaald in 2018.
Verbeteren Conform MJA-3 is de energie-efficiëntie t.o.v. 2008 in 2021 met tenminste 26% verbeterd.	Geen afwijkingen
Verbeteren De eigen energieproductie voorziet voor 40% in de eigen energiebehoefte	Geen afwijkingen
Beheer en onderhoud Het risicogestuurd objectenmanagement is verder geoptimaliseerd zodat de beschikbaarheid van de objecten 98% is	In Burap 2-2018 is afgesproken om deze prestatie-indicator aan te passen en te uniformeren in lijn met de landelijke standaard vanuit de Unie van Waterschappen. Dit krijgt een plaats bij de implementatie van het SOP. In de Programmabegroting 2020 zijn nieuw KPI's voorgesteld.

Impact op oppervlakte water

Om dit te realiseren, wordt de afstemming tussen gemeentelijke en waterschapsplannen voortgezet. Daarnaast wordt aandacht besteed aan het borgen van de verschillende belangen, het voorzetten van analyse en

optimalisatie van de afvalwaterketen en het faciliteren van de gewenste ontwikkelingen.

Wat zouden we daarvoor doen in 2019?	Jaarstukken 2019
De rwzi's en de riooloverstorten vormen geen belemmering voor de waterkwaliteit	Geen afwijkingen
95% van de lozingen veroorzaakt geen knelpunt in de watersysteemtoetsing	Geen afwijkingen

Doelmatige waterketen

Om dit te realiseren, voeren we het Bestuursakkoord Water (BAW) uit. Met gemeenten, waterschappen en andere partners maken we afspraken over betere kwaliteit en het verminderen van meerkosten en kwetsbaarheid.

Wat zouden we daarvoor doen in 2019?	Jaarstukken 2019
In 2020 wordt binnen het programma zuiveren € 5,2 miljoen per jaar bespaard t.o.v. de geprognostiseerde kostenstijging uit 2010	Geen afwijkingen
In 2020 wordt door betere samenwerking met gemeenten € 7,2 miljoen per jaar bespaard t.o.v. de geprognostiseerde kostenstijging uit 2010	Geen afwijkingen
In 2020 besparen de gemeenten € 7,2 miljoen per jaar in het gemeentelijke domein t.o.v. de geprognostiseerde kostenstijging uit 2010	Geen afwijkingen

3.3.2 Wat hebben we gedaan in 2019?

Beheer RWZI's

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
Aantal storingsen aan kritische objecten		n.v.t.	< 800	n.v.t.	n.v.t.	In Burap 2-2018 is afgesproken om deze prestatie-indicator aan te passen en te uniformeren in lijn met de landelijke standaard vanuit de Unie van Waterschappen. Dit krijgt een plaats bij de implementatie van het SOP. In de Begroting 2020 zijn nieuw KPI's voorgesteld.	In Burap 2-2018 is afgesproken om deze prestatie-indicator aan te passen en te uniformeren in lijn met de landelijke standaard vanuit de Unie van Waterschappen. Dit krijgt een plaats bij de implementatie van het SOP. In de Begroting 2020 zijn nieuwe KPI's voorgesteld.
Afnameverplichting			> 99%	> 99%	99,4%	Geen afwijkingen.	99,4% en daarmee is aan de doelstelling voldaan.
Beschikbaarheid installaties		n.v.t.	> 98%	n.v.t.	n.v.t.	In BURAP 2-2018 is afgesproken om deze prestatie-indicator aan te passen en te uniformeren in lijn met de landelijke standaard vanuit de Unie van Waterschappen. Dit krijgt een plaats bij de implementatie van het SOP. In de Begroting 2020 zijn nieuw KPI's voorgesteld.	In BURAP 2-2018 is afgesproken om deze prestatie-indicator aan te passen en te uniformeren in lijn met de landelijke standaard vanuit de Unie van Waterschappen. Dit krijgt een plaats bij de implementatie van het SOP. In de Begroting 2020 zijn nieuwe KPI's voorgesteld.
Fosfaatverwijderingsrendement			> 77,5%	> 77,5%	86,1%	Geen afwijkingen.	86,1% en daarmee is aan de doelstelling voldaan.

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
Nalevingspercentage waterwetvergunning	Voortschrijdend jaargemiddelde.		> 98%	≈ 98%	97,6%	Overschrijdingen op een viertal rwzi's, Dokhaven, Piershil, Dordrecht en Hoogvliet resulteert in een actuele waarde van 96,9%. Gezien de komende vooraf in te calculeren overschrijdingen Hoogvliet en Dordrecht is het geprognosticeerde nalevingsrendement over 2019 97,4%. Gelet op de onderhoudssituatie en Programmabrede opgave is het onzeker of dit jaar de interne streefwaarde wordt behaald.	In 2019 was het nalevingspercentage van de gestelde lozingseisen 97,6%. Hiermee is niet voldaan aan de WBP-doelstelling. De oorzaak ligt in een aantal overschrijdingen op een viertal rwzi's te weten; Dokhaven (onopgeloste bestandsdelen als gevolg van slibuitspoeling), Piershil (onopgeloste bestandsdelen), Dordrecht (circa 3 maanden overschrijding voortschrijdend jaargemiddelde fosfaateis), Hoogvliet (na-ijl effect calamiteit 2018 toxische lozing).
Restvervuiling effluentlozing op oppervlaktewater	Voortschrijdend jaargemiddelde.		< 75.000 v.e.	< 75.000 v.e.	59.818 v.e.	Geen afwijkingen.	59.818 v.e. waarmee aan de doelstelling is voldaan.
Slibafzet in tonnen			80.500	81.738	80.180	Dit is in Qrap2 aangepast naar 81.738 ton. Oorzaken zijn het (deels) niet kunnen vergisten van slib op Sluisjesdijk en de verslechterende ontwateringsresultaten op verschillende locaties. Hierdoor is het drogestofgehalte van het afgevoerde slib toegenomen, waardoor er meer massa afgevoerd moet worden.	In Burap 2-2019 was een slibafzet geprognosticeerd van 81.738 ton. De extra inzet die geleverd is op Sluisjesdijk om vergisten toch mogelijk te maken, heeft geresulteerd in lagere slibafzet, 80.180 ton. Hiermee is voldaan aan de oorspronkelijke begrotingsdoelstelling.

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
Stikstofverwijderingsrendement	Voortschrijdend jaargemiddelde.		> 77,5%	≈ 77,5%	78,7%	In Q1 lag het voortschrijdend jaargemiddeld stikstofverwijderingsrendement met 75,3% nog net boven de wettelijke norm van 75% (jaargemiddeld) maar onder onze interne streefwaarde van 77,5%. In Q2 lag het gebiedsrendement stikstofverwijdering op 79,7%. De uiteindelijke prognose voor heel 2019 ligt op 78,8%. Hierbij is nog geen rekening gehouden met het lagere rendement van Dokhaven vanwege de werkzaamheden op Dokhaven en Sluisjesdijk. Als deze ook meegerekend worden, is de prognose 78,3%. Hiermee blijven we wel boven de streefwaarde van 77,5%. Voor fosfaatverwijdering zijn er geen afwijkingen.	78,7% en daarmee is aan de doelstelling voldaan.

Impact op oppervlakte water

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
Het % gemeenten waarmee een afvalwaterakkoord bestuurlijk is vastgesteld	Geen afwijkingen.		60%		40%	Om dit te realiseren, wordt de afstemming tussen gemeentelijke en waterschapsplannen voortgezet. Daarnaast wordt aandacht besteed aan het borgen van de verschillende belangen, het voorzetten van analyse en optimalisatie van de afvalwaterketen en het faciliteren van de gewenste ontwikkelingen.	In 2019 heeft het waterschap met een aantal gemeenten de overleggen om te komen tot afvalwaterakkoorden opgestart. Door vertraging in de vaststelling bij de gemeenten wordt een aantal akkoorden pas begin 2020 vastgesteld. Het was de verwachting dat deze nog eind 2019 vastgesteld zouden worden.

Doelmatige Waterketen

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
Het aantal bespaarde €'s per jaar t.o.v. de doelstelling	Geen afwijkingen.		90%		90%	Om dit te realiseren, voeren we het Bestuursakkoord Water (BAW) uit. Met gemeenten, waterschappen en andere partners maken we afspraken over betere kwaliteit en het verminderen van meerkosten en kwetsbaarheid.	Het waterschap en de gemeenten liggen in 2019 op schema om de financiële doelstellingen uit Bestuursakkoord Water die gelden voor 2020 te halen.

3.3.3 Wat heeft het gekost?

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)		Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2019	Afwijkingen t.o.v. begroting 2019	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Lasten	03.10 Beheer RWZI's	61,259	61,288	64,755	62,518	-2,237	V
	03.20 Impact op oppervlakte water	0,101	0,147	0,147	0,129	-0,018	V
	03.30 Doelmatige waterketen	0,708	0,695	0,695	0,628	-0,067	V
Totaal Lasten		62,067	62,130	65,597	63,275	-2,322	V
Baten	03.10 Beheer RWZI's	-0,792	-0,911	-0,876	-1,192	-0,316	V
	03.20 Impact op oppervlakte water	-0,042	-0,043	-0,043	-0,040	0,002	N
	03.30 Doelmatige waterketen	-	-	-0,010	-	0,010	N
Totaal Baten		-0,834	-0,954	-0,929	-1,233	-0,304	V
Saldo van baten en lasten voor bestemming		61,233	61,176	64,669	62,043	-2,626	V
Toevoeging aan reserves		-	-	2,973	2,973	-	
Onttrekking aan reserves		-3,932	-3,011	-6,945	-6,629	0,317	N
Saldo van baten en lasten na bestemming		57,301	58,166	60,696	58,387	-2,310	V

Bij het uitvoeren van alle werkzaamheden (onderhouden, procesvoeren, uitvoeren van projecten en maatregelen Huis op orde) is vooral ingezet op het maximaal beheersen van risico's ten aanzien van de prestaties en het realiseren van kansen. Hiermee is tevens gestart met de ombuiging van reactief naar proactief. Ook is een goede start gemaakt met de professionalisering van de eigen werkprocessen, het binnenhalen van extra capaciteit en het uitzetten van extra werk bij aannemers.

Er zijn veel beheersmaatregelen genomen om risico's in de Waterketen te beheersen. Sommige beheersmaatregelen kennen een doorloop naar 2020. De risico's zoals bijvoorbeeld het overschrijden van lozingseisen, blijven nog onveranderd aanwezig.

Met de toekenning van het risico- en kansenbudget is het beheersen van risico's in gang gezet. Dit heeft een positief effect op het risicobewustzijn van de organisatie en het gevoel dat we samen als organisatie weer aan het bouwen zijn om de komende jaren in control te komen.

In 2019 is op diverse momenten extra geld voor onderhoud toegekend. Bij Burap

2-2019 is een inschatting gemaakt van hoeveel werk nog in 2019 uitgevoerd kon worden en is geld teruggegeven. Terugkijkend naar 2019 is er significant meer onderhoud gerealiseerd, maar minder dan bij Burap 2-2019 was ingeschat. Dit werd veroorzaakt door onder andere de lange voorbereidingstijd, aanbestedingstrajecten, storingen, levertijden van materialen en beschikbaarheid van interne (eigen personeel) en externe capaciteit (leveranciers).

Op het totaal van de Waterketen leidt dit bij de lasten tot een voordelig resultaat van € 2,3 miljoen. De belangrijkste onderschrijdingen zijn:

- Er waren in 2019 geen leidingverleggingen als gevolg van plannen derden (voordeel € 0,15 miljoen)
- De bijdragen aan gemeenten waren lager als gevolg van verrekening/teruggave btw (voordeel € 0,5 miljoen)
- De werkzaamheden (onderhoud en Huis op orde) lopen nog door in 2020 (voordeel € 0,8 miljoen)
- Lagere kosten voor inhuur personeel (Huis op orde) als gevolg van een kortere inzetperiode i.v.m. doorlooptijd (voordeel € 0,3 miljoen)

- Lagere onderzoek- en voorbereidingskosten i.v.m. beschikbaar gekomen informatie of verschuiven naar 2020 i.v.m. ontwikkelingen rondom de Waterschapscontrolekamer (voordeel € 0,2 miljoen)
- Onderschrijding van € 0,4 miljoen als gevolg van niet beschikbare interne en externe capaciteit

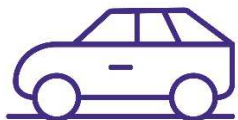
Belangrijke doelstelling in 2019 was het meerjarig op orde komen van het onderhoud. Geconstateerd kan worden dat de realisatiegraad op onderhoud significant is gestegen ten opzichte van voorgaande jaren en dat een duidelijke sturing op risicobeheersing in gang is gezet.

Van de totale lasten binnen het programma Waterketen is € 1,19 miljoen besteed aan activiteiten vanuit Huis op orde. Hiermee zijn risico's gemitigeerd en kansen benut.

Het voordeel op de baten wordt veroorzaakt door de vrijval van de voorziening grensoverschrijdend afvalwater (zie paragraaf 5.3.3, toelichting voorzieningen en paragraaf 4.4 Waterschapsbelastingen).

Het nadeel op de onttrekkingen aan de reserves wordt veroorzaakt door een lagere dan begrote onttrekking als gevolg van lagere kosten Huis op orde (zie toelichting lasten).

3.4 Programma Wegen

Wegen

Het programma Wegen is gericht op voldoende veiligheid op de waterschapswegen en een goede bereikbaarheid van het beheersgebied door een juiste afstemming tussen gebruik, functie en inrichting van de wegen. Dit is vastgelegd in het Wegenbeheerprogramma 2016-2021.

Vanuit het Coalitieakkoord 2015-2019 en de uitkomsten van een bestuurlijke verkenning van oud-minister Karla Peijs heeft de Verenigde Vergadering op 29 maart 2018 het principebesluit genomen de wegentaak over te dragen aan de gemeenten. Het college heeft daarbij besloten het overdrachtsmodel te hanteren dat is gebaseerd op onderlinge solidariteit tussen de gemeenten, ontwikkeld

door hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. De overdracht zal projectmatig worden vormgegeven met als eerste stap een intentieovereenkomst met alle betrokken gemeenten in het eerste kwartaal 2019.

3.4.1 Wat wilden we bereiken?

Burap 2-2019

Belangrijkste afwijking ten opzichte van de begroting (Burap 2-2019) is dat met de gemeenten in 2019 geen intentieovereenkomst over de overdracht van de wegentaak is afgesloten. Het college heeft medio 2019 een "pas op de plaats" gemaakt en een extra bestuurlijke overlegronde met de gemeenten ingelast. Tijdens de Verenigde Vergadering van 27 november 2019 is een voorstel om de transitie van de waterschapswegen stop te zetten ingetrokken en is het onderwerp toegevoegd aan het Bestuursprogramma 2019-2023.

Daarnaast is voor het groot onderhoud aan de waterschapswegen, in aanvulling op de extra financiële middelen die in de begroting reeds beschikbaar kwamen, in het kader van de operatie "Huis op orde" nog eens € 3 miljoen extra beschikbaar gesteld.

3.4.2 Wat hebben we gedaan in 2019?

Verkeersveiligheid

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
Het % op ecologische wijze beheerde wegbermen	De opgave voor 2019 is conform het Opgaveplan Duurzaamheid. Voor de jaren daarna dienen de percentages nog bepaald te worden		20-30%	30%	34%	Loopt conform planning; het percentage ecologisch beheerde bermen bedraagt op dit moment reeds 29%.	Het percentage ecologisch beheerde bermen is in 2019 uiteindelijk uitgekomen op 34%. Dit is boven de eerder afgegeven prognose. Er bleken op eenvoudige wijze (in overleg met de aannemer) meer percelen aan te wijzen.
Het % wegen dat is ingericht cf. de Basiskkenmerken wegontwerp			89%	89%	90%	Loopt conform planning; het percentage wegen dat is ingericht cf. de Basiskkenmerken wegontwerp bedraagt op dit moment reeds 89%.	Tegelijk met het uitvoeren van groot onderhoud is op een aantal wegen de duurzaam veilige inrichting aangepast. Zo is op de Battenoordsedijk (Battenoord), Koolhoekweg (Brielle) en 1e Kruisweg (Oud-Beijerland) de belijning aangepast. Op de Goereeseweg/Hofdijksweg (Ouddorp) en Blauwesteenweg/Groeneweg (Westmaas) zijn rode suggestiestroken aangebracht. Het gaat in totaal over ca. 13 km. Ook zijn op een aantal plaatsen plateaus en wegversmallingen aangebracht.

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streef-waarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
Het aantal km weg waarvan de inrichting is afgestemd op de categorisering	Dit betreft een gemiddelde per jaar, gebaseerd op een totale opgave van 46 km in de periode 2017-2035 (conform het Wegenbeheerprogramma). Het daadwerkelijke aantal km's zal telkens in de Jaarstukken worden verantwoord. De 12,5 km (cumulatief) voor 2021 is als doel in het Wegenbeheerprogramma vastgelegd.		2,5 km (7,5 km cumulatief)	2,5 km	0 km.	Loopt conform planning.	De voor 2019 opgenomen trajectaanpak (Rotterdamseweg te Ridderkerk) is qua uitvoering doorgeschoven naar de 1e helft van 2020.
Het maximale % D (zeer slecht)	Op het totale wegenareaal van Hollandse Delta		15%	15%	12%	Op 1 januari 2019 bedroeg het percentage D (zeer slecht) op het totale wegenareaal van WSHD (afgerond) 13%. Gelet op de inmiddels vastgestelde Herijking van het Dynamisch deel van het Wegenbeheerprogramma zal voortaan gerapporteerd gaan worden over het percentage D (zeer slecht) per gemeente.	In 2019 is in totaal ca. 165.000 m2 aan D-wegen aangepakt. Dit was mede mogelijk door het extra Huis-op-Orde-budget. De verdere verslechtering van de overige wegen maakte dat ruim 70.000 m2 wegen D zijn geworden. In totaal betekent dit dat het wegenareaal eind 2019 voor (afgerond) 12% bestaat uit D-wegen. De verdeling per gemeente is opgenomen in de tabel hieronder.

Gemeente	Oppervlakte D-wegen in m2	Percentage
Hoeksche Waard	267.822	13,40%
Barendrecht	15.585	10,20%
Hendrik-Ido-Ambacht	153	0,40%
Albrandswaard	18.761	9,10%
Westvoorne	43.339	8,10%
Rotterdam	4.998	7,50%
Goeree-Overflakkee	254.924	12,30%
Brielle	50.993	16,60%
Zwijndrecht	9.157	4,20%
Hellevoetsluis	20.082	9,00%
Ridderkerk	31.470	9,90%
Nissewaard	62.875	8,40%

3.4.3 Wat heeft het gekost?

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)		Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2019	Afwijkingen t.o.v. begroting 2019	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Lasten	04.10 Verkeersveiligheid	3,670	3,432	3,427	3,248	-0,179	V
	04.20 Bereikbaarheid	10,762	15,051	11,464	11,940	0,476	N
Totaal Lasten		14,432	18,483	14,891	15,188	0,297	N
Baten	04.10 Verkeersveiligheid	-0,131	-0,150	-0,125	-0,068	0,057	N
	04.20 Bereikbaarheid	-8,009	-8,046	-8,332	-8,364	-0,031	V
Totaal Baten		-8,139	-8,196	-8,457	-8,432	0,026	N
Saldo van baten en lasten voor bestemming		6,292	10,287	6,433	6,756	0,323	N
Toevoeging aan reserves		2,707	-	4,807	4,807	-	
Onttrekking aan reserves		-0,560	-1,950	-2,280	-2,280	-	
Saldo van baten en lasten na bestemming		8,439	8,337	8,960	9,283	0,323	N

Het nadelig resultaat binnen het programma Wegen is met name het gevolg van de volgende afwijkingen:

- Mede als gevolg van onvoldoende capaciteit zijn diverse onderzoeken op het gebied van verkeersveiligheid en bereikbaarheid uitgesteld. Daarnaast zijn opgaven doorgeschoven naar 2020;
- Vanwege de zachte winters zijn voor de gladheidbestrijding minder strooi beurten uitgevoerd (18 i.p.v. 30). Daardoor zijn de uitgaven en ook de baten lager (inkomsten vanuit gemeenten) lager;
- Als gevolg van de incidentele overdracht van een aantal wegen zijn de inkomsten uit de WHW-gelden afgenomen;
- De laatste maanden van 2019 moesten er meerdere veiligheidsissues opgelost worden, mede door het achterstallig onderhoud op onze wegen. Dit

was meer dan voorgaande jaren en van dermate aard dat het niet kon wachten;

- Doordat een groter aantal klinkersleuven is hersteld dan begroot zijn meer inkomsten ontvangen;
- Met een aannemer loopt nog een dispuut over de verrekening van werkzaamheden. Vooral nog is hiervoor een extra reservering opgenomen (€ 62.000).

Naast de werkzaamheden binnen de exploitatie is met behulp van Huis op orde in 2019 € 2,78 miljoen weggezet voor het onderhoud van D-wegen via investeringen.

3.5 Bestuur en Organisatie

3.5.1 Wat wilden we bereiken?

Bestuur

Verkiezingen

In 2019 stond in het teken van de waterschapsverkiezingen, de installatie van de leden van de Verenigde Vergadering (algemeen bestuur) en vervolgens de samenstelling van het nieuwe college van dijkgraaf en heemraden (dagelijks bestuur) van het waterschap. Voor het nieuwe bestuur is een introductie gehouden.

Educatie en buitenlandbeleid

Ook de programma-overstijgende aspecten, zoals educatie en buitenlandbeleid houden in 2019 bestuurlijke aandacht, een betere aansluiting wordt gezocht met jonge mensen voor de werving van nieuwe medewerkers. De resultaten laten zien dat het (onderwijs)netwerk positief reageert. Het waterschap wordt gezien als een vernieuwende partner. Conform het vastgestelde Buitenlandbeleid 2016-2021 wordt de samenwerking op het gebied van waterbeheer met de partners in de focuslanden Ethiopië en Zuid-Afrika voortgezet.

Externe communicatie

Externe communicatie is het geheel van communicatievormen en communicatieprocessen van het waterschap met zijn stakeholders, verbonden partijen, andere overheden, inwoners en bedrijven, media waaronder pers en andere belanghebbende en belangstellende publieks- en doelgroepen. Externe communicatie bestaat onder meer uit public relations en imagocommunicatie, maar ook uit informatie en voorlichting over projecten en werkzaamheden, perscommunicatie en online communicatie via social media. Het jaar 2019 was gericht op verandering en verdere professionalisering van het team communicatie.

Regulering

Omgevingswet

In 2021 gaat de Waterwet op in de Omgevingswet. Daarmee wordt de samenwerking tussen waterschappen en Rijkswaterstaat enerzijds en de

samenwerking tussen omgevingsdiensten en gemeenten anderzijds geoptimaliseerd. Dat leidt tot vereenvoudiging van de regelgeving en efficiency in de uitvoering. Daarnaast worden op inhoud verbeteringen gerealiseerd.

Calamiteitenorganisatie

Het waterschap richt zich primair op het voorkómen van incidenten en calamiteiten. Het is echter onmogelijk om risico's tot nul te reduceren. Ten aanzien van de taakstelling zal er altijd een zeker restrisico zijn op overschrijden van normen of optreden van onvoorziene gebeurtenissen.

De Waterwet verwacht van waterschap Hollandse Delta doeltreffend optreden bij gevaar voor waterstaatswerken. Dat vraagt een adequate voorbereiding: een calamiteitenzorgsysteem. Daartoe moet het waterschap actuele en kwalitatief hoogwaardige planvorming hebben (calamiteitenplan met risico-inventarisatie, supplementen en bestrijdingsplannen), (periodiek) oefeningen houden, samenwerking bevorderen met crisispartners en middelen op orde houden om incidenten en calamiteiten te kunnen bestrijden.

Evaluaties van oefeningen en werkelijke incidenten en ontwikkelingen bij collega waterschappen hebben geleid tot het inzicht dat WSHD gestructureerd en integraal het totaal van activiteiten binnen de calamiteitenzorg moet herzien en herijken. Vooruitlopend op de planmatige en gestructureerde verbetering van de calamiteitenzorg is het duidelijk dat de opleiding en het contact met de vrijwilligers van het dijkleger geïntensiveerd moet worden.

Bedrijfsvoering

Vanaf april 2019 is WSHD wettelijk verplicht om e-facturen te kunnen ontvangen. Hierbij wordt tevens het optimaliseren van het proces van bestellen tot betalen meegenomen. Daarnaast zullen de mogelijkheden verkend worden om de stap van een papieren begroting naar een digitale begroting te maken. Op basis van de resultaten van deze verkenning zullen vervolgstappen bekeken worden.

3.5.2 Wat hebben we gedaan in 2019?

Externe communicatie

Wat zouden we daarvoor doen in 2019?	Wat hebben we daarvoor gedaan in 2019?
Het communicatiebeleid wordt vastgesteld voor de periode 2019-2023	De basis van de communicatie strategie is het Bestuursprogramma. Deze heeft de VV op 27 november 2019 vastgesteld. Daarna kon de communicatie strategie verder afgerond worden. Eind 2019 was de concept versie gereed.
Vertalen van uitkomsten van imago-onderzoek en input van het nieuwe bestuur naar project- en corporate communicatie	In plaats van een imago-onderzoek is er een reputatieonderzoek uitgevoerd. De resultaten ervan zijn eind 2019 opgeleverd. Vervolgens zijn de resultaten in februari 2020 gedeeld met het bestuur en worden ze in 2020 meegenomen in de communicatie strategie.
Aanbesteden en uitvoeren van nieuw Content Management Systeem voor de website	Deze activiteiten zijn uitgevoerd en afgerond. De nieuwe website is 1 augustus 2019 live gegaan.
Doorgaan met uitvoeren educatiebeleid basisscholen en doorontwikkelen - op basis van onderzoek in 2018 – van educatiebeleid voor middelbaar en hoger onderwijs	Educatie-activiteiten op basisscholen en doorontwikkeling van het beleid zijn uitgevoerd. Er zijn geen nieuwe activiteiten opgestart.
Waar mogelijk aansluiting zoeken bij derden bij alle communicatie-activiteiten	Uitgevoerd, bijvoorbeeld door aan te sluiten bij gemeenten met communicatie over waterbewustzijn via bijvoorbeeld de risicodialogen en activiteiten onder de vlag van Steenbreek.

Regulering

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status
Doorlooptijd van de aanvragen binnen de gestelde termijn			100%	30%	31%	<p>Vanwege grote achterstanden bij Vergunningverlening als gevolg van te weinig (en kwalitatief voldoende) personeel is er ook sprake van een langere doorlooptijd. Er zijn diverse maatregelen genomen om deze achterstanden weg te werken, waaronder een pilot voor het extern tegen stuksprijs laten afhandelen van 250 aanvragen. Mede hierdoor vertoont de achterstand sinds medio 2019 weer een dalende lijn.</p> <p>Verwacht wordt dat de achterstanden eind 2020 nagenoeg zullen zijn ingehaald. De gevolgen van het niet tijdig een vergunning verstrekken zijn over het algemeen van juridische aard (klachten en claims) alsmede voor het imago en klantgerichtheid.</p>
Max. % van de uitgevoerde controles wordt bestuursrechtelijk gehandhaafd			7%	5%	4,8%	Het aantal bestuursrechtelijke handhavingsacties is iets minder dan verwacht, dit is een gunstige ontwikkeling.
Max. % van de uitgevoerde controles wordt strafrechtelijk gehandhaafd			1,5%	1%	0,9%	Het aantal strafrechtelijk acties is iets minder dan verwacht, dit is een gunstige doch nauwelijks stuurbare ontwikkeling.

Calamiteitenorganisatie

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streef-waarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
Medewerkers met een kritieke rol zijn goed getraind (minimaal 2x per jaar)			100%	50%	85%	Vanwege de herziening van het calamiteitenplan hebben we bewust ons programma voor opleiden, trainen en oefenen gepauzeerd. De afgelopen periode hebben we veel werkelijke opschalingen gehad waardoor medewerkers getraind zijn door de werkelijkheid. Het OTO programma 2018-2019 van de dijkbewakingsorganisatie is volledig naar tevredenheid uitgevoerd. Voor het stormseizoen 2019-2020 is vanwege de herziening dijkbewakingsorganisatie geen OTO programma opgesteld. In dat stormseizoen wordt onderzoek gedaan naar de dekkingsgraad van het noodcommunicatiemiddel in het beheersgebied en een portofoon bedieningstraining georganiseerd. In 2018 zijn dijkpostleider getraind in het zelfstandig organiseren van bijeenkomsten. Dijkpostleiders mogen in 2019-2020 zelfstandig invulling hieraan geven.	Er zijn in 2019 in totaal 10 opschalingen geweest, waarvan 3 reeds gestart waren in 2018.

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streef-waarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
WSHD beschikt over een actueel calamiteitenzorgsysteem			100%	70%	30%	Mede naar aanleiding van de evaluatie van de droogte 2018 wordt het volledige calamiteitenplan inclusief supplementen en bijlagen geactualiseerd. Actualisatie van het hoofdplan en supplementen zal in 2019 lukken. Het uitwerken van de bestrijdingsplannen (scenario's) is een traject dat (in totaliteit) meerdere jaren zal vergen. Het hoofdplan is nog voor de zomer voor een eerste keer aangeboden aan het management. Na bespreking en uitwerking van een aantal specifieke onderwerpen volgt besluitvorming. Waarschijnlijk definitieve vaststelling in de eerste vv van 2020.	De evaluatie en herziening van het Calamiteitenplan inclusief supplementen en bijlagen is in 2019 gestart. Evalueren en herziening van calamiteitenbestrijdingsplannen is een traject dat meerdere jaren zal vergen. Het Ontwerp Calamiteitenplan WSHD 2020-2023 is op 18 juli 2019 voor een eerste beoordeling aan het Managementteam aangeboden. Na bespreking en uitwerking van een aantal specifieke onderwerpen in het 1e kwartaal van 2020 volgt het ter besluitvorming voorleggen aan het college van Dijkgraaf en Heemraden en de Verenigde Vergadering later in 2020.
WSHD leert van oefeningen en werkelijke calamiteiten	Van alle opschalingen in 2019 is een After Action Review (AAR) beschikbaar. Aanvullende evaluaties worden conform beleid uitgevoerd. Leer- en actiepunten worden		100%	100%	100%		De opschalingen van 2019: <ul style="list-style-type: none"> • 31/10 fase 2, 05/11 fase 3, 08/11 t/m 18/04 fase 1: terugtrekken installatieverantwoordelijke WSHD (besluit evaluatie door VV) • 15/11 t/m 29/03 fase 2: procesverstoring RWZI Hoogvliet (evaluatie beschikbaar) • 26/03 t/m 15/04 fase 2:

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streef-waarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
	opgepakt. Een systeem om actiepunten uit evaluaties te borgen wordt vormgegeven in de herziening van het calamiteitenplan.						dreigende uitval gasmotoren slibverwerkingsbedrijf Sluisjesdijk (beperkte evaluatie wordt opgesteld) <ul style="list-style-type: none"> • 28/03 t/m 12/04 fase 1: lekkende leidingen RWZI Dordrecht (AAR beschikbaar) • 02/05 t/m 06/05 fase 1 (03-05 fase 2): Grote brand HVC Dordrecht (evaluatie wordt opgesteld) • 24/06 fase 1: landelijke uitval telefonie netwerk KPN (evaluatie wordt opgesteld) • 12/07 t/m 19/07 fase 1: uitzakken peil Rozenburg door uitval kunstwerk Evides (evaluatie wordt opgesteld) • 21/07 fase 1: breuk rioolpersleiding Heerjansdam (AAR beschikbaar) • 15/11 fase 1: olievervuiling Oude Maas (AAR beschikbaar, evaluatie is opgesteld)
WSHD maakt (indien nodig) actief gebruik van de calamiteitenorganisatie	Tussen de 5 en 20 opschalingen per jaar		5-20 opschalingen	10-15	10	.	In 2019 is de calamiteitenorganisatie van WSHD 10 keer opgeschaald en heeft WSHD actief gebruik gemaakt van de calamiteitenorganisatie.

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status
Gerealiseerde gemiddelde betaaltermijn (aantal dagen na ontvangstdatum factuur)			30	21	21	
Het % facturen dat binnen de reguliere termijn van 30 dagen is betaald			90%	94%	95%	

3.5.3 Wat heeft het gekost?

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)		Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2019	Afwijkingen t.o.v. begroting 2019	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Lasten	07.10 Bestuur	4,697	7,440	7,444	8,585	1,141	N
	07.20 Externe Communicatie	1,561	1,587	1,624	1,570	-0,054	V
	07.30 Regulering	6,676	6,999	7,079	7,123	0,045	N
	07.40 Calamiteitenorganisatie	0,253	0,809	0,809	0,783	-0,026	V
	07.90 Bedrijfsvoering	0,041	10,496	8,218	6,757	-1,461	V
Totaal Lasten		13,228	27,331	25,174	24,818	-0,356	V
Baten	07.10 Bestuur	-1,271	-0,582	-3,672	-3,399	0,273	N
	07.20 Externe Communicatie	-0,037	-	-	-	-	
	07.30 Regulering	-0,327	-0,130	-0,145	-0,167	-0,022	V
	07.90 Bedrijfsvoering	0,886	-4,229	-4,330	-2,981	1,349	N
Totaal Baten		-0,749	-4,941	-8,147	-6,547	1,600	N
Saldo van baten en lasten voor bestemming		12,479	22,390	17,027	18,271	1,245	N
Toevoeging aan reserves		3,114	2,180	2,720	2,847	0,127	N
Onttrekking aan reserves		-4,167	-8,590	-6,447	-6,447	-0,000	V
Saldo van baten en lasten na bestemming		11,426	15,980	13,299	14,671	1,371	N

Het saldo van baten en lasten voor bestemming is € 1,2 miljoen nadelig. Dit bestaat uit meerdere voor- en nadelen die hieronder worden toegelicht.

Naar aanleiding van de verkiezingen in maart 2019 hebben er wisselingen plaatsgevonden in het dagelijks en het algemeen bestuur van WSHD. Deze wisselingen, samen met een lagere rente voor het berekenen van de reeds ingegane en toekomstige pensioenen, zorgen voor een hogere dotatie aan de voorziening wachtgeld en pensioenen van € 1,65 miljoen. Deze dotatie is noodzakelijk om aan alle toekomstige verplichtingen van WSHD te kunnen voldoen. Daarnaast zijn er nog een aantal kleinere nadelen waaronder de kosten die gemaakt zijn voor de implementatie van de Omgevingswet. Het grootste gedeelte van de kosten is gesubsidieerd vanuit de stimuleringsregeling Omgevingswet (zie extra baten). Daarnaast zijn er hogere kosten gemaakt in

verband met het inzetten van een extern bureau voor ondersteuning in het wegwerken van de achterstanden bij het beoordelen van vergunningsaanvragen.

Binnen Bestuur en Organisatie is sprake van de volgende onderschrijdingen:

- Het budget voor aankoop software is niet op voorhand geoormerkt naar specifieke projecten omdat deze zich binnen de jaarschijf 2019 ontwikkelen. Eind 2019 is gebleken dat vanuit de afdelingen minder aanvragen zijn gekomen dan verwacht. Daarnaast zijn de kosten voor het project CMS lager uitgevallen als gevolg van samenwerking met HWH, zijn activiteiten bij programma BIO/AVG en Digitale dienstverlening doorgeschoven naar 2020. Het totale voordeel hierdoor is € 0,75 miljoen.

- Lagere inzet vanuit het persoonsgebonden basis budget (PBB), voordeel € 0,13 miljoen. Het restant tussen het beschikbare budget en de uitgegeven middelen wordt gedoteerd aan de reserve PBB.
- Het budget voor de vervanging van BABS (€ 0,115 miljoen) is niet in 2019 besteed, vanwege een vertraagde aanbesteding. Voor dit budget wordt een verzoek tot budgetoverheveling gedaan.
- Daarnaast is een deel van het innovatiebudget niet in 2019 besteed omdat het bioplastics-project waarin WSHD deelneemt in 2019 geen doorgang heeft gevonden. Naar verwachting vindt dit in 2020 plaats. Voor dit budget wordt een verzoek tot budgetoverheveling gedaan van € 0,125 miljoen.
- In 2019 is veel inzet gepleegd op het wegzetten van werkzaamheden in het kader van Huis op orde. Als gevolg hiervan heeft het dagelijks bestuur in mindere mate gebruik gemaakt van de middelen vanuit de beschikbare beleidsruimte voor nieuw bestuur (voordeel € 0,19 miljoen).
- Een voordeel op de stimuleringsregeling ruimtelijke adaptatie, in 2019 is voor € 0,02 miljoen subsidie toegezegd maar het is de aanvragers niet gelukt deze werkzaamheden uit te voeren in 2019. De werkzaamheden worden uitgevoerd in 2020. Om in 2020 deze subsidie te kunnen uitkeren, wordt een verzoek tot budgetoverheveling ingediend voor dit bedrag.
- Diverse kleinere voordelen doordat in het proces stresstesten- risicodialoog-strategie niet bij alle gemeenten kosten zijn gemaakt voor bijvoorbeeld procesbegeleiding of inhuur adviesbureau, lagere kosten voor het introductieprogramma van nieuwe bestuurders en minder externe ondersteuning voor de onderzoeken van de Rekenkamercommissie, temporiseren van het trainen, opleiden en oefenen van de medewerkers ten aanzien van de calamiteitenorganisatie en het niet opstarten van nieuwe activiteiten vanuit het educatiebeleid als gevolg van de inzet op het uitwerken van

de communicatiestrategie voor de komende 3 jaar, lagere kosten voor print- en schrijfwerk.

De dekking van de kosten voor de activiteiten binnen digitalisering en de personele kant van Huis op orde was afkomstig vanuit de reserves. Conform de verslaggevingsregels zijn de reserves volledig onttrokken op basis van besluitvorming VV. De kosten waren echter lager dan begroot. Dit heeft ertoe geleid dat de doorbelasting richting Algemene dekkingsmiddelen en de programma's op basis van de doorbelastingssystematiek hoger is.

Vanuit Huis op orde zijn in 2019 17 aanvullende formatieplaatsen ontstaan. Hiervan zijn in 2019 13 formatieplaatsen ingevuld, waarvan 9 door interne kandidaten. De ruimte die is achtergelaten door deze 9 kandidaten is ingevuld door het intensiveren van aannemerscontracten. Voor de nog beschikbare formatieplaatsen is externe werving ingezet en deze loopt door in 2020. Vanwege onteigening van gronden in Nieuw Reijerwaard heeft WSHD recht op een schadeloosstelling. Een voorschot van deze schadeloosstelling is reeds in 2018 ontvangen. Op 28 augustus 2019 heeft de rechtbank een vonnis uitgebracht waartegen WSHD in cassatie is gegaan. Door in cassatie te gaan is het restant van deze schadeloosstelling (nog) niet ontvangen. De verwachting is dat de Hoge Raad eind 2020 met een uitspraak zal komen. Dit heeft in 2019 geleid tot lagere baten dan begroot.

In 2019 zijn minder uren geactiveerd dan begroot, nadeel € 1,3 miljoen.

Reservemutaties

De hogere dotatie aan de reserves is het gevolg van de toevoeging van € 0,13 miljoen aan de reserve PBB (zie toelichting lasten hiervoor).

3.6 Algemene dekkingsmiddelen

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status
Het % van alle aanslagen dat voor 31 december van het betreffende jaar is opgelegd			98%	98%	97,88%	

3.6.1 Wat heeft het gekost?

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2019	Afwijkingen t.o.v. begroting 2019	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Lasten						
08.10 Onvoorzien	-	0,500	0,250	-	-0,250	V
08.20 Algemene lasten en baten	8,389	5,834	6,436	6,671	0,235	N
08.30 Belastingopbrengst	-	-	-	-	-	
08.40 Exploitatiesaldo (alg reserves)	-	-	-	-	-	
Totaal Lasten	8,389	6,334	6,686	6,671	-0,015	V
Baten						
08.20 Algemene lasten en baten	-3,206	-0,919	-1,117	-1,689	-0,572	V
08.30 Belastingopbrengst	-155,567	-154,927	-160,553	-158,836	1,717	N
08.40 Exploitatiesaldo (alg reserves)	-	-	-	-	-	
Totaal Baten	-158,773	-155,846	-161,669	-160,525	1,144	N
Saldo van baten en lasten voor bestemming	-150,384	-149,512	-154,983	-153,854	1,129	N
Toevoeging aan reserves	4,884	3,961	10,526	10,209	-0,316	V
Onttrekking aan reserves	-1,381	-1,000	-1,750	-1,750	-0,000	V
Saldo van baten en lasten na bestemming	-146,881	-146,551	-146,208	-145,395	0,813	N

De post onvoorzien is in 2019 niet ingezet. Dit leidt tot een voordeel van € 0,25 miljoen. De doorbelasting van de kosten binnen Bestuur en Organisatie (met name bedrijfsvoering) naar de taken vindt plaats via het programma Algemene dekkingsmiddelen. Deze kosten zijn als last geboekt op de algemene baten en lasten en via de baten verdeeld naar de taken. Dit zorgt voor verschillen op het totaal van baten en lasten (nadeel van € 0,3 miljoen op de lasten en voordeel van € 0,3 miljoen op de baten). Daarnaast is er een nadeel van € 1,7 miljoen op de

belastingopbrengst. Voor een nadere toelichting hierop wordt verwezen naar de paragraaf waterschapsbelastingen (paragraaf 4.4).

De kosten van SVHW vallen lager uit, een voordeel van € 0,1 miljoen. De gereserveerde kosten 2018 zijn lager uitgevallen, hierdoor is een voordeel gerealiseerd van € 0,2 miljoen.

De toevoeging aan de reserve geactiveerde lasten is € 0,3 miljoen lager dan begroot. Bij de begroting wordt een inschatting gemaakt van de in te zetten uren voor te activeren investeringsprojecten. Op basis van de daadwerkelijk ingezette uren is de toevoeging € 0,3 miljoen lager geweest dan geraamd.

4 Paragrafen

4.1 Ontwikkelingen sinds vorig begrotingsjaar

In de Programmabegroting 2019 -zoals deze eind 2018 is vastgesteld- is aandacht besteed aan de waterschapsverkiezingen en de bestuurlijke ambities, die in 'Maat op Klimaat' zijn verwoord. Daarnaast zijn er in 2019 verschillende ontwikkelingen geweest, die van belang zijn voor een goed inzicht in de Jaarstukken 2019.

Bestuurlijke ontwikkelingen

Na het plotselinge vertrek van de dijkgraaf op 7 februari 2019 heeft de VV op 27 februari unaniem het voorstel ondersteund om de heer Gerard Doornbos als waarnemend dijkgraaf aan te wijzen. Daarmee was ook de voorzitter van het Centraal Stembureau voor de waterschapsverkiezing ingevuld en kon op 25 maart de definitieve uitslag van de verkiezing vermeld worden. Na de beëdiging van de nieuwe VV is een Vertrouwenscommissie ingesteld om de voordracht van een nieuwe dijkgraaf op te stellen. Begin 2020 is de voordracht voor de heer Jan Bonjer als vijfde dijkgraaf van WSHD unaniem aangenomen.

Bestuursprogramma 2019-2023

Na de waterschapsverkiezing voor de nieuwe VV en de installatie van het nieuwe college is door de leden van de VV gewerkt aan een bestuursprogramma voor de nieuwe bestuursperiode. Via informatieve VV's, gecombineerde commissievergaderingen, werkateliers en bestuurlijke werkgroepen is het Bestuursprogramma 2019-2023 opgesteld en door de VV unaniem vastgesteld. Daarin zijn de bestuurlijke dossiers en de bestuurlijke aspecten rond 'Huis op orde', de externe en interne samenwerking en de bestuurlijke vernieuwing benoemd, die in de komende periode opgepakt gaan worden.

Huis op orde

Een belangrijk bestuurlijk onderwerp in 2019 is het 'Huis op orde' geweest. In januari zijn de eerste stappen gezet op basis van de bespreking van externe rapporten. In juli is vervolgens het voorstel voor een aanvullend budget gehonoreerd, waarmee de meest urgente zaken konden worden aangepakt. Om aan het einde van de Bestuursperiode het Huis op orde te hebben, zijn de vervolgstappen in de Programmabegroting 2020 opgenomen.

Aanpassing Belastingstelsel

Eind 2018 bleken er verschillende beelden te leven bij de waterschappen over het voorstel van de Unie van Waterschappen ten aanzien van de aanpassing van het belastingstelsel. Daarop is er in 2019 een heroriëntatie geweest, waarna eind 2019 een nieuwe start met het proces is gemaakt. WSHD is zowel bestuurlijk als ambtelijk aangehaakt.

4.2 Incidentele baten en lasten

Deze paragraaf bevat een overzicht van de baten en lasten die als eenmalig ten opzichte van de voorgaande en komende begrotingsjaren worden beschouwd. Incidentele baten en lasten leiden tot minder inzicht in het reguliere, meerjarige beeld van de netto kosten. Eliminatie van de incidentele baten en lasten op het resultaat na bestemming levert een gezuiverd netto resultaat op. Dit biedt meer inzicht in het meerjarig structureel financieel perspectief.

Bij incidentele baten en lasten wordt als richtlijn gehanteerd dat deze baten en lasten zich gedurende maximaal 3 jaar voordoen (artikel 4.14 Waterschapsbesluit). Incidentele baten en lasten betreffen die posten die het begrotingssaldo incidenteel beïnvloeden. Het gaat om eenmalige zaken en om (meerjarige) projecten of subsidies die het karakter van tijdelijkheid c.q. eindig doel hebben. Ook kan het voorkomen dat een eenmalige subsidie voor een bepaalde activiteit wordt verkregen, maar dat de lasten van de uitvoering van die activiteit zich over meerdere jaren uitspreidt. Gezien de koppeling met de subsidie hebben deze lasten dan een incidenteel karakter.

Toevoegingen aan en onttrekkingen uit reserves worden als incidenteel beschouwd, tenzij het gaat om reguliere onttrekkingen aan dekkingsreserves (kapitaallasten) of om onttrekkingen uit een daartoe toereikende (bestemmings)reserve gedurende een periode van minimaal drie jaar met als doel het dekken van structurele lasten. Daarnaast worden meerjarige tijdelijke geldstromen waarvan de eindigheid vastligt vanwege een besluit van de VV aangewezen als incidentele baten en lasten, ook als de geldstroom (nog) langer is dan drie jaar.

In het hieronder opgenomen overzicht zijn de incidentele baten en lasten van € 0,1 miljoen en hoger opgenomen.

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Baten	Lasten	V / N
Programma Waterveiligheid			
Voordelig resultaat na afsluiting investering Zettingsvloeing Spijkenissebrug	0,611		V
Verschuiving werkzaamheden Eerste beoordelingsronde Primaire waterkeringen		-0,453	V
Voordelig resultaat na afsluiting investeringen HWBP 2	0,143		V
Lagere kosten Verkenfase zettingsvloeing nHBWP 2013		-2,345	V
Lagere baten HWBP Subsidie project Verkenfase zettingsvloeing	-1,806		N
Lagere kosten HWBP Normtraject 20-3 Geervliet-Hekelingen		-0,800	V
Lagere baten Normtraject 20-3 Geervliet Hekelingen	-0,856		N
Toevoeging tariefegalisatie Watersysteemheffing		0,330	N
Onttrekking algemene reserve waterkering t.b.v. tariefegalisatie Watersysteemheffing	0,330		V
Onttrekking tariefegalisatie Watersysteemheffing	0,600		V
Onttrekking ter dekking kosten t.b.v. 1ste beoordelingsronde	0,463		V
Onttrekking reserve budgetoverheveling t.b.v. 1ste beoordelingsronde	0,140		V
Onttrekking aan de bestemmingsreserve dijkversterkingen t.b.v. hogere solidariteitsbijdrage HWBP	0,400		V
Onttrekking reserve budgetoverheveling t.b.v. Bouwen met bagger	0,138		V
Subtotaal	0,164	-3,268	

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Baten	Lasten	V / N
Programma Water			
Afwaardering activa ruilverkaveling programma Water		0,168	N
Afwaardering activa verkoop grond gemaal Koert		0,173	N
Voordelig resultaat na afsluiting investering CMK	0,422		V
Lagere kosten uitvoering duikers Huis op orde		-0,125	V
Hogere kosten asbestsanering werven Noorddijk en Hoekscheweg		0,237	N
Teruggave energiebelasting		-1,038	V
Toevoeging tariefegalisatie Watersysteemheffing		0,770	N
Onttrekking algemene reserve water t.b.v tariefegalisatie Watersysteemheffing	0,770		V
Onttrekking tariefegalisatie Watersysteemheffing	1,650		V
Onttrekking reserve Afwikkeling CMK t.b.v. Huis op orde	1,000		V
Toev. reserve tariefegalisatie watersysteemheffing n.a.v. omzetting werkzaamheden van exploitatie naar investering		0,566	N
Subtotaal	3,842	0,410	

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Baten	Lasten	V / N
Programma Waterketen			
Revisie gasmotoren sluisjesdijk		0,121	N
Lagere benutting risico en kansenbudget		-0,372	V
Lagere kosten Huis op orde		-0,326	V
Lagere kosten revisie roostergoedinstallatie Huis op orde		-0,106	V
Onttrekking onderhoudsvoorziening NEN 3140	0,240		V
Onttrekking algemene reserve Waterketen	1,900		V
Toevoeging aan bestemmingsreserve Asbestcementleiding Brielle Oostvoorne		1,900	N
Onttrekking reserve Afwikkeling CMK t.b.v. Huis op orde	1,833		V
Toevoeging egalisatiereserve zuiveringsheffing n.a.v. omzetting werkzaamheden van exploitatie naar investering		1,073	N
Onttrekking berstemmingsreserve gegarandeerde geldlening HVC	0,800		V
Onttrekking bestemmingsreserve budgetoverheveling t.b.v. ALM	0,249		V
Onttrekking bestemmingsreserve budgetoverheveling t.b.v. verwijderen persleiding Westmaas	0,072		V
Vrijval bestemmingsreserve subsidie SVI-DRSH	0,271		V
Onttrekking aan algemene reserve Waterketen ter dekking van hogere energiekosten	1,400		V
Subtotaal	6,765	2,288	

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Baten	Lasten	V / N
Programma Wegen			
Omzetting oplevering wegen van exploitatie naar investering		-4,407	V
Verschuiving onderhoudsopgave bomen G-O naar 2020		-0,200	V
Onttrekking algemene reserve wegen t.b.v. ETW2 wegen	1,500		V
Onttrekking bestemmingsreserve vervangingsinvestering wegen	0,200		V
Onttrekking tariefseglisatie reserve t.b.v. bestemmingsreserve kapitaallasten wegen	0,200		V
Onttrekking algemene reserve wegen	0,250		V
Toevoeging bestemmingsreserve budgetoverhevelingen i.v.m. onderhoudsopgave bomen		0,200	N
Toevoeging bestemmingsreserve kapitaallasten wegen		4,407	N
Subtotaal	2,150	-	

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Baten	Lasten	V / N
Bestuur en Organisatie			
Hogere dotatie aan de voorziening wachtgeld		2,774	N
Incidentele opbrengst grondverkoop	2,634		V
Afkoop onderhoudskosten Kickersbloem		0,105	N
Onttrekking reserve algemene beleidstaken t.b.v. ambitietraject	0,140		V
Onttrekking reserve tariefseglisatie uitbreiding formatie	0,645		V
Onttrekking bestemmingsreserve budgetoverhevelingen P2P	0,100		V
Implementatie van BABS applicatie schuift door naar 2020		-0,115	V
Onttrekking bestemmingsreserve digitalisering	1,780		V
Toevoeging aan de bestemmingsreserve digitalisering		2,180	N
Onttrekking algemene reserve t.b.v. vorming bestemmingsreserve digitalisering	2,180		V
Toevoeging opbrengst verkoop N. Reijerwaard aan de tariefseglisatie reserves		0,400	N
Onttrekking personele kosten Huis op orde	0,640		V
Subtotaal	8,120	5,344	

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Baten	Lasten	V / N
Algemene dekkingsmiddelen			
Vrijval voorziening GOA	0,261		V
Dividend uitkering NWB	0,585		V
Subtotaal	0,846	-	
Totaal	21,886	4,775	

4.3 Reserves en voorzieningen

Voor de toelichtingen op de toevoegingen en onttrekkingen aan de algemene reserves, de bestemmingsreserves en de voorzieningen wordt hier korthedshalve verwezen naar de toelichting op de balans (paragraaf 5.3.3).

4.4 Waterschapsbelastingen

De financiering van de exploitatie van waterschap Hollandse Delta vindt voornamelijk plaats door het heffen van waterschapsbelastingen. Deze belasting bestaat uit:

- Watersysteemheffing: ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan de zorg voor het watersysteem, de waterkeringszorg en het aantal passief waterkwaliteitsbeheer;
- Wegenheffing: ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan het beheer van de wegen;
- Zuiveringsheffing: ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan het zuiveren van afvalwater;
- Verontreinigingsheffing: dit betreft uitsluitend de heffing op de directe lozingen op het oppervlakte water in beheer bij WSHD. De opbrengst van de verontreinigingsheffing komt ten gunste aan de watersysteemheffing.

De aanslagbiljetten voor de waterschapsbelastingen worden volgens een vast schema door het SVHW verzonden. Het betreft:

- Januari – voorlopige aanslagen zuiveringsheffing bedrijven;
- Februari – aanslagen watersysteemheffing en wegenheffing gebruikers, idem eigenaren bij gemeenten die zelf ook aangesloten zijn bij het SVHW en zuiveringsheffing burgers;
- Mei – aanslagen watersysteemheffing en wegenheffing eigenaren bij gemeenten die niet zijn aangesloten bij het SVHW.

Met SVHW zijn in een dienstverleningsovereenkomst (DVO) afspraken gemaakt over het aantal aanslagen dat minimaal moet worden opgelegd in het betreffende belastingjaar. Dit percentage is vastgesteld op 98%. Werkelijk is door SVHW in 2019: 97,88% (2018: 98,06%) van de aanslagen opgelegd.

In de jaarrekening 2019 is een netto belastingopbrengst verantwoord van € 158,8 miljoen. Dit bedrag is als volgt verdeeld over de heffingen:

Zuiveringsheffing (bedragen x € 1 mln.)	Jaarrekening 2018	Begroting (na wijziging) 2019	Jaarrekening 2019
Belastingopbrengst 2019	71,878	75,930	75,607
Bezwaar	-1,557	-1,865	-2,076
Kwijtschelding	-4,075	-4,051	-4,112
Oninbaar en dubieus	-0,561	-0,530	-0,493
Resultaat voorgaande jaren	0,835		-0,844
Vrl en def afrekeningen grensoverschrijdend afvalwater	-0,093		0,140
Mutaties voorzieningen grensoverschrijdend afvalwater	0,254		0,260
Totaal netto-belastingopbrengst (voor resultaatbestemming)	66,681	69,484	68,483
Mutaties reserves	-0,108	0,000	0,000
Totaal belastingopbrengst (na resultaatbestemming)	66,573	69,484	68,483

Watersysteemheffing (bedragen x € 1 mln.)	Jaarrekening 2018	Begroting (na wijziging) 2019	Jaarrekening 2019
Bruto belastingopbrengst 2019	82,523	84,660	83,347
Bezwaar	-0,343	-0,364	-1,025
Kwijtschelding	-3,426	-3,386	-3,347
Oninbaar en dubieus	-0,429	-0,421	-0,360
Resultaat voorgaande jaren	0,824		0,975
Mutaties voorzieningen	0,000		0,000
Totaal netto-belastingopbrengst (voor resultaatbestemming)	79,149	80,489	79,589
Mutaties reserves	-0,750	0,000	0,000
Totaal belastingopbrengst (na resultaatbestemming)	78,399	80,489	79,589

Wegenheffing (bedragen x € 1 mln.)	Jaarrekening 2018	Begroting (na wijziging) 2019	Jaarrekening 2019
Bruto belastingopbrengst 2019	10,095	11,093	11,110
Bezwaar	-0,051	-0,080	-0,195
Kwijtschelding	-0,365	-0,386	-0,379
Oninbaar en dubieus	-0,051	-0,048	-0,042
Resultaat voorgaande jaren	0,109		0,269
Mutaties voorzieningen	0,000		0,000
Totaal netto-belastingopbrengst (voor resultaatbestemming)	9,737	10,580	10,763
Mutaties reserves	0,000	0,000	0,000
Totaal belastingopbrengst (na resultaatbestemming)	9,737	10,580	10,763

Generaal totaal belastingopbrengst (voor resultaatbestemming)	155,567	160,553	158,836
Mutaties reserves	-0,858	0,000	0,000
Generaal totaal belastingopbrengst (na resultaatbestemming)	154,709	160,553	158,836
Totaal belastingen in de jaarrekening	155,313	160,553	158,575
Mutatie voorziening	0,254		0,260

Bruto belastingopbrengsten 2019

De bruto belastingopbrengst over 2019 is als volgt gesplitst naar de kostendragers/heffingen:

Tabel 2 Belastingopbrengsten naar kostendrager/heffingen				
Kostendrager (bedragen x € 1 mln.)	Begroot	Opgelegd	Nog op te leggen	Totaal 2019
Zuiveringsheffing	75,930	75,387	0,220	75,607
Watersysteemheffing	84,660	80,960	2,387	83,347
Wegenheffing	11,093	10,565	0,545	11,110
Totaal belastingopbrengst 2019	171,683	166,912	3,152	170,064

De (bruto) begrote belastingopbrengst 2019 bedraagt € 171,7 miljoen. In 2019 is in totaal € 170,1 miljoen als bruto belastingopbrengsten verantwoord.

Het verschil wordt veroorzaakt door een bijstelling van waarden van belastingobjecten en vervuilingseenheden gedurende het heffingsjaar. Het nadeel op de watersysteemheffing wordt voornamelijk veroorzaakt doordat nog niet alle objecten van een actuele waarde zijn voorzien waardoor deze objecten nog niet kunnen worden aangeslagen. Het betreft objecten waarvan SVHW afhankelijk is van aanlevering door derden en de aanslagoplegging naar volgende jaren wordt verschoven.

Verminderingen

De verminderingen bestaan uit verminderingen als gevolg van verzoek- en bezwaarschriften, kwijtschelding en oninbaar verklaringen. In 2019 is in totaal € 12,0 miljoen (in 2018 € 10,8 miljoen) aan verminderingen verantwoord over de over de verschillende heffingen.

Verzoek- en bezwaarschriften

In 2019 zijn 6.740 verzoek- en bezwaarschriften ingediend waarvan 97 verzoekschriften en 6.643 bezwaarschriften. Met ingang van 1 januari 2019 is besloten tot het aanbieden van automatisch ontheffing/vermindering als een vorm van hedendaagse dienstverlening en zorgvuldigheid in de richting van de inwoners. Inwoners hoeven niet meer zelf een verzoek in te dienen als bijvoorbeeld iemand verhuisd is of de samenstelling van een gezin is veranderd maar krijgen automatisch een vermindering als zij hier recht op hebben. Dit heeft geleid tot aanzienlijk minder verzoekschriften in 2019.

De verminderingen als gevolg van bezwaarschriften houden voor een groot deel verband met wijzigingen in de WOZ-waarden. In 2019 zijn in totaal 6.643 bezwaarschriften in behandeling genomen waarvan er 4.644 gegrond zijn verklaard en 1.857 ongegrond; 142 bezwaren waren eind 2019 nog in behandeling. In 2019 is in totaal € 3,2 miljoen (in 2018 € 1,8 miljoen) verminderd als gevolg van gehonoreerde verzoek- en bezwaarschriften.

Kwijtschelding

Als burgers kunnen aantonen dat zij over onvoldoende financiële middelen beschikken kunnen zij in aanmerking komen voor kwijtschelding. In 2019 zijn 36.386 verzoeken om kwijtschelding ingediend, waarvan 32.173 (in 2018 35.597) verzoeken zijn gehonoreerd. In 2019 is in totaal € 7,8 miljoen (in 2018 € 7,8 miljoen) verminderd als gevolg van gehonoreerde kwijtscheldingsverzoeken.

Oninbaar

In 2019 is voor een bedrag van € 0,9 miljoen (in 2018 € 1,0 miljoen) aan vorderingen oninbaar verklaard o.a. als gevolg van faillissementen, Wet schuldsanering Natuurlijke Personen, vertrokken onbekend waarheen. In verband met mogelijke verminderingen als gevolg van oninbaar verklaringen is het saldo van de openstaande belastingvorderingen over de jaren 2008 tot en met 2019 verminderd met een bedrag voor dubieuze belastingvorderingen van € 0,1 miljoen en komt hierdoor uit op € 1,8 miljoen (in 2018 € 1,9 miljoen).

Resultaat voorgaande jaren

Op 31 december 2019 was nog een bedrag van voorgaande jaren op te leggen van € 2,0 miljoen. Door aanpassingen van de ramingen gedurende het jaar heeft

er een correctie van de belastingopbrengsten van voorgaande jaren plaatsgevonden voor een bedrag van € 0,4 miljoen.

De opbrengsten watersysteemheffing en wegenheffing geven een voordelig resultaat ten opzichte van de te verwachten opbrengsten van respectievelijk € 0,9 miljoen en € 0,3 miljoen. De opbrengst zuiveringsheffing geeft een nadelig resultaat van € 0,8 miljoen.

Met één belastingplichtige heeft in 2019 de afwikkeling van een dossier plaatsgevonden over voorgaande jaren. Dit heeft voor de watersysteemheffing en wegenheffing een voordeel opgeleverd van € 1,2 miljoen bij de belastingheffing en hiertegenover staat een correctie bij de verminderingen van € 0,9 miljoen.

De nog op te leggen aanslagen ultimo 2019 bestaan in hoofdzaak uit:

- Verontreinigingsheffing bedrijven;
- Watersysteemheffing en wegenheffing gebouwd: SVHW is hierbij voor een deel afhankelijk van de aanlevering van de mutaties van gemeenten (waar SVHW de lokale heffingen niet zelf doet) en van het havenbedrijf Rotterdam.

Grensoverschrijdend afvalwater en mutaties voorzieningen

In 2019 is het grensoverschrijdend afvalwater over het jaar 2016 voorlopig afgerekend met het Hoogheemraadschap van Delfland (HHD). SVHW heeft hiervoor belastingaanslagen opgelegd en zitten verwerkt in de bruto belastingopbrengsten voor een bedrag van € 0,26 miljoen. Hierdoor kan de voorziening voor dit jaar vrijvallen ten gunste van de exploitatie en de nog te ontvangen bijdragen vrijgevallen ten laste van de exploitatie. Op de prognoses die in 2018 zijn afgegeven vinden geen wijzigingen plaats. Voor de jaren 2014-2016 vindt momenteel de accountantscontrole plaats. Zodra deze is afgerond kan er definitief worden afgerekend op basis van de definitieve v.e.'s.

Ook zijn er nieuwe prognoses voor de jaren 2013-2019 van het Hoogheemraadschap Schieland en Krimpenerwaard (HHSK) ontvangen. Dit heeft geleid tot een positieve bijstelling van de nog te ontvangen bijdrage van HHSK met een bedrag van € 0,4 miljoen. Aangezien het bijstellingen zijn op basis van voorlopige vervuilingseenheden wordt, conform verwerking in eerdere jaren, bij

de resultaatbestemming van 2019 voorgesteld deze bedragen van HHSK te storten in de bestemmingsreserve grensoverschrijdend afvalwater.

Belastingontvangsten en verloop van de vordering in 2019

In 2019 is een totaalbedrag van € 153,2 miljoen door SVHW aan WSHD overgemaakt, per ultimo 2019 had WSHD nog een bedrag tegoed van SVHW van € 0,7 miljoen.

De totale openstaande belastingvordering ultimo 2019 bedraagt € 16,0 miljoen. Van deze vordering dient € 5,2 miljoen nog opgelegd te worden over de jaren 2018 tot en met 2019 (tabel 3).

Tabel 3 Openstaande belastingvorderingen (bedragen x € 1 mln.)	Bedrag openstaande belastingvorderingen 2019
Belastingvorderingen t/m 2014	0,054
Belastingvorderingen 2015	0,073
Belastingvorderingen 2016	0,380
Belastingvorderingen 2017	2,051
Belastingvorderingen 2018	1,866
Belastingvorderingen 2019	6,422
Totaal opgelegd	10,849
Nog op te leggen 2018	2,003
Nog op te leggen 2019	3,152
Totaal nog op te leggen	5,155
Totaal openstaande belastingvorderingen	16,004

Op de nog openstaande saldi belastingvorderingen kunnen vanaf 2020 nog verdere bezwaarschriften toegekend en afgehandeld worden, aanslagen kwijtgescholden worden en/of aanslagen oninbaar worden verklaard.

4.5 Weerstandsvermogen

4.5.1 Inleiding

Elke organisatie loopt in meer of mindere mate risico's, hierbij kan gedacht worden aan onder meer aansprakelijkheidsrisico's, financiële risico's, imago- en reputatie- en milieurisico's. Het in kaart brengen van de risico's maakt het mogelijk ze te analyseren en te beoordelen. Een dergelijke analyse bestaat uit een inschatting van de kans dat een gebeurtenis optreedt en wat de mogelijke gevolgen daarvan zijn.

De risico's relevant voor het weerstandsvermogen zijn die risico's die niet op een andere manier zijn te ondervangen. Reguliere risico's – risico's die zich regelmatig voordoen en goed meetbaar zijn – maken geen deel uit van de risico's in het onderdeel weerstandsvermogen. Deze risico's hebben geen impact op het weerstandsvermogen van het waterschap omdat passende beheersmaatregelen zijn genomen (verzekering, een post opgenomen in de begroting, een voorziening getroffen). De getroffen maatregelen zijn met name bedoeld om de gevolgen te reduceren en niet om de oorzaken weg te nemen. Deze risico's komen niet in aanmerking voor opname in de risicoparaagraaf.

Het weerstandsvermogen geeft de financiële draagkracht van het waterschap aan indien zich onvoorziene tegenvallers voordoen en is op basis van het Waterschapsbesluit een verplicht onderdeel van de begroting. Op basis van het risicoprofiel kan worden bepaald hoeveel geld (weerstandsvermogen) nodig is om de gevolgen van de risico's te dekken.

4.5.2 Risicomanagementbeleid

Het beleid dat het waterschap voert ten aanzien van risicomanagement is vastgelegd in de 'Beleidsnota risicomanagement en weerstandsvermogen waterschap Hollandse Delta' welke in 2008 door de Verenigde Vergadering is vastgesteld. In dit beleidsstuk is de werkwijze vastgelegd en zijn de uitgangspunten bepaald ten aanzien van het risicomanagement. Op basis van dit beleidsstuk is de paragraaf weerstandsvermogen opgesteld. De Verenigde Vergadering heeft op 29 november 2018 ingestemd met de beleidsnota

'Risicomanagement en weerstandsvermogen 2018'. Deze nota is gehanteerd met ingang van het begrotingsjaar 2019.

Waterschap Hollandse Delta is verplicht zowel in de begroting als in het jaarverslag de risico's te vermelden die de financiële positie van het waterschap kan beïnvloeden. Er dient een zo goed mogelijk beeld van de kwantificeerbare risico's aanwezig te zijn. Dat betekent echter niet dat in de waterschapshuishouding geen risico's meer aanwezig zijn. Net als iedere andere organisatie heeft ook het waterschap bij de uitvoering van haar taken te maken met onzekerheden die kunnen leiden tot financiële nadelen.

Het weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de financiële positie is. Dit is van belang wanneer zich een financiële tegenvaller voordoet. Het weerstandsvermogen is de ratio van de weerstandscapaciteit in verhouding tot

de risico's. De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. Bij risico's gaat het om die risico's waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

4.5.3 Belangrijkste risico's

De belangrijkste risico's van het waterschap zijn geïnventariseerd. Het risicoprofiel is zeer diverse van aard. Zowel grote als kleine risico's, risico's met interne of externe oorzaak en risico's die operationeel dan wel strategisch van aard zijn. Een aantal van deze risico's is regulier van aard. Hieronder volgen de belangrijkste geïdentificeerde risico's:

Risico Waterkeringen	Kans	Financieel gevolg
<p>Bijdrage Hoogwaterbeschermingsprogramma</p> <p>De gezamenlijke waterschappen dragen 50% bij aan de jaarlijkse kosten voor het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) en het Rijk de andere 50%. De totale hoogte van de jaarlijkse kosten van het HWBP is wettelijk vastgelegd en wordt jaarlijks geïndexeerd op basis van de IBOI (Index voor Bruto OverheidsInvesteringen).</p> <p>Van deze 50% wordt 10% als 'projectgebonden bijdrage' ingebracht door de waterschappen, en de resterende 40% wordt als 'solidariteitsbijdrage' door alle waterschappen gezamenlijk bijeengebracht. De verdeling over de waterschappen wordt gerelateerd aan het aantal inwoners en de hoogte van die WOZ-waarde in elk waterschap. Zowel de indexering dijkversterkingsprojecten, de projectgebonden bijdrage als de verdeelsleutel voor de solidariteitsbijdrage worden door het Rijk vastgesteld. Door de Unie van Waterschappen wordt vooraf een meerjarenraming voor de verwachte solidariteitsbijdrage per waterschap opgesteld ten behoeve van de begrotingen van de waterschappen.</p> <p>WSHD neemt deze meerjarenraming over, maar de daadwerkelijke solidariteitsbijdrage kan hoger (of lager) uitvallen op basis van de vastgestelde indexering en verdeelsleutel.</p>	50%	€ 0,6 mln.
Risico Water	Kans	Financieel gevolg
<p>Co-financiering POP3</p> <p>De cofinanciering van het POP3 programma wordt gedragen door de provincie en WSHD. Ten aanzien van de hoogte van de cofinanciering heeft WSHD een aanname gedaan. Indien het financiële beroep op het POP3 programma hoger wordt dan deze aanname wordt de bijdrage van WSHD hoger dan hetgeen waarmee rekening is gehouden in de begroting. Het risico heeft betrekking op een hogere aanspraak op de regeling dan verwacht.</p>	30%	€ 0,6 mln.

Risico Water	Kans	Financieel gevolg
<p>Vervuiling oppervlaktewater</p> <p>Het (tijdelijk) niet voldoen aan normen c.q. een overschrijding in het kader van de Waterwet en/of milieuvergunning. Het kan hier bijvoorbeeld gaan om een grote brand, transportongevallen of illegale lozingen op het oppervlaktewater waarvan de veroorzaker niet kan worden opgespoord en waardoor de kosten niet verhaald kunnen worden en voor rekening komen van WSHD.</p>	10%	€ 0,6 mln.
<p>Risico Waterketen</p> <p>Afname afvalwaterstroom zuiveringsinstallatie Dordrecht</p> <p>HVC loost het afvalwater vanuit de slibverwerkingsinstallatie op de zuiveringsinstallatie in Dordrecht. HVC onderzoekt of zij dit afvalwater met ingang van 2021 zelf kunnen gaan zuiveren. Als HVC zelf gaat zuiveren, neemt de afvalwaterstroom op onze zuivering op termijn jaarlijks met ongeveer 30.000 v.e. af. Dit komt overeen met een verwachte afname van de inkomsten (na aftrek van variabele kosten) van circa € 1,5 miljoen vanaf 2021. Omdat de kosten van de zuivering grotendeels vast zijn, zal het zuiveringstarief gaan stijgen. De besparing op de variabele kosten wordt ingeschat op € 0,25 miljoen. De kans dat dit risico optreedt, is gemiddeld (90%). Aangezien de zuivering nog gebouwd moet worden, is het effect op de heffing niet vanaf 2019 direct merkbaar. De verwachting is dat het aantal vervuilingseenheden van HVC in 2021 met 60% (18.000 v.e.) afneemt, in 2022 met 80% (24.000 v.e.) en vanaf 2023 met 100% (30.000 v.e.). Een afname van 18.000 v.e. leidt bij gelijkblijvende kosten tot een stijging van het zuiveringstarief met ca. 1,4% ten opzichte van het zuiveringstarief 2019. HVC en WSHD gaan samen onderzoeken of er op andere wijze synergie mogelijk is tussen de afvalwaterzuivering en de installatie van HVC.</p>	90%	€ 1,5 mln.
<p>Afvalstoffenheffing</p> <p>In het regeerakkoord is een passage opgenomen over de afschaffing van de vrijstelling van belasting op het verbranden van zuiveringsslib (afvalstoffenbelasting). De verbranding van zuiveringsslib wordt hierbij expliciet genoemd. De eventuele afschaffing van de vrijstelling van belasting op het verbranden van zuiveringsslib en de vormgeving daarvan moet nog nader onderzocht worden. In dat verband heeft de staatssecretaris aangegeven dat hij bij het onderzoek naar de voorgenomen afschaffing van de vrijstelling de overwegingen vanuit de waterschapsector mee zal nemen.</p> <p>In mei 2018 heeft de staatssecretaris in een brief aan de Tweede Kamer aangegeven dat er in het Belastingplan voor 2019 geen maatregelen over de afschaffing van de vrijstelling opgenomen gaan worden. Het definitieve besluit is nog niet genomen. Voor de jaren na 2019 blijft het risico nog steeds van kracht.</p>	50%	€ 1,6 mln.

Risiko Waterketen	Kans	Financieel gevolg
<p>Bijdragen aan objecten van derden (Rotterdam)</p> <p>Medio 2016 heeft een afrekening van de bijdrage van het waterschap aan een door een gemeente gepleegde investering in een afvalwatertransportsysteem plaatsgevonden. Aanvankelijk heeft deze gemeente aangegeven dat er mogelijk een dispuut met de aannemer was over de afrekening van genoemd project. Later heeft betreffende gemeente aangegeven dat de verwachting was dat er geen grond was voor een claim en dat de verjaringstermijn bijna bereikt was. Derhalve is dit project in december 2016 definitief afgesloten.</p> <p>Ondanks de verwachtingen van betreffende gemeente inzake deze claim heeft de gemeente in april 2017 een brief ontvangen van het advocatenkantoor van de aannemer waarin wordt aangegeven dat de betreffende aannemer zich het recht wenst voor te behouden om de betalingen, waarover een dispuut bestaat, te vorderen. Per eind 2019 wordt het risico voor WSHD geschat op circa € 100.000.</p>	70%	€ 0,1 mln.
<p>Garantstelling HVC</p> <p>De in de GR deelnemende waterschappen hebben de samenwerking gezocht in het kader van de verwerking van slib. Dit heeft geleid tot de DRSH Zuiveringsslib N.V. Op 1 januari 2010 is de DRSH N.V. door de aandeelhoudende waterschappen in eigendom overgedragen aan N.V. HVC. Als gevolg van deze overdracht hebben de waterschappen een gezamenlijk belang verkregen in N.V. HVC. Gezamenlijk bezitten de waterschappen 397 aandelen (per januari 2014 is dit een belang van circa 12% in N.V. HVC). In september 2011 is dit belang overgedragen aan de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009. WSHD heeft 111 aandelen N.V. HVC, wat overeenkomt met 28% van het totale financiële belang binnen de GR.</p> <p>De waterschappen zijn naar rato van de toegewezen aandelen aansprakelijk voor de gegarandeerde geldleningen van € 23,6 miljoen (31 december 2019) en de schuldpositie voor de bio-energiecentrale (BEC) te Alkmaar (€ 5,4 miljoen). De garantstelling voor de BEC geldt alleen indien wordt afgeroepen door N.V. HVC.</p>	10%	€ 6,6 mln.
<p>Heffing op CO2-emissie</p> <p>Naast de afvalstoffenbelasting in het kader van de belasting op milieugrondslag heeft het Rijk aangekondigd generiek een belasting te gaan heffen op CO2-emissie. Het is nog niet bekend wat het tarief van deze belasting zal zijn en hoe deze geheven gaat worden. Zodra bekend is of deze belastingmaatregelen impact hebben op slibverwerking en zo ja wat de consequenties daarvan zijn op de door te berekenen kosten wordt dit meegenomen in de eerstvolgende bestuurlijke rapportage.</p>		
<p>Niet voldoen aan vergunningseisen</p> <p>De onderhoudssituatie zorgt voor het achterblijven van de prestaties van de installaties. Hierdoor is een situatie ontstaan waarbij de gebiedsbrede rendementseis van 75% mogelijk niet wordt behaald. Dit kan ook consequenties hebben voor de individuele lozingseisen. Dit kan leiden tot handhavingstrajecten van bevoegd gezag met last onder dwangsom tot gevolg.</p>	50%	€ 0,5 mln.

Risico Waterketen	Kans	Financieel gevolg
<p>Onvoldoende preventief onderhoud door tekort aan capaciteit</p> <p>Niet alle noodzakelijke werkzaamheden conform de in het verleden opgestelde onderhoudsconcepten zijn de laatste jaren uitgevoerd. Hierdoor is een achterstand en grote werkvoorraad ontstaan plus een onbalans in de verhouding preventief en correctief onderhoud (doelmatigheid). Deze onbalans zorgt ook voor een verschuiving van capaciteit en middelen naar correctief onderhoud. Het weer ombuigen naar een juiste verhouding preventief/ correctief onderhoud is geheel afhankelijk van welke mate extra en gekwalificeerd personeel kan worden aangetrokken (en ingewerkt).</p>	70%	€ 1,0 mln.

Risico Wegen	Kans	Financieel gevolg
<p>Bijdrage fietspad S40/Fietspad Korteweg</p> <p>Dit project is één van de projecten uit het 'Gebiedsprofiel verkeer en vervoer Hoeksche Waard' die WSHD uitvoert. In de regionale projectgroep verkeersveiligheid Hoeksche Waard (RPV) van januari 2015 is besloten deeltraject IV van de fietsverbinding uit te voeren, onder andere bestaand uit een vrij liggend fietspad langs de Korteweg in de gemeentes Korendijk en Cromstrijen. Dit is bestuurlijk bevestigd door de bij de RPV betrokken partijen. De gemeente en provincie hebben evenals het waterschap een extra bijdrage toegezegd. Dit project is als gevolg van de bestuurlijke keuze om met de gemeente Hoeksche Waard in gesprek te gaan over een alternatieve variant uitgesteld. In 2020 zal de voorbereiding verder worden uitgewerkt, of wordt in overleg met de gemeente het alternatief verder uitgewerkt. De subsidietoezegging van de provincie is per oktober 2019 verlopen. Mogelijke financiële gevolgen en risico's volgen na de verdere uitwerking in 2020. Op basis van een recent overleg is te verwachten dat er een redelijke kans is op verlenging van de geldigheidstermijn van de toezegging. Hiertoe dient een onderbouwd verzoek door de provincie beoordeeld te worden. De toezegging van de gemeente dient door de raad van de fusiegemeente Hoeksche Waard d.m.v. een begrotingswijziging nog beschikbaar gesteld te worden.</p>	10%	€ 0,2 mln.

Risico Bestuur en Organisatie	Kans	Financieel gevolg
<p>Garantstelling Unie van Waterschappen</p> <p>In 2016 heeft de NWB een kredietfaciliteit verstrekt aan de Unie van Waterschappen ter grootte van € 2.000.000. Alle leden van de Unie van Waterschappen, met uitzondering van hoogheemraadschap van Delfland, staan garant voor de juiste nakoming van de verplichting tot betaling van al hetgeen de NWB Bank van de Unie van Waterschappen dan wel haar rechtsopvolger onder algemene titel te vorderen heeft of zal hebben. In 2017 heeft de NWB Bank een geldlening verstrekt aan de Unie van Waterschappen onder borgstelling van alle waterschappen. Deze borgstelling is verdeeld onder de waterschappen op basis van de belastingopbrengst 2016. Voor WSHD betekent dit een borgstelling van 5,8% van de lening van € 6.013.268. Eind 2019 was de hoogte van de verstrekte geldlening nog € 5.532.207.</p>	10%	€ 0,3 mln.
<p>Ontbreken uitwijkvoorziening</p> <p>WSHD beschikt over een Main Equipment Room (MER). In deze ruimte bevinden zich de servers, de centrale netwerkapparatuur en de bekabeling van de computerruimte. Bij uitval van de MER komt de beschikbaarheid van de digitale voorzieningen voor de medewerkers van WSHD in gevaar. Bij een interne calamiteit (b.v. brand) kan het bovendien geruime tijd duren voordat deze dienstverlening is hersteld. Door de toenemende afhankelijkheid van de ICT-infrastructuur zal onder dergelijke omstandigheden (financiële gevolg-) schade ontstaan. De informatietechnologie ontwikkelt zich snel. Met name de zogenaamde 'Cloud-oplossingen' dragen in grote mate bij aan het reduceren van onze kwetsbaarheid. WSHD heeft in de afgelopen jaren verschillende stappen in deze richting gezet en zal dat ook in de komende periode blijven doen waardoor het risico gestaag verder zal afnemen.</p>	10%	€ 0,6 mln.
<p>Risico geactiveerde lasten</p> <p>In de Programmabegroting 2020 is voorgesteld de "reserve geactiveerde lasten" op te heffen. Deze reserve was bestemd om het risico op te vangen dat niet alle uren van de afdeling projecten geactiveerd kunnen worden. Met het opheffen van deze reserve is de afdekking van dit risico verdwenen.</p>	30%	€ 2,8 mln.
<p>Afschaffing koepelvrijstelling BTW</p> <p>De beperking van de koepelvrijstelling is opgeschort. De inperking was in eerste instantie per 1 januari 2019 aangekondigd, als direct gevolg van arresten van het Europese Hof. Momenteel spant het kabinet samen met andere Europese lidstaten zich in voor reparatie via Europese regelgeving. Het herstellen van de koepelvrijstelling wordt naar verwachting in 2019 op Europees niveau besproken. Om de koepelvrijstelling te handhaven is unanimititeit van alle lidstaten nodig. Op dit moment is het onduidelijk of dit werkelijk gaat gebeuren en hoe lang de opschorting zal blijven duren.</p> <p>Waterschappen zijn in beginsel niet BTW-plichtig voor hun overheidstaken. Toch kunnen waterschappen te maken hebben met BTW, bijvoorbeeld als zij taken uitbesteden aan de markt of zelf marktactiviteiten verrichten. Indien de koepelvrijstelling wordt beperkt zullen waterschappen bij samenwerking eerder worden geconfronteerd met BTW-heffing. Anders dan gemeenten en provincies beschikken waterschappen niet over een fonds dat in rekening gebrachte BTW (deels) compenseert (BTW-compensatiefonds). De voorgenomen beperking van de koepelvrijstelling heeft daarom grote gevolgen voor waterschappen die met andere overheden samenwerken.</p>	50%	€ 0,6 mln.

Ten opzichte van Burap 2-2019 zijn de volgende risico's vervallen:

- Het risico op stagnatie van groot onderhoud door beperkte capaciteit. Dit risico is afgedekt via het aanvullende budget voor onderhoud dat is vastgesteld via de begroting 2020.
- Het risico op extra onderhoudswerkzaamheden als gevolg van het niet tijdig kunnen realiseren van vervangingsinvesteringen. Dit risico is afgedekt via het aanvullende budget voor onderhoud dat is vastgesteld via de begroting 2020.
- Het risico dat CAO-ontwikkelingen en pensioenpremies voor 2020 niet juist konden worden ingeschat bij het opmaken van de begroting 2020. Bij het opmaken van de Jaarstukken 2019 is dit geen risico meer. De werkelijke percentages zijn bekend en worden verwerkt in de loonkosten over 2020.
- Het risico op extra herstelwerkzaamheden voor beschoeiingen vanuit juridische procedures is komen te vervallen, op grond van de meest recente jurisprudentie.

Mogelijke impact coronacrisis

In 2020 is de wereld geconfronteerd met het Coronavirus. Ook de activiteiten van waterschap Hollandse Delta worden door deze crisis geraakt. Conform de landelijke richtlijnen werken medewerkers vanaf half maart 2020 zo veel mogelijk thuis. Vanuit de calamiteitenorganisatie wordt frequent (dagelijks) de stand van zaken in beeld gebracht en worden waar nodig dagelijks (aanvullende) maatregelen getroffen. WSHD volgt hierbij de richtlijnen van het Rijk, de Unie van Waterschappen en het RIVM. Op het moment van het opmaken van de Jaarstukken 2019 is nog veel onzeker, zoals hoe lang de crisis zal duren, en hoe zwaar de activiteiten van WSHD worden geraakt.

In verband met het Coronavirus heeft WSHD een impactanalyse gedaan voor de gehele organisatie. De impactanalyse is gebaseerd op de vraag wat de gevolgen zijn voor de uitvoering van de kritieke bedrijfsprocessen van WSHD bij een

ziekteverzuim van 10%, 30% en 50%. Het grootste knelpunt wordt verwacht op het gebied van de Waterketen omdat hier de veiligheid van de medewerkers, de mate van verwerking van rioolwater en het halen van de wettelijke normen het meest onder druk komen te staan. Voor de meeste afdelingen geldt dat door herprioriteren, verschuiven van medewerkers en mogelijk het inhuren van derden de reguliere werkzaamheden op een lager maar acceptabel kwaliteitsniveau kunnen worden uitgevoerd. Er ontstaat wel vertraging in de uitvoering van de werkzaamheden en een afname van het kwaliteitsniveau en interne en externe dienstverlening (bestuur en omgeving).

Een financiële analyse eind maart 2020 laat zien dat de financiële impact van het Coronavirus vooralsnog te overzien is. Vanuit de Unie van Waterschappen is aangegeven dat coulant wordt omgesprongen met verzoeken tot uitstel van betalingen van waterschapsbelasting. Het stilvallen van bedrijfsactiviteiten en eventuele faillissementen kunnen leiden tot lagere belastinginkomsten in 2020 en verder. Het niet of vertraagd kunnen uitvoeren van geplande werkzaamheden leidt wellicht tot een overschot doordat belastinginkomsten niet besteed kunnen worden. Per saldo is momenteel is nog niet in te schatten wat dit financieel betekent. Omdat WSHD een vrij gunstige financiële positie heeft, wordt de continuïteit van het waterschap niet geraakt.

Ten aanzien van de liquiditeit heeft WSHD een raming gemaakt op basis van een aangepaste inkomstenstroom van belastingen. Wanneer de uitgaven wel op peil blijven, zou dit kunnen betekenen dat een geldlening moet worden aangetrokken. Als overheid is het aantrekken van geld geen probleem en gelet op de rente en hetgeen is meegenomen in de begroting voor 2020 zal dit naar verwachting niet tot problemen leiden.

Op dit moment is nog niet duidelijk hoelang deze crisis zal duren en wat dit betekent voor de opname van verlof door medewerkers. Er wordt reeds nagedacht over mogelijkheden als spreiding, zodat na de crisis de reguliere werkzaamheden weer snel op niveau komen.

4.5.4 Berekening van de benodigde weerstandscapaciteit

Het bedrag dat relevant is voor de berekening van het weerstandsvermogen is het reëel financieel gevolg per risico. Het reëel financieel gevolg is het product van de kans van optreden van een risico maal het geschat financieel gevolg bij het voordoen van een risico. Bij ieder risico is een inschatting gemaakt van de kans van optreden en het ingeschat financieel gevolg. De risico's zijn per programma in beeld gebracht. Voor de niet in te schatten en onbekende risico's wordt voorgesteld een bedrag op te nemen van € 500.000 (opgenomen onder Algemeen, zie onderstaande tabel). Of dit teveel of te weinig is, moet blijken wanneer er adequatere middelen zijn om risico's te inventariseren en te kwantificeren.

In de 'Beleidsnota risicomanagement en weerstandsvermogen waterschap Hollandse Delta' is bepaald dat 85% van het totale reëel financieel gevolg wordt meegenomen voor de berekening van het weerstandsvermogen. De toekomstige praktijk en ervaringen van andere waterschappen zullen moeten uitwijzen of deze schatting goed is geweest.

Bovenstaande wordt cijfermatig inzichtelijk gemaakt in onderstaande tabel:

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Totaal ingeschatte risico's (in €) *	Benodigde weerstands- capaciteit (85%) (in €)
Waterveiligheid	0,489	0,416
Water	0,591	0,502
Waterketen	4,370	3,714
Wegen	0,140	0,119
Totaal	5,590	4,751

*) In bovenstaande tabel zijn de algemene risico's (risico's die vallen onder algemene beleidstaken, Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering en ondersteuning inclusief de niet in te schatten risico's waarvoor een bedrag is opgenomen ter hoogte van € 500.000) toegerekend naar de programma's op basis van de bij de begroting opgenomen procentuele verdeling.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Om de risico's te kunnen opvangen, is het van belang dat het waterschap over een buffer beschikt die hiervoor voldoende is, de zogenaamde

weerstandscapaciteit. Weerstandscapaciteit bestaat uit die middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt om niet begrote kosten, die onverwacht en substantieel zijn, te dekken.

Daarbij komen de volgende onderdelen in aanmerking:

- de omvang van de vrij besteedbare reserves;
- de omvang van de stille reserves;
- de omvang van de onbenutte belastingcapaciteit.

De vrij besteedbare reserves

Bij waterschap Hollandse Delta vormt het eigen vermogen de belangrijkste buffer tegen optredende risico's. Het eigen vermogen bestaat uit algemene reserves, egaliseringsreserves en bestemmingsreserves. De algemene reserves en bestemmingsreserves waarvoor nog geen verplichtingen zijn aangegaan, kunnen als vrij besteedbare reserves worden beschouwd.

De stille reserves (grond, dienstwoningen en aandelen)

Van stille reserves is sprake wanneer de marktwaarde van bepaalde activa hoger is dan de op de balans opgenomen boekwaarde. De aanwezigheid van dergelijke stille reserves is een onvermijdelijk gevolg van het voorschrift dat de boekwaarde van de activa gebaseerd moet zijn op de historische kostprijs. Een stille reserve kan tot de weerstandscapaciteit worden gerekend indien het desbetreffende actief vrij verhandelbaar is en de opbrengst bij verkoop uitgaat boven het bedrag dat nodig is om wegvallende inkomsten op te vangen. Waterschappen kennen in het algemeen twee soorten stille reserves, de stille reserves in financiële bezittingen en materiële bezittingen. De stille reserves zijn vanuit het voorzichtigheidsbeginsel niet meegenomen in de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit.

De onbenutte belastingcapaciteit

Voor de waterschappen gelden er, in tegenstelling tot de gemeenten, met betrekking tot de tariefstelling geen wettelijke maxima. De voor weerstandscapaciteit in te schatten ruimte is in principe onbegrensd. Vooral nog is de onbenutte belastingcapaciteit niet meegenomen in de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit. De totale omvang van de (geprognosticeerde) beschikbare weerstandscapaciteit (algemene reserve) per programma is in onderstaande tabel per 31 december 2019 weergegeven.

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Stand algemene reserve per 31 december 2019	Streefwaarde ratio (midden klasse C)	Huidige ratio weerstandsvermogen	Beschikbare ruimte reserve (t.o.v. midden klasse C)
Waterveiligheid	0,845	1,2	A	0,346
Water	3,416	1,2	A	2,813
Waterketen	4,285	1,2	C	-/- 0,172
Wegen	3,158	1,2	A	3,015
Totaal	11,704			6,002

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit en wordt uitgedrukt in de ratio weerstandsvermogen.

Bij het beoordelen van het weerstandsvermogen wordt gebruik gemaakt van onderstaande tabel:

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$2,0 < x$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$x < 0,6$	Ruim onvoldoende

Op basis van de berekende ratio weerstandsvermogen en bovenstaande tabel kan het weerstandsvermogen per programma als volgt worden geclassificeerd:

- Programma Waterkeringen: uitstekend

- Programma Water: uitstekend
- Programma Waterketen: voldoende
- Programma Wegen: uitstekend

4.6 Houdbare overheidsfinanciën

Een sluitende meerjarenbegroting vormt de basis voor houdbare waterschapsfinanciën. Houdbare waterschapsfinanciën vergen echter meer dan dat er tegenover alle lasten op de begroting ook voldoende baten staan. Vereist is dat het waterschap in geval van financiële tegenslag voldoende mogelijkheden heeft om de klappen te kunnen opvangen. Dit is voor waterschap Hollandse Delta het geval. Er is sprake van structureel sluitende begroting. Waterschap Hollandse Delta is voor circa 80% gefinancierd met vreemd vermogen. Dit ligt onder het gemiddelde (90% vreemd vermogen) van de waterschappen.

4.7 Financiering

In de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet FIDO) zijn kaders gesteld voor een verantwoorde, prudente en professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van decentrale overheden. De belangrijkste doelstellingen van deze wet zijn: het bevorderen van een solide financiering en kredietwaardigheid van de decentrale overheden, het beheersen van renterisico's en het vergroten van transparantie.

Het treasurybeleid van waterschap Hollandse Delta (WSHD) is erop gericht toegang te krijgen en te behouden tot de geld- en kapitaalmarkt om zo, binnen de financiële mogelijkheden van het waterschap, optimale of voldoende toegang te verkrijgen dan wel de lasten zo veel mogelijk te reduceren. Hierbij moeten de risico's zo goed mogelijk worden beheerst.

De verantwoording in deze financieringsparagraaf vindt plaats op basis van toetsing van het beleid zoals opgenomen in de Programmabegroting 2019-2023.

Ontwikkeling in de financierings- en beleggingsbehoefte

Nieuwe geldlening

Op 25 september 2019 heeft de Verenigde Vergadering besloten het college van dijkgraaf en heemraden, conform het treasurystatuut, bevoegd te maken tot het

in 2019 aantrekken van langlopende financieringsmiddelen tot maximaal € 30 miljoen in plaats van € 10 miljoen die in de begroting 2019 was opgenomen. Door het stijgen van de kapitaalmarktrente is in de treasurycommissie besloten om geen langlopende financiering aan te gaan.

Kasgeldleningen

In de treasurycommissie is besloten de financieringsbehoefte zo lang mogelijk in te vullen met kasgeldleningen omdat dit financieel interessant was gezien de negatieve rente op deze leningen. Er zijn in totaal 2 kasgeldleningen afgesloten in het tweede kwartaal van 2019 voor een periode van 1 maand.

De ontwikkeling in de renterisiconorm, kasgeldlimiet en drempelbedrag

Renterisiconorm

De renterisiconorm bedraagt 30% van het begrotingstotaal en is in 2019 niet overschreden:

Berekening renterisiconorm (bedragen x € 1 mln.)	2019	2018
Berekening renterisiconorm		
Begrotingstotaal	186,706	169,952
Percentage regeling	30%	30%
Renterisiconorm	56,000	51,000
Renteherzieningen	0	0
Aflossingen	15,956	15,433
Renterisico	15,956	15,433
Renterisiconorm	56,000	51,000
Renterisico	15,956	15,433
Ruimte onder renterisiconorm	40,044	35,567

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet bedroeg in 2019 € 43 miljoen en is niet overschreden. WSHD heeft in 2019 geen gebruik gemaakt van haar kasgeldlimiet.

Berekening kasgeldlimiet (bedragen x € 1 mln.)	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Begrotingstotaal	186,706			
Percentage regeling	23%			
Kasgeldlimiet	43,000			
Gemiddelde vlottende schuld	37,598	75,743	53,248	32,416
Gemiddelde vlottende middelen	36,226	139,834	125,934	62,786
Netto vlottende schuld	1,372	-64,091	-72,687	-30,370
Kasgeldlimiet	43,000	43,000	43,000	43,000
Ruimte onder kasgeldlimiet	41,628	107,091	115,687	73,370

Drempelbedrag schatkistbankieren

Dagelijks wordt beoordeeld of de rekening-courant van WSHD bij de NWB moet worden 'afgeroomd' naar of moet worden aangevuld van onze rekening bij de schatkist. WSHD mag maximaal het drempelbedrag buiten de schatkist aanhouden (aanhouden op onze rekening-courant bij NWB). Het drempelbedrag is gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal. In 2019 is het drempelbedrag 0,75% van € 186,7 miljoen zijnde € 1,4 miljoen. In de toelichting op de balans per 31 december 2019 (paragraaf 5.3) wordt onder de vlottende activa het verloop gedurende 2019 in beeld gebracht. In dit overzicht is te zien dat de gemiddelde stand in rekening-courant bij de NWB in alle kwartalen onder het drempelbedrag gebleven is.

Op 31 december 2019 had WSHD een tegoed van afgerond € 13 miljoen bij de schatkist.

Rentevisie

De verwachting ten aanzien van de ontwikkeling van de rente op korte termijn tot 1 jaar is dat deze onveranderd laag zal blijven. De refirente (herfinancieringsrente, zijnde de rente die banken/financiële instellingen betalen aan de Europese Centrale Bank wanneer zij geld opnemen) bedroeg eind 2019 0,00% (eind 2018 0,00%). Voor de komende maanden is de verwachting stabiel op 0,00%.

Rentegevoeligheidsanalyse

De leningenportefeuille van waterschap Hollandse Delta is in zeer grote mate ongevoelig voor de renteontwikkelingen. De gesloten lening overeenkomsten zijn

gedurende de looptijd rentevast en worden gedurende de looptijd in het geheel afgelost. Een renteherziening tussentijds vindt niet plaats.

Renteomslag

Het Waterschapsbesluit schrijft voor dat de rentekosten moeten worden toegerekend aan de beleidsproducten. Deze toerekening vindt plaats via de renteomslag. Het renteomslagpercentage (rekenrente) wordt bepaald door de begrote rentekosten te delen door de begrote boekwaarde van de vaste activa per 1 januari van het betreffende jaar. In de Programmabegroting 2019-2023 is het renteomslagpercentage berekend op 2,50%.

In de notitie rente 2017 van de commissie BBV is aangegeven dat bij een afwijking van meer dan 25% in de daadwerkelijke rentelasten (in euro's) ten opzichte van de begrote rentelasten (in euro's) een correctie verplicht is. Bij herberekening van het renteomslagpercentage op basis van de verwachte rentelasten (peildatum: augustus 2019) lag de afwijking lager dan 25%. Een aanpassing van het renteomslagpercentage zou op basis van deze afwijking niet nodig zijn. Wanneer gekeken werd naar de toerekening naar de beleidsproducten bleek dat de toerekening op basis van de daadwerkelijke boekwaarde per 1 januari 2019 ten opzichte van de begrote boekwaarde een verschuiving van de lasten tussen de beleidsproducten liet zien. Vanwege de omvang van deze verschuiving is er voor gekozen de rentetoerekening (onderdeel van de

kapitaallasten per beleidsproduct) bij Burap 1-2019 wel te corrigeren. Het gehanteerde renteomslagpercentage over 2019 bedraagt 2,57%.

Renteschema

In de notitie rente 2017 heeft de commissie BBV geadviseerd het renteschema op te nemen. Hiermee wordt inzicht gegeven in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening.

In de notitie rente 2017 van de commissie BBV is aangegeven dat bij een afwijking van meer dan 25% in de daadwerkelijke rentelasten (in euro's) ten opzichte van de begrote rentelasten (in euro's) een correctie verplicht is. Bij herberekening van het renteomslagpercentage op basis van de verwachte rentelasten (peildatum: augustus 2019) lag de afwijking lager dan 25%. Een aanpassing van het renteomslagpercentage zou op basis van deze afwijking niet nodig zijn. Wanneer gekeken werd naar de toerekening naar de beleidsproducten bleek dat de toerekening op basis van de daadwerkelijke boekwaarde per 1 januari 2019 ten opzichte van de begrote boekwaarde een verschuiving van de lasten tussen de beleidsproducten liet zien. Vanwege de omvang van deze verschuiving is er voor gekozen de rentetoerekening (onderdeel van de kapitaallasten per beleidsproduct) bij Burap 1-2019 wel te corrigeren. Het gehanteerde renteomslagpercentage over 2019 bedraagt 2,57%.

Omschrijving			
<i>Bedragen x € 1 mln.</i>			
a1	De externe rentelasten over lange financiering	4,965	
	Agio	1,171	
a2	De externe rentelasten over korte financiering	0,0	
			6,136
b	Externe rentebaten	-/-	-
	Saldo rentelasten en rentebaten		6,136
c1	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/-	-
c2	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	-
c3	De rentebaar van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	+	-
			-/- -
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		6,136
d1	Rente over eigen vermogen	+	-
d2	Rente over voorzieningen	+	-
	<i>Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente</i>		6,136
e	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-	6,145
f	Renteresultaat op het taakveld Treasury		0,009

4.8 Verbonden partijen

Waterschap Hollandse Delta kent diverse samenwerkingsverbanden met andere overheden en instellingen. Het aangaan van banden met (verbonden) derde partijen komt altijd voort uit het publiek belang. Verbindingen met derde partijen zijn een manier om een bepaalde publieke taak uit te voeren. Per partij is er sprake van een financieel en een bestuurlijk belang.

Financieel belang: een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het

bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Bestuurlijk belang: zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

Garantstellingen

Aan diverse (verbonden) partijen zijn financiële garanties verleend die er als volgt uitzien:

Partij (bedragen x € 1 mln.)	Geldverstrekker	% deelneming	Hoofdsom	Rente%	Restant schuld 31/12/2019	Garantstelling
HVC N.V.	NWB	28% van gegarandeerd lening bedrag			€ 29,0 (gegarandeerd lening bedrag)	€ 8,1
Unie van Waterschappen	NWB	5,80%	€ 6,0		€ 5,5	€ 0,3

Direct verbonden partijen

Aquon			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling		
Vestigingsplaats	Tiel		
Ingangsdatum	1-jul-2011		
<i>Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)</i>			
Aquon is het instituut voor wateronderzoek voor negen waterschappen. Aquon levert monsterneming, analyse en rapportage van chemisch, fysisch en biologisch onderzoek naar de eigenschappen van het natte milieu. Aquon verzorgt voor WSHD en de andere deelnemers het waterkwaliteitsonderzoek, dat uitgevoerd moet worden als gevolg van wettelijke verplichtingen (zoals zwemwateronderzoek en KRW monitoring). Tevens is het, ten behoeve van de uitvoering en evaluatie van het eigen beleid, noodzakelijk kwaliteit- en kwantiteitsmetingen uit te voeren en daarover te rapporteren.			
<i>Financieel belang</i>			
De werkelijke bijdrage in 2019 was € 4,1 miljoen.			
<i>Bestuurlijk belang</i>			
Eén lid en een plaatsvervangend lid in het algemeen bestuur.			
<i>Financiële kerncijfers</i>		<i>31-dec-2018</i>	<i>31-dec-2019</i>
- Eigen vermogen		€ 0,0 mln.	€ 0,0 mln.
- Vreemd vermogen		€ 16,6 mln.	€ 13,7mln.
- Resultaat		€ 0,0 mln.	€ 0,0 mln.
Relatie met programma	Water, Waterketen en Bestuur en Organisatie		
<i>Risico's</i>			
Per 1 januari 2015 worden programma/project-specifieke risico's door de deelnemers aan het betreffende programma/project gedragen. Dit betreft het zogenaamde 'loden deur' principe. Naast project specifieke risico's zijn er ook programma overstijgende risico's die het geheel van Het Waterschapshuis betreffen. Voorbeelden hiervan zijn het risico van uittreding van een waterschap, en de invulling van projectcapaciteit. Op grond van art. 41 van de Gemeenschappelijke regeling zullen de waterschappen er zorg voor dragen dat het Waterschapshuis te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan de verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen.			

Aquon

Overige informatie

De eigenaren hebben in 2015 een nieuwe strategie en governance ('Aquon2.0') unaniem vastgesteld. De gewijzigde Gemeenschappelijke Regeling is vastgesteld in 2017. Tegelijk is ook een principe besluit genomen tot centralisatie van de Aquon laboratoria ('Aquon3.0') onder de voorwaarden dat de nieuwe strategie en governance zich hebben bewezen en dat een op te stellen business case het één locatiebesluit rechtvaardigt. Het bestuur van Aquon heeft onder behoud van een evaluatie vastgesteld dat de nieuwe strategie en governance zich heeft bewezen, de volgende stap is het nemen van een definitief besluit voor een gecentraliseerde laboratorium locatie.

De nieuwe strategie koerst op efficiëntie en effectiviteitsverbetering van het onderzoeksbedrijf op de langere termijn door te investeren in een centraal geleide organisatie met name door het productieproces volledig te integreren op één locatie. De business case die hiertoe in 2019 is opgesteld, geeft inzicht in de vraag of met de benodigde investeringen ook de gewenste voordelen worden behaald. Besluitvorming hierover (als formele herbevestiging van de keuze tot centralisatie van het laboratorium) zou volgens de oorspronkelijke planning in november 2019 plaatsvinden, maar is nu voorzien einde Q1 2020.

Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009/ N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland (deel A)

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Vestigingsplaats	Rotterdam
Ingangsdatum	1-sep-2011

Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)

Hoogheemraadschap van Rijnland, waterschap Hollandse Delta, Waterschap Rivierenland, Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en Hoogheemraadschap van Delfland zijn een gemeenschappelijke regeling aangegaan onder de naam Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009 met als doel het resterende slib uit het zuiveringsproces adequaat te verwerken.

Financieel belang

De in de GR deelnemende waterschappen hebben de samenwerking gezocht in het kader van de verwerking van slib. Dit heeft geleid tot de DRSH Zuiveringsslib NV. Op 1 januari 2010 is de DRSH NV door de aandeelhoudende waterschappen in eigendom overgedragen aan NV HVC. Als gevolg van deze overdracht hebben de waterschappen een gezamenlijk belang verkregen in NV HVC. Gezamenlijk bezitten de waterschappen 397 aandelen (per januari 2015 is dit een belang van circa 12% in NV HVC). In september 2011 is dit belang overgedragen aan de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009. WSHD heeft 111 aandelen NV HVC, wat overeenkomt met 28% van het totale financiële belang binnen de GR. De GR ziet toe op de verwerking van het slib door HVC.

Bestuurlijk belang

Twee collegeleden van WSHD nemen zitting in het algemeen bestuur van de GR. Eén collegelid heeft een positie in het dagelijks bestuur.

<i>Financiële kerncijfers</i>	31-dec-2018	31-dec-2019
- Eigen vermogen	€ 0,018 mln.	€ 0,018 mln.
- Vreemd vermogen	€ 0,029 mln.	€ 0,037 mln.
- Resultaat	€ 0,0 mln.	€ 0,0 mln.

Relatie met programma	Waterketen
-----------------------	------------

Risico's

Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009/ N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland (deel A)

In 2019 (en 2020) wordt nog geen afvalstoffenbelasting geheven op de verbranding van slib. Voor 2021 en verder is deze discussie nog open. Het zou een verhoging van het tarief betekenen wat WSHD in rekening gebracht krijgt.

In het streven om bouwstenen (PHA) voor bioplastics te winnen uit het brüden van de slibverbrandingsinstallatie, hebben de initiatiefnemers van de pilots Paques (N.V. HVC) en Phario (Stowa) besloten hun krachten te bundelen onder de noemer PHA2USE. Het project wordt in 2020 nader vormgegeven. De beoogde pilot-installatie naast de slibverbrandingsinstallatie aan de Baanhoekweg wordt een demo-installatie.

Overige informatie

WSHD levert het secretariaat van de GR en begeleidt de P&C-cyclus. De juridische ondersteuning wordt geleverd door Delfland. De gemaakte kosten worden gelijkmatig verdeeld over de vijf aandeelhoudende waterschappen.

HHNK heeft eind 2018 besloten zijn slibeindverwerking bij HVC in Alkmaar onder te brengen. Eind 2019 heeft de Aandeelhoudersvergadering van HVC besloten te investeren in een nieuwe slibdrooginstallatie en 120 extra B-aandelen uit te geven ten behoeve van HHNK. Als voorwaarde is gesteld dat HHNK gaat toetreden tot de GR Slib. Dit zal naar verwachting eind 2020 gebeuren.

Het Waterschapshuis

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Amersfoort
Ingangsdatum	1-jul-2010

Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)

Het Waterschapshuis bevordert samenwerking op ICT-gebied tussen waterschappen en andere overheden die actief zijn in de watersector. Er worden ICT-programma's uitgevoerd voor de waterschappen en er worden applicaties beheerd die door meerdere waterschappen gebruikt worden.

Financieel belang

De bijdrage aan HWH in 2019 was € 1,1 miljoen.

Bestuurlijk belang

Eén lid en een plaatsvervangend lid in het algemeen bestuur.

Financiële kerncijfers	31-dec-2018	(concept) 31-dec-2019
- Eigen vermogen	€ 0,0 mln.	€ 0,0 mln.
- Vreemd vermogen	€ 10,8 mln.	€ 11,8 mln.
- Resultaat	€ 0,0 mln.	€ 0,0 mln.

Relatie met programma	Bestuur en Organisatie
-----------------------	------------------------

Risico's

Per 1 januari 2015 worden programma/project-specifieke risico's door de deelnemers aan het betreffende programma/project gedragen. Dit betreft het zogenaamde 'loden deur' principe. Naast project specifieke risico's zijn er ook programma overstijgende risico's die het geheel van Het Waterschapshuis betreffen. Voorbeelden hiervan zijn het risico van uittreding van een waterschap, en de invulling van projectcapaciteit. Op grond van art. 41 van de Gemeenschappelijke regeling zullen de waterschappen er zorg voor dragen dat het Waterschapshuis te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan de verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen.

Het Waterschapshuis

Overige informatie

Het Waterschapshuis is een organisatie die is opgebouwd uit een algemeen deel, de bedrijfsvoering, waarvan de kosten door alle deelnemers worden gedeeld. Daarnaast is er een deel waarin waterschappen facultatief participeren, in programma's en projecten en zijn er collectieve programma's en projecten waarin alle aan de GR deelnemende waterschappen participeren. Het Waterschapshuis bestaat uit een vaste kern van medewerkers, die zorgt voor instandhouding. Daarnaast is er een flexibele schil van medewerkers voor de invulling van de programma's en projecten. Om vraag en aanbod beter op elkaar af te stemmen, is besloten om vanuit een strategisch meerjarenprogramma te werken. Vanuit een samenhang worden projecten gebundeld tot programma's. Hierdoor ontstaat een steeds intensievere afstemming met de waterschappen over de langere termijn en worden er steeds minder opdrachten per project afgesloten maar steeds vaker per programma. Hierdoor verschuift ook de besluitvorming (opdrachten), rapportage en verantwoording op, van het niveau van een afzonderlijk project, naar het niveau van programma's.

Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB)

Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Vestigingsplaats	Den Haag
Ingangsdatum	5-mei-1954

Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)

De Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB Bank) is een financiële dienstverlener die zich met haar diensten exclusief richt op de Nederlandse publieke sector. De klanten van de NWB Bank zijn decentrale overheden (waterschappen, gemeenten en provincies) en instellingen onder garantie van (decentrale) overheden. Dit betreft voornamelijk instellingen voor sociale volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en activiteiten op het gebied van water en milieu.

Financieel belang

De deelneming van Hollandse Delta in deze AAA-bank bedraagt opgebouwd uit 1893 (van de 50.478) aandelen A van nominaal € 115 en 143 (van de 8.511) aandelen B van nominaal € 460 (waarvan 25% volgestort) van de NWB.

Bestuurlijk belang

Het recht bestaat de algemene vergadering van aandeelhouders te bezoeken.

Financiële kerncijfers

	31-dec-2018	31-dec-2019
- Eigen vermogen	€ 1.706,0 mln.	€ 1.741,0 mln.
- Vreemd vermogen	€ 82.009,0 mln.	€ 94.446,4 mln.
- Resultaat	€ 100,0 mln.	€ 95,0 mln.

Relatie met programma	Algemene dekkingsmiddelen
-----------------------	---------------------------

Risico's

Overige informatie

De dividenduitkering over het jaar 2018 is in 2019 uitgekeerd en bedroeg € 0,6 miljoen.

Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW)			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling		
Vestigingsplaats	Klaaswaal		
Ingangsdatum	1-jan-2005		
<i>Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)</i>			
De uitvoering van de belastingheffing en invordering van de waterschapsbelastingen is ondergebracht bij de gemeenschappelijke regeling SVHW.			
<i>Financieel belang</i>			
De bijdrage in 2019 was € 4,8 miljoen.			
<i>Bestuurlijk belang</i>			
Als gevolg van diverse gemeentelijke herindelingen is op 29 mei 2019 in de Verenigde Vergadering de derde wijziging van de GR SVHW vastgesteld. De herindelingen hebben verder tot gevolg dat het aantal leden van het Algemeen bestuur van SVHW daalt van 22 naar 15. De 13 deelnemende gemeentelijke colleges leveren elk één lid, en het dagelijks bestuur van het waterschap Hollandse Delta levert twee leden. De herindelingen hebben verder tot gevolg dat het aantal stemmen zoals geregeld in artikel 7 van de Regeling wijzigt. Het aantal stemmen van het waterschap Hollandse Delta wijzigt van 12 naar 8. De overige Deelnemers behouden 1 stem. Daarnaast wijzigt het minimaal aantal benodigde deelnemers om de vergadering van het Algemeen Bestuur te openen van 13 naar 9. Het voorstel tot aanpassing van de stemverhouding is in lijn met de afspraken die destijds in 2015 zijn gemaakt bij het tot stand komen van de wijziging GR SVHW 2015. De stemverhouding in het Algemeen Bestuur wijzigt nauwelijks voor WSHD en komt uit op 8 (was 12) stemmen op een totaal van 21 (was 33) stemmen. Dit komt overeen met een 38,1% (was 36,36%) van de stemmen.			
<i>Financiële kerncijfers</i>		31-dec-2018	(concept)31-dec-2019
- Eigen vermogen		€ 0,9 mln.	€ 1,0 mln.
- Vreemd vermogen		€ 5,5 mln.	€ 4,6 mln.
- Resultaat		€ 0,6 mln.	€ 0,5 mln.
Relatie met programma	Algemene dekkingsmiddelen		
<i>Risico's</i>			
<i>Overige informatie</i>			

Unie van Waterschappen			
Rechtsvorm	Vereniging		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Ingangsdatum	1-jan-1927		
<i>Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)</i>			
<p>De Nederlandse waterschappen zijn verenigd in de Unie van Waterschappen. De Unie behartigt de belangen van de waterschappen en zorgt voor kennisuitwisseling en samenwerking tussen de waterschappen. De Unie van Waterschappen treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de regering, internationale instanties, de rijksoverheid en organisaties als het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. De Unie neemt deel in veel overleg- en adviesorganen en is betrokken bij de ontwikkeling van het rijksbeleid, regelgeving en beleidsnota's voor waterbeheer. De Unie neemt ook het initiatief zelf onderwerpen op de politieke agenda te zetten.</p> <p>De Unie opereert op basis van de volgende visie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De Unie wil leidend zijn in de strategische discussie over regionaal waterbeheer, in zowel nationale als internationale context, met als doel: duurzaam waterbeheer. • De Unie is een inspirerende gesprekspartner over regionaal waterbeheer en dus aanwezig op plekken waar belangrijke besluiten worden genomen. • De Unie excelleert in strategisch netwerken, speelt adequaat in op veranderingen, neemt initiatieven, is communicatief in het inspireren en verbinden en kent de 'ins and outs' van de Haagse en Brusselse bureaucratie. <p>Het Uniebureau anticipeert op veranderende wensen van waterschappen, veranderende maatschappelijke vraagstukken en toenemende internationalisering. De beoogde proactieve inzet van het Uniebureau, als ondersteuner van het bestuur, wordt bereikt met een organisatiestructuur die op samenwerking is gericht.</p>			
<i>Financieel belang</i>			
Jaarlijks wordt contributie betaald aan de Unie. De bijdrage voor 2019 bedroeg € 0,5 miljoen.			
<i>Bestuurlijk belang</i>			
<p>Het hoogste orgaan van de Unie van Waterschappen is de ledenvergadering. In de ledenvergadering hebben de voorzitters van alle waterschappen zitting. De ledenvergadering vergadert 4 keer per jaar. Uit de ledenvergadering worden de leden van het bestuur gekozen. Formele besluitvorming vindt plaats in het bestuur en in de ledenvergadering.</p> <p>Per beleidsterrein is een bestuurlijke Uniecommissie waarin de portefeuillehouders van alle waterschappen zitting hebben. Per beleidsterrein wordt in de commissie het beleid van de Unie voorbereid en deels vastgesteld. De bestuurlijke commissies worden geadviseerd door ambtelijke werkgroepen. Hierin heeft een beperkt aantal waterschapsmedewerkers zitting.</p>			
<i>Financiële kerncijfers</i>		<i>31-dec-2018</i>	<i>31-dec-2019</i>
- Eigen vermogen		€ 0,9 mln.	€ 1,8 mln.
- Vreemd vermogen		€ 13,1 mln.	€ 13,2 mln.
- Resultaat		€ 0,1 mln.	€ 0,9 mln.
Relatie met programma	Bestuur en Organisatie		

Unie van Waterschappen

Risico's

Overige informatie

In 2016 heeft de NWB een kredietfaciliteit verstrekt aan de unie van waterschappen ter grootte van € 2,0 mln. Alle leden van de unie van waterschappen, met uitzondering van hoogheemraadschap van Delfland, staan garant voor de juiste nakoming van de verplichting tot betaling van al hetgeen de NWB Bank van de Unie van Waterschappen dan wel haar rechtsopvolger onder algemene titel te vorderen heeft of zal hebben.

In 2017 heeft de NWB een geldlening verstrekt aan de Unie van Waterschappen onder borgstelling van alle waterschappen. Deze borgstelling is verdeeld onder de waterschappen op basis van de belastingopbrengst 2016. Voor WSHD betekent dit een borgstelling van 5,8% van de lening van € 6.013.268. Eind 2019 was de hoogte van de verstrekte geldlening nog € 5.532.207.

Vereniging Zuid-Hollandse Waterschappen (VZHW)

Rechtsvorm	Vereniging
Vestigingsplaats	Delft
Ingangsdatum	22-dec-1910

Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)

De behartiging van de belangen van de waterschappen in het algemeen en in het bijzonder van die, welke geheel of gedeeltelijk in de provincie Zuid-Holland zijn gelegen. Zij verricht al datgene dat in het belang is of kan zijn voor een goede taakuitoefening door de aangesloten waterschappen. De volgende waterschappen zijn aangesloten: Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Hoogheemraadschap van Rijnland, Hoogheemraadschap van Delfland, Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, waterschap Hollandse Delta, waterschap Rivierenland en waterschap Amstel, Gooi en Vecht.

De Vereniging van Zuid-Hollandse Waterschappen brengt de waterschapbestuurders samen in overleggen om hun waterschapsbelangen en –taken af te stemmen en om in gezamenlijkheid standpunten en ideeën te ontwikkelen om burgers, partners en overheden tegemoet te kunnen treden. In dit kader zijn er afzonderlijke samenkomsten van de dijkgraven en de vakportefeuillehouders.

Financieel belang

De bijdrage voor 2019 is door de VZHW-vergadering vastgesteld op € 900.

Bestuurlijk belang

De secretariaatsfunctie wordt vanuit Hollandse Delta ingevuld. Er worden 4 vergaderingen per jaar gehouden. Daarnaast wordt regelmatig overlegd met de Gedeputeerde Water van de provincie Zuid-Holland en de HID van Rijkswaterstaat West-Nederland-Zuid. Elk jaar organiseert één van de ZH-waterschappen de VZHW-waterschapsdag voor bestuurders en belangstellenden.

<i>Financiële kerncijfers</i>	<i>31-dec-2018</i>	<i>(concept)31-dec-2019</i>
- Eigen vermogen	€ 0,012 mln.	€ 0,013 mln.
- Vreemd vermogen	€ 0,0 mln.	€ 0,0 mln.
- Resultaat	€ -0,005mln.	€ 0,001 mln.

Vereniging Zuid-Hollandse Waterschappen (VZHW)	
Relatie met programma	Bestuur en Organisatie
<i>Risico's</i>	
Het risico is beperkt tot de jaarlijkse financiële bijdrage aan de vereniging.	
<i>Overige informatie</i>	

Indirect verbonden partijen

Naast de partijen die voldoen aan de definitie verbonden partij, zijn er ook partijen waar WSHD indirect mee verbonden is, oftewel de indirect verbonden partijen. Bij deze partijen is er wel sprake van een financieel belang maar ontbreekt het directe bestuurlijke belang bijvoorbeeld omdat deze partij een stichting is. Een andere mogelijkheid is dat de verbonden partij, bijvoorbeeld aandeelhouder of bestuurder is van de, achterliggende, en daarmee indirect verbonden partij. Hoewel in voorkomende gevallen volgens de letter van de definitie geen sprake is van een verbonden partij, is het bestaan van een financieel belang reden genoeg om ook aan deze indirect verbonden partijen aandacht te besteden.

Indirect verbonden partijen

1. N.V. Huisvuilcentrale
2. Stowa
3. Muskusrattenbeheer (MRB)

Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009/ N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland (deel B)	
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
Vestigingsplaats	Alkmaar
Ingangsdatum	1-jan-2010
<i>Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)</i>	
HVC is verantwoordelijk voor het duurzaam afvalbeheer van haar aandeelhouders (gemeenten en waterschappen). Daarnaast produceert HVC duurzame energie. Deze wordt geleverd aan gemeenten, waterschappen, bedrijven en particulieren.	
<i>Financieel belang</i>	
Gezamenlijk bezitten Hoogheemraadschap van Rijnland, waterschap Hollandse Delta, Waterschap Rivierenland, Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en Hoogheemraadschap van Delfland 397 aandelen (per januari 2014 is dit een belang van circa 12% in NV HVC). Vanaf 1 januari 2010 zijn deze aandelen in beheer van de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009. WSHD heeft 111 aandelen N.V. HVC, wat overeenkomt met 28% van het totale financiële belang binnen de GR. De GR ziet toe op de verwerking van het zuiveringsslib door N.V. HVC.	
<i>Bestuurlijk belang</i>	
De GR is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van N.V. HVC.	
In december 2017 is in de aandeelhoudersvergadering besloten om het aantal commissarissen te verminderen van negen naar vijf en de benoemingsprocedure te wijzigen. Hiermee is de benoeming door de GR Slib van een eigen commissaris niet meer mogelijk. Wel is vastgelegd dat ten minste één van de commissarissen een	

Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009/ N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland (deel B)

publieke signatuur heeft met kennis van het gemeentelijke en het waterschapsdomein. Voormalig dijkgraaf van HHSK, de heer Oosters, is tot en met 2020 aangewezen als aanspreekpunt voor de waterschappen. Daarmee is de betrokkenheid van de waterschappen bij de Raad van Commissarissen gewaarborgd.

<i>Financiële kerncijfers</i>		<i>31-dec-2018</i>	<i>31-dec-2019</i>
- Eigen vermogen		€ 116,7 mln.	nbn
- Vreemd vermogen		€ 856,5 mln.	nbn
- Resultaat		€ 13,3 mln.	nbn

Relatie met programma

Waterketen

Risico's

De waterschappen hebben via de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009 hun voormalige belangen in DRSH Zuiveringsslib NV ondergebracht bij de N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland (hierna: HVC). De waterschappen staan vanaf hun toetreding garant voor de financiering van de activiteiten die HVC voor de waterschappen uitvoert. In het B-plusaandeelhouderschap dat in 2013 van kracht is geworden, heeft de garantstelling ook betrekking op financiering van investeringen ter verduurzaming van de activiteiten die voor de waterschappen worden uitgevoerd. Zo wordt een deel van de financiering (c.q. de daarvoor benodigde garantstelling) van de bio-energiecentrale (BEC) in Alkmaar aan de waterschappen toegerekend. Een verdere aanpassing c.q. uitbreiding van de garantstelling vindt alleen plaats na besluitvorming door de GR over (financiering van) nieuwe investeringen ten behoeve van de waterschappen.

De betrokken waterschappen zijn naar rato van de toegewezen aandelen aansprakelijk voor de gegarandeerde geldleningen van € 29,3 miljoen (31 december 2019) en de schuldpositie voor de BEC (€ 5,4 miljoen).

Ter compensatie van de door de waterschappen gegarandeerde geldleningen betaalt HVC jaarlijks een vergoeding van 1% van het garantstellingsbedrag aan de gemeenschappelijke regeling. Voor 2019 wordt een bedrag geraamd van € 297.780. Hollandse Delta krijgt hiervan € 83.258 toebedeeld. Indien de toetreding van HHNK doorgang vindt, zullen de garantstellingsbedragen worden aangepast.

Overige informatie

Eind 2019 heeft de Aandeelhoudersvergadering van HVC positief besloten over de investering in een nieuwe slibdrooginstallatie in Alkmaar en over de uitgifte van 120 extra B-aandelen ten behoeve van HHNK. Als voorwaarde is gesteld dat HHNK gaat toetreden tot de GR Slib.

In 2018 is in opdracht van de GR een update van het strategisch onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden tot opvolging van de huidige slibverbrandingsinstallatie, die rond 2028 het einde van haar levensduur bereikt. Het onderzoek is uitgevoerd in samenwerking met Waternet en Hollands Noorderkwartier (HNK) en in overleg met SNB en de andere Nederlandse waterschappen. Geconcludeerd is dat besluitvorming ten aanzien van nieuwe investeringen in 2020 plaats moet vinden.

HVC heeft samen met het Brabantse SNB in februari 2015 een overeenkomst getekend met de Belgische firma EcoPhos voor het terugwinnen van fosfaat uit de vlieg-as van de slibverbrandingsinstallaties in Dordrecht en Moerdijk. De realisatie van de fosfaatterugwinning heeft vertraging opgelopen. De start van de terugwinning wordt niet voor 2022 verwacht. Inmiddels worden ook andere afzetroutes onderzocht. Ter overbrugging hebben HVC en SNB in 2019 een tijdelijk contract gesloten met ICL in Amsterdam voor de afzet van 20% van de totale reststroom aan vlieg-as voor fosfaathergebruik bij de productie van kunstmest. Door technische problemen heeft dit in 2019 nog niet plaatsgevonden.

In het kader van de samenwerkingsovereenkomst Duurzame Energie ontwikkelt HVC op gebouwen en/of terreinen van WSHD duurzame-energieprojecten. Op een zevental rwzi-locaties van WSHD zal HVC zonneweides realiseren. Naar verwachting worden meerdere projecten in 2020 gerealiseerd. Daarnaast is HVC in 2019 gestart met de ontwikkeling van twee windmolenprojecten nabij waterkeringen van WSHD in het gebied van de gemeenten Nissewaard en Westvoorne.

STOWA		
Rechtsvorm	Stichting	
Vestigingsplaats	Den Haag (statutair)	
Ingangsdatum	13-sep-1971	
<i>Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)</i>		
STOWA ontwikkelt, vergaart en verspreidt kennis die nodig is om de opgaven van de regionale waterbeheerders goed uit te voeren.		
<i>Financieel belang</i>		
De bijdrage voor 2019 was € 0,48 miljoen.		
<i>Bestuurlijk belang</i>		
In het bestuur van de STOWA zitten minimaal 4 en maximaal 6 waterschapsvertegenwoordigers. Momenteel is WSHD niet direct vertegenwoordigd in het STOWA bestuur.		
<i>Financiële kerncijfers</i>		
- Eigen vermogen		
- Vreemd vermogen		
- Resultaat		
Relatie met programma	Waterkeringen, Water, Waterketen en Bestuur en Organisatie	
<i>Risico's</i>		
<i>Overige informatie</i>		
Enkele onderwerpen, die momenteel vanuit STOWA worden opgepakt, gestimuleerd of ondersteund:		
<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid (Energie- en grondstoffenfabriek, Platform Water en Energie) • Integrale oplossingen in de waterketen (bijv. medicijnresten, Expertgroep Waterfabriek) • Innovatie in de waterveiligheid (o.a. MLV, dijken op veen) • Normering regionale waterkeringen (overstromingsklassen) • Inspectie waterkeringen (Handboek) • Expertgroep Windturbines en Waterkeringen (kennisuitwisseling) • Expertisenetwerk Pijpleidingen (kennisuitwisseling) • Kennisplatform Risicobeheersing (kennisuitwisseling) • Innovatie in het Waterbeheer (flexibel peilbeheer, visvriendelijke gemalen) • Zorgplicht waterkeringen • Ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid (Energie- en grondstoffenfabriek, Platform Water en Energie) aanpassen naar: Ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid (o.a. onderzoek naar haalbaarheid van zon op dijken en aquathermie, technologieontwikkeling op het gebied van terugwinnen energie en grondstoffen uit afvalwater) • (door)Ontwikkelen methodieken t.b.v. risicobeoordeling blauwalg zwemwateren 		

Muskusrattenbeheer (MRB)		
Rechtsvorm	Overeenkomst van kosten voor 'gemene rekening'	
Vestigingsplaats		
Ingangsdatum	1-jul-2011	
<i>Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)</i>		
De bestrijding van 'muskus- en beverratten' is per 1 juli 2011 een taak van de waterschappen geworden. De samenwerking met andere waterschappen is gestart op 1 januari 2012. De verdeling van de kosten is: Rijn en IJssel (10,4%), Vallei en Veluwe (18,2%), Rivierenland (47,5%) en Hollandse Delta (23,9%). De organisatie en uitvoering is ondergebracht bij waterschap Rivierenland.		
<i>Financieel belang</i>		
De bijdrage voor 2019 was € 1,8 miljoen.		
<i>Bestuurlijk belang</i>		
Er vindt bestuurlijk overleg plaats.		
<i>Financiële kerncijfers</i>		
- Eigen vermogen		
- Vreemd vermogen		
- Resultaat		
Relatie met programma	Waterkeringen	
<i>Risico's</i>		
<i>Overige informatie</i>		
Financieel verrekenmodel		
1. Waterschap Rivierenland stelt voor de kosten van de werkzaamheden, genoemd in artikel 3 van deze overeenkomst voor gemene rekening, vooraf jaarlijks een begroting op.		
2. De te verrekenen kosten vloeien voort uit de jaarrekening van waterschap Rivierenland.		
3. Het bepaalde in dit artikel is van toepassing bij het vaststellen van de financiële verhoudingen tussen de waterschappen in geval van verrekening van de kosten die met deze overeenkomst zijn gemoeid, en in geval van het opstellen van een liquidatieplan bij opzegging of beëindiging van de overeenkomst.		
4. De waterschappen nemen deel voor:		
a. wat betreft waterschap Rijn en IJssel voor 10,4%,		
b. wat betreft waterschap Vallei en Veluwe voor 18,2%,		
c. wat betreft waterschap Hollandse Delta voor 23,9%,		
d. wat betreft waterschap Rivierenland voor 47,5%.		
Genoemde percentages gelden eveneens voor de onderlinge verrekening van financiële gevolgen van risico's. Onder deze risico's worden in ieder geval verstaan de risico's die waterschap Rivierenland loopt in de bijzondere situaties, zoals genoemd in artikel 10 van de overeenkomst.		
Genoemde vooraf vastgestelde percentages zullen vervolgens jaarlijks worden toegepast op de door waterschap Rivierenland daadwerkelijk te dragen kosten en de financiële gevolgen van risico's.		

4.9 Bedrijfsvoering

Formatie en bezetting

De formatie van Hollandse Delta bedroeg bij aanvang van 2019 525 formatieplaatsen. Het jaar werd afgesloten met 544,89 fte als gevolg van een aantal mutaties. De belangrijkste mutatie is het besluit op 3 juli 2019 door de Verenigde Vergadering tot een uitbreiding van de formatie met 17 formatieplaatsen ten behoeve van Huis op orde.

De bezetting ultimo 2019 bedroeg 91% (bezetting 31 december 2019 / formatie op 31 december 2019).

	2018 Formatie In fte	2019 Formatie in fte op 1-1-2019	2019 Formatie in fte op 31-12-2019	2019 Bezetting in fte op 31-12-2019
Directieraad	2,00	2,00	2,00	3,00
Beheer en Onderhoud/Faciliteiten	102,58	102,57	96,69	82,56
Financiën	27,52	27,52	27,55	24,70
P&O	9,85	9,85	9,85	12,48
Bestuurlijke & Juridische Zaken	46,19	49,19	47,01	47,38
Vergunningverlening	22,62	22,62	22,62	21,81
Handhaving	15,05	15,05	15,55	14,56
Zuiveren & Onderhoud	91,07	96,07	109,07	98,70
Beleid & Plannen	18,57	19,57	22,47	18,99
Regie & Assetmanagement	30,67	32,67	36,42	32,53
Projecten & Uitvoering	65,00	73,00	72,70	62,42
Advies & Automatisering	74,89	74,89	82,96	75,72
Totaal	506,01	525,0	544,89	494,85

Vrije ruimte

De genoemde vacatureruimte van ca. 10% is gekapitaliseerd. Het betreft hier immers personele kosten die niet worden gebruikt. We spreken hier van de vrije ruimte. De vrije ruimte is uitsluitend bedoeld voor de tijdelijke inzet van

personele middelen dan wel inhuur. Iedere afdeling kan een op beroep doen op de vrije ruimte met dien verstande dat het managementteam uiteindelijk besluit over de inzet van deze vrije ruimte.

In 2019 bedroeg de daadwerkelijke vrije ruimte € 7 miljoen waarvan is € 6,2 miljoen gebruikt.

Inhuur

Hollandse Delta beschikt over een flexibele schil en wordt voornamelijk gevuld met inhuur. De flexibele schil is bedoeld voor het opvangen van pieken in het werk, een tekort aan capaciteit door verloop/ziekteverzuim en/of een tijdelijk gebrek aan noodzakelijk kennis.

Van de totale personele capaciteit (eigen medewerkers en inhuur samen) wordt ca. 10% bezet door inhuur.

In vergelijking met 2018 is er sprake van een daling in het aantal uur van inhuurmedewerkers. De daling wordt o.a. veroorzaakt door afloop van het Hoogwaterbeschermingsprogramma en omzetting naar vaste formatie.

(in uren)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
HWBP	45.534	36.387	28.288	13.901	4.764	3.101
Overige activiteiten	51.170	52.400	51.394	50.893	84.607	78.171
Totaal*	96.704	88.787	79.682	64.794	89.371	81.272

Ziekteverzuim

Ten opzichte van 2018 heeft de daling van het ziekteverzuim zich verder voortgezet in 2019. Op 31 december 2019 bedroeg het gemiddeld verzuim over de afgelopen twaalf maanden 4,5% met een meldingsfrequentie van 1,21 meldingen per medewerker. Het gemiddeld verzuim over 2018 bedroeg 4,9% met een meldingsfrequentie van 1,42 meldingen per medewerker. Lang verzuim (42 dagen en langer) niet werk gerelateerd is de belangrijkste oorzaak.

Verloop en instroom

In 2019 hebben 53 medewerkers Hollandse Delta verlaten. Het verlooppercentage 2019 komt uit op 10% tegenover 9% in 2018. Voornaamste redenen van vertrek waren onder meer flexibele pensionering, een andere baan buiten het waterschap en het niet verlengen van (tijdelijke) aanstellingen. In het afgelopen jaar zijn 69 medewerkers in dienst getreden. Intern zijn medewerkers doorgestroomd naar een andere functie binnen Hollandse Delta. Interne doorstroming van medewerkers zorgt er voor dat een vacaturemelding op de ene plaats kan leiden tot nieuwe werving procedures op een andere plaats.

De bezetting is in 2019 met 24,7 formatieplaatsen gegroeid.

Huis op orde

De uitbreiding van de formatie met 17 formatieplaatsen in het kader van Huis op orde vroeg een extra inspanning op de werving van nieuwe medewerkers. Van de 17 functies zijn er in 2019, conform de prognose, 13 ingevuld. Vanwege de moeilijke arbeidsmarkt vraagt invulling van de overige 4 functies meer tijd. Negen medewerkers hebben van de gelegenheid gebruik gemaakt om intern door te stromen naar een voor hun nieuwe functie.

Trainees / workmates

Deze trajecten zijn vooral bedoeld om jongeren kennis te laten maken met het waterschap en voor de instroom van jonge medewerkers. We kennen verschillende trajecten:

- “Waterschapstalent, heb jij het?”, onder deze naam is de eerste traineepool in 2014 gestart. In de traineepool participeren naast Hollandse Delta tevens het waterschap Rivierenland en de hoogheemraadschappen Rijnland, Hollands Noorderkwartier en Schieland en de Krimpenerwaard en het HWBP deel. In 2018 heeft het traject voor een derde maal een vervolg gekregen met 20 trainees. Zij zijn afgestudeerd op technisch HBO/WO niveau. Hollandse Delta heeft vier trainees, roulerend over de verschillende waterschappen, in de geleerden voor de duur van twee jaar. Er stromen in 2020 drie trainees uit deze groep als vaste medewerker in dienst;
- Naast voornoemde pool zijn er zes trainees in verschillende trajecten gestart.

Stageplaatsen/afstudeeropdrachten

In 2019 bood Hollandse Delta aan studenten van diverse opleidingen de mogelijkheid van stages en kennismaking:

- Voor 24 studenten een stage/afstudeerplaats; daarnaast zijn er 12 korte meeloopstages;
- Sollicitatietraining aan studenten van de hogeschool Rotterdam;
- Ca. 100 studenten van de HBO watermanagement presenteerden hun eerste opdracht;
- 30 studenten hebben deelgenomen aan excursies in het buitengebied;
- Bedrijfscoach voor Hbo-studenten en;
- Deelname aan expertsessies en gastcolleges aan verschillende Hogescholen.

Management Development (MD)

In het management development traject gaan de ontwikkeling en de koers van de organisatie hand in hand met de ontwikkeling van het persoonlijk leiderschap. Directie, afdelingshoofden en teamleiders werken met elkaar aan inhoudelijke thema's, casuïstiek en onderlinge samenwerking.

In 2019 is onder de nieuwe directie een intensief MD-traject van start gegaan. Het MD-programma stond in 2019 in het kader van de missie, visie en de opgave voor 2020. In de tweede helft van 2019 hebben binnen de directie en het management (teamleiders en afdelingshoofden) de nodige verschuivingen plaatsgevonden. Daarmee kwam ook de samenwerking in de nieuwe samenstelling als onderwerp op de agenda van het MD-traject.

Integriteit

Integriteit is opgenomen in de pré- en on-boarding app waarmee het onderdeel is van de introductie van nieuwe medewerkers van Hollandse Delta. Het doel hiervan is nieuwe medewerkers te informeren en bewust te maken van het belang van integer werken en de relatie met het ambtenaarschap. Daarnaast legt iedere nieuwe medewerker de eed of de belofte af en ondertekent bij indiensttreding de integriteitscode van het waterschap.

Persoonsgebonden Basis Budget

Het beschikbare budget voor 2019 bedroeg € 579.000 waarvan is € 452.000 gebruikt voor diverse activiteiten in het kader van persoonlijke ontwikkeling en vitaliteit. Het resterende bedrag (€ 127.000) is toegevoegd aan de reserve.

Van SAW naar CAO

2019 stond in het teken van de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA). Met deze omzetting zijn alle medewerkers op 1 januari 2020 onder het privaat recht gebracht zonder het verlies van de ambtelijke status. Dat betekende dat Hollandse Delta op 1 januari 2020 over een personeelshandboek diende te beschikken. Dat is gerealiseerd. Daarnaast heeft iedere medewerker een arbeidsovereenkomst ontvangen met het verzoek deze te ondertekenen.

In het jaar 2019 werd tevens een akkoord voor 2020 gesloten met de vakorganisaties. De belangrijkste resultaten voor de arbeidsvoorwaarden van de waterschap medewerkers zijn:

- Per 1 januari 2020 de eerste cao voor de sector waterschappen;
- Per 1 januari 2020 een loonsverhoging van 2,5% en
- Per 1 juli 2020 een loonsverhoging van 1%.

4.10 EMU-saldo

De waterschappen zijn in het kader van de Economische en Monetaire Unie (EMU) verplicht financiële informatie op kwartaalbasis te verstrekken aan het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). In de jaarstukken is deze verplichte informatie eveneens opgenomen.

Ten behoeve van deze gegevensverstrekking is er een convenant afgesloten tussen de waterschappen en het CBS. Deze informatie wordt door het CBS onder andere gebruikt voor de verplichte aanlevering van kwartaalinformatie over overheden aan de Europese Commissie.

Toelichting op het EMU-saldo

De Unie van Waterschappen, IPO en VNG op hebben in mei 2018 met het kabinet afspraken gemaakt over de ruimte in het Nederlandse EMU-tekort voor de decentrale overheden in de periode 2019 tot en met 2022. Deze ruimte bedraagt 0,4% van het Bruto Binnenlands Product (BBP), deze ruimte is onderverdeeld: 0,27% gemeenten, 0,08% provincies en 0,05% waterschappen.

Voor WSHD heeft de Unie een referentiewaarde van € 22 miljoen als indicatie voor het toegestane EMU-tekort afgegeven.

Opbouw van het EMU-saldo

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)		Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging/onttrekking aan de reserves		6,650	-11,560	6,274
2 Invloed investeringen				
2a bruto investeringsuitgaven	min	26,158	46,457	25,450
2b investeringbijdragen van derden	plus	8,125	7,303	2,346
2c verkoop mva en iva	plus	0,345		1,407
2d afschrijvingen	plus	26,159	20,635	20,129
3 Invloed van voorzieningen				
3a toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	plus	2,779	0,186	2,774
3b onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie	min	0,288		0,501
3c betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	min	2,150	0,749	1,794
3d evt. externe vermeerderingen van reserves	plus			
4 invloed reserves				
4a evt. betalingen rechtstreeks uit reserves	min			
4b evt. externe vermeerderingen van reserves	plus			
5 Deelnemingen en aandelen				
5a boekverlies	plus			
5b boekwinst	min			
Geraamd EMU-saldo WSHD		15,461	-30,642	5,186
Maximaal EMU-tekort o.b.v. macroreferentiewaarde		-23,400	-22,000	-22,000
Vershil (+ = ruimte; - = tekort)		38,861	-8,642	27,186

Het EMU-saldo (ruimte) is hoger dan verwacht werd bij de Programmabegroting-2019. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door afwijkingen in het exploitatiesaldo en de investeringsuitgaven ten opzichte van de ramingen in de

Programmabegroting 2019. De afwijkingen in het exploitatiesaldo worden toegelicht in hoofdstuk 6 van deze Jaarstukken.

De afwijking in de investeringsuitgaven bestaat voornamelijk uit lagere kosten ten opzichte van de ramingen voor Zettingsvloeiing V3T gedeeltelijk Spijkenisserbrug, optimalisatie watervoorziening Brielse Meer en Fietsverbinding voormalige S40 IV. Omdat deze projecten deels gesubsidieerd zijn, zijn hierdoor ook de investeringsbijdragen van derden (subsidie) lager. Redenen voor lagere kosten kunnen zijn aanbestedingsvoordeel of vertraging in de tijd. In dat laatste geval is het een verschuiving van kosten naar toekomstige jaren en zal, mits dit passend is binnen de subsidieperiode, de subsidie eveneens verschuiven.

Voor een aantal andere projecten geldt dat de uitvoering anders is dan gepland, doordat de uitvoering in tijd naar achter geschoven is (bijvoorbeeld aanleg nvo Piershilse Gat & Delta Hoeve, gebiedsplan Cromstrijen fase 2, De Eendragt fase 2, gedeeltelijke vervanging rioolpersleiding Mijnsheerenland, online meters waterlijn rwzi's en de Rotterdamseweg II Ridderkerk).

In 2019 zijn materiële vaste activa verkocht. Dit betreft grondverkoop onder andere bij Middelharnis en het project CMK.

4.11 Duurzaamheid en innovatie

Duurzaamheid

Waterschap Hollandse Delta streeft ernaar zijn taken op een duurzame wijze uit te voeren. In de Verenigde Vergadering van 29 januari 2019 is het ambitiedocument 'Maat op Klimaat' vastgesteld, waarin onder meer de ambities met betrekking tot de energietransitie en circulariteit zijn opgenomen.

De reeds ingezette maatregelen om efficiënt met energie om te gaan zijn voortgezet. Vanaf 1 januari 2019 koopt WSHD 100% groene, CO2-vrije, Nederlandse windenergie in. In samenwerking met de gemeenten Nissewaard en Westvoorne wordt de haalbaarheid onderzocht van windenergie op de locaties Brielse Maasdijk Hartel-Oost en het Oostvoornse Meer. Met HVC werden de mogelijkheden verkend voor zon op dijken. Verder werd gewerkt aan de realisatie van zonneweides op 7 van onze RWZI terreinen. Voor het gehele beheersgebied van WSHD is gestart met de ontwikkeling van een potentiekaart voor duurzame energie, die gebruikt kan worden voor o.a. de RES-en.

In november 2019 hebben de waterschappen via de Unie van Waterschappen (UvW) ingestemd met de ondertekening van het Klimaatakkoord. WSHD maakt samen met de betrokken gemeenten en de provincie deel uit van de stuurgroep(en) van 4 RES regio's. In het najaar van 2019 is de VV in dit proces betrokken. Daarnaast is er gewerkt aan strategievorming voor de ambitie Circulair WSHD en werd een eerste concept-routekaart Circulair en Duurzaam WSHD afgerond. Hierin zijn onder meer de definities, doelstellingen en prestatie indicatoren opgenomen. Aan de basis van de routekaart is een analyse van de grondstofstromen binnen ons waterschap gemaakt en zijn kansen voor een meer circulair waterschap gedefinieerd. In 2019 is een (afstudeer) onderzoek uitgevoerd naar de verdere implementatie van Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) en is een nieuwe impuls gegeven aan de toepassing van de Aanpak Duurzaam GWW.

Innovatie

In de Verenigde Vergadering van 29 januari 2019 is het ambitiedocument 'Maat op Klimaat' vastgesteld, waarin onder andere de ambities met betrekking tot innovatie zijn opgenomen. Hierin is de ambitie opgenomen dat waterschap Hollandse Delta toekomstige uitdagingen op innovatieve en vernieuwende wijze tegemoet treedt.

Op het gebied van innovatie zijn in 2019 vooral stappen ondernomen om een cultuuromslag teweeg te brengen. Het onderwerp verandert van iets waar niemand wat van moest hebben naar een onderwerp wat regelmatig onderwerp van gesprek is. In 2019 zijn verscheidene initiatieven opgezet om dit te bewerkstelligen:

- zo is er een opleiding opgezet waarin medewerkers leren een innovatietraject te faciliteren en om buiten gebaande kaders te denken;
- zijn er inspirerende lezingen georganiseerd;
- is de samenwerking met collega-overheden gezocht;
- is gestart met het uitrollen van een samenwerkingsplatform voor alle waterschappen genaamd Winnovatie;
- zijn succesverhalen in de spotlights gezet, en;
- was WSHD genomineerd voor de Waterinnovatieprijs.

Daarnaast is gestart om het innovatief werken in de standaard werkwijze te integreren. Dit is een voortdurend traject wat enerzijds vraagt om

bewustwording en anderzijds vraagt om harde afspraken. Dit is onder andere aangepakt door met afdelingshoofden en andere betrokkenen in gesprek te gaan hoe innovatie vorm kan krijgen binnen de individuele afdelingen. Ook is afdelingshoofden gevraagd binnen hun afdeling collega's aan te wijzen die zich veelal met innovatie bezighouden en hier dus in de toekomst een verdere rol in kunnen gaan spelen. Uiteindelijk moet dit landen in de nieuwe werkwijze, en de financiële sturingsmiddelen die het waterschap kent. Tot slot is in 2019 menig innovatie-traject van start gegaan. Enkele voorbeelden hiervan zijn de Digital Twin (volledig digitaliseren van de assets om vervolgens in een digitale omgeving hiermee te experimenteren), Data- en Textmining (slimmere manier om gericht en in samenhang informatie uit al onze databases op te sporen, te sorteren en te analyseren), zijn de eerste gesprekken gevoerd t.b.v. het creëren van bioplastics uit zuiveringsslib en worden er nieuwe mogelijkheden onderzocht om onze dijken op een nieuwe en innovatieve wijze te beheren.

Vanuit het in de begroting opgenomen innovatiebudget van € 450.000 is bijgedragen aan bovenstaande activiteiten. Innovatie is echter nooit een doel op zich. Er wordt daarom bij ieder project onderzocht wie er betrokken bij zijn en waar de opbrengst terecht komt. Zodoende worden er afspraken gemaakt om het project binnen de organisatie integraal en in goede samenwerking aan te vliegen. Zo werken afdelingen en het innovatieprogramma écht samen om ons werk beter, sneller en efficiënter uit te kunnen voeren.

4.12 Rechtmatigheid

De door de Verenigde Vergadering, op grond van artikel 109 lid 2 van de Waterschapswet, aangewezen accountant controleert de jaarrekening van waterschap Hollandse Delta. Bij rechtmatigheid in het kader van de jaarrekening is er een duidelijke relatie met het financiële beheer. Bij de jaarrekening moeten de baten en lasten en balansmutaties tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen waaronder de waterschapsverordeningen. Dit wordt de financiële rechtmatigheid genoemd.

De rechtmatigheid wordt getoetst aan de hand van het 'Normenkader rechtmatigheid'. Het normenkader wordt periodiek geactualiseerd. De laatste actualisatie is door de Verenigde Vergadering vastgesteld op 25 september 2019.

De goedkeuringstolerantie bedraagt 1% van de totale lasten, inclusief de toevoegingen aan de reserves.

In deze paragraaf worden de uitkomsten van de interne controle en de analyse van de begrotingsrechtmatigheid vermeld.

4.12.1 Uitkomsten interne controle

Op grond van het interne controleplan wordt jaarlijks interne controle uitgevoerd naar de belangrijkste financiële processen binnen het waterschap.

In 2019 is ten aanzien van 12 aanbestedingsdossiers geconstateerd dat in afwijking van wet- en regelgeving is gehandeld. Voor heel 2019 leidt dit tot een foutbedrag ter grootte van € 1.151.000 aan onrechtmatige aanbestedingen.

De interne controle met betrekking tot de overige processen leidt niet tot significante bevindingen.

4.12.2 Begrotingsrechtmatigheid

Bij de rechtmatigheidscontrole vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. Financiële beheerhandelingen die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de (bijgestelde) geautoriseerde Programmabegroting 2019-2023. Afwijkingen tussen de programmabegroting en de jaarrekening worden in de jaarrekening toegelicht. Door het vaststellen van de jaarrekening door de Verenigde Vergadering worden de uitgaven alsnog geautoriseerd. Het gaat hier om afwijkingen waarbij het college van dijkgraaf en heemraden bij het doen van de uitgaven binnen het door de Verenigde Vergadering uitgezette beleid zijn gebleven. Begrotingsoverschrijdingen die binnen het bestaande beleid vallen en die (achteraf) geautoriseerd worden door de Verenigde Vergadering tellen niet mee in het oordeel van de accountant over de rechtmatigheid. De beoordeling van begrotingsrechtmatigheid vindt plaats op basis van de bruto lasten.

Bij de toetsing van de begrotingsafwijkingen gelden de volgende criteria uit de Kadernota Rechtmatigheid van de commissie BBV:

Nr.	Omschrijving:	A	B
1.	Budgetoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waarbij de accountant ondubbelzinnig vaststelt dat die ten onrechte niet tijdig zijn geautoriseerd. Bijvoorbeeld: de verwachte kostenoverschrijding op jaarbasis was via tussentijdse informatie al wel bekend, maar men heeft geen voorstel tot begrotingsaanpassing ingediend en dit is in strijd met de budgetregels zoals afgesproken met de Verenigde Vergadering.		x
2.	Budgetoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten, bijvoorbeeld via subsidies of kostendekkende omzet.	x	
3.	Budgetoverschrijdingen bij open einde (subsidie)regelingen. Vaak blijkt vanwege dit open karakter in het kader van het opmaken van de jaarrekening een (niet eerder geconstateerde) overschrijding.	x	
4.	Budgetoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn. Over de aanwending van deze extra inkomsten heeft de Verenigde Vergadering nog geen besluit genomen.		x

Nr.	Omschrijving:	A	B
5.	Budgetoverschrijdingen betreffende activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt (bijvoorbeeld een belastingnaheffing). Het zal hier in de praktijk vaak gaan om interpretatieverschillen bij de uitleg van wet- en regelgeving die na het verantwoordingsjaar aan het licht komen. Er zijn dan geen rechtmatigheidsgevolgen voor dat verantwoordingsjaar. Wel zal het waterschap ervoor moeten zorgen dat de overschrijdingen getrouw in de jaarrekening worden weergegeven. Ook kunnen er gevolgen zijn voor het lopende jaar. <ul style="list-style-type: none"> • geconstateerd tijdens verantwoordingsjaar • geconstateerd na verantwoordingsjaar 	x	x
6.	Budgetoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investeringen of totaal geautoriseerd budget) waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren. <ul style="list-style-type: none"> • jaar van investeren • afschrijvings- en financieringslasten in latere jaren 	x	x

A: De overschrijding is onrechtmatig, maar deze telt niet mee in het rechtmatigheidsoordeel. B: De overschrijding is onrechtmatig, en telt mee voor in het rechtmatigheidsoordeel.

In het onderstaande overzicht zijn de bruto lasten exclusief toevoegingen aan de reserves per programma opgenomen als uitgangspunt voor de evaluatie van de begrotingsrechtmatigheid.

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Bruto lasten Begroting 2019 na wijziging	Jaarrekening 2019 lasten	Verschil begroting - realisatie 2019	Voordeel / Nadeel	Toetsing begrotings- afwijkingen						
					1	2	3	4	5	6	
Lasten											
Waterveiligheid	23,704	22,347	-1,357	V	-	-	-	-	-	-	-
Water	45,117	41,267	-3,850	V	-	-	-	-	-	-	-
Waterketen	65,597	63,275	-2,322	V	-	-	-	-	-	-	-
Wegen	14,891	15,188	0,297	N	-	-	X	-	-	-	-
Bestuur en Organisatie	25,174	24,818	-0,356	V	-	-	-	-	-	-	-
Algemene dekkingsmiddelen	6,686	6,671	-0,015	V	-	-	-	-	-	-	-
Totaal lasten	181,169	173,566	-7,603								

Toelichting

Op het programma Wegen is er op de bruto lasten een nadeel van € 0,3 miljoen. Dit wordt veroorzaakt doordat de laatste maanden van 2019 meerdere veiligheidsissues opgelost moesten worden, mede door het achterstallig onderhoud op onze wegen. Dit was meer dan voorgaande jaren en van dermate aard dat het niet kon wachten. Daarnaast loopt met een aannemer een dispuut over de verrekening van werkzaamheden. Vooralsnog is hiervoor een extra reservering opgenomen (€ 0,1 miljoen). Op grond van bovenstaande argumentatie telt de overschrijving niet mee in het rechtmatigheidsoordeel.

Op grond van bovenstaande argumentatie telt de overschrijving niet mee in het rechtmatigheidsoordeel.

Investerings

In 2019 zijn investeringsprojecten afgesloten met een overschrijding op de netto uitgaven. De totale overschrijding van het krediet bedraagt € 0,7 miljoen.

Deze overschrijdingen zijn op 15 april 2020 gerapporteerd aan de Verenigde Vergadering. De Verenigde Vergadering heeft vastgesteld dat de overschrijdingen passen binnen het beleid van het waterschap en gesanctioneerd. De overschrijdingen wegen tellen derhalve niet mee als onrechtmatigheid in het rechtmatigheidsoordeel.

Jaarrekening

5 Balans

5.1 Balans

Balans per 31 december 2019 (bedragen x € 1 mln.)					
Activa	2019	2018	Passiva	2019	2018
Vaste activa			Vaste passiva		
Immateriële vaste activa	71,703	73,535	Eigen vermogen		
Materiële vaste activa	224,180	220,780	Algemene reserves	11,844	19,950
Financiële vaste activa	2,067	2,202	Bestemmingsreserves	40,245	34,982
			Egalisatiereserves	12,819	6,950
			Nog te bestemmen resultaat	4,723	1,476
				69,631	63,358
			Vreemd vermogen		
			Voorzieningen	9,836	9,357
			Vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer	225,095	241,051
				234,931	250,408
Totaal Vaste activa	297,950	296,518	Totaal Vaste passiva	304,562	313,767
Vlottende activa			Vlottende passiva		
Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar	13,285	25,078	Netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar	11,950	9,676
Liquide middelen	0,100	0,136	Overlopende passiva	15,307	21,063
Kortlopende vorderingen	10,581	10,535			
Overlopende activa	9,903	12,238			
Totaal Vlottende activa	33,869	47,987	Totaal Vlottende passiva	27,257	30,739
Totaal	331,819	344,505	Totaal	331,819	344,505

5.2 Grondslagen voor waardering en resultaatbestemming

De jaarrekening is opgemaakt in overeenstemming met het gestelde in hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit en gedetailleerd uitgewerkt in de Regeling Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (RBVW).

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.

VASTE ACTIVA

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs, verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden in 5 jaar afgeschreven. De afschrijving van de geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling vangt aan in het jaar volgend op het jaar van afronding van het onderzoek/ontwikkeling. Afsluitkosten van opgenomen geldleningen (agio) worden geactiveerd en afgeschreven op basis van de looptijd van de betreffende lening.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden geactiveerd. Dergelijke geactiveerde bijdragen zijn gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief door de derde wordt geëxploiteerd, maar nooit langer dan de afschrijvingstermijn die het waterschap zelf voor vergelijkbare activa hanteert.

De overige immateriële vaste activa worden in 5 jaar afgeschreven, tenzij gemotiveerd wordt dat een langere periode passender is. In voorkomende gevallen wordt de afwijkende afschrijvingstermijn vermeld bij de toelichting op de immateriële vaste activa. Voor peilbesluiten wordt een afschrijvingstermijn van 10 jaar gehanteerd, conform de verplichte herzieningstermijn van peilbesluiten uit de Verordening Waterbeheer Zuid-Holland.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven. Op slijtende investeringen wordt lineair afgeschreven volgens de verwachte levensduur, waarbij de afschrijving aanvangt in het jaar volgend op het moment van ingebruikneming. Hierbij wordt geen rekening gehouden met een eventuele restwaarde. Op grondbezit wordt niet afgeschreven.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden. Dergelijke afwaarderingen worden teruggenomen als ze niet langer noodzakelijk blijken.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Soort actief	Afschrijvings- termijn
MATERIËLE VASTE ACTIVA	
Grond,- weg- en waterbouwkundige werken	
Grond	n.v.t. ¹
Waterbouwkundige werken	
Waterkeringen	30 jaar
Waterlopen	30 jaar
Gemalen	
- Bouwkundig	30 jaar
- Mechanisch / elektrisch (pompen)	15 jaar
Storingsapparatuur (noodstroom e.d.)	20 jaar
Stuwen, duikers	25 jaar
Telemetrie (technische besturingssystemen)	15 jaar
Bruggen en sluisen	30 jaar
Wegwerken	
Renoveren verkeersregelininstallaties en openbare verlichting	15 jaar
Vervangen verkeersregelininstallaties en openbare verlichting	20 jaar
Wegen, aanleg en aanpassingen, inclusief bomen	20 jaar
Zuiveringstechnische werken	
Transportgemalen / slibverwerkingsinstallaties	
- Bouwkundig	30 jaar
- Mechanisch / elektrisch	15 jaar
Transportleidingen / persleidingen	40 jaar
Pompen	10 jaar
Vervoermiddelen	
Bedrijfsauto's	5 jaar
Trekkers en strooiwerktuigen, maai en veegboten	8 jaar
Machines, apparaten en werktuigen	5 jaar

¹ Uitzondering geldt voor ondergrond van grondwerken; op deze (onder)grond wordt volgens de afschrijvingstermijn van de betreffende investering afgeschreven.

Soort actief	Afschrijvings- termijn
Bedrijfsgebouwen	
Centrale werkplaatsen	25 jaar
Kantoormeubilair, inrichting	10 jaar
Kantoren	40 jaar
Telefooninstallaties	5 jaar
Technische installaties	15 jaar
Computerhardware	5 jaar
Overige materiële vaste activa	
Overige	Op basis van verwachte gebruiksduur
IMMATERIËLE VASTE ACTIVA	
Onderzoek en ontwikkeling	5 jaar ²
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	conform exploitatie door derden
Overige immateriële vaste activa	
Peilbesluiten	10 jaar
Kosten waterschapsverkiezingen	4 jaar
Software met een verkrijgingsprijs hoger dan € 100.000	5 jaar
Aan derden betaalde afkoopsommen bij overdracht van werken	Op basis van verwachte gebruiksduur

² Mits vooraf voldaan wordt aan alle gestelde voorwaarden in artikel 4.63 Waterschapsbesluit.

In erfpacht uitgegeven gronden

De in erfpacht uitgegeven percelen zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs (i.c. de waarde die bij eerste uitgifte als basis voor de canonberekening in aanmerking is genomen). Percelen waarvan de erfpacht eeuwigdurend is afgekocht, worden tegen een geringe registratiewaarde opgenomen.

Financial leasing

Activa waarvoor het waterschap financiële leasecontracten is aangegaan en waarbij het economisch eigendom bij het waterschap berust, zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen zijn opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het Waterschapsbesluit) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden. Tot dusver is een dergelijke afwaardering niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt ruim boven de verkrijgingsprijs.

Van een deelneming is krachtens artikel 4.1 Waterschapsbesluit sprake als het waterschap participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV.

VLOTTENDE ACTIVA

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte kans op oninbaarheid.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

VASTE PASSIVA

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De voorziening voor pensioen- en wachtgeldverplichtingen voor (voormalig) personeel en bestuur is echter tegen de contante waarde van de (al opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. Vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Verplichting voortvloeiend uit leasing

De waardering van de verplichting uit hoofde van de financial leasing van de vervoermiddelen vindt plaats tegen de contante waarde van de contractueel verschuldigde leasetermijnen.

VLOTTENDE PASSIVA

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en Garantstellingen

Voor zover leningen door het waterschap gewaarborgd zijn, zijn deze toegelicht onder de niet uit de balans blijkende verplichtingen.

5.3 Toelichting op de balans

5.3.1 Vaste activa

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa (bedragen x € 1 mln.)	2019	2018
Immateriële vaste activa	71,703	73,535
Totaal	71,703	73,535

Specificatie

Immateriële vaste activa (bedragen x € 1 mln.)	2019	2018
Immateriële vaste activa		
Afsluiten geldleningen	54,267	55,437
Onderzoek en ontwikkeling	0,000	0,141
Bijdrage aan activa in eigendom van het Rijk	1,346	1,616
Bijdrage aan activa in eigendom van openbare lichamen	14,864	15,465
Overige immateriële vaste activa	1,226	0,876
Totaal immateriële vaste activa	71,703	73,535

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa (bedragen x € 1 mln.)	2019	2018
Materiële vaste activa (exploitatie)	205,548	206,126
Materiële vaste activa (onderhanden)	18,632	14,655
Totaal	224,180	220,780

Specificatie

Materiële vaste activa (bedragen x € 1 mln.)	2019	2018
Materiële vaste activa		
Werken in exploitatie		
Gronden en terreinen	10,170	10,913
Vervoermiddelen en Werktuigen	0,439	0,674
Overige bedrijfsmiddelen	0,166	0,797
Bedrijfsgebouwen	11,950	12,127
Waterkeringen	2,717	3,107
Watergangen en Kunstwerken	64,889	66,505
Wegen	20,993	17,281
Vaarwegen en Havens	0,000	0,000
Zuiveringstechnische werken	94,223	94,721
Totaal werken in exploitatie	205,548	206,126
Onderhanden werken	18,632	14,655
Totaal materiële vaste activa	224,180	220,780

Het onderhanden werk bestaat uit investeringsprojecten waarvoor de uitvoering op 31 december 2019 nog niet is afgerond. Een gedetailleerde toelichting per investering is opgenomen in bijlage 9.1. Hieronder is een overzicht opgenomen met het totaal van de investeringen per programma uitgesplitst naar begroting (beschikbare krediet) en de realisatie tot en met 31 december 2019 (totale besteding).

Programma (bedragen x € 1 mln.)	Krediet bruto	Subsidie / bijdrage krediet	Krediet netto	Totale besteding	Totale subsidie / bijdrage	Totale besteding netto
Waterveiligheid	8,328	-2,633	5,695	2,065	-1,953	0,111
Water	32,967	-6,483	26,484	8,773	-1,999	6,774
Waterketen	32,430	-0,306	32,124	9,952	-0,017	9,935
Wegen	8,880	-1,470	7,410	1,865	-0,109	1,756
Bestuur en Organisatie	2,880		2,880	0,056		0,056
Totaal	85,485	-10,892	74,593	22,711	-4,079	18,632

Verloopoverzicht immateriële en materiële vaste activa (bedragen x € 1 mln.)	Immateriële vaste activa	Materiële vaste activa		Totaal
		In exploitatie	Onderhanden	
Boekwaarde per 1 januari 2019	73,535	206,126	14,655	294,315
Investerings	0,928	45,988	25,450	72,366
Bijdragen van derden	0,000	-28,499	-3,753	-32,252
Afschrijvingen	-2,760	-17,369	0,000	-20,129
Desinvesteringen en overboekingen	0,000	-0,698	-17,719	-18,417
Boekwaarde per 31 december 2019	71,703	205,548	18,632	295,883

De totale afschrijvingen in 2019 bedragen € 20,1 miljoen.

Financiële vaste activa

Financiële vaste activa (bedragen x € 1 mln.)	2019	2018
Deelnemingen en effecten	0,239	0,239
Leningen aan bedrijven	1,828	1,963
Totaal	2,067	2,202

Deelnemingen en effecten

De post deelnemingen en effecten betreft hoofdzakelijk de waarde van 2.036 aandelen van de NV Nederlandse Waterschapsbank (1.893 aandelen

A met een nominale waarde van € 115 en 143 aandelen B met een nominale waarde van € 460). In 2019 is dividend ontvangen bedrag € 0,69 miljoen. Daarnaast is onder deze post de waarde van de aandelen NV HVC opgenomen.

Leningen aan bedrijven

Op deze post zijn de verstrekte leningen aan leasemaatschappijen voor transportmiddelen verantwoord. Dit betreft Leaseplan voor een bedrag van € 979.000, Dutchlease voor een bedrag van € 522.734, J&T Lease voor een bedrag van € 235.472 en Hitachi voor een bedrag van € 90.366.

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Aanschafprijs 1-1-2019	Aanschafprijs 31-12-2019	Boekwaarde 1-1-2019	Mutaties 2019		Boekwaarde 31-12-2019
				Vermeer- deringen	Vermin- deringen	
Aandelen en Deelnemingen						
Aandelen Nederlandse Waterschapsbank	0,234	0,234	0,234	0,000	0,000	0,234
Aandelen N.V. HVC	0,005	0,005	0,005	0,000	0,000	0,005
Vorderingen						
Leasing transportmiddelen	3,285	3,542	1,963	0,354	0,490	1,828
Totaal financiële vaste activa	3,524	3,781	2,202	0,354	0,490	2,067

De waarde van 2.036 aandelen van de NV Nederlandse Waterschapsbank (1.893 aandelen A met een nominale waarde van €115 en 143 aandelen B met een nominale waarde van € 460) is in 2019 niet gewijzigd. Ook de waarde van de aandelen NV HVC is in 2019 niet gewijzigd.

De mutaties onder leasing transportmiddelen hebben betrekking op verstrekte leningen en gedane aflossingen op leningen aan verschillende leasemaatschappijen ten behoeve van het wagenpark. Dit betreft Leaseplan, Dutchlease, J&T Lease en Hitachi. Roteb lease is in 2018 afgewikkeld en Athlon Carlease is in 2019 beëindigd,

Maatschappij (bedragen x € 1 mln.)	Vermeer- deringen	Vermin- deringen
Athlon Carlease	0,001	0,015
Leaseplan	0,003	0,283
DutchLease	-	0,167
J&T lease	0,248	0,012
Hitachi	0,103	0,012
Totaal	0,354	0,490

5.3.2 Vlottende activa

Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar (bedragen x € 1 mln.)	2019	2018
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	13,285	25,078
Totaal	13,285	25,078

Ten aanzien van het schatkistbankieren wordt dagelijks beoordeeld of de rekening-courant van WSHD bij de NWB moet worden 'afgeroomd' naar of moet worden aangevuld van de rekening bij de schatkist. WSHD mag maximaal het drempelbedrag buiten de schatkist aanhouden (op de rekening-courant bij NWB). Het drempelbedrag is gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal. In 2019 is het drempelbedrag 0,75% van € 186,706 miljoen zijnde € 1,4 miljoen.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren					
<i>(bedragen x € 1 mln.)</i>					
Verslagjaar					
(1)	Drempelbedrag	1,400			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	0,152	0,172	0,166	0,145
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	1,248	1,228	1,234	1,256
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
Verslagjaar					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	186,706			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	186,706			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van € 250.000	Drempelbedrag	1,400			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	13,717	15,654	15,268	13,296
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	0,152	0,172	0,166	0,145

Bovenstaande overzicht laat zien dat de gemiddelde stand in rekening-courant bij de NWB in 2019 onder het drempelbedrag is gebleven.

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit het rekening courant saldo bij de Nederlandse Waterschapsbank:

Liquide middelen (bedragen x € 1 mln.)	2019	2018
Kas	0,000	0,000
Overige bank- en girotegoeden	0,100	0,136
Totaal	0,100	0,136

Eind 2019 bedraagt het saldo bij de Nederlandse Waterschapsbank € 0,1 miljoen.

Kortlopende vorderingen

Kortlopende vorderingen (bedragen x € 1 mln.)	2019	2018
Vorderingen op overheden	0,185	0,479
Vorderingen op overige debiteuren	1,326	0,648
Debiteuren belasting	10,849	11,325
Dubieuze (belasting)vorderingen	-1,779	-1,917
Totaal	10,581	10,535

Voor de belastingdebiteuren geldt een betaaltermijn van twee maanden of, als een machtiging voor automatische incasso is afgegeven, 10 maanden. De vorderingen zijn met inachtneming van deze betaaltermijn direct opeisbaar. De nog op te leggen aanslagen over 2019 en voorgaande jaren zijn gerubriceerd onder overlopende activa.

In het saldo van de 'vorderingen waterschapsbelastingen' is rekening gehouden met een bedrag voor dubieuze debiteuren van € 1,779 miljoen. Het bedrag is gebaseerd op ontvangen informatie van SVHW betreffende vorderingen over de jaren 2008-2019 (zie paragraaf 4.4 waterschapsbelastingen). Voor de overige debiteuren is geen aanvullende voorziening opgenomen.

Het saldo van de vorderingen waterschapsbelastingen per 31 december 2019 bedraagt 7,12% van de totaal opgelegde belastingaanslagen in 2019 (2018: 7,71%).

De overige vorderingen hebben hoofdzakelijk betrekking op nog te ontvangen bedragen van andere overheden waaronder € 0,1 miljoen van de gemeente Hoeksche Waard in verband met de afrekening van een tweetal projecten, € 0,9 miljoen terug te ontvangen energiebelasting, € 0,1 miljoen in relatie tot baggeren en € 0,1 miljoen voor wegen in beheer onderhoud. Het restant bestaat uit nog te ontvangen huren en erfpachten (facturen zijn verzonden in het 3^e kwartaal van 2019).

Overlopende activa:

Overlopende activa (bedragen x € 1 mln.)	2019	2018
Nog op te leggen waterschapsbelastingen	5,155	6,090
Vooruitbetaalde bedragen	2,093	2,832
Nog te ontvangen bedragen	1,615	1,283
Nog te ontvangen subsidies	0,343	1,029
Overige overlopende activa	0,697	1,004
Totaal	9,903	12,238

De nog op te leggen waterschapsbelastingen betreffen de navolgende jaren:

- 2018 € 2,0 miljoen
- 2019 € 3,2 miljoen

Dit is conform de opgave van SVHW.

De post vooruitbetaalde bedragen bestaat uit facturen die betrekking hebben op het jaar 2020. Het grootste deel betreft voorschot Aquon van € 1,0 miljoen, kosten verzekeringen € 0,3 miljoen, vennootschapsbelasting € 0,1 miljoen, kosten voor onderhoud software en telefonie van € 0,6 miljoen en daarnaast kosten voor onder andere lease en erfpacht etc. voor een bedrag van € 0,1 miljoen.

De posten die per ultimo 2019 onderdeel uitmaken van de nog te ontvangen bedragen zijn:

- Opbrengsten grensoverschrijdend afvalwater Schieland en de Krimpenerwaard en Delfland (€ 0,1 miljoen)
- Afrekening SVHW 2019 inclusief uitkering van het resultaat 2019 (€ 0,4 miljoen)
- Afrekening HWH 2019 (€ 0,2 miljoen)
- Nog te ontvangen bijdragen van onder meer het Rijk en gemeenten (€ 0,5 miljoen) voor onder andere baggeren, maaien, bestrijding ratten, verkeersregelininstallaties (VRI) en detachering

De nog te ontvangen subsidies betreffen met name:

- Nog te ontvangen bijdragen HWBP voor een totaalbedrag van € 0,2 miljoen.
- Bijdragen van de provincie met betrekking tot verschillende projecten, waaronder Oudeland van Strijen (POP3), De Keen (POP3), Schuringse Haven (POP3) voor € 0,1 miljoen.
- Bijdrage omgevingswet € 49.000.

Verstrekker (bedragen x € 1 mln.)	Saldo 1-1-2019	Toevoe- gingen	Ontvangen bedrag	Saldo 31-12-2019
Europese Unie	-			-
Rijk	0,859	0,586	1,286	0,159
Provincies	0,155	-0,020	0,001	0,134
Overige openbare lichamen	0,015	0,034	-	0,049
Totaal	1,029	0,600	1,287	0,343

De overige overlopende activa betreffen hoofdzakelijk de door SVHW over 2019 en voorgaande jaren ontvangen voorschotten waterschapsbelastingen per ultimo 2019.

5.3.3 Vaste passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het resultaat van de programmarekening na bestemming. Het eigen vermogen is in 2019 toegenomen met € 6,3 miljoen en bedraagt per 31 december 2019 € 69,6 miljoen.

Algemene reserves (bedragen x € 1 mln.)	2019	2018
Algemene reserves	-11,844	-19,950
Bestemmingsreserves	-40,245	-34,982
Egalisatiereserves	-12,819	-6,950
Totaal	-64,908	-61,882

Nog te bestemmen resultaat (bedragen x € 1 mln.)	2019	2018
Nog te bestemmen resultaat	-4,723	
Resultaat voorgaand boekjaar	-	-1,476
Totaal	-4,723	-1,476

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Saldo per 1-jan	Storting	Onttrekking	Resultaat bestemming	Saldo per 31-dec
Algemene reserves					
811001 Algemene reserve Waterveiligheid	2,086	0,019	-0,551	-0,709	0,845
811002 Algemene reserve Water	5,941	0,044	-1,254	-1,315	3,416
811003 Algemene reserve Waterketen	5,977	0,063	-4,005	2,250	4,285
811004 Algemene reserve Wegen	5,108	0,014	-1,907	-0,058	3,157
811005 Algemene reserve Algemene beleidstaken	0,838	0,614	-1,312		0,140
Totaal Algemene reserves	19,950	0,754	-9,028	0,167	11,844
Bestemmingsreserves					
813001 Res. egalisatie Subsidie SVI-DRSH(Kwal)	0,271	-	-0,271		-
813004 Bestemmingsres. gegarand. geldlening HVC	1,148	0,069	-0,800		0,417
813005 Bestemmingsreserve reorganisatie WSHD	1,087	-	-0,230		0,857
813006 Bestemmingsres. dijkversterkingen	3,243	-	-0,400		2,843
813009 Bestemmingsres. Vervangingsinvest. Wegen	0,300	-	-0,200		0,100
813010 Budgetoverhevelingen	0,485	0,200	-0,827	0,606	0,464
813012 Reserve Egalisatie geactiveerde lasten	7,121	1,319	-0,453		7,986
813014 Bestemmingsres. Baggeren	0,647	2,000	-	0,763	3,410
813015 Best.Res.Grensoverschrijdend afvalwater	0,884	-	-	-0,061	0,823
813016 Bestemmingsreserve Friciekosten Aquon	1,117	-	-0,187		0,930
813017 Bestemmingsreserve Rente-egalisatie	3,821	1,833	-1,000		4,654
813018 Bestemmingsreserve Educatie	0,057	-	-0,057		-
813019 Best.Res.Persoonsgebonden basisbudget	1,048	0,127	-		1,175
813020 Bestemmingsreserve onderhoud wegen	0,039	-	-		0,039
813022 Bestemmingsreserve Afwikkeling CMK	5,000	-	-3,020		1,980
813023 Bestemmingsreserve Onderhoud CMK	4,538	-	-0,084		4,454
813024 Bestemmingsreserve Digitalisering	-	2,180	-1,780		0,400
813025 CMK Monitoring	0,820	-	-0,089		0,732
813026 Bestemmingsreserve Kapitaallasten Wegen	2,607	4,607	-0,130		7,084
813027 BestemmingsresTariefsdifferentiatieWegen	0,750	-	-0,750		-
813028 Best.Res. AC leiding Brielle-Oostvoorne	-	1,900	-		1,900
Totaal Bestemmingsreserves	34,982	14,234	-10,278	1,308	40,245

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Saldo per 1-jan	Storting	Onttrekking	Resultaat bestemming	Saldo per 31-dec
Egalisatiereserves					
812001 Reserve Tariefegalisatie Watersysteemhef	4,750	4,965	-2,713		7,002
812002 Reserve Tariefegalisatie Zuiveringsheff.	-	4,083	-		4,083
812003 Reserve Tariefegalisatie Wegenheffing	0,200	0,534	-0,200		0,534
812004 Res.Tariefegalisatie uitbreidingFormatie	2,000	-	-0,800		1,200
Totaal Egalisatiereserves	6,950	9,582	-3,713		12,819
Totaal reserves	61,882	24,570	-23,019	1,476	64,908

Resultaatbestemming 2018

De resultaatbestemming 2018 ad € 1.475.541 voordelig, heeft plaatsgevonden op grond van het besluit van de Verenigde Vergadering van 29 mei 2019. Conform de resultaatbestemming zijn de volgende reserves gemuteerd:

- Een bedrag van € 606.200 is toegevoegd aan de bestemmingsreserve Budgetoverhevelingen;
- Een bedrag van € 709.470 is onttrokken aan de algemene reserve programma Waterveiligheid;
- Een bedrag van € 1.315.326 is onttrokken aan de algemene reserve programma Water;
- Een bedrag van € 2.250.036 is toegevoegd aan de algemene reserve programma Waterketen;
- Een bedrag van € 57.911 is onttrokken aan de algemene reserve programma Wegen;
- Een bedrag van € 763.000 is toegevoegd aan de bestemmingsreserve baggeren;
- Een bedrag van € 78.263 is toegevoegd aan de bestemmingsreserve grensoverschrijdend afvalwater en een bedrag van € 139.251 is onttrokken aan de bestemmingsreserve grensoverschrijdend afvalwater.

Algemene reserves

Een algemene reserve is een reserve waaraan de Verenigde Vergadering geen specifieke bestemming heeft gegeven en die als buffer fungeert om eventuele financiële tegenvallers op te vangen.

Algemene reserve programma Waterveiligheid (811001)

In 2019 is € 0,22 miljoen onttrokken ter dekking van de kosten ten behoeve van de digitaliseringsopgave. Daarnaast is € 0,33 miljoen onttrokken ten gunste van de reserve tariefegalisatie Watersysteemheffing. Conform de resultaatsbestemming 2018 is € 0,7 miljoen onttrokken. Per saldo is hiermee in 2019 € 1,3 miljoen onttrokken aan de algemene reserve programma Waterveiligheid.

Algemene reserve programma Water (811002)

Ter dekking van de kosten van de digitaliseringsopgave is in 2019 € 0,5 miljoen onttrokken. Tevens is € 0,8 miljoen onttrokken ten gunste van de reserve tariefegalisatie Watersysteemheffing. Conform de resultaatsbestemming 2018 is € 1,3 miljoen onttrokken. Per saldo is hiermee in 2019 € 2,6 miljoen onttrokken aan de algemene reserve programma Water.

Algemene reserve programma Waterketen (811003)

Vanuit de opheffing van de bestemmingsreserve reorganisatie WSHD (813005) is € 0,1 miljoen toegevoegd aan de algemene reserve programma Waterketen.

Ter dekking van de kosten voor het verwijderen van de asbestcementleiding bij Oostvoorne is in 2019 € 1,9 miljoen onttrokken ten gunste van de bestemmingsreserve AC leiding Brielle-Oostvoorne. Daarnaast is € 0,7 miljoen onttrokken voor de digitaliseringsopgave. In september 2019 heeft de VV

besloten € 1,4 miljoen te onttrekken ter dekking van de extra energiekosten over 2019.

Conform de resultaatsbestemming 2018 is € 2,3 miljoen toegevoegd. Per saldo is hiermee in 2019 € 1,6 miljoen onttrokken aan de algemene reserve programma Waterketen.

Algemene reserve programma Wegen (811004)

Conform de begroting is in 2019 in totaal € 1,9 miljoen onttrokken ter dekking van de kosten voor het onderhoud van ETW2 wegen en de digitaliseringsopgave. Conform de resultaatsbestemming 2018 is € 0,1 miljoen onttrokken. Per saldo is hiermee in 2019 € 2 miljoen onttrokken aan de algemene reserve programma Wegen.

Algemene reserve programma Algemene Beleidstaken (811005)

In 2019 is € 0,6 miljoen toegevoegd aan deze reserve en € 1,3 miljoen onttrokken ten behoeve van de digitaliseringsopgave en het versterken van de externe communicatie en de calamiteitenorganisatie.

Bestemmingsreserves

Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan de Verenigde Vergadering een bepaalde bestemming heeft gegeven. De bestemmingsreserves worden onderverdeeld in “Bestemmingsreserves voor tariefegalisatie” en “Overige bestemmingsreserves”. Bestemmingsreserves voor tariefegalisatie (egalisereserves) zijn reserves die dienen om ongewenste schommelingen op te vangen in de belastingtarieven. Deze reserves hoeven niet specifiek besteed te worden (artikel 4.52 Waterschapsbesluit).

Egalisereserves

Reserve tariefegalisatie Watersysteemheffing (812001)

In 2019 is vanuit de algemene reserves Waterkeringen en Water in totaal € 1,1 miljoen toegevoegd. Vanuit de verwachte opbrengst van de grondverkoop Nieuw-Reijerwaard is € 0,3 miljoen toegevoegd. Daarnaast is conform Burap 2-2019 € 0,6 miljoen toegevoegd aan deze reserve. De incidentele belastingopbrengst 2019 van € 3 miljoen wordt gedoteerd aan deze tariefsegalisatiereserve. In totaal is er € 5 miljoen gedoteerd aan deze reserve.

Conform de Programmabegroting 2019 is € 2,3 miljoen onttrokken uit deze reserve. Daarnaast is conform VV-besluit van 25 september 2019 € 0,4 miljoen onttrokken in relatie tot de eerste Beoordelingsronde. In totaal is € 2,7 miljoen onttrokken aan deze reserve.

Reserve tariefegalisatiereserve Zuiveringsheffing (812002)

Conform Burap 2-2019 is € 1,1 miljoen toegevoegd aan deze reserve. De incidentele belastingopbrengst 2019 van € 3 miljoen is gedoteerd aan de tariefsegalisatiereserve. In totaal is er € 4,1 miljoen gedoteerd aan deze reserve.

Reserve tariefegalisatie Wegenheffing (812003)

Bij Burap 1-2019 is besloten € 0,2 miljoen vanuit deze reserve over te hevelen naar de Bestemmingsreserve kapitaallasten wegen. Dit heeft geleid tot een onttrekking in 2019.

De incidentele belastingopbrengst 2019 van € 0,5 miljoen is in 2019 gedoteerd aan de tariefsegalisatiereserve.

Reserve tariefegalisatie uitbreiding formatie (812004)

Conform de begroting 2019 is € 0,8 miljoen onttrokken aan deze reserve.

Overige bestemmingsreserves

Reserve egalisatie Subsidie SVI-DRSH (813001)

Voor de bouw van de slibverbrandingsinstallatie van N.V. HVC (voorheen: DRSH Zuiveringslib N.V.) te Dordrecht is in het verleden een subsidie ontvangen van Rijkswaterstaat. Met deze subsidie is een reserve gevormd. Uit deze reserve vond jaarlijks (in totaal 25 jaar) een vrijval plaats ten gunste van het programma Waterketen. In 2019 vond de laatste onttrekking aan deze reserve plaats. Na deze onttrekking van € 0,3 miljoen is het saldo van deze reserve nihil en wordt de reserve opgeheven.

Bestemmingsreserve gegarandeerde geldleningen HVC NV (813004)

Deze reserve is bestemd voor de (gedeeltelijke) dekking van eventuele aanspraken op de garantstelling die door WSHD is verstrekt voor door HVC afgesloten geldleningen. In verband met de garantstelling wordt van HVC jaarlijks provisie ontvangen. De ontvangen provisie wordt gestort in de reserve. Voor 2019 is dit € 0,1 miljoen. In 2019 is conform de begroting € 0,8 miljoen onttrokken aan deze reserve.

Bestemmingsreserve Reorganisatie WSHD (813005)

De gelden in deze reserve zijn bestemd voor het dekken van reorganisatiekosten. In 2019 is € 0,2 miljoen onttrokken aan deze reserve.

Bestemmingsreserve dijkversterkingen (813006)

Deze bestemmingsreserve wordt ingezet voor niet-subsidiabele kosten welke voortkomen uit de plannings- en uitvoeringsfase van dijkversterkingen in het HWBP2-programma en niet-subsidiabele kosten uit de opgave van het nHWBP. In 2019 is € 0,4 miljoen onttrokken aan deze reserve ter dekking van de incidenteel hogere solidariteitsbijdrage aan het HWBP programma.

Bestemmingsreserve Vervangingsinvesteringen Wegen (813009)

In 2019 is conform begroting € 0,2 miljoen onttrokken aan de reserve.

Budgetoverhevelingen (813010)

De bestemmingsreserve budgetoverhevelingen wordt gebruikt bij bedragen die vanuit enig kalenderjaar worden overgeheveld naar een volgend kalenderjaar. Conform de resultaatsbestemming 2018 is in 2019 € 0,6 miljoen toegevoegd. Bij Burap 1-2019 is besloten om € 0,2 miljoen toe te voegen aan de

bestemmingsreserve ten behoeve van de onderhoudsopgave populieren op Goeree Overflakkee.

Doel (bedragen x € 1 mln.)	Bedrag 1/1/2019	Toevoe- gingen in 2019	Uitgaven / onttrekking in 2019	Resteert in reserve
Verwijderen asbestcementleiding Westmaas	0,136	0,064	0,136	0,064
Incidenteel aanvullend exploitatiebudget voor werkzaamheden die samenhangen met de uitvoering van de ALM Sluisjesdijk	0,249		0,249	-
Kap en herplant populieren Goeree Overflakkee	0,100	0,200		0,300
Eerste beoordelingsronde primaire waterkeringen		0,140	0,140	-
Bouwen met bagger		0,138	0,138	-
Ontmanteling baggerdepot Bolletjesweg		0,060	0,060	-
Inventarisatie gedeelte van de oevervoorzieningen		0,045	0,045	-
Belanghebbenden onderzoek		0,040	0,040	-
Purchase 2 pay systeem		0,120	0,020	0,100
	0,485	0,806	0,827	0,464

Reserve Egalisatie geactiveerde lasten (813012)

De reserve is bedoeld om budgettaire fluctuaties in de exploitatie op te vangen als gevolg van verschillen tussen begrote en gerealiseerde uren voor investeringen. Voor 2019 is daarvoor een bedrag gedoteerd van € 1,3 miljoen. In het kader van de realisatie van de kosten Huis op orde is een bedrag van € 0,5 miljoen onttrokken.

Bestemmingsreserve Baggeren (813014)

De bestemmingsreserve Baggeren wordt ingezet voor het opvangen van fluctuaties in de uitgaven voor het baggeren. In 2019 is € 2,0 miljoen toegevoegd op basis van het voorstel kaderstelling baggeren (VV besluit 28 september 2017). Verder is er conform de resultaatsbestemming 2018 is € 0,8 miljoen toegevoegd.

Bestemmingsreserve Grensoverschrijdend afvalwater (813015)

Deze reserve wordt gebruikt voor het opvangen van fluctuaties in de belastingopbrengst vanuit het grensoverschrijdend afvalwater. Conform de resultaatbestemming 2018 is per saldo een bedrag van € 0,1 onttrokken aan de bestemmingsreserve grensoverschrijdend afvalwater

Bestemmingsreserve Friciekosten Aquon (813016)

Aquon staat voor een belangrijke verandering. In de meetvraag van de waterschappen is sinds de oprichting een trend zichtbaar van dalende productieaantallen. Om de bedrijfsinrichting aan te passen aan de nieuwe situatie wordt Aquon in de komende jaren omgebouwd. De meetvraag voor de komende jaren zal de basis vormen voor de aanstaande Aquon inrichting. Voor de opgegeven meetvraag is voor de periode 2016-2019 bestuurlijke commitment gevraagd. Ter dekking van deze extra kosten is deze reserve ingesteld. In 2019 is € 0,2 miljoen onttrokken aan deze reserve.

Bestemmingsreserve Rente-egalitatie (813017)

De Verenigde Vergadering heeft op 31 maart 2016 ingestemd met de herstructurering van de leningenportefeuille. De vorming van de bestemmingsreserve Rente egalitatie was onderdeel van dit besluit. Als gevolg van de herstructurering kan een structureel voordeel van € 1 miljoen worden behaald. De overschotten en tekorten op de te betalen en toe te rekenen (bouw)rente ten opzichte van de begrote rentelast worden ten gunste geboekt c.q. onttrokken aan deze reserve. Op basis van deze systematiek is in 2019 € 1,8 miljoen toegevoegd aan deze reserve (zijnde de behaalde rentevoordelen). Daarnaast is in 2019 € 1 miljoen onttrokken aan de reserve (zijnde het structureel voordeel en de dekking voor het afschaffen van de bouwrente).

Bestemmingsreserve Educatie (813018)

Ter dekking van de kosten bevordering van de educatie wordt € 0,1 miljoen onttrokken uit de Bestemmingsreserve Educatie. Het saldo van reserve is hiermee nihil en de reserve wordt opgeheven.

Bestemmingsreserve Persoonsgebonden Basis Budget (813019)

In het Cao-akkoord is vastgelegd dat iedere medewerker een persoonsgebonden basis budget van € 5.000 krijgt voor een periode van 5 jaar. Medewerkers kunnen dit budget onder meer inzetten voor opleiding, loopbaan, ontwikkeling, vitaliteit en coaching. Jaarlijks wordt per medewerker een bedrag van circa € 1.000 begroot. Het verschil tussen begroting en daadwerkelijke kosten wordt, conform het besluit bij Burap 2-2016, gestort in deze reserve. In 2019 is € 0,1 miljoen gedoteerd.

Bestemmingsreserve onderhoud wegen (813020)

Bij Burap 1-2017 is besloten een bestemmingsreserve te vormen voor het onderhoud van de verkeersregelininstallaties aan de Rotterdamseweg en de IJsselmondse randweg waarvoor afkoopsommen zijn ontvangen. In 2017 zijn de ontvangen afkoopsommen van € 0,03 miljoen toegevoegd aan deze bestemmingsreserve.

Bestemmingsreserve Afwikkeling CMK (813022)

Uit het voordelig resultaat op de uitvoering van de Compenserende Maatregelen Kierbesluit (CMK) is deze reserve gevormd. Conform de verslaggevingsregels zijn de reserves volledig onttrokken op basis van besluitvorming VV.

Bestemmingsreserve Onderhoud CMK (813023)

Voor de instandhouding van de waterstaatkundige werken, gerealiseerd in het project Compenserende Maatregelen Kierbesluit (CMK), krijgt WSHD van RWS de onderhoudsgelden voor een periode van 10 jaar vergoed. Vanuit deze reserve zullen de komende jaren middelen vrij vallen ten gunste van de exploitatie voor dekking van de uitgevoerde onderhoudswerkzaamheden. Op basis van de in 2019 uitgevoerde onderhoudswerkzaamheden is € 0,1 miljoen onttrokken.

Bestemmingsreserve Digitalisering (813024)

Ter dekking van de kosten voor de digitale transformatie en de wijzigingen die dit met zich mee brengt om de organisatie op orde te brengen en te houden is deze reserve ingesteld. Conform de Programmabegroting 2019 is € 2,2 miljoen toegevoegd aan deze reserve vanuit de verschillende algemene reserves. De inzet vanuit digitalisering voor BIO/AVG en digitale dienstverlening is later in 2019 gestart dan gepland. Conform de verslaggevingsregels zijn de reserves volledig onttrokken op basis van besluitvorming VV.

CMK Monitoring (813025)

Bij Burap 2-2018 heeft de VV ingestemd met het vormen van een Bestemmingsreserve CMK Monitoring. Vanuit deze reserve worden de kosten voor de monitoring tot en met 2028 gedekt. In 2019 is aan deze reserve € 0,1 miljoen onttrokken.

Bestemmingsreserve Kapitaallasten Wegen (813026)

Diverse wegenprojecten zijn overgezet van exploitatie naar investeringen, omdat deze als investering kwalificeerden. Dit heeft in 2019 geleid tot een dotatie van € 4,4 miljoen. Conform Burap 1-2019 is vanuit de Reserve tariefseglisatie Wegen reserve € 0,2 miljoen aan deze reserve. In totaal is € 4,6 miljoen gedoteerd.

Ter dekking van kapitaallasten voor investeringen die overgeheveld zijn vanuit de exploitatie naar de investeringen is € 0,1 miljoen onttrokken.

Bestemmingsreserve Tariefsdifferentiatie Wegen (813027)

Vanwege de procedure voor de tariefdifferentiatie Wegen heeft de VV bij Burap 2-2018 besloten tot het instellen van een bestemmingsreserve ter grootte van € 0,8 miljoen en deze in 2019 geheel te onttrekken.

Bestemmingsreserve AC leiding Brielle-Oostvoorne (813028)

Bij Burap 1-2019 is € 1,9 miljoen gedoteerd voor het verwijderen van de asbestcementleiding bij Brielle-Oostvoorne.

Voorzieningen

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Saldo per 1-jan	Vermeerderingen	Interne verminderingen	Externe verminderingen	Saldo per 31-dec
Arbeidsgerelateerde verplichtingen					
850001 Voorz.Pens.-,wachtgld,lZR(vm)Pers.&Best.	5,582	2,378		-1,314	6,646
850003 Vrz. Arbeidsgerelateerde verplichtingen	2,843	0,396		-0,049	3,190
Totaal Arbeidsgerelateerde verplichtingen	8,425	2,774		-1,362	9,836
Overige onderhoudswerkzaamheden					
852002 Voorziening onderh.NEN 3140 Sluisjesdijk	0,672		-0,240	-0,432	-
Totaal Overige onderhoudswerkzaamheden	0,672		-0,240	-0,432	-
Overige voorzieningen					
855002 Vrz.grensoverschr.afvalw.Schieland&Delfl	0,261		-0,261		-
Totaal Overige voorzieningen	0,261		-0,261		-
Totaal voorzieningen	9,357	2,774	-0,501	-1,794	9,836

Arbeidsgerelateerde voorzieningen

Voorziening Pensioen- en wachtgeldverplichtingen (voormalig) personeel en bestuur

Deze voorziening bedoeld voor uitbetaling van salaris en kosten van outplacement van werknemers die niet meer ingezet kunnen worden in de bedrijfsprocessen, evenals de pensioenen en uitkeringen aan voormalige bestuursleden.

De administratie voor de berekening en uitbetaling van de wachtgeld en pensioenen wordt verzorgd door een extern bureau die jaarlijks voor alle bekende toekomstige verplichtingen nieuwe actuariële berekeningen opstelt. Hieruit blijkt met welke verplichtingen WSHD voor de toekomst rekening moet houden. Om te kunnen voldoen aan de toekomstige verplichtingen is € 2,4 miljoen gedoteerd aan de voorziening. De jaarlijkse uitgaven voor wachtgeld en pensioenuitkeringen worden betaald uit deze voorziening. In 2019 is € 1,3 miljoen betaald. Het saldo van deze voorziening bedraagt € 6,7 miljoen per 31 december 2019.

Voorziening arbeidsgerelateerde verplichtingen

Opbouw arbeidsgerelateerde verplichtingen:

(bedragen x € 1 mln.)	Saldo per 1-jan	Vermeerderingen	Interne verminderingen	Externe verminderingen	Saldo per 31-dec
Verlofdagen, vakantietoeslag en eindejaarsuitkering	2,009	0,308			2,317
Jubileumuitkeringen en vergoeding leeftijdsontslag	0,833	0,088		0,049	0,872
Totaal voorziening	2,843	0,396	0,000	0,049	3,190

Deze voorziening is gevormd voor de arbeidsgerelateerde verplichtingen die WSHD heeft ten opzichte van zijn medewerkers. Het betreft het restant verlofdagen per 31 december 2019 van het totale personeelsbestand werkzaam bij WSHD. In 2019 heeft een toevoeging plaatsgevonden van € 308.000. Ten aanzien van jubileumuitkeringen en vergoeding leeftijdsontslag heeft een

bijstelling plaatsgevonden van € 88.000. De uitgaven vanuit deze voorziening in 2019 waren € 49.000. Per 31 december 2019 bedraagt het saldo van deze voorziening € 3,2 miljoen.

Onderhoudsvoorziening

Voorziening onderhoud NEN 3140 Sluisjesdijk

Ter dekking van de kosten voor de werkzaamheden in het kader van NEN 3140 (laagspanning) op Sluisjesdijk is een onderhoudsvoorziening gevormd. Op basis van de daadwerkelijke kosten is in 2019 € 432.000 onttrokken. Hiermee waren de activiteiten rondom NEN 3140 afgerond en is het restant van de voorziening vrijgevallen (€ 240.000).

Voorzieningen voor claims van ingezetenen en bedrijven

Voorziening grensoverschrijdend afvalwater

Voor het Hoogheemraadschap van Delfland (HHD) wordt afvalwater gezuiverd op onze zuivering Dokhaven in Rotterdam-Zuid. Op basis van aangiften met geschatte vervuilingseenheden (v.e.'s) van HHD wordt door SVHW namens WSHD een voorlopige aanslag voor dit zogenaamde grensoverschrijdende afvalwater opgelegd aan HHD. De definitieve v.e.'s zijn uiterlijk drie jaar na afloop van het belastingjaar bekend en worden dan voorzien van een accountantsverklaring afgewikkeld. In de jaarrekening 2018 was op basis van de destijds bekende gegevens wordt voor de jaren tot en met 2016 rekening gehouden met een geschatte afrekening van € 260.600. Dit bedrag is per eind 2019 vrijgevallen. Met ingang van het belastingjaar 2017 wordt een netto-aanslag opgelegd. Hierdoor is een voorziening niet meer nodig.

Vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer

Vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer (bedragen x € 1 mln.)	2019	2018
Langlopende schulden	-225,095	-241,051
Totaal	-225,095	-241,051

Het saldo van de waarborgsommen bedraagt per 31 december 2019 € 6.100.

Verloopoverzicht vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer:

bedragen x € 1 mln.	Geldleningen
Saldo per 1 januari 2019	241,045
Vermeerderingen	0,0
Aflossingen	15,956
Saldo per 31 december 2019	225,089

De rentelast van de langlopende leningen voor het jaar 2019 bedroeg € 5,0 miljoen. Voor de vaste schulden is geen onderpand afgegeven. Het gemiddelde financieringspercentage bedraagt 3,8%.

5.3.4 Vlottende passiva

Netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar (bedragen x € 1 mln.)	2019	2018
Vorderingen op overheden	-0,042	-
Schulden aan overheden	-0,255	-
Schulden aan overige crediteuren	-9,359	-6,987
Schulden aan personeel	-	-0,001
Belastingen, sociale- en pensioenpremies	-2,293	-2,688
Totaal	-11,950	-9,676

Per ultimo 2019 bedroeg het totaal van aan leveranciers te betalen facturen € 9,4 miljoen. Dit betreft onder meer facturen voor:

- Chemicaliën (€ 0,1 miljoen)
- Voorschot HVC (€ 0,6 miljoen)
- Inhuur (€ 0,6 miljoen)
- Onderhoud en investeringsprojecten (€ 6,7 miljoen)
- Leasekosten (€ 0,1 miljoen)
- Bijdrage aan provincie (€ 0,2 miljoen)
- Diverse kleinere facturen (€ 1,1 miljoen)

Het bedrag aan nog te betalen loonheffing, sociale en pensioenpremies per 31 december 2019 is € 2,3 miljoen (ABP € 0,1 miljoen en belastingdienst € 2,2 miljoen).

Overlopende passiva (bedragen x € 1 mln.)	2019	2018
Nog te betalen bedragen	-9,514	-7,776
Vooruitontvangen bedragen	-0,618	-0,564
Vooruitontvangen subsidies	-5,121	-12,723
Verplichtingen personeel	-0,054	-
Overige overlopende passiva	-	-
Totaal	-15,307	-21,063

De verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot uitbetaling komen (nog te betalen bedragen) is opgebouwd uit de volgende posten:

- Transitorische rente 2019 (€ 2,3 miljoen)
- HWBP project (€ 0,5 miljoen)
- Investeringsprojecten (€ 0,6 miljoen)
- Nutsvoorzieningen (€ 0,4 miljoen)
- Bijdrage aan gemeenten voor rioolgemalen en projecten (€ 0,7 miljoen)
- Kosten voor onderhoud aan diverse objecten (€ 3,2 miljoen)
- Sociale premies (€ 0,5 miljoen)
- Leasekosten (€ 0,1 miljoen)
- Overige nog te betalen bedragen (€ 1,2 miljoen)

Het saldo per 31 december 2019 van de overig vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen bestaat uit:

- Bijdrage voor de fietsverbindingen voormalige S40 (€ 0,2 miljoen)
- Bijdrage landschapstafel ontwikkelplan Bernisse (€ 0,1 miljoen)
- Toekomstige herstel van wegoopbrekingen (€ 0,2 miljoen)
- Bijdrage WOZ (€ 0,1 miljoen)

Specificaties van de ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren (vooruitontvangen projectsubsidies):

<i>(bedragen x € 1 mln.)</i>	Saldo 1-1-2019	Toevoe- gingen	Vrijgevallen bedragen	Saldo 31-12- 2019
Europese Unie	-	-	-	-
Rijk	-12,723	3,075	-4,527	-5,121
Provincies	-	-	-	-
Overige openbare lichamen	-	-	-	-
Totaal	-12,723	3,075	-4,527	-5,121

<i>(bedragen x € 1 mln.)</i>	Verschafter	2019
Normtraject 20.3	Rijk	-1,767
Zettingsvloeiing ZV3T fastlane	Rijk	-3,324
Monitoring vestinggracht Hellevoetsluis	Rijk	-0,030
Totaal		-5,121

5.3.5 Niet uit balans blijvende verplichtingen

Garantstellingen

De Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009 heeft aan de N.V. HVC als rechtsopvolger van DRSH per 1 januari 2010 een garantstelling afgegeven voor een totaalbedrag aan leningen van € 23,6 miljoen. Op basis van de aandelenverhouding heeft waterschap Hollandse Delta 28% en dus een borgstelling verleend van 28%. Daarnaast staat WSHD garant voor de schuldpositie voor de bio-energiecentrale (BEC) te Alkmaar (€ 5,4 miljoen ultimo 2019).

In 2017 heeft de NWB Bank een geldlening verstrekt aan de Unie van Waterschappen ter grootte van € 6.013.268, eind 2019 betrof de verstrekte geldlening nog € 5.532.207. De leden van de Unie van Waterschappen staan garant voor de juiste nakoming van de verplichting tot betaling van al hetgeen de NWB Bank van de Unie van Waterschappen dan wel haar rechtsopvolger onder algemene titel te vorderen heeft of zal hebben. Conform de vastgestelde verdeelsleutel staat WSHD garant voor 5,8% (zijnde € 320.868).

Leasecontracten

Het vaste bedrag voor leasecontracten over toekomstige jaren bedraagt € 1.855.606, waarvan € 710.948 betrekking heeft op 2020. Afhankelijk van de vervangingen en de nieuwe leasetarieven kan dit bedrag lopende het jaar wijzigen. In 2018 is de nieuwe aanbesteding van het leasewagenpark afgerond. In 2019 is de overeenkomst met twee nieuwe leasemaatschappijen gestart.

Huurcontracten

- Het waterschap is een huurovereenkomst aangegaan betreffende levering en dienstverlening aangaande multifunctionals, de overeenkomst loopt tot en met 31 mei 2022. De resterende verplichting per 31 december 2019 bedraagt € 52.195. Doordat de behoefte ten aanzien van de multifunctionals is veranderd, is het contract begin 2018 niet langer verlengd maar is er gekozen om opnieuw aan te besteden, dit heeft geleid tot de huidige aanbesteding.
- Het waterschap heeft 2 erfpachtcontracten afgesloten ten behoeve van de Sluisjesdijk. Deze contracten lopen tot eind 2025 en vertegenwoordigen een waarde van € 447.114. De jaarlijkse canon in 2020 is € 92.922 waarvan reeds € 23.230 is voldaan om 2019 en zichtbaar is op de post vooruitbetaalde kosten.
- Het waterschap heeft in 2019 een overeenkomst afgesloten met Joulz Infradiensten BV. voor de huur van 22 transformatoren, looptijd van overeenkomst betreft 16 jaar. De resterende verplichting per 31 december betreft € 3,1 miljoen, waarvan € 194.336 betrekking heeft op 2020.

Persoonsgebonden Basisbudget voor iedere medewerker

In het Cao-akkoord is vastgelegd dat iedere medewerker vanaf 2016 een persoonsgebonden basis budget van € 5.000 krijgt voor een periode van 5 jaar. Medewerkers kunnen dit budget onder meer inzetten voor opleiding, loopbaan, ontwikkeling, vitaliteit en coaching. Jaarlijks wordt per medewerker een bedrag van € 1.000 begroot. Het niet-benutte deel is gedoteerd aan de Bestemmingsreserve Persoonsgebonden budget. De dotatie in 2019 was € 127.000. De omvang van de reservepositie per 31 december 2019 is € 1.175.000.

Contractverplichtingen meerjarige inkoopcontracten

WSHD heeft per 31 december 2019 met diverse partijen lopende opdrachten die in komende jaren worden uitgevoerd. Sommige contracten kennen gezien de levensduur van de activa van het waterschap een zeer lange looptijd (tot 30 jaar) en sommige contracten hebben het kenmerk van een raamovereenkomst. Daarbij is niet altijd een harde jaarverplichting opgenomen in het contract. Overigens is dat conform de aanbestedingen die zijn doorlopen. Voorgenoemde heeft tot gevolg dat de totaalsom van alle contracten van ongeveer € 355 miljoen aan contractverplichtingen, deels het karakter van een raming heeft. WSHD heeft in de loop van 2019 geïnvesteerd in een contractmanagementsysteem. Ook in 2020 wordt nog volop gewerkt aan de verdere implementatie van dit systeem. De registratie in dit systeem moet op termijn een scherper inzicht gaan geven in de waarde van de lopende contracten. Hierbij geldt als kanttekening dat bij raamovereenkomsten het moeilijk blijft de totale waarde exact in te schatten.

5.3.6 Gebeurtenissen na balansdatum

Mogelijke impact coronacrisis

In 2020 is de wereld geconfronteerd met het Coronavirus. Ook de activiteiten van waterschap Hollandse Delta worden door deze crisis geraakt. Conform de landelijke richtlijnen werken medewerkers vanaf half maart 2020 zo veel mogelijk thuis. Vanuit de calamiteitenorganisatie wordt frequent (dagelijks) de stand van zaken in beeld gebracht en worden waar nodig dagelijks (aanvullende) maatregelen getroffen. WSHD volgt hierbij de richtlijnen van het Rijk, de Unie van Waterschappen en het RIVM. Op het moment van het opmaken van de Jaarstukken 2019 is nog veel onzeker, zoals hoe lang de crisis zal duren, en hoe zwaar de activiteiten van WSHD worden geraakt.

In verband met het Coronavirus heeft WSHD een impactanalyse gedaan voor de gehele organisatie. De impactanalyse is gebaseerd op de vraag wat de gevolgen zijn voor de uitvoering van de kritieke bedrijfsprocessen van WSHD bij een ziekteverzuim van 10%, 30% en 50%. Het grootste knelpunt wordt verwacht op het gebied van de Waterketen omdat hier de veiligheid van de medewerkers, de mate van verwerking van rioolwater en het halen van de wettelijke normen het meest onder druk komen te staan. Voor de meeste afdelingen geldt dat door herprioriteren, verschuiven van medewerkers en mogelijk het inhuren van derden de reguliere werkzaamheden op een lager maar acceptabel kwaliteitsniveau kunnen

worden uitgevoerd. Er ontstaat wel vertraging in de uitvoering van de werkzaamheden en een afname van het kwaliteitsniveau en interne en externe dienstverlening (bestuur en omgeving).

Een financiële analyse eind maart 2020 laat zien dat de financiële impact van het Coronavirus vooralsnog te overzien is. Vanuit de Unie van Waterschappen is aangegeven dat coulant wordt omgesprongen met verzoeken tot uitstel van betalingen van waterschapsbelasting. Het stilvallen van bedrijfsactiviteiten en eventuele faillissementen kunnen leiden tot lagere belastinginkomsten in 2020 en verder. Het niet of vertraagd kunnen uitvoeren van geplande werkzaamheden leidt wellicht tot een overschot doordat belastinginkomsten niet besteed kunnen worden. Per saldo is momenteel is nog niet in te schatten wat dit financieel betekent. Omdat WSHD een vrij gunstige financiële positie heeft, wordt de continuïteit van het waterschap niet geraakt.

Ten aanzien van de liquiditeit heeft WSHD een raming gemaakt op basis van een aangepaste inkomstenstroom van belastingen. Wanneer de uitgaven wel op peil blijven, zou dit kunnen betekenen dat een geldlening moet worden aangetrokken. Als overheid is het aantrekken van geld geen probleem en gelet op de rente en hetgeen is meegenomen in de begroting voor 2020 zal dit naar verwachting niet tot problemen leiden.

Op dit moment is nog niet duidelijk hoelang deze crisis zal duren en wat dit betekent voor de opname van verlof door medewerkers. Er wordt reeds nagedacht over mogelijkheden als spreiding, zodat na de crisis de reguliere werkzaamheden weer snel op niveau komen.

5.3.7 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Met ingang van 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) van kracht. De WNT normeert de bezoldiging (het bezoldigingsmaximum) en ontslagvergoedingen van topfunctionarissen. In de (semi)publieke sector. Indien de bezoldiging en/of ontslagvergoeding van een topfunctionaris de wettelijke norm overschrijdt, dient het meerdere teruggevorderd te worden van de betreffende topfunctionaris. In de wet is tevens geregeld wie als topfunctionaris dient te worden aangemerkt.

Voor een waterschap geldt de secretaris-directeur als topfunctionaris. De WNT is ook van toepassing op topfunctionarissen die geen dienstverband hebben, maar bijvoorbeeld via een detacheringsbureau zijn ingehuurd. De “bezoldiging” wordt dan bepaald op basis van de vergoeding (exclusief BTW) die aan het detacheringsbureau wordt betaald. WSHD had in 2019 geen ingehuurde topfunctionarissen.

Het bezoldigingsmaximum voor 2019 bedraagt € 194.000 (2018: € 189.000). Dit bedrag wordt jaarlijks per ministeriële regeling aangepast. Vanaf het kalenderjaar 2017 is variabele beloning toegestaan zolang de totale bezoldiging onder het toepasselijke bezoldigingsmaximum blijft. Daarnaast geldt een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000, dan wel één jaarsalaris zo dit lager is dan € 75.000.

Uit de tabellen met bezoldiging topfunctionarissen blijkt dat de bezoldiging van de secretaris-directeur binnen de norm blijft. Naast een wettelijk bezoldigingsmaximum voor topfunctionarissen geldt voor reguliere functionarissen een openbaarmakingsverplichting van een bezoldiging boven de norm. De norm voor publicatie bedraagt in 2019 € 194.000 (2018: € 189.000) bij een voltijd aanstelling. Bij waterschap Hollandse Delta waren in 2019 geen bezoldigingen hoger dan de publicatienorm.

Omschrijving (bedragen in €)	A.A. van Vliet	E. Jongmans
Functiegegevens 2019	Secretaris- Directeur	Secretaris- Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2019	01/01 - 15/05	01/04 - 31/12
Deeltijdfactor in fte	0,95	1,0
(Fictieve) dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	55.426	117.938
Beloningen betaalbaar op termijn	7.577	15.472
<i>Subtotaal</i>	<i>63.003</i>	<i>133.410</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	68.166	146.164
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	63.003	133.410
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2018		
Functie	Secretaris- Directeur	
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 – 31/12	
Deeltijdfactor 2018 in fte	0,97	
(Fictieve) dienstbetrekking?	Ja	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	182.671	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	141.624	
Beloningen betaalbaar op termijn	18.620	
Totale bezoldiging 2018	160.244	

Gegevens 2019 (bedragen in €)	A.A. van Vliet
Functiegegevens	
Functie(s) bij beëindiging dienstverband	Secretaris-Directeur
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,95
Jaar waarin dienstverband is beëindigd	2019
Uitkering wegens beëindiging van het dienstverband	
Overeengekomen uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	71.250
Individueel toepasselijk maximum (maximum € 75.000 naar rato van de omvang van het dienstverband)	71.250
Totaal uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	
Waarvan betaald in 2019	71.250
Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	0,00
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

6 Financiële overzichten

6.1 Gecomprimeerde staat van lasten en baten per programma

Exploitatie (bedragen x € 1 mln.)	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2019	Afwijkingen t.o.v. begroting 2019 incl. wijzigingen	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Waterveiligheid	21,095	20,287	20,821	19,908	-0,914	V
Voldoende en Schoon Water	42,635	46,932	44,704	40,603	-4,101	V
Waterketen	61,233	61,176	64,669	62,043	-2,626	V
Wegen	6,292	10,287	6,433	6,756	0,323	N
Bestuur en Organisatie	12,479	22,390	17,027	18,271	1,245	N
Dekkingsmiddelen	-150,384	-149,512	-154,983	-153,854	1,129	N
Saldo van baten en lasten voor bestemming	-6,650	11,560	-1,330	-6,274	-4,944	V
Toevoeging aan reserves	21,623	7,241	24,759	24,570	-0,190	V
Onttrekking aan reserves	-16,449	-18,801	-23,519	-23,019	0,500	N
Saldo van baten en lasten na bestemming	-1,476	-	-0,089	-4,723	-4,634	V

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Begroting 2019	Begroting 2019 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2019	Afwijkingen t.o.v. begroting 2019 incl. wijzigingen	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Waterveiligheid					
Lasten	25,060	24,034	22,677	-1,357	V
Baten	-5,773	-4,954	-4,511	0,443	N
Totaal Waterveiligheid	19,287	19,080	18,167	-0,914	V
Voldoende en Schoon Water					
Lasten	48,117	48,521	44,671	-3,850	V
Baten	-3,336	-4,439	-4,506	-0,067	V
Totaal Voldoende en Schoon Water	44,781	44,083	40,165	-3,918	V
Waterketen					
Lasten	62,130	68,570	66,248	-2,322	V
Baten	-3,964	-7,874	-7,861	0,013	N
Totaal Waterketen	58,166	60,696	58,387	-2,310	V
Wegen					
Lasten	18,483	19,698	19,995	0,297	N
Baten	-10,146	-10,738	-10,712	0,026	N
Totaal Wegen	8,337	8,960	9,283	0,323	N
Bestuur en Organisatie					
Lasten	29,511	27,894	27,665	-0,229	V
Baten	-13,531	-14,594	-12,994	1,600	N
Totaal Bestuur en Organisatie	15,980	13,299	14,671	1,371	N
Dekkingsmiddelen					
Lasten	10,296	17,212	16,880	-0,332	V
Baten	-156,846	-163,419	-162,275	1,144	N
Totaal Dekkingsmiddelen	-146,551	-146,208	-145,395	0,813	N
Eindtotaal	-	-0,089	-4,723	-4,634	V

6.2 Exploitatierkening en toelichting exploitatierkening

6.2.1 Waterveiligheid

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2019	Afwijkingen t.o.v. begroting 2019	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Lasten	22,630	24,730	23,704	22,347	-1,357	V
Baten	-1,535	-4,443	-2,883	-2,440	0,443	N
Saldo van baten en lasten voor bestemming	21,095	20,287	20,821	19,908	-0,914	V
Toevoeging aan reserves	1,575	0,330	0,330	0,330	-	
Onttrekking aan reserves	-2,137	-1,330	-2,071	-2,071	-	
Saldo van baten en lasten na bestemming	20,533	19,287	19,080	18,167	-0,914	V

Aan het beleidsproduct Preventie (1e laag) is in 2019 minder besteed. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat door, onder andere, gunstiger weerinvloeden minder onderhoud dan gemiddeld nodig was aan de waterkeringen (voordeel circa € 0,2 miljoen). Daarnaast bleek het, door vertraging bij de aannemer van bodemonderzoeken, niet mogelijk om al het werk voor de beoordeling van primaire waterkeringen, waarvoor verplichtingen waren aangegaan, ook uitgevoerd te krijgen. Om die reden wordt een budgetoverheveling aangevraagd van € 0,5 miljoen van 2019 naar 2020.

Een risicoreservering van € 0,5 miljoen voor het werk aan Normtraject 20-3 viel vrij. De risico's hebben zich niet voorgedaan wat heeft geleid tot deze vrijval. Ook is er minder geld besteed aan de verbetering van de invulling van de zorgplicht en onderzoeken.

De uitgaven binnen het beleidsproduct Crisisbeheersing (3e laag) zijn lager vanwege een verlaging van het tempo waarin medewerkers en vrijwilligers worden getraind en geoefend in het vierde kwartaal. Deze verlaging is het gevolg van de herziening van de dijkbewakingsorganisatie en calamiteitenorganisatie en tevens de belastbaarheid van de medewerkers.

De opbrengsten zijn lager dan geraamd. De afrondingen van de HWBP2 projecten vinden plaats via de exploitatie. De kosten hiervan zijn lager geweest waardoor ook de bijdragen van andere overheden lager zijn (voordeel € 0,7 miljoen). Daartegenover staat een voordeel van € 0,25 miljoen bij de afsluiting van investeringsprojecten (hogere subsidie).

6.2.2 Water

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2019	Afwijkingen t.o.v. begroting 2019	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Lasten	48,963	47,347	45,117	41,267	-3,850	V
Baten	-6,328	-0,416	-0,414	-0,664	-0,250	V
Saldo van baten en lasten voor bestemming	42,635	46,932	44,704	40,603	-4,101	V
Toevoeging aan reserves	9,343	0,770	3,404	3,404	-	
Onttrekking aan reserves	-4,272	-2,921	-4,025	-3,842	0,183	N
Saldo van baten en lasten na bestemming	47,706	44,781	44,083	40,165	-3,918	V

Het saldo van baten en lasten voor bestemming binnen het programma Voldoende & Schoon Water is € 4,1 miljoen voordelig. De belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting zijn:

- Niet uitgevoerd onderhoud aan watergangen en waterbergingen als gevolg van PFAS problematiek en het natte najaar (voordeel € 0,9 miljoen)
- Vertraagde realisatie baggeren als gevolg van de PFAS problematiek (voordeel € 1,2 miljoen)
- Vertraging en uitstel in onderzoeken (voordeel € 0,2 miljoen)
- Lagere realisatiegraad inspectie en vervanging duikers Huis op orde (voordeel € 0,3 miljoen)
- Correctie energiebelastingen over de jaren 2013 t/m 2018 als gevolg van de afspraken met de Belastingdienst rondom clustering van elektra-aansluitingen binnen Water (voordeel € 1,1 miljoen)
- Positiever resultaat eindafrekening CMK met RWS door lagere uitvoeringskosten dan voorzien (voordeel € 0,4 miljoen)
- Lagere beheer en bedieningskosten objecten CMK (voordeel € 0,1 miljoen)
- Uitblijven calamiteiten en extreme weersomstandigheden (voordeel € 0,2 miljoen)
- Asbestsanering werven Noorddijk en Hoekscheweg (nadeel € 0,2 miljoen)
- Extra onderhoud technische objecten (nadeel € 0,1 miljoen)
- Lagere afrekening Aquon (voordeel € 0,1 miljoen)

Vanwege de PFAS problematiek en het natte najaar konden niet alle onderhoudswerkzaamheden aan de watergangen, waterbergingen en objecten uitgevoerd worden. Dit resulteert onder meer in een onderbesteding van € 0,9 miljoen op de budgetten voor onderhoud van waterbergingen, verwijderen van opschot en uitdiepen van verzandde watergangen. Ook de realisatie van de baggerwerkzaamheden heeft vertraging opgelopen door deze problematiek. Aanvullende bodemonderzoeken en niet kunnen afzetten van stedelijk baggeren hebben geleid tot een overloop van werkzaamheden naar 2020.

Op het budget voor baggeren van € 8,5 miljoen is in 2019 een onderbesteding van in totaal € 3,5 miljoen (waarvan € 2,0 miljoen reeds in Burap 1 2019 is gerapporteerd en toegevoegd aan de bestemmingsreserve Baggeren). Dit is € 2,3 miljoen meer dan verwacht. De voornaamste oorzaken hiervoor zijn een aanbestedingsvoordeel, scopeverkleining t.a.v. te baggeren grote wateren en een hoger percentage overloop naar 2020 vanwege vertraging door de PFAS problematiek. De bijdragen van derden die gekoppeld zijn aan de uitvoering van de baggerwerkzaamheden vallen als gevolg van de vertraagde realisatie lager (€ 0,3 miljoen) uit in 2019. Dit brengt het saldo van baten en lasten op dit budget op € 1,2 miljoen voordelig.

In 2019 is € 0,2 miljoen minder uitgegeven aan studies en onderzoeken voor nieuwe opgaves omdat deze (deels) worden gerealiseerd in 2020, dan wel niet nodig is gebleken om deze extern weg te zetten. Door de inzet van extra personeel is extra werk gerealiseerd m.b.t. het onderhoud van (technische) objecten. Dit heeft een overschrijding van € 0,1 miljoen tot gevolg. In juli 2019 is

€ 1,0 miljoen extra budget beschikbaar gesteld in het kader van Huis op orde. Hiervan is € 0,7 miljoen besteed aan het groot onderhoud en vervangen van duikers en stuwen, inspecties en ARBO-maatregelen. De resterende € 0,3 miljoen is niet gerealiseerd vanwege o.a. lange levertijden van materialen, beperkte beschikbare capaciteit en vertraging vanwege onduidelijkheid rondom het handelingskader voor PFAS.

In 2019 zijn een aantal financiële meevallers ontstaan binnen het programma Voldoende en Schoon Water. Zo is een correctie energiebelasting van € 1,1 miljoen ontvangen over de jaren 2013 t/m 2018. De definitieve afrekening met RWS van de Compenserende Maatregelen Kierbesluit behelst een positief resultaat van € 5,4 miljoen. Dit is € 0,4 miljoen meer dan de geprognosticeerde € 5,0 miljoen welke reeds is gedoteerd aan de bestemmingsreserve 'Afwikkeling

CMK'. Daarnaast is het onderhoud aan de nieuwe objecten die door het project CMK zijn opgeleverd € 0,1 miljoen voordeliger uitgevallen waardoor onttrekking uit de reserves lager is. Vanwege het uitblijven van extreme weersomstandigheden en calamiteiten is een voordeel ontstaan van € 0,2 miljoen. Vanwege deze meevallers is besloten € 0,2 miljoen in te zetten voor de noodzakelijke asbestsanering op de werven Noorddijk en Hoekscheweg.

Het voordelige saldo heeft tot gevolg dat € 0,2 miljoen minder onttrokken hoeft te worden uit de reserves. Het netto resultaat komt hiermee op € 3,9 miljoen, Voorgesteld wordt de onderbesteding baggeren van € 1,2 miljoen toe te voegen aan de bestemmingsreserve baggeren zodat deze in de toekomst ingezet kan worden voor het baggeren van grote wateren..

6.2.3 Waterketen

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2019	Afwijkingen t.o.v. begroting 2019	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Lasten	62,067	62,130	65,597	63,275	-2,322	V
Baten	-0,834	-0,954	-0,929	-1,233	-0,304	V
Saldo van baten en lasten voor bestemming	61,233	61,176	64,669	62,043	-2,626	V
Toevoeging aan reserves	-	-	2,973	2,973	-	
Onttrekking aan reserves	-3,932	-3,011	-6,945	-6,629	0,317	N
Saldo van baten en lasten na bestemming	57,301	58,166	60,696	58,387	-2,310	V

Bij het uitvoeren van alle werkzaamheden (onderhouden, procesvoeren, uitvoeren van projecten en maatregelen Huis op orde) is vooral ingezet op het maximaal beheersen van risico's ten aanzien van de prestaties en het realiseren van kansen. Hiermee is tevens gestart met de ombuiging van reactief naar proactief. Ook is een goede start gemaakt met de professionalisering van de eigen werkprocessen, het binnenhalen van extra capaciteit en het uitzetten van extra werk bij aannemers.

Er zijn veel beheersmaatregelen genomen om risico's in de Waterketen te beheersen. Sommige beheersmaatregelen kennen een doorloop naar 2020. De risico's zoals bijvoorbeeld het overschrijden van lozingseisen, blijven nog

onveranderd aanwezig.

Met de toekenning van het risico- en kansenbudget is het beheersen van risico's in gang gezet. Dit heeft een positief effect op het risicobewustzijn van de organisatie en het gevoel dat we samen als organisatie weer aan het bouwen zijn om de komende jaren in control te komen.

In 2019 is op diverse momenten extra geld voor onderhoud toegekend. Bij Burap 2-2019 is een inschatting gemaakt van hoeveel werk nog in 2019 uitgevoerd kon worden en is geld teruggegeven. Terugkijkend naar 2019 is er significant meer onderhoud gerealiseerd, maar minder dan bij Burap 2-2019 was ingeschat. Dit

werd veroorzaakt door onder andere de lange voorbereidingstijd, aanbestedingstrajecten, storingen, levertijden van materialen en beschikbaarheid van interne (eigen personeel) en externe capaciteit (leveranciers).

Op het totaal van de Waterketen leidt dit bij de lasten tot een voordelig resultaat van € 2,3 miljoen. De belangrijkste onderschrijdingen zijn:

- Er waren in 2019 geen leidingverleggingen als gevolg van plannen derden (voordeel € 0,15 miljoen)
- De bijdragen aan gemeenten waren lager als gevolg van verrekening/teruggave btw (voordeel € 0,5 miljoen)
- De werkzaamheden (onderhoud en Huis op orde) lopen nog door in 2020 (voordeel € 0,8 miljoen)
- Lagere kosten voor inhuur personeel (Huis op orde) als gevolg van een kortere inzetperiode i.v.m. doorlooptijd (voordeel € 0,3 miljoen)
- Lagere onderzoek- en voorbereidingskosten i.v.m. beschikbaar gekomen informatie of verschuiven naar 2020 i.v.m. ontwikkelingen rondom de Waterschapscontrolekamer (voordeel € 0,2 miljoen)
- Onderuitputting van € 0,4 miljoen als gevolg van niet beschikbare interne en externe capaciteit

Belangrijke doelstelling in 2019 was het meerjarig op orde komen van het onderhoud. Geconstateerd kan worden dat de realisatiegraad op onderhoud significant is gestegen ten opzichte van voorgaande jaren en dat een duidelijke sturing op risicobeheersing in gang is gezet.

Van de totale lasten binnen het programma Waterketen is € 1,19 miljoen besteed aan activiteiten vanuit Huis op orde. Hiermee zijn risico's gemitigeerd en kansen benut.

Het voordeel op de baten wordt veroorzaakt door de vrijval van de voorziening grensoverschrijdend afvalwater (zie paragraaf 5.3.3, toelichting voorzieningen en paragraaf 4.4 Waterschapsbelastingen).

Het nadeel op de onttrekkingen aan de reserves wordt veroorzaakt door een lagere dan begrote onttrekking als gevolg van lagere kosten Huis op orde (zie toelichting lasten).

6.2.4 Wegen

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2019	Afwijkingen t.o.v. begroting 2019	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Lasten	14,432	18,483	14,891	15,188	0,297	N
Baten	-8,139	-8,196	-8,457	-8,432	0,026	N
Saldo van baten en lasten voor bestemming	6,292	10,287	6,433	6,756	0,323	N
Toevoeging aan reserves	2,707	-	4,807	4,807	-	
Onttrekking aan reserves	-0,560	-1,950	-2,280	-2,280	-	
Saldo van baten en lasten na bestemming	8,439	8,337	8,960	9,283	0,323	N

Het nadelig resultaat binnen het programma Wegen is met name het gevolg van de volgende afwijkingen:

- Mede als gevolg van onvoldoende capaciteit zijn diverse onderzoeken op het gebied van verkeersveiligheid en bereikbaarheid uitgesteld. Daarnaast zijn opgaven doorgeschoven naar 2020;
- Vanwege de zachte winters zijn voor de gladheidbestrijding minder strooibeurten uitgevoerd (18 i.p.v. 30). Daardoor zijn de uitgaven en ook de baten lager (inkomsten vanuit gemeenten) lager;
- Als gevolg van de incidentele overdracht van een aantal wegen zijn de inkomsten uit de WHW-gelden afgenomen;
- De laatste maanden van 2019 moesten er meerdere veiligheidsissues opgelost worden, mede door het achterstallig onderhoud op onze wegen. Dit

was meer dan voorgaande jaren en van dermate aard dat het niet kon wachten;

- Doordat een groter aantal klinkersleuven is hersteld dan begroot zijn meer inkomsten ontvangen;
- Met een aannemer loopt nog een dispuut over de verrekening van werkzaamheden. Vooralsnog is hiervoor een extra reservering opgenomen (€ 62.000).

Naast de werkzaamheden binnen de exploitatie is met behulp van Huis op orde in 2019 € 2,78 miljoen weggezet voor het onderhoud van D-wegen via investeringen.

6.2.5 Bestuur en Organisatie

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2019	Afwijkingen t.o.v. begroting 2019	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Lasten	13,228	27,331	25,174	24,818	-0,356	V
Baten	-0,749	-4,941	-8,147	-6,547	1,600	N
Saldo van baten en lasten voor bestemming	12,479	22,390	17,027	18,271	1,245	N
Toevoeging aan reserves	3,114	2,180	2,720	2,847	0,127	N
Onttrekking aan reserves	-4,167	-8,590	-6,447	-6,447	-0,000	V
Saldo van baten en lasten na bestemming	11,426	15,980	13,299	14,671	1,371	N

Het saldo van baten en lasten voor bestemming is € 1,2 miljoen nadelig. Dit bestaat uit meerdere voor- en nadelen die hieronder worden toegelicht.

Naar aanleiding van de verkiezingen in maart 2019 hebben er wisselingen plaatsgevonden in het dagelijks en het algemeen bestuur van WSHD. Deze wisselingen, samen met een lagere rente voor het berekenen van de reeds ingegane en toekomstige pensioenen, zorgen voor een hogere dotatie aan de voorziening wachtgeld en pensioenen van € 1,65 miljoen. Deze dotatie is noodzakelijk om aan alle toekomstige verplichtingen van WSHD te kunnen

voldoen. Daarnaast zijn er nog een aantal kleinere nadelen waaronder de kosten die gemaakt zijn voor de implementatie van de Omgevingswet. Het grootste gedeelte van de kosten is gesubsidieerd vanuit de stimuleringsregeling Omgevingswet (zie extra baten). Daarnaast zijn er hogere kosten gemaakt in verband met het inzetten van een extern bureau voor ondersteuning in het wegwerken van de achterstanden bij het beoordelen van vergunningsaanvragen.

Binnen Bestuur en Organisatie is sprake van de volgende onderschrijdingen:

- Het budget voor aankoop software is niet op voorhand geormerkt naar specifieke projecten omdat deze zich binnen de jaarschijf 2019 ontwikkelen. Eind 2019 is gebleken dat vanuit de afdelingen minder aanvragen zijn gekomen dan verwacht. Daarnaast zijn de kosten voor het project CMS lager uitgevallen als gevolg van samenwerking met HWH, zijn activiteiten bij programma BIO/AVG en Digitale dienstverlening doorgeschoven naar 2020. Het totale voordeel hierdoor is € 0,75 miljoen.
- Lagere inzet vanuit het persoonsgebonden basis budget (PBB), voordeel € 0,13 miljoen. Het restant tussen het beschikbare budget en de uitgegeven middelen wordt gedoteerd aan de reserve PBB.
- Het budget voor de vervanging van BABS (€ 0,115 miljoen) is niet in 2019 besteed, vanwege een vertraagde aanbesteding. Voor dit budget wordt een verzoek tot budgetoverheveling gedaan.
- Daarnaast is een deel van het innovatiebudget niet in 2019 besteed omdat het bioplastics-project waarin WSHD deelneemt in 2019 geen doorgang heeft gevonden. Naar verwachting vindt dit in 2020 plaats. Voor dit budget wordt een verzoek tot budgetoverheveling gedaan van € 0,125 miljoen.
- In 2019 is veel inzet gepleegd op het wegzetten van werkzaamheden in het kader van Huis op orde. Als gevolg hiervan heeft het dagelijks bestuur in mindere mate gebruik gemaakt van de middelen vanuit de beschikbare beleidsruimte voor nieuw bestuur (voordeel € 0,19 miljoen).
- Een voordeel op de stimuleringsregeling ruimtelijke adaptatie, in 2019 is voor € 0,02 miljoen subsidie toegezegd maar het is de aanvragers niet gelukt deze werkzaamheden uit te voeren in 2019. De werkzaamheden worden uitgevoerd in 2020. Om in 2020 deze subsidie te kunnen uitkeren, wordt een verzoek tot budgetoverheveling ingediend voor dit bedrag.
- Diverse kleinere voordelen doordat in het proces stresstesten- risicodialoog-strategie niet bij alle gemeenten kosten zijn gemaakt voor bijvoorbeeld procesbegeleiding of inhuur adviesbureau, lagere kosten voor het introductieprogramma van nieuwe bestuurders en minder externe ondersteuning voor de onderzoeken van de Rekenkamercommissie, temporiseren van het trainen, opleiden en

oefenen van de medewerkers ten aanzien van de calamiteitenorganisatie en het niet opstarten van nieuwe activiteiten vanuit het educatiebeleid als gevolg van de inzet op het uitwerken van de communicatiestrategie voor de komende 3 jaar, lagere kosten voor print- en schrijfwerk.

De dekking van de kosten voor de activiteiten binnen digitalisering en de personele kant van Huis op orde was afkomstig vanuit de reserves. Conform de verslaggevingsregels zijn de reserves volledig onttrokken op basis van besluitvorming VV. De kosten waren echter lager dan begroot. Dit heeft ertoe geleid dat de doorbelasting richting Algemene dekkingsmiddelen en de programma's op basis van de doorbelastingssystematiek hoger is.

Vanuit Huis op orde zijn in 2019 17 aanvullende formatieplaatsen ontstaan. Hiervan zijn in 2019 13 formatieplaatsen ingevuld, waarvan 9 door interne kandidaten. De ruimte die is achtergelaten door deze 9 kandidaten is ingevuld door het intensiveren van aannemerscontracten. Voor de nog beschikbare formatieplaatsen is externe werving ingezet en deze loopt door in 2020.

Vanwege onteigening van gronden in Nieuw Reijerwaard heeft WSHD recht op een schadeloosstelling. Een voorschot van deze schadeloosstelling is reeds in 2018 ontvangen. Op 28 augustus 2019 heeft de rechtbank een vonnis uitgebracht waartegen WSHD in cassatie is gegaan. Door in cassatie te gaan is het restant van deze schadeloosstelling (nog) niet ontvangen. De verwachting is dat de Hoge Raad eind 2020 met een uitspraak zal komen. Dit heeft in 2019 geleid tot lagere baten dan begroot.

In 2019 zijn minder uren geactiveerd dan begroot, nadeel € 1,3 miljoen.

Reservemutaties

De hogere dotatie aan de reserves is het gevolg van de toevoeging van € 0,13 miljoen aan de reserve PBB (zie toelichting lasten hiervoor).

6.2.6 Algemene dekkingsmiddelen

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2019	Afwijkingen t.o.v. begroting 2019	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Lasten	8,389	6,334	6,686	6,671	-0,015	V
Baten	-158,773	-155,846	-161,669	-160,525	1,144	N
Saldo van baten en lasten voor bestemming	-150,384	-149,512	-154,983	-153,854	1,129	N
Toevoeging aan reserves	4,884	3,961	10,526	10,209	-0,316	V
Onttrekking aan reserves	-1,381	-1,000	-1,750	-1,750	-0,000	V
Saldo van baten en lasten na bestemming	-146,881	-146,551	-146,208	-145,395	0,813	N

De post onvoorzien is in 2019 niet ingezet. Dit leidt tot een voordeel van € 0,25 miljoen. De doorbelasting van de kosten binnen Bestuur en Organisatie (met name bedrijfsvoering) naar de taken vindt plaats via het programma Algemene dekkingsmiddelen. Deze kosten zijn als last geboekt op de algemene baten en lasten en via de baten verdeeld naar de taken. Dit zorgt voor verschillen op het totaal van baten en lasten (nadeel van € 0,3 miljoen op de lasten en voordeel van € 0,3 miljoen op de baten). Daarnaast is er een nadeel van € 1,7 miljoen op de belastingopbrengst. Voor een nadere toelichting hierop wordt verwezen naar de paragraaf waterschapsbelastingen (paragraaf 4.4).

De kosten van SVHW vallen lager uit, een voordeel van € 0,1 miljoen. De gereserveerde kosten 2018 zijn lager uitgevallen, hierdoor is een voordeel gerealiseerd van € 0,2 miljoen.

De toevoeging aan de reserve geactiveerde lasten is € 0,3 miljoen lager dan begroot. Bij de begroting wordt een inschatting gemaakt van de in te zetten uren voor te activeren investeringsprojecten. Op basis van de daadwerkelijk ingezette uren is de toevoeging € 0,3 miljoen lager geweest dan geraamd.

6.3 Overzicht van programma's naar taken

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Totaal	Watersysteemheffing	Zuiveringsheffing	Wegenheffing
Waterveiligheid	19,908	19,908		
Water	40,603	40,603		
Waterketen	62,043		62,043	
Wegen	6,756			6,756
Bestuur en Organisatie	18,271	11,548	5,592	1,132
Algemene dekkingsmiddelen	4,982	2,125	2,384	0,472
Nettolasten	152,562	74,184	70,019	8,360
Mutaties reserves				
Toevoegingen				
Waterveiligheid	0,330	0,330		
Water	3,404	3,404		
Waterketen	2,973		2,973	
Wegen	4,807			4,807
Bestuur en Organisatie	2,847	1,414	1,148	0,285
Algemene dekkingsmiddelen	10,209	4,643	4,689	0,877
Totaal toevoegingen	24,570	9,791	8,809	5,969
Onttrekkingen				
Waterveiligheid	-2,071	-2,071		
Water	-3,842	-3,842		
Waterketen	-6,629		-6,629	
Wegen	-2,280			-2,280
Bestuur en Organisatie	-6,447	-2,901	-2,901	-0,645
Algemene dekkingsmiddelen	-1,750	-1,200	-0,450	-0,100
Totaal onttrekkingen	-23,019	-10,014	-9,980	-3,025
Totaal mutaties reserves	1,550	-0,223	-1,170	2,944
Te dekken door belastingopbrengsten				
Watersysteemheffing	-79,589	-79,589		
Zuiveringsheffing	-68,483		-68,483	
Wegenheffing	-10,763			-10,763
Totaal belastingopbrengsten	-158,836	-79,589	-68,483	-10,763
Saldo baten en lasten na bestemming	-4,723	-5,629	0,365	0,541

6.4 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Begroting 2019	Begroting 2019 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2019	Afwijkingen t.o.v. begroting 2019 incl. wijzigingen	Voordeel (V) / Nadeel (N)
Lasten					
Rente & Afschrijving	25,804	25,121	25,093	-0,028	V
Personeelslasten	53,039	51,281	50,788	-0,493	V
Goederen en diensten van derden	95,277	90,510	82,143	-8,366	V
Bijdragen aan derden	11,901	13,172	12,768	-0,404	V
Toev. Reserves en Voorzien./ onvoorzien	0,686	1,436	2,774	1,338	N
Doorberekeningen	-0,350	-0,350	-0,000	0,350	N
Totaal Lasten	186,356	181,169	173,566	-7,603	V
Baten					
Financiële baten	-0,117	-0,698	-0,697	0,001	N
Personeelsbaten	-0,313	-0,445	-0,429	0,017	N
Goederen en diensten aan derden	-2,159	-4,811	-4,369	0,441	N
Bijdragen van derden	-13,400	-12,012	-12,287	-0,275	V
Waterschapsbelastingen	-154,927	-160,553	-158,575	1,977	N
Interne verrekeningen	-4,229	-4,330	-3,482	0,848	N
Doorberekeningen	0,350	0,350	0,000	-0,350	V
Totaal Baten	-174,795	-182,499	-179,840	2,659	N
Saldo van baten en lasten voor bestemming	11,560	-1,330	-6,274	-4,944	V
Toevoeging aan reserves	7,241	24,759	24,570	-0,190	V
Onttrekking aan reserves	-18,801	-23,519	-23,019	0,500	N
Saldo van baten en lasten na bestemming	-	-0,089	-4,723	-4,634	V

Overige gegevens

7 Vaststelling Jaarstukken 2019

Vergaderdatum: 24 juni 2020

Agendapunt :

BESLUIT VERENIGDE VERGADERING

ONDERWERP Jaarstukken 2019

DE VERENIGDE VERGADERING VAN WATERSCHAP HOLLANDSE DELTA,

op voordracht van dijkgraaf en heemraden van waterschap Hollandse Delta d.d. 19-5-2020;
gehoord het advies van de commissie Water van 8-6-2020; commissie Waterkering, Wegen en Vergunningverlening van 9-6-2020; Commissie Middelen, Bestuurlijke Zaken en Handhaving van 10-6-2020;

overwegende dat:

- De Verenigde Vergadering op grond van artikel 104 Waterschapswet de jaarrekening en het jaarverslag vaststelt;
- De accountant de jaarrekening heeft gecontroleerd en voorzien heeft van een goedkeurende controleverklaring inzake getrouwheid en rechtmatigheid;
- De auditcommissie in de vergadering van 17 april 2020 positief heeft geadviseerd over de Jaarstukken 2019;

gelet op:

- Artikel 77, 13, 104 en 107 Waterschapswet;

BESLUIT:

Voorgesteld wordt:

- a. De Jaarstukken 2019 vast te stellen.
- b. Het nog te bestemmen resultaat 2019 vast te stellen op € 4.723.328 voordelig.
- c. Een bedrag van € 930.165 toe te voegen aan de bestemmingsreserve Budgetoverhevelingen ten behoeve van:
 - De eerste beoordelingsronde primaire waterkeringen € 522.000
 - Het realiseren van vier kantelstuwen € 88.000
 - Twee werken in het kader van kwaliteitsmaatregelen oppervlaktewater uitgevoerd door derden o.a. gemeente € 64.300
 - De stimuleringsregeling Ruimtelijke Adaptatie € 15.865
 - De bijdrage aan het PHARIO project € 125.000
 - De vervanging van het software pakket BABS € 115.000
- d. Een bedrag van € 745.433 toe te voegen aan de algemene reserve Waterkeringen
- e. Een bedrag van € 1.520.357 toe te voegen aan de algemene reserve Water
- f. Een bedrag van € 2.214.642 te onttrekken aan de algemene reserve Waterketen
- g. Een bedrag van € 702.370 te onttrekken aan de algemene reserve Wegen
- h. Een bedrag van € 1.221.500 toe te voegen aan de bestemmingsreserve baggeren
- i. Een bedrag van € 741.934 toe te voegen aan de bestemmingsreserve digitalisering
- j. Een bedrag van € 1.592.062 toe te voegen aan de bestemmingsreserve afwikkeling CMK
- k. Een bedrag van € 140.000 toe te voegen aan de algemene reserve algemene beleidstaken

- l. Een bedrag van € 422.000 toe te voegen aan de bestemmingsreserve onderhoud CMK
- m. Een bedrag van € 390.527 toe te voegen aan de bestemmingsreserve grensoverschrijdend afvalwater
- n. Een bedrag van € 63.637 te laten vrijvallen vanuit de bestemmingsreserve budgetoverhevelingen
- o. Vanuit de bestemmingsreserve Budgetoverhevelingen maximaal € 930.165 resulterend uit de verwerking van het jaarrekeningresultaat 2019 vrij te geven ten behoeve van de exploitatie 2020. De daadwerkelijke onttrekking vanuit de bestemmingsreserve Budgetoverhevelingen zal plaatsvinden tot maximaal de gerealiseerde uitgaven aan de genoemde activiteiten.
- p. In te stemmen met het opheffen van de reserve egalisatie subsidie SVI-DRSH (813001), bestemmingsreserve educatie (813018) en de bestemmingsreserve tariefsdifferentiatie Wegen (813027) welke per 31 december 2019 een saldo nihil hebben.

Ridderkerk, 24 juni 2020

De Verenigde Vergadering voornoemd,
secretaris-directeur, dijkgraaf,

drs. H.C. Jongmans MPM J.F. Bonjer

8 Controleverklaring accountant

Publieke Sector Accountants B.V.
Jan Sluijtersstraat 21
3059 VC Rotterdam
www.publiekesectoraccountants.nl
info@psa-ra.nl

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: Waterschap Hollandse Delta te Ridderkerk

A. VERKLARING OVER DE IN DE JAARSTUKKEN OPGENOMEN JAARREKENING 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 van het Waterschap Hollandse Delta te Ridderkerk gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2019 als van de activa en passiva van het Waterschap Hollandse Delta te Ridderkerk op 31 december 2019 in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.
- Zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2019 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van het waterschap.

De jaarrekening bestaat uit:

- De balans per 31 december 2019.
- De exploitatierekening naar programma's over 2019.
- De exploitatierekening naar kostendrager over 2019.
- De exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten over 2019.
- De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd in overeenstemming met het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het controleprotocol voor de accountantscontrole op de jaarrekening 2019, zoals is vastgesteld door de Verenigde Vergadering op 1 oktober 2019 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2019 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van het Waterschap Hollandse Delta zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Publieke Sector Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Utrecht onder nummer 69411409.

312017020.20.102 - 1

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Paragraaf ter benadrukking van de impact van COVID-19

Het Coronavirus heeft ook invloed op het Waterschap Hollandse Delta. In de toelichting op pagina 129 in de jaarrekening heeft het management de huidige impact en haar plannen om met deze gebeurtenissen of omstandigheden om te gaan toegelicht. Ook geven zij aan dat het op dit moment voor hen niet goed mogelijk is om in te schatten wat de invloed van het Coronavirus is op de financiële prestaties van het Waterschap Hollandse Delta. Ons oordeel is niet aangepast met betrekking tot deze aangelegenheid.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 1.980.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2019. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met de Verenigde Vergadering overeengekomen dat wij aan de Verenigde Vergadering tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 150.000 te rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

B. VERKLARING OVER DE IN DE JAARSTUKKEN OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- Exploitatierekening in één oogopslag;
- Inleiding;
- Bestuurlijke samenvatting;
- Het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen;
- De overige gegevens;

312017020.20.102 - 2

- De bijlagen 1 tot en met 5;
- Bijlage 1 (Aangeleverde hoeveelheid slib, zand en droge stof) bij de jaarrekening.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- Alle informatie bevat die op grond van hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit en de Regeling Controleprotocol WNT 2019 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van dijkgraaf en heemraden is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.

C. BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van het college van dijkgraaf en heemraden en de Verenigde Vergadering voor de jaarrekening

Het college van dijkgraaf en heemraden is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit. Het college van dijkgraaf en heemraden is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van het waterschap, zoals opgenomen in het controleprotocol voor de accountantscontrole op de jaarrekening 2019.

In dit kader is het college van dijkgraaf en heemraden tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de Verenigde Vergadering noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de Verenigde Vergadering afwegen of de financiële positie voldoende is om het waterschap in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. De Verenigde Vergadering moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De Verenigde Vergadering is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van het waterschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

312017020.20.102 - 3

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het door de Verenigde Vergadering vastgestelde Controleprotocol Waterschap Hollandse Delta 2019 dat is vastgesteld door de Verenigde Vergadering op 1 oktober 2019, het normenkader 2019 zoals is vastgesteld door de Verenigde Vergadering op 1 oktober 2019, het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2019, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's:
 - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
 - dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.
- Het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het waterschap.

- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de Verenigde Vergadering en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door de Verenigde Vergadering gehanteerde afweging dat het waterschap in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het waterschap haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat het waterschap de financiële risico's niet kan opvangen.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

312017020.20.102 - 4

Wij communiceren met de Verenigde Vergadering onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Rotterdam, 21 april 2020

Publieke Sector Accountants B.V.

Was getekend:

W. Kalkman RA

9 Bijlagen

9.1 Investerings

De bedragen ten aanzien van bruto investering, bijdragen en subsidies, netto investering en realisatie van de investeringen in bijlage 9.1 hebben als peildatum 31 december 2019.

9.1.1 Potentiële investeringen

9.1.1.1 Waterveiligheid

Investerings-nummer	Omschrijving	Oorspronkelijk jaar van aanvang	Oorspronkelijk jaar van realisatie	Geactualiseerd jaar van aanvang	Geactualiseerd jaar van realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
K2018-082	VLRT-4 - Normtraject nr. 20_3	2020	0	2024	0			
K2019-001	Sluisdok / schotbalkkering Hellevoets	2020	2021	2021	2021			

9.1.1.2 Water

Investerings-nummer	Omschrijving	Oorspronkelijk jaar van aanvang	Oorspronkelijk jaar van realisatie	Geactualiseerd jaar van aanvang	Geactualiseerd jaar van realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
7103000016	Peilbesluit Adrianapolder	2019	2019	2020	2022	1,8	-	1,8
7103100258	Nieuwe Besturing Watersysteem - BOS	2020	2020	2021	2022	1,0	-	1,0
7103100281	KRW maatregelen 2018 - 2021 - HW-GO	2021	2021	2020	2022	0,6	-	0,6
7103100282	Y09.019 Wateropgave Hilleviet	2018	2019	2020	2021	0,5	-	0,5
7103100288	Maatregelen Binnenbedijkte Maas	2020	2022	2020	2022	1,9	-0,5	1,4
7103100302	Verb. inlaat Trekdam met Meer&Oude Mol	2019	2020	2021	2022	1,2	-	1,2
7103100316	NBW 2018-2027, jaarschijf 2019	2019	2019	2022	2022	1,2	-	1,2
7103100329	KRW maatregelen 2018 - 2021 - VP	2020	2020	2022	2023	1,3	-	1,3
7103100332	NBW 2018-2027 jaarschijf 2020	2020	2020	2023	2024	3,4	-	3,4
7103100346	De Eendragt, fase 2	2017	2019	2022	2023	0,2	-	0,2
K2018-043	Duiker Dordrecht	2019	2020	2020	2020	0,1	-	0,1

Investerings-nummer	Omschrijving	Oorspronkelijk jaar van aanvang	Oorspronkelijk jaar van realisatie	Geactualiseerd jaar van aanvang	Geactualiseerd jaar van realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
K2018-048	Gemaal Oudenhorn	2019	2022	2020	2023	5,5	-0,2	5,3
K2018-049	Inlaat Piershilse Haven	2019	2021	2021	2021	0,1	-	0,1
K2018-099	Gemaal Arnoldus Botbijnweg	2020	2022	2021	2022	0,1	-	0,1
K2018-102	Hevelling Puttershoek	2020	2023	2023	2023	0,2	-	0,2
K2019-002	Invulling wateropgave ZW	2019	2020	2020	2022	4,4	-	4,4
K2019-003	Wateropgave 2e watersysteem toetsing	2021	0	2021	0	6,0	-	6,0
K2019-004	Stroomgebied beheerplan 3	2022	0	2022	0	1,8	-	1,8
K2019-005	Diesel aangedreven noodbemaling	2020	2020	2020	2020	0,5	-	0,5
K2019-006	Renovatie van Gemaal Oudeland	2020	2022	2022	2022	0,3	-	0,3
K2019-007	Eff. Peilbesluit Oostvoornse Meer	2023	0	2023	0	-	-	-
K2019-008	Zuiderdiep	2022	2022	2022	2022	0,7	-	0,7
K2019-012	Duiker Munnikensteeg ZW	2020	2021	2020	2022	0,6	-	0,6
K2020-001	Y11.029 Wateropgave O-N Reijerwaard	2018	2019	2022	2022	2,0	-	2,0
K2020-002	Y11.027 Wateropgave O-N Reijerwaard	2018	2019	2022	2022	0,7	-	0,7
K2020-003	Y11.034 Wateropgave O-N Reijerwaard	2019	2019	2022	2022	2,2	-	2,2
K2020-004	Automatisering stuw Reedijk	2021	2021	2021	2021	0,1	-	0,1
K2020-005	Verbeteren waterhuishouding Kil IV	2021	2021	2024	2025	0,2	-	0,2
K2020-006	Verbeteren inlaatgeul Hoogezand	2021	2021	2021	2021	0,2	-	0,2
K2020-007	Realisatie uitwisselpunt Sterrenburg	2021	2021	2021	2021	0,4	-	0,4
K2020-008	Koppeling maalgebieden FlakkeeOost	2022	2022	2022	2022	0,4	-	0,4
K2020-009	Koppeling maalgeb. BattenoordDorser	2022	2022	2022	2022	0,3	-	0,3
K2020-010	Vergroten duiker De Hoef Heerjansdam	2021	2022	2021	2022	0,5	-	0,5
K2020-011	Verruimen hoofdwatergangen H03.001	2021	2021	2021	2021	0,4	-	0,4
K2020-012	Automatiseren inlaten - WSHD-breed	2022	2023	2022	2023	0,2	-	0,2
K2020-013	Zoetwatervoorz Groote Zuiderpolder	2021	2021	2021	2021	0,1	-	0,1
K2020-014	Eff. peilbesluit Groot Voorne West	2020	2021	2020	2022	0,8	-	0,8
K2020-041	Kruising gemaal-inlaat primkering 2020	2020	2021	2020	2021	1,0	-	1,0
K2020-042	Kruising gemaal-inlaat primkering 2021	2021	2022	2021	2022	1,0	-	1,0
K2020-043	Kruising gemaal-inlaat primkering 2022	2022	2023	2022	2023	1,0	-	1,0
K2020-044	Kruising gemaal-inlaat primkering 2023	2023	2024	2023	2024	1,0	-	1,0

Investerings-nummer	Omschrijving	Oorspronkelijk jaar van aanvang	Oorspronkelijk jaar van realisatie	Geactualiseerd jaar van aanvang	Geactualiseerd jaar van realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
K2020-045	Inlaten boezemwatergangen 2020	2020	2021	2020	2021	0,5	-	0,5
K2020-046	Inlaten boezemwatergangen 2021	2021	2022	2021	2022	0,5	-	0,5
K2020-047	Inlaten boezemwatergangen 2022	2022	2023	2022	2023	0,5	-	0,5
K2020-048	Inlaten boezemwatergangen 2023	2023	2024	2023	2024	0,5	-	0,5
K2020-056	Vervangen stuwen 2020 HoO	2020	2020	2020	2020	0,1	-	0,1
K2020-057	Vervanging stuwen 2021 HoO	2021	2021	2021	2021	0,1	-	0,1
K2020-058	Vervanging stuwen 2022 HoO	2022	2022	2022	2022	0,1	-	0,1
K2020-059	Vervanging stuwen 2023 HoO	2023	2023	2023	2023	0,1	-	0,1
K2020-060	Vervanging stuwen 2024 HoO	2024	2024	2024	2024	0,1	-	0,1
K2020-061	Vervanging Duiker 2020 HoO	2020	2020	2020	2020	0,3	-	0,3
K2020-062	Vervanging Duiker 2021 HoO	2021	2021	2021	2021	0,3	-	0,3
K2020-063	Vervanging Duiker 2022 HoO	2022	2022	2022	2022	0,3	-	0,3
K2020-064	Vervanging Duiker 2023 HoO	2023	2023	2023	2023	0,3	-	0,3
K2020-065	Vervanging Duiker 2024 HoO	2024	2024	2024	2024	0,3	-	0,3

9.1.1.3 Waterketen

Investerings-nummer	Omschrijving	Oorspronkelijk jaar van aanvang	Oorspronkelijk jaar van realisatie	Geactualiseerd jaar van aanvang	Geactualiseerd jaar van realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
7304100121	TA Zuiveren (exclusief Dokhaven)	2019	2022	2022	2025	5,0	-	5,0
7304210024	Deelstroombehandeling Sluisjesdijk	2019	2022	2021	2022	0,3	-	0,3
7304210037	1-step-Anammox Sluisjesdijk	2019	2022	2024	2029	10,5	-	10,5
K2018-066	ALM ZE Spijkenisse	2019	0	2022	-	-	-	-
K2018-069	Online meters sliblijn rwzi's	2019	0	2022	2024	1,7	-	1,7
K2018-077	Centrifuges rwzi Zwijndrecht	2019	2019	2021	2023	0,3	-	0,3
K2018-078	Centrifuges rwzi Dordrecht	2019	2019	2023	2026	0,5	-	0,5
K2018-080	Gashouder Sluisjesdijk	2019	2019	2021	2022	0,4	-	0,4
K2018-107	Investeringen vanuit ALM ZE Heenvliet	2020	0	2023	-	-	-	-

Investerings-nummer	Omschrijving	Oorspronkelijk jaar van aanvang	Oorspronkelijk jaar van realisatie	Geactualiseerd jaar van aanvang	Geactualiseerd jaar van realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
K2018-108	Investerings vanuit ALM ZE Hellevoets	2020	0	2023	-	-	-	-
K2018-109	Investerings vanuit ALM's Goeree-Overflakkee	2020	0	2022	-	-	-	-
7304100140	Beluchttingscompressoren A-trap Dokhave	2020	2020	2020	2021	0,5	-	0,5
K2019-010	Slibbuffers RWZI Dordrecht	2019	2019	2021	2023	0,3	-	0,3
K2020-015	Renovatie rioolgem Brabant Spijkenisse	2022	2023	2022	2023	1,1	-	1,1
K2020-016	Renovatie rioolgemaal Hoeksedijk	2022	2023	2022	2023	0,4	-	0,4
K2020-017	Schoorsteen LV Sluisjesdijk	2022	2024	2022	2024	1,0	-	1,0
K2020-018	Influentafsluiters LV Dokhaven	2022	2023	2022	2023	1,0	-	1,0
K2020-019	Vervangen slibpompen Dokhaven	2022	2024	2022	2024	6,3	-	6,3
K2020-020	Beluchtingssysteem A-trap LV Dokhaven	2022	2024	2022	2024	1,9	-	1,9
K2020-021	Beluchters B-trap LV Dokhaven	2022	2023	2022	2023	1,2	-	1,2
K2020-022	Kranen_Liften LV Dokhaven	2022	2024	2022	2024	0,6	-	0,6
K2020-023	Silo's LV Dokhaven_Sluisjesdijk	2022	2023	2022	2023	1,4	-	1,4
K2020-024	Duurz uitv verlichting Dokh_Sluisjesdk	2022	2024	2023	2025	2,0	-	2,0
K2020-025	Voorindikers LV Sluisjesdijk	2022	2023	2022	2023	1,0	-	1,0
K2020-026	Bandfilter LV Sluisjesdijk	2023	2023	2023	2023	0,6	-	0,6
K2020-027	Investerings vanuit ALM ZE Dokhaven	2023	0	2023	-	-	-	-
K2020-028	Investerings vanuit ALM ZE Dordrecht	2023	0	2023	-	-	-	-
K2020-049	Huis op orde 2020 jaarschijf 2021	2021	2021	2021	2022	2,0	-	2,0
K2020-050	Huis op orde 2020 jaarschijf 2022	2022	2022	2022	2023	5,0	-	5,0
K2020-051	Huis op orde 2020 Jaarschijf 2023	2022	2022	2023	2024	10,0	-	10,0
K2020-066	Waterketen 2020 HoO	2020	2020	2020	2021	3,9	-	3,9
K2020-067	Waterketen 2021 HoO	2021	2021	2021	2022	4,6	-	4,6
K2020-068	Waterketen 2022 HoO	2022	2022	2022	2023	4,7	-	4,7
K2020-069	Waterketen 2023 HoO	2023	2023	2023	2024	4,2	-	4,2
K2020-070	Waterketen 2024 HoO	2024	2024	2024	2025	3,9	-	3,9

9.1.1.4 Wegen

Investerings-nummer	Omschrijving	Oorspronkelijk jaar van aanvang	Oorspronkelijk jaar van realisatie	Geactualiseerd jaar van aanvang	Geactualiseerd jaar van realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
K2018-113	Verv Openb verlichting jaarschijf 2020	2020	0	2020	2020	0,2	-	0,2
K2018-114	Vervangen verkeersregelininstallaties	2020	0	2020	2020	0,2	-	0,2
K2018-118	Verv Openb verlichting jaarschijf 2021	2021	0	2021	0	-	-	-
K2020-029	Brug Mr. Snijderwg Stellendam	2020	2020	2020	2020	0,2	-	0,2
K2020-030	Vervanging Kunstwerken	2021	2024	2021	2024	0,9	-	0,9
K2020-031	Fietspad Reedijk	2020	2020	2020	2021	0,4	-0,2	0,2
K2020-032	Fietsvoorziening Molendijk-Steegjesdk	2021	2021	2021	2021	0,2	-0,1	0,1
K2020-033	Bijdrage N498 - Schaapsweg	0	0	2018	2020	-	-	-
K2020-034	Bijdrage N217 - Polderweg	0	0	2019	2022	-	-	-
K2020-052	Huis op orde verzamelkrediet 2020	2020	2020	2020	2020	9,1	-	9,1
K2020-053	Huis op orde verzamelkrediet 2021	2021	2021	2021	2021	9,1	-	9,1
K2020-054	Huis op orde verzamelkrediet 2022	2022	2022	2022	2022	9,1	-	9,1
K2020-055	Huis op orde verzamelkrediet 2023	2023	2023	2023	2023	9,1	-	9,1

9.1.1.5 Bestuur en Organisatie

Investerings-nummer	Omschrijving	Oorspronkelijk jaar van aanvang	Oorspronkelijk jaar van realisatie	Geactualiseerd jaar van aanvang	Geactualiseerd jaar van realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
K2020-035	Modernisering vd digitale werkomgeving	2020	2020	2020	2020	0,5	-	0,5
K2020-037	Elektrische installatie Hoofdkantoor	2020	2023	2020	2023	0,8	-	0,8
K2020-038	Vervanging Meubilair 2020	2020	2020	2020	2020	0,4	-	0,4
K2020-039	Vervanging portofoons calamiteitenorg.	2023	2023	2023	2023	0,3	-	0,3
K2020-040	Fysieke Toegang	2020	2020	2020	2022	6,0	-	6,0

9.1.2 Geplande investeringen

9.1.2.1 Waterveiligheid

Investerings-nummer	Omschrijving	Oorspronkelijk jaar van aanvang	Oorspronkelijk jaar van realisatie	Geactualiseerd jaar van aanvang	Geactualiseerd jaar van realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
7202200015	Realisatie Zettingsvloeiing V3T	2022	2023	2022	2023	39,5	-35,6	4,0

9.1.2.2 Water

Investerings-nummer	Omschrijving	Oorspronkelijk jaar van aanvang	Oorspronkelijk jaar van realisatie	Geactualiseerd jaar van aanvang	Geactualiseerd jaar van realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
7103100263	Totale NBW opgave landel. gebied t/m2017	2015	2017	2022	2024	0,8	-	0,8
7103100275	verbreding hoofdwatergang toldijk	2013	2014	2021	2023	1,0	-	1,0
7103100327	4 KRW maatregelen Hoeksche Waard	2019	2019	2020	2021	0,8	-	0,8
7103100338	Renovatie Gemaal Stellendam	2017	2018	2020	2022	2,7	-	2,7
7103100341	KRW opgave Afwatering Voorne- Oost	2018	2019	2022	2023	0,2	-	0,2
7103100342	Wateropgave Hoogvliet peilvak Y03.005	2018	2018	2022	2023	0,3	-	0,3
7103300067	VergrotenInlaatdebit door automat.Haven	2019	2022	2022	2023	0,2	-	0,2
7103300117	Voorne Sluis voor bediening op afstand	2019	2020	2020	2020	-	-	-

9.1.2.3 Waterketen

Investerings-nummer	Omschrijving	Oorspronkelijk jaar van aanvang	Oorspronkelijk jaar van realisatie	Geactualiseerd jaar van aanvang	Geactualiseerd jaar van realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
7304000055	Rwzi RdamDokh:afvalwatertrnsp(bydr Rdam)	2016	2016	2020	2021	0,4	-	0,4
7304000063	Bijdrage aan R'dam (afvalwtranspsysteem)	2021	2022	2021	2022	0,3	-	0,3
7304100118	Online meters waterlijn rwzi's	2018	2019	2020	2022	4,1	-	4,1
7304100708	Dokhaven bellenbeluchting B-trap	2014	2016	2023	2025	3,7	-	3,7
7304210026	Verwerving grond Sluisjesdijk	2015	2015	2021	2021	0,2	-	0,2
7304210027	Aanleg rondweg	2015	2016	2022	2023	0,1	-	0,1
7304210028	Sluisjesdijk-breed onvoorzien	2015	2024	2020	2024	0,0	-	0,0
7304210036	Centrifuges Sluisjesdk pompen ontw.slib	2019	2021	2020	2024	8,2	-	8,2
7304100139	Beluchtingscircuits RWZI Dordrecht	2019	2019	2020	2020	2,9	-	2,9

9.1.2.4 Wegen

Investerings-nummer	Omschrijving	Oorspronkelijk jaar van aanvang	Oorspronkelijk jaar van realisatie	Geactualiseerd jaar van aanvang	Geactualiseerd jaar van realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
7405210017	Bijdrage ontsluiting N215 Nieuwe-Tonge	2008	2009	2021	2024	0,7	-	0,7
7405210036	Bijdr verkeerscirc N215 Dirksland-Meliss	2007	2008	2019	2021	0,2	-	0,2
7405210051	Verv. openb. verlichting (jaarschyf2017)	2017	2017	2020	2020	0,4	-	0,4
7405210052	Verv. openb. verlichting (jaarschyf2018)	2018	2018	2020	2020	0,1	-	0,1
7405210053	Verv. openb. verlichting (jaarschyf2019)	2019	2019	2020	2020	0,4	-	0,4
7405210062	Wegenbeheerprogramma 2016-2021	2019	2021	2019	2021	-	-	-

9.1.2.5 Bestuur en Organisatie

Investerings-nummer	Omschrijving	Oorspronkelijk jaar van aanvang	Oorspronkelijk jaar van realisatie	Geactualiseerd jaar van aanvang	Geactualiseerd jaar van realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
7607320001	Vervangen surveillancevaartuig (RIB)	2020	2020	2020	2020	0,1	-	0,1
7610000007	Waterschapsverkiezingen 2023	2022	2023	2022	2023	1,7	-	1,7
7811800019	Materieel civiel&cultuurtechn.Onderh2015	2015	2015	2019	2019	0,5	-	0,5
7811800020	Civiel en cultuurtechnisch onderhoud2016	2016	2016	2020	2020	0,4	-	0,4
7811800021	Civiel en cultuurtechnisch onderhoud2017	2017	2017	2020	2020	0,4	-	0,4

9.1.3 Lopende investeringen

9.1.3.1 Waterveiligheid

Lopende investeringen (bedragen x €1 mln.)		Verstrekt krediet			Totale besteding			Besteding 2019
Investeringsproject / krediet	Projectnr.	Krediet bruto	Subsidie / bijdrage krediet	Krediet netto	Totale besteding	Totale subsidie / bijdrage	Totale besteding netto	Gerealiseerde netto besteding
Fase II Dijkverst. HW Zuid HWBP2	7001014510	2,633	-2,633	-	1,989	-1,953	0,035	0,001
Aankoop gronden tbv dijkversterkingsproj	7001018000	0,050		0,050	-		-	-
Autom.bediening Keersluis Oud-Beijerl.	7202100317	0,695		0,695	0,026		0,026	
Versterken drie regionale waterkeringen	7202100320	4,950		4,950	0,050		0,050	0,050
Totaal		8,328	-2,633	5,695	2,065	-1,953	0,111	0,052

7001014510 Fase II Dijkverst. HW Zuid HWBP2

Langs de zuidkant van de Hoeksche Waard is de primaire waterkering tussen Strijensas en Zuid-Beijerland over een lengte van circa 11,3 km versterkt. Door deze versterking voldoen de dijkvakken voor de komende vijftig jaar weer aan de veiligheidsnorm uit de Waterwet.

Er loopt een juridische procedure met Boskalis over de afwikkeling van de herstelde dijktrajecten 13 en 16. De eerste zitting is voorzien in 2020.

7001018000 Aankoop gronden tbv dijkversterkingsproj

Deze investering dient ter dekking van niet-subsidiabele grondaankopen. Vanuit dit krediet worden niet-subsidiabele bedragen overgeheveld naar de betreffende investeringsprojecten. Besluitvorming en verantwoording verloopt via D&H en de

P&C-cyclus. Eind 2020, na laatste afwikkelingen in de lopende zaken project Dijkversterking Hoekse Waard Zuid, zal deze investering afgewikkeld worden en het eventuele resterende resultaat vrij vallen.

7202100317 Autom.bediening Keersluis Oud-Beijerl.

De keersluis Oud-Beijerland wordt op afstand bedienbaar gemaakt omdat in de praktijk de tijd tussen de meldingen te kort is om op locatie de sluisdeuren te sluiten. Als voorkeursalternatief is gekozen voor een autonoom bediende sluis, die werkt op radardetectie zonder tussenkomst van menselijke bediening. Daarnaast wordt de bediening van de sluis aangepast naar de nieuwste normen voor veilig werken.

Het project bevindt zich in de aanbestedingsfase en wordt eind 2020 opgeleverd.

De aanbestedingsfase is gestart in 2019 en maar 1 van de 4 uitgenodigde partijen heeft ingeschreven. De inschrijving van deze partij is hoger dan de raming. Op 23 januari 2020 heeft de stuurgroep, middels een issuerapport (B2000107) ingestemd met het aanvragen van een aanvullend krediet van € 69.000 (incl.

€ 67.000 risicobudget) via Burap 1-2020 en het verschuiven van de bestuurlijke deadline naar eind 2020.

Vooruitlopend daarop wordt de aanbesteding afgerond en het werk gegund.

7202100320 Versterken drie regionale waterkeringen

In het uitvoeringsprogramma regionale waterkeringen 2015-2024 vastgesteld door D&H op 30-6-2015 is opgenomen dat de in 2012/2013 afgekeurde regionale waterkeringen uiterlijk 2020 op orde moeten zijn. In dit project worden de rk Boezemvliet, De Keen en de Boezem van Dirksland weer op orde gebracht. Het voorstel ten behoeve van het vrijmaken van het krediet is goedgekeurd door het VV.

Opmerking ten behoeve van de jaarrekening 2019: Aanvang conditionering was gepland in Q4 2019. Het traject ten aanzien van de gesprekken met de belanghebbenden /omgeving is uitgelopen. Conditionering is uitgesteld tot Q1 2020. Dit heeft geen impact op de totale einddatum / planning van het project.

9.1.3.2 Water

Lopende investeringen (bedragen x €1 mln.)		Verstrekt krediet			Totale besteding			Besteding 2019
Investeringsproject / krediet	Projectnr.	Krediet bruto	Subsidie / bijdrage krediet	Krediet netto	Totale besteding	Totale subsidie / bijdrage	Totale besteding netto	Gerealiseerde netto besteding
Effect. Peilbesl. Noordrand Voorne/KVW	7103000014	0,610		0,610	0,193		0,193	0,147
Waterbergng Zwndr.Waard(Waalbos fase II)	7103100178	0,540		0,540	0,273		0,273	
Spinozapark fase 3	7103100199	0,384		0,384	-		-	-
Nw.BesturingWatersyst TechnAutom(NBWS-TA	7103100219	9,000		9,000	0,578		0,578	0,504
Nieuwe Dordtse Biesbosch	7103100272	6,246	-2,335	3,911	5,563	-1,974	3,589	0,085
Ontwikkeling vispaaiplaatsen Brielsemeer	7103100285	0,162		0,162	0,064		0,064	0,037
Aanleg NVO Strijense Haven	7103100286	0,308		0,308	0,063		0,063	0,062
De Eendragt, fase 1	7103100289	1,225		1,225	0,317		0,317	0,142
Aanleg nvo Piershilse Gat&Delta Hoeve	7103100301	1,757	-0,650	1,107	0,320	-	0,320	0,231
Gebiedsplan Cromstrijen, fase 2	7103100307	5,342		5,342	0,669		0,669	0,542
Vervangn persleiding Immanuel Kantstraat	7103100315	1,071		1,071	0,183		0,183	0,010
PeilopzetOudendyk(peilbesluitDeEendr agt)	7103100337	0,344		0,344	0,025		0,025	0,025
NBW 2017-2027 Peilvak 17e Binnenmaas	7103100344	0,165		0,165	-		-	
Optimalisatie Watervoorz Brielse Meer	7103100345	4,662	-3,198	1,464	0,388	-	0,388	0,372
Aanpassen kunstwerken Wateropgave ZW	7103100348	0,200		0,200	0,000		0,000	0,000
Ontwikkelplan Bernisse	7103100349	0,880	-0,300	0,580	0,073	-0,026	0,047	0,047
Routers met 4G back-up GO	7103300119	0,070		0,070	0,046		0,046	0,046
Krooshekreiniger Gemaal Koert	7103300122	-		-	0,017		0,017	0,017
Totaal		32,967	-6,483	26,484	8,773	-1,999	6,774	2,268

710300014 Effect. Peilbesl. Noordrand Voorne/KVW

De peilbesluiten Noordrand van Voorne en Klein Voorne West zijn in 2016 vastgesteld. Er dienen maatregelen uitgevoerd te worden waarna het peilbesluit geëffectueerd kan worden. In het project worden twee gemalen van nieuwe automatiseringsapparatuur voorzien, wordt een inlaat vervangen en geautomatiseerd, worden stuwen vernieuwd en worden schade beperkende maatregelen vanwege peilaanpassingen uitgevoerd. Het project is in 2018 opgestart en zal in 2021 worden afgerond.

In 2019 is het ontwerp voor de inlaat Ondernemingspolder opgesteld en is het projectplan vastgesteld. De stuwen bij Zwartewaal zijn opgeleverd en overgedragen.

7103100178 Waterberging Zwijndrechtse Waard (Waalbos fase 2)

Het project voorziet in een bijdrage aan de KRW en wateropgave. Dit door meer schoonwater en betere waterberging. Het project uitgevoerd door ingenieursbureau Drechtsteden voor de gemeente Zwijndrecht is vrijwel gereed. In 2019 is helaas geen overeenstemming bereikt over het afhandelen van de restpunten. Hierdoor kon de eindfactuur (€ 250.000) van onze bijdrage niet betaald worden. In 2020 wordt geprobeerd iom gemeente Zwijndrecht het project, binnen de voorwaarden van onze bijdrage, af te ronden.

7103100199 Spinozapark Fase 3

Het project draagt bij de wateropgave door extra waterberging met open water en alternatieve waterberging. Het betreft het graven van een watergang en het aanbrengen van singelverbindingen met de rest van het park en met het eerder uitgevoerde project 'Het Langepad'. De eerste 2 fasen zijn de afgelopen jaren afgerond. De derde en laatste fase van realisatie is in 2019 verder uitgewerkt door de gemeente Rotterdam. De start van de uitvoering staat gepland voor 2020 en de oplevering voor 2021. Daarna kan de bijdrage vanuit het waterschap worden uitgekeerd aan de gemeente. Daarom waren er in 2019 geen uitgaven.

7103100219 Nw.BesturingWatersyst TechnAutom(NBWS-TA)

Het project Nieuwe Besturing Watersysteem Technische Automatisering (hierna : NBWS-TA) moet de basis leggen voor de visie op de besturing van het watersysteem: WSHD voert het waterbeheer onder alle weersomstandigheden proactief, optimaal en op een efficiënte wijze uit! Mede door gebruik te maken van scenariosturing en gebiedsregelingen. Daarbij vindt centrale regie plaats en

kan vanaf overal op een veilige manier worden gestuurd. Hiertoe worden uniforme uitgangspunten gehanteerd en kan op ieder ogenblik transparant over de actuele situatie worden gerapporteerd. Over de periode 2018 – 2021 wordt de basis gelegd voor de visie door het uniformeren van alle geautomatiseerde kunstwerken in het watersysteem. Informatiemanagement ter realisatie van de visie wordt in kaart gebracht, geïmplementeerd en als onderdeel van de Digitale Transformatie overgedragen aan de staande organisatie. Het project zal hiervoor koppelingen met diverse interne systemen realiseren. Dit betreft Enterprise Content Management (Meridian en/of SharePoint), GIS, Maximo en FEWS. Ter ondersteuning van deze koppelingen zal het project een Single Point of Configuration (hierna: SPOC) leveren aan de lijnorganisatie. Ook zullen bestaande werkprocessen daar waar nodig worden aangepast en worden nieuwe werkprocessen gedefinieerd.

7103100272 Nieuwe Dordtse Biesbosch

Het project draagt bij aan de opgaven van de KRW en de wateropgave. Aanvoer van schoonwater dat binnen dit project verder wordt gezuiverd. Het scheiden van waterstromen voor landbouw, natuur en de stad (Dordrecht). Grotere bergingscapaciteit gemaakt.

De werkzaamheden aan de Noorderdiepzone en de laagwatersloot Buffer Zuid zijn afgerond. Nazorgfase is gestart. De officiële opening heeft plaatsgevonden. Met Staatsbosbeheer zijn afspraken gemaakt over het beheer en onderhoud in relatie tot de jaarlijkse onderhoudswerkzaamheden. Het project kan naar verwachting in 2020 worden afgesloten als de elektrische stroomvoorziening naar de stuwen is geregeld en de nieuwe duiker door de Zeedijk met vergrote capaciteit is aangelegd. Dan zal ook het resterende bedrag van de WSHD bijdrage van € 150.000 worden uitgekeerd. De afronding van de subsidie (restant van € 400.000) vanuit de provincie aan het project via WSHD is in gang gezet, aangezien aan deze subsidievoorwaarden al wel is voldaan.

7103100285 Ontwikkeling vispaaiplaatsen Brielsemeer

De realisatie van een negental vispaaiplaatsen in het waterlichaam Brielse Meer is een KRW-maatregel. door de aanleg van vispaaiplaatsen verbetert de waterkwaliteit, macrofauna, macrofyten en de visstand in het Brielsemeer. In 2019 is de uitvoering gestart. Door extra werkzaamheden bij twee locaties

vanwege PFAS en asbest, liep de uitvoering vertraging op. Er wordt naar verwachting in Q2 2020 afgerond.

7103100286 Aanleg NVO Strijense Haven

Bij de Strijense Haven is 500 meter natuurvriendelijke oever ter invulling van de KRW opgave gerealiseerd. Door herprofilering van stukken oevers ontstaan er ondiepe onder water liggende delen die geschikt zijn voor de vestiging van watervegetatie. De uitvoering heeft in december 2019 plaatsgevonden en het project is geëvalueerd. Het projecteindrapport en het overdrachtsdocument worden voorgelegd aan de stuurgroep maart 2020. Na goedkeuring wordt het krediet afgesloten.

7103100289 De Eendragt, fase 1

Bij de vaststelling van het Peilbesluit De Eendragt (Hoeksche Waard) is onderkend dat, om het vastgestelde peil te kunnen realiseren, eerst maatregelen in het gebied uitgevoerd moeten worden. De uitvoering is opgedeeld in twee fases. Fase 1 omvat maatregelen in peilgebied H02.014 (voorheen 2.1C) om flexibel peilbeheer mogelijk te maken en maatregelen in peilgebied H02.007 (voorheen peilgebied 2.7) om het te lage praktijkpeil op het gewenste peil te brengen. De werkzaamheden in Fase 1 bestaan uit het realiseren van een geautomatiseerde schuif bij Zwartsluisje en het compenseren van ongeveer 40 grondeigenaren voor het verhogen van het maaiveld en drainage. De schuif is in 2019 gerealiseerd en overgedragen.

Echter is het project daarna voortijdig beëindigd, omdat de kosten voor de compensatiemaatregelen aanzienlijk hoger uit blijken te vallen en ook draagvlak vanuit de omgeving miste. Het issuerapport is in de stuurgroep van januari 2020 goedgekeurd. Het project wordt na evaluatie en afronding teruggegeven aan RA.

7103100301 Aanleg nvo Piershilse Gat & Delta Hoeve

Voor het KRW waterlichaam Piershilse Gat/Vissersvliet zijn een aantal maatregelen vastgesteld ter verbetering van de ecologische waterkwaliteit. Eén van de maatregelen is het realiseren van in totaal ca. 3,3 km aan natuurvriendelijke oevers.

In 2018 is het project opgestart en in de loop van 2019 is er akkoord bereikt met de percee-eigenaren en de visvereniging. Daarna is in het laatste kwartaal gegund en gestart met de realisatie. De vertraging in de grondverwerving heeft ertoe

geleid dat de oorspronkelijke bestuurlijke deadline van 31 december 2019 is verzet naar 1 september 2020.

7103100307 Gebiedsplan Cromstrijen fase 2

Gebiedsplan Cromstrijen fase 2 betreft de werkzaamheden in de Torensteepolder en aan het gemaal Cromstrijen t.b.v. de optimalisatie van het watersysteem. Hierbij wordt de afvoer van het bemalingsgebied Torensteepolder overgenomen door gemaal Cromstrijen. De werkzaamheden betreffen de renovatie en vergroting van de pompcapaciteit van gemaal Cromstrijen, het verbreden van de watergang langs het westelijk deel van de Lange Boomweg inclusief het vervangen van duikers, de aanleg van een geautomatiseerde stuw en het slopen van gemaal Torenstee.

De renovatie van gemaal Cromstrijen is in 2019 gegund en het verbreden van de watergang begin 2020. Beide zullen in 2020 worden gerealiseerd. In 2021 wordt gemaal Torenstee geamoveerd.

7103100315 Vervangen persleiding Immanuel Kantstraat

Gemaal Spinozaweg in de gemeente Rotterdam levert momenteel niet de geïnstalleerde capaciteit, onder andere door drukverlies in het laatste deel van de persleiding ter hoogte van de Immanuel Kantstraat. Het laatste gedeelte van de persleiding wordt vervangen door een persleiding met een grotere diameter. De gemeente Rotterdam heeft aangegeven rioleringswerkzaamheden in het gebied te willen combineren met dit project zodat overlast voor de omgeving wordt beperkt.

Er is besloten om het project in samenwerking met de gemeente uit te gaan voeren. Het project vertraagt daarmee met een jaar en zal in 2020 worden uitgevoerd als een "groter geheel" door de gemeente Rotterdam. Met de gemeente Rotterdam wordt een samenwerkingsovereenkomst opgesteld.

7103100337 Peilopzet Oudendyk (Peilbesluit De Eendragt)

Met het Peilbesluit "de Eendragt" wordt het peil langs de Oudendijk verhoogd. Binnen het project worden een aantal maatregelen uitgevoerd ter voorkoming van verzilting in het gebied en ter verbetering van de doorstroming en waterkwaliteit. Het project is in 2018 opgestart.

Naar aanleiding van overleggen in 2019 met de grondeigenaren bleek dat het behalen van het oorspronkelijke projectdoel niet meer mogelijk is. De omvang van het project is daarom aangepast waardoor de realisatiedatum is verschoven

naar 2020. In Q4 van 2019 zijn de onderzoeken opgestart en afgerond. Aanvullend onderzoek was nodig bij een locatie namelijk de Groeneweg, omdat daar een verontreiniging was aangetroffen.

7103100344 NBW 2017-2027 Peilvak 17e Binnenmaas

Project is bedoeld de wateroverlast beter te kunnen beheersen. Hiervoor is de aanleg van een duiker noodzakelijk door het eigendom van een particulier en een dijk.

Vanwege een langlopend juridisch geschil met een particuliere grondeigenaar is geen voortgang in 2019 te melden. De werkzaamheden voor een betere waterberging en sturing worden volgens de gemeente Hoeksche Waard voorheen Binnenmaas) niet voor 2021 verwacht. De WSHD bijdrage van € 165.000 (conform de SOK) zal op z'n vroegst in 2021 worden uitgekeerd.

7103100345 Optimalisatie Watervoorz Brielse Meer

Door het automatiseren van een aantal waterschapsobjecten kan efficiënter worden omgegaan met zoet water van het watersysteem Bernisse en Brielse Meer hierdoor kan er beter aan de watervraag van de agrarische sector worden voldaan. Tevens wordt de Spuisluis Spijkenisse in gebruik genomen als extra mogelijkheid om zoet water te kunnen inlaten. Het project is in 2019 opgestart en zal naar verwachting in 2021 worden opgeleverd. De aanvraag voor het verkrijgen van de subsidietoezegging diende geactualiseerd te worden en zal in 2020 verder worden afgehandeld door het ministerie.

7103100348 Aanpassen kunstwerken Wateropgave ZW

In het stedelijke gebied van Zwijndrecht is een wateropgave. Door het aanpassen en automatiseren van kunstwerken en het verwijderen van een kunstwerk kan het water versneld worden afgevoerd bij wateroverlast, het systeem kan beter worden beheerd en worden doorgespoeld. Deze maatregelen vullen een deel van de wateropgave in. Het project is in 2019 opgestart en de benodigde vergunning is door de gemeente Zwijndrecht verleend.

7103100349 Ontwikkelplan Bernisse

Op 25 januari 2018 heeft de Verenigde Vergadering gevraagd om in samenwerking met de omgeving een ontwikkelplan op te stellen om de natuurbeleving in de Bernisse terug te brengen. Dit geeft een belangrijke impuls aan het gebied. Het doel van het gevolgde proces (burgerparticipatie) en het ontwikkelplan is het vertrouwen bij de bewoners te herstellen door hun wensen op te halen en mee te nemen in het ontwikkelplan, waar mogelijk. Samenwerking met streek, gemeente, belanghebbenden, organisaties als het gaat over inrichting en beheer/onderhoud. Met een bijdrage van € 300.000 vanuit de landschapstafel Voorne-Putten wordt het project deels gesubsidieerd. De PSU heeft in het laatste kwartaal van 2019 plaatsgevonden. De eerste werkzaamheden (bij bouwsteen 13) en bijbehorend communicatiemoment zijn in december conform afspraken met de Landschapstafel uitgevoerd. In 2021 wordt het project bestaande uit diverse "bouwstenen" opgeleverd.

7103300119 Routers met 4G back-up GO

Per april 2020 vervallen alle analoge telefoonlijnen waar over momenteel de communicatie richting gemalen en stuwen gaat. Om te voorkomen dat 39 hoofd gemalen en stuwen niet meer op afstand te zijn monitoren dient een alternatieve communicatie lijn te worden aangelegd. Door de aanschaf van 4G routers is de aansluiting weer up tot date en is er een real-time verbinding met het desbetreffende kunstwerk.

Levering materiaal is gereed, installatie is op locatie is uitgevoerd, rest nog de configuratie op scada in eerste kwartaal 2020.

7103300122 Krooshekreiniger Gemaal Koert

De loopwagen van de krooshekreiniger had flink wat slijtage en was inmiddels sterk verouderd (33 jaar). Om onnodige kosten (o.a. storingen) te voorkomen en weer mee te kunnen met de techniek van deze tijd hebben we besloten de loopwagen en de grijper te vervangen. Deze werkzaamheden zijn afgerond in januari 2020.

9.1.3.3 Waterketen

Lopende investeringen (bedragen x €1 mln.)		Verstrekt krediet			Totale besteding			Besteding 2019
Investeringsproject / krediet	Projectnr.	Krediet bruto	Subsidie / bijdrage krediet	Krediet netto	Totale besteding	Totale subsidie / bijdrage	Totale besteding netto	Gerealiseerde netto besteding
Ged. vervanging rioolpersl. Mijnsheerenl	7304000057	1,846	-0,185	1,662	0,393	-	0,393	0,151
RWZI Dokh. Afvalwatertr.syst(Bijdr Rdam)	7304000060	0,147		0,147	-		-	
Leidingverlegging rotonde N218Oostvoorne	7304000064	0,350	-0,022	0,328	-	-	-	-
Verleggen persleiding Westmaas N489	7304000065	0,370	-0,100	0,270	0,052	-	0,052	0,025
Renovatie rioolgemaal Vierpolders	7304000066	0,215		0,215	-		-	-
Aanpassing rioolgemaal Achthuizen	7304000067	0,245		0,245	-		-	-
Vernieuwen perslucht ringleidingDokhaven	7304100119	0,160		0,160	-		-	-
Roostergoedinstallatie rwzi Dordrecht	7304100123	2,100		2,100	0,382		0,382	0,382
TA Dokhaven	7304100124	2,200		2,200	0,696		0,696	0,383
Afsluiters B-trap Dokhaven	7304100125	0,462		0,462	0,083		0,083	0,083
Semafoonmroepsysteem rwzi's	7304100126	0,200		0,200	0,011		0,011	0,011
Afsluiters effluentbemaling rwzi Dokh	7304100127	1,500		1,500	0,023		0,023	0,023
Duikschotten rwzi Spijkenisse	7304100128	0,221		0,221	-		-	-
Roostergoedinstallatie rwzi Oud Beij	7304100129	0,333		0,333	-		-	-
Surplusslibpompen rwzi Hoogvliet	7304100131	0,190		0,190	-		-	-
Kettingruimers Dokhaven 2020 - 2023	7304100132	2,350		2,350	0,001		0,001	0,001
Duikschotten rwzi Dordrecht	7304100135	0,255		0,255	-		-	-
Zandsilo's 1+2 Dokhaven	7304100136	0,255		0,255	-		-	-
Puntbeluchters	7304100138	0,255		0,255	0,178		0,178	0,178
Schakelkasten Sluisjesdijk	7304210017	6,966		6,966	0,667		0,667	0,458
WarmteKrachtKoppeling (WKK)Sluisjesdijk	7304210018	8,840	-	8,840	7,431	-0,017	7,414	3,593
Gassysteem Sluisjesdijk	7304210020	0,305		0,305	0,004		0,004	-
Gassysteem Sluisjesdijk (op termijn)	7304210021	0,985		0,985	0,025		0,025	0,024

Lopende investeringen (bedragen x €1 mln.)		Verstrekt krediet			Totale besteding			Besteding 2019
Investeringsproject / krediet	Projectnr.	Krediet bruto	Subsidie / bijdrage krediet	Krediet netto	Totale besteding	Totale subsidie / bijdrage	Totale besteding netto	Gerealiseerde netto besteding
PE-doseervoorzieningen Sluisjesdijk	7304210022	0,097		0,097	-		-	-
Slibindikking, slibontwater. Sluisjesdijk	7304210023	0,294		0,294	0,004		0,004	
Terreinaanpassingen Sluisjesdijk	7304210025	0,265		0,265	-		-	
Retourslibpompen rwzi Dordrecht	7304210038	0,250		0,250	-		-	-
Gaswassers en ventilatie Sluisjesdijk	7304210039	0,775		0,775	0,002		0,002	0,002
Totaal		32,430	-0,306	32,124	9,952	-0,017	9,935	5,314

7304000057 Ged. vervanging rioolpersl. Mijnsheerenl

De persleiding van rioolgemaal Mijnsheerenland naar het verzamelgemaal Heinenoord-Nieuweweg, met een lengte van ruim 3.000 meter, bestaat voor het grootste deel uit een asbestcement leiding. De leiding is verouderd en aangetast. De provincie is bezig met de voorbereiding van de reconstructie van de N489. Om de afvoer van het afvalwater te waarborgen, wordt de rioolpersleiding vooruitlopend op de reconstructie verplaatst. In het project is vertraging opgelopen vanwege een aantal zaken, zoals bodemonderzoeken, medewerking perceeleigenaren, verkrijgen vergunningen. Deze issues zijn nu afgerond. Het bestek is in december 2019 op de markt gezet. De geplande einddatum van de realisatie van het project is september 2020.

7304000060 RWZI Dokh. Afvalwatertr.syst(Bijdr Rdam)

Het betreft een bijdrage in de kosten van de renovatie van het rioolgemaal Pretoriaaan in Rotterdam. Op dit rioolgemaal, dat in eigendom en beheer is bij de gemeente Rotterdam, is een kostenverdeling afgesproken tussen waterschap en gemeente. De werkzaamheden zijn afgerond. De laatste termijn zal worden voldaan nadat een accountantsverklaring is ontvangen van de gemeente Rotterdam.

7304000064 Leidingverlegging rotonde N218Oostvoorne

De provincie is voornemens de N218 te reconstrueren. Op verzoek van de provincie wordt de huidige asbestcement persleiding van WSHD ter hoogte van

de Kleidijk / (nieuwe) rotonde verlegd en vervangen door een kunststof (PE) leiding. In het in 2019 uitgevoerde grondonderzoek is hoge archeologische waarde geconstateerd. In verband met issues met perceeleigenaren overweegt de provincie een herziening van de plannen (VRI in plaats van rotonde). Dit kan leiden tot verdere vertraging c.q. het vervallen van het project.

7304000065 Verleggen persleiding Westmaas N489

Het verleggen van de rioolpersleiding wordt uitgevoerd in samenspraak met provincie. De werkzaamheden zijn aanbesteed en gegund in kwartaal 2 van 2019. Vanwege een verlopen onderzoek naar vleermuizen, konden er geen bomen gerooid worden en moest het onderzoek opnieuw worden uitgevoerd door de provincie. Dit leidt tot vertraging. Mogelijke versnellingsmaatregelen zijn niet geaccordeerd door de provincie. Claims van de aannemer worden bij de provincie in rekening gebracht. Er lopen momenteel gesprekken met de provincie om de werkzaamheden gerealiseerd te krijgen.

7304000066 Renovatie rioolgemaal Vierpolders

Rioolgemaal Vierpolders voldoet op dit moment aan tijdelijke afspraken omtrent de afname verplichting. Om het rioolgemaal ook te laten voldoen aan de toekomstige afnameverplichting en omdat de pompen het einde van de technische levensduur hebben bereikt, is renovatie van dit rioolgemaal noodzakelijk. In 2019 is het krediet vrijgemaakt, de aanbesteding heeft

plaatsgevonden en de voorbereiding van de uitvoering is opgestart. De geplande einddatum van de realisatie van het project is juni 2020.

730400067 Aanpassing rioolgemaal Achthuizen

Het rioolgemaal Achthuizen voldoet niet aan de afgesproken afnameverplichting met de gemeente Goeree-Overflakkee. In 2019 is onderzocht hoe het gemaal kan worden aangepast, zodat het waterschap aan de afgesproken verplichting kan voldoen. In 2019 is het krediet vrijgemaakt en is het bestek opgesteld. De geplande einddatum van de realisatie van het project is maart 2021.

7304100119 Vernieuwen perslucht ringleiding Dokhaven

Een betrouwbare perslucht ringleiding is noodzakelijk omdat het de besturing van de op afstand bediende afsluiters verzorgt. Zonder lucht kunnen vanuit de centrale controlekamer de besturingsafsluiters niet op afstand worden bediend. Tevens wordt deze perslucht ingezet voor de bediening van (zwaar) gereedschap bij calamiteiten en onderhoudswerkzaamheden. De aanbesteding heeft in 2019 plaatsgevonden. De geplande einddatum van de realisatie van het project is december 2020.

7304100123 Roostergoedinstallatie rwzi Dordrecht

Het vuilvang-rendement van de huidige stappenroosters op de rwzi Dordrecht is laag. Gevolg is dat met name de beluchtingstanks sterk vervuilen met als gevolg een hoger energieverbruik van de beluchtingsinstallatie en hoge onderhoudskosten aan mechanische equipment. De nieuwe installatie bestaat uit onder andere roosters en een bedrijfswaterzet. De aanbesteding heeft plaatsgevonden. De aannemer is gestart met de voorbereidingen voor de uitvoeringswerkzaamheden. De geplande einddatum van de realisatie van het project is juni 2020.

7304100124 TA Dokhaven

De Technische Automatisering (TA) op de RWZI Dokhaven en het slibverwerkingsbedrijf Sluisjesdijk wordt gebruikt om installatieonderdelen en werktuigen te bedienen, besturen en bewaken. Onderdelen van de TA-installatie zijn aan het einde van hun technische levensduur en worden niet meer door de leverancier ondersteund. Reservedelen hiervoor zijn niet meer leverbaar. Hierdoor ontstaat een groot risico voor de bedrijfscontinuïteit. Door deze onderdelen te vervangen door nieuwe onderdelen zal de robuustheid en

onderhoudbaarheid van de installaties weer voldoen aan de oorspronkelijke ontwerpisen. Dit project is afgestemd en geeft no-regretmaatregelen t.o.v. de ALM Dokhaven. De eerste en tweede uitvoeringsfase van het project zijn in 2019 volledig afgerond. De derde (laatste) fase van het project wordt eind 2020 afgerond.

7304100125 Afsluiters B-trap Dokhaven

Het doel is om inzicht te verkrijgen in de toestand van de betondoorvoeringen en zorgen dat de onderhouds- en procesafsluiters voor de komende 15 jaar betrouwbaar functioneren. Het laten functioneren van de bediening en testen van de afsluiters hoort bij dit project. 16 afsluiters, in 4 straten, worden geïnspecteerd en onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. Een kwart deel van de werkzaamheden is uitgevoerd in 2019. De geplande einddatum van de realisatie van het project is december 2020.

7304100126 Semafoonoproepsysteem rwzi's

Bij een verstoring of uitval van een rwzi/ rioolgemaal wordt middels een automatische semafoonoproep de dienstdoende procesvoerder gealarmeerd, zodat er direct een (correctieve) actie genomen kan worden. Het huidige semafoonoproepsysteem is aan het einde van de technische levensduur, daarom is het noodzakelijk het (semafoon-)oproepsysteem te vernieuwen. De aanbesteding heeft in de zomer 2019 plaatsgevonden. Door onvoorziene software issues in het geleverde softwarepakket is 2 maanden vertraging ontstaan. De geplande einddatum van de realisatie van het project wordt hierdoor nu maart 2020.

7304100127 Afsluiters effluentbemaling rwzi Dokh

Doordat de afsluiters niet meer hun functie vervullen, zijn de afgelopen jaren het effluentwerk, met appendages, en terugslagkleppen niet voldoende onderhouden. Hierdoor kan zowel de werking van de waterkerende afsluiters, als van de effluentpompen voor de komende jaren niet worden gegarandeerd. De werkzaamheden worden uitgevoerd in de effluentafvoer Oost- en West-uitstroomconstructie naar de Maas en betreffen het vervangen van effluent afsluiters, inspectie van de twee effluent leidingen en appendages en het inspecteren en onderhoud van de onderhoudsafsluiters van de effluentpompen. Het krediet is in 2019 vrijgemaakt. Tevens is het bestek opgesteld. De geplande einddatum van de realisatie van het project is gepland op januari 2021.

7304100128 Duikschotten rwzi Spijkenisse

Een duikschot verhindert dat opdrijvend materiaal wordt meegevoerd over de overstortrand en terechtkomt in het effluent en zo vervolgens in de Oude Maas. In de lozingseisen is opgenomen dat de drijfslag van de zuiveringsinstallatie niet terecht mag komen in het effluent. Om het functioneren van de duikschotten voor de komende 15 jaar te garanderen is het noodzakelijk dit onderdeel van de nabezinktanks te vervangen. In 2019 is het krediet vrijgemaakt en heeft de aanbesteding plaatsgevonden. De geplande einddatum van de realisatie van het project is het tweede kwartaal van 2020.

7304100129 Roostergoedinstallatie rwzi Oud Beij

In het influentwerk van RWZI Oud-Beijerland is een roostergoed installatie opgenomen. Betrouwbare roostergoedinstallatie die haar functie kan vervullen is noodzakelijk, zodat vervuiling van tanks en installatiedelen voorkomen wordt. In 2019 is het krediet vrijgemaakt en heeft de aanbesteding plaatsgevonden. De geplande einddatum van de realisatie van het project is september 2020.

7304100131 Surplusslibpompen rwzi Hoogvliet

De surplusslibpompen zorgen ervoor dat de bacteriën in het zuiveringsslib worden teruggevoerd naar het begin van de zuiveringsinstallatie. De pompen zijn in 1995 geïnstalleerd en zijn geschikt om levensverlengend te onderhouden. In 2019 is het krediet vrijgemaakt en heeft de aanbesteding plaatsgevonden. De geplande einddatum van de realisatie van het project is september 2020.

7304100132 Kettingruimers Dokhaven 2020 - 2023

Op rwzi Dokhaven bevinden zich nabezinktanks, tussenbezinktanks en zandverwijderingstanks, die voorzien zijn van kettingruimersystemen. Het doel van dit systeem is om door middel van ruimers/schrapers het drijfslagslib uit de waterlijn en het bezonken slib/zand op de bodem van de tanks te verwijderen. In totaal heeft rwzi Dokhaven 36 tanks. Uit metingen op slijtage wordt bepaald welke kettingruimers met bijbehorende tandwielen en glijgeleiders toe zijn aan vervanging. De kettingruimers worden de komende jaren gefaseerd vervangen. In 2019 is het krediet vrijgemaakt, waarna de voorbereiding van de werkzaamheden voor in 2020 is gestart.

7304100135 Duikschotten rwzi Dordrecht

Een duikschot verhindert dat opdrijvend materiaal wordt meegevoerd over de overstortrand van de nabezinktank en terechtkomt in het effluent. In de lozingseisen is opgenomen dat de drijfslag van de zuiveringsinstallatie niet terecht mag komen in het effluent en zo vervolgens in de Beneden Merwede. Om het functioneren van de duikschotten voor de komende jaren te garanderen is het noodzakelijk dit onderdeel van de nabezinktanks te vervangen. In 2019 is het krediet vrijgemaakt en heeft de aanbesteding plaatsgevonden. De geplande einddatum van de realisatie van het project is juni 2020.

7304100136 Zandsilo's 1+2 Dokhaven

De zandsilo's op Dokhaven bufferen het verzamelde zand uit de zuiveringsinstallatie en verzorgen het transport naar de zandtransportcontainers. Om de betrouwbaarheid van de zand afvoerinstallatie voor de komende jaren te garanderen is levensverlengend onderhoud noodzakelijk. Deze werkzaamheden omvatten het schoonmaken, inspecteren, de reparatie en conservering van de zandsilo's en revisie van de mechanische transportinrichting. Het krediet is vrijgemaakt en het bestek is nagenoeg afgerond. De geplande einddatum van de realisatie van het project is maart 2021.

7304100138 Puntbeluchters

Op vier zuiveirngen moeten de puntbeluchters vervangen worden. De puntbeluchters waren aan het einde van hun technische levensduur. In 2019 zijn de puntbeluchters op rwzi Spijkenisse, Heenvliet en Goedereede vervangen. De puntbeluchters op rwzi Oud-Beijerland worden in 2020 vervangen.

7304210017 Schakelkasten Sluisjesdijk

De besturing- en schakelkasten op de locatie Sluisjesdijk, die vervangen gaan worden, zijn geïnstalleerd bij de bouw van het slibverwerkingsbedrijf. Tot op heden zijn deze kasten niet vernieuwd of vervangen en hebben het einde van de technische levensduur bereikt. Bij dit project wordt een 18-tal schakelkasten vernieuwd, bestaande uit 52 besturingspanelen op de locatie Sluisjesdijk. Het project bevindt zich in de voorbereidingsfase. In 2019 heeft het adviseursbureau een nadere uitwerking gedaan van het voorontwerp, waarbij de locatie van de nieuwe schakelkasten is bepaald en diverse ontwerpkeuzes zijn gemaakt. De oplevering van het voorontwerp inclusief raming staat gepland voor medio 2020. In de tweede helft 2020 wordt het contract opgesteld ten behoeve van de

aanbesteding van het project. De geplande einddatum van de realisatie van het project is juni 2024.

7304210018 WarmteKrachtKoppeling (WKK)Sluisjesdijk

Het project maakt deel uit van de projecten die voortgekomen zijn uit de 'Toekomstvisie Sluisjesdijk (ALM-studie). Het betreft het vervangen van de WKK-installatie op het slibverwerkingsbedrijf Sluisjesdijk. Deze installatie zet het in de gistingstanks geproduceerde biogas om in energie (warmte en elektriciteit). Besloten is 2 gereviseerde gasmotoren in het project her te gebruiken en een nieuwe, grotere gasmotor te plaatsen. Het werk is in uitvoering. In de realisatiefase zijn complicaties opgetreden, waardoor er vertraging is ontstaan. Belangrijke oorzaken zijn de complexiteit van de installatie en het feit dat deze continue in bedrijf moet zijn en andere gelijktijdig lopende projecten op dezelfde locatie. Daarnaast heeft er in 2019 een wisseling van opdrachtnemer plaatsgevonden. Overleg met de huidige opdrachtnemer over de planning vindt plaats. De verwachting is dat het project in 2021 gereed is.

7304210020 Gassysteem Sluisjesdijk

In de ALM Sluisjesdijk is een aantal technische aanpassingen voorgesteld om de gasveiligheid te verbeteren. Met onderhavig project wordt beoogd om bij alle besloten ruimten waar in de huidige situatie biogas kan vrijkomen door uitblazing van een veiligheidsvoorziening, de installatie zodanig aan te passen dat een gasuitblazing direct naar een lozingspunt in de buitenlucht wordt afgevoerd. Verder wordt detectie aangebracht om gasuitblazing te detecteren, te signaleren op het Beeldschermbedieningssysteem (BBS) en te alarmeren. In 2018 is de voorbereiding van het project gestart. De werkzaamheden worden uitgevoerd in 2020.

7304210021 Gassysteem Sluisjesdijk (op termijn)

Dit project maakt onderdeel uit van de projecten die voortgekomen zijn uit de ALM-studie Sluisjesdijk. Doel van het project is een gelijkmatiger bedrijf van de installatie, het verhelpen van bufferproblemen en het verbeteren van de (proces)prestaties.

Op de installatie Sluisjesdijk wordt jaarlijks ruim 4 miljoen m³ biogas geproduceerd. Met onderhavig project wordt de biogasverwerking geoptimaliseerd en de gasveiligheid op Sluisjesdijk verbeterd. De gasfakkel is onderdeel van het gassysteem en de veiligheidsketen. In 2019 is de voorbereiding

gestart. Verdere voorbereiding is afhankelijk van de grondaankoop van het naastgelegen terrein (7304210026 verwerving grond Sluisjesdijk), wat de voorkeurslocatie voor de nieuwe fakkel is. De geplande einddatum van de realisatie van het project is in 2022.

7304210022 PE-doseervoorzieningen Sluisjesdijk

Dit project maakt onderdeel uit van de projecten die voortgekomen zijn uit de ALM-studie Sluisjesdijk. Het project beoogt het oplossen van capaciteitsproblemen ten aanzien van drinkwater en bedrijfswater voor respectievelijk de aanmaak en dosering van polymeer (PE) en schoonmaakwerkzaamheden. De voorbereiding van de PE-doseervoorzieningen is in 2019 gestart en zal in 2020 doorlopen. De geplande einddatum van de realisatie van het project is december 2021.

7304210023 Slibindikking,slibontwater. Sluisjesdijk

In de ALM-studie Sluisjesdijk is geconstateerd dat er over heel de slibindikinstallatie knelpunten zijn t.a.v. de buffer- en opslagcapaciteit. Dit uit zich vooral bij pieken in de aanvoer van slib. De benoemde oplossingsrichting is het gelijkmatiger bedrijven van de installatie. Het krediet hiervoor is vrijgemaakt in 2018 en de voorbereidingen zijn in 2019 gestart. De realisatie wordt in 2024 verwacht.

7304210025 Terreinaanpassingen Sluisjesdijk

Na afronding van de projecten van de ALM Sluisjesdijk worden de terreinaanpassingen uitgevoerd. Een 3e poort in de erfafscheiding langs het fietspad aan de westzijde dient gerealiseerd te worden alsmede een (ontsluitings)weg, die aansluit op de huidige terreinweg. Dit project kan gerealiseerd worden na afronding van diverse projecten en onderzoeken die lopen op Sluisjesdijk. De geplande einddatum van de realisatie van het project is december 2022.

7304210038 Retourslibpompen rwzi Dordrecht

In het retourslibstelsel van de waterlijn zitten 3 retourslibpompen. Deze pompen hebben de functie om zuiveringsslib uit de nabezinktanks terug de waterlijn in te brengen zodat het zuiveringsproces gaande blijft. De pompen zijn aan het einde van hun technische levensduur en toe aan een levensverlengende revisie. In 2019 is het krediet vrijgemaakt en heeft de aanbesteding

plaatsgevonden. De geplande einddatum van de realisatie van het project is december 2020.

7304210039 Gaswassers en ventilatie Sluisjesdijk

De gaswassers op Sluisjesdijk hebben als doel om stankoverlast en verspreiding van ziektekiemen te voorkomen. Om dit in de omgeving en voor eigen medewerkers te garanderen is een betrouwbaar gaswas- en ventilatiesysteem op Sluisjesdijk noodzakelijk. De werkzaamheden omvatten het schoonmaken,

inspecteren, conserveren en repareren van het in- en exterieur van de gaswassers inclusief de revisie van de mechanische ventilatie. Met dit levensverlengend onderhoud kan de betrouwbaarheid van de gaswasser en het ventilatiesysteem voor de komende jaren weer worden gegarandeerd. Het krediet is in 2019 vrijgemaakt en het bestek is nagenoeg afgerond. De geplande einddatum van de realisatie van het project is maart 2021.

9.1.3.4 Wegen

Lopende investeringen (bedragen x €1 mln.)		Verstrekt krediet			Totale besteding			Besteding 2019
Investeringsproject / krediet	Projectnr.	Krediet bruto	Subsidie / bijdrage krediet	Krediet netto	Totale besteding	Totale subsidie / bijdrage	Totale besteding netto	Gerealiseerde netto besteding
Fietsverbinding voormalige S40 IV	7405120100	1,650	-1,300	0,350	0,109	-0,109	-0,000	-0,000
Hofdijkseweg, Ouddorp	7405130035	0,465		0,465	0,372		0,372	0,372
Korteweg West, Klaaswaal	7405130036	0,245		0,245	0,238		0,238	0,238
Goereeseweg Goedereede, G6200 vak 10 & 20	7405130040	0,285		0,285	0,187		0,187	0,187
Blauwe Steenweg Mijnsheerenland H0425	7405130043	0,300		0,300	0,293		0,293	0,293
Vervanging openbare verlichting	7405210048	0,670		0,670	0,035		0,035	0,018
Rotterdamseweg II Ridderkerk	7405210055	4,900	-0,170	4,730	0,632	-	0,632	0,632
Bijdrage reconstructie N489	7405210069	0,183		0,183	-		-	-
Bijdrage reconstructie A29-N487	7405210070	0,182		0,182	-		-	-
Totaal		8,880	-1,470	7,410	1,865	-0,109	1,756	1,739

7405210048 Vervanging openbare verlichting

Het areaal aan openbare verlichting is in het kader van het Wegenbeheerprogramma geïnventariseerd. Daaruit is naar voren gekomen dat er sprake is van een vervangingsopgave. Daarnaast zijn doelstellingen opgenomen met betrekking tot de besparing op energiekosten en het verwijderen van overtollige verlichting. De verlichting wordt in LED uitgevoerd. De engineering

voor het verlichtingsplan en het opstellen van het bestek wordt afgerond. De aanbestedingsprocedure voor de realisatie wordt in 2019 opgestart en de realisatie vindt in 2020 plaats.

7405210055 Rotterdamseweg II Ridderkerk

De Rotterdamseweg wordt duurzaam veilig ingericht en de doorstroming van de weg wordt bevorderd. Bovendien worden de verkeersregelinstallaties vervangen

en wordt onderhoud uitgevoerd aan het asfalt. Een gedeelte van de Rotterdamseweg wordt, op verzoek van de gemeente Ridderkerk, voorzien van geluidreducerend asfalt. De uitvoering van de werkzaamheden staan gepland in het voorjaar van 2020.

De aanbesteding is lager uitgevallen dan geraamd. Het totale budget is gehandhaafd om eventuele gevolgen van de lage inschrijving op te kunnen vangen. Hierbij moet gedacht worden aan omissies en de mogelijk stug verlopende relatie met de ON.

Medio 2020 zal duidelijk zijn welk budget niet meer gebruikt gaat worden.

7405210069 Bijdrage reconstructie N489

Met de provincie en de gemeente Binnenmaas wordt gewerkt aan de verbetering van de verkeersveiligheid op de N489 ter hoogte van Mijnsheerenland en Westmaas. Deze investering betreft de bijdrage van het waterschap in een pakket van maatregelen, zoals het omvormen van een bestaand kruispunt in een rotonde en het aanpassen van een bestaande aansluiting. De overeenkomst met de provincie is ondertekend. De provincie voert de werkzaamheden uit, vertraging in de grondaankoop resulteert ook in vertraging van de uitvoering. Het totale project wordt nu naar verwachting in 2021 opgeleverd. Afrekening met het waterschap vindt plaats op basis van 2 deelprojectafspraken.

7405210070 Bijdrage reconstructie A29-N487

In 2019 is de intentieovereenkomst gesloten met RWS en PZH voor een betere en veiliger afwikkeling van het verkeer op de A29 van en naar de N487. De provincie zal het project uitvoeren. Hiertoe zal in 2020 een SOK (samenwerkingsovereenkomst) worden opgesteld en afgesloten. Daarna wordt ontwerpfasen en vervolgens de uitvoering gestart. Oplevering loopt vertraging op en is nu voorzien in 2021. De afrekening van de bijdrage aan de provincie zal (in principe) geschieden na afronden van de 2 benoemde projectfasen.

7405120100 Fietsverbinding voormalige S40 IV

Project door Assetmanager ingetrokken a.g.v. de bestuurlijke keuze om met de gemeente in gesprek te gaan over nut en noodzaak.

In 2020 zal de voorbereiding verder worden uitgewerkt als het project opnieuw aan PU wordt aangeboden teneinde het uit te voeren.

7405130035 Hofdijkseweg, Ouddorp

Project maakt deel uit van Huis op orde 2019. Het doel is de categorie D-wegen (CROW) binnen de beleidsnorm van 15% te krijgen. Het onderdeel rode fietspaden kon door het weer in 2019 niet uitgevoerd worden. Dit is nu voorzien in het voorjaar van 2020.

7405130036 Korteweg West, Klaaswaal

Project maakt deel uit van de opgave Huis op orde 2019. Doel is de categorie D-wegen (CROW) weer binnen de maximale 15% marge te krijgen. Door werkzaamheden aan en langs aangrenzende percelen kon een deel van de werkzaamheden in 2019 niet uitgevoerd worden. Dat is nu gepland in 2020.

7405130040 Goereeseweg Goedereede, G6200 vak 10 & 20

Het project maakt deel uit van de reguliere groot onderhoudsprojecten van jaarschijf 2019. Doel is het op kwaliteit houden van de weg en uitvoeren van verkeersveiligheidsmaatregelen voor een duurzame weg. Het project kon in 2019 niet afgerond worden vanwege het vochtige weer, waardoor de rode coating van het fietspad niet aangebracht kon worden. Dit is nu voorzien in het voorjaar van 2020.

7405130043 Blauwe Steenweg Mijnsheerenland H0425

Het is een regulier groot onderhoudsproject uit 2019 met als doel de kwaliteit van de weg op orde te houden en verkeersveiligheidsmaatregelen aan te brengen. Door het weer kon de rode fietspad coating niet worden aangebracht. Dit zal nu in het voorjaar 2020 worden uitgevoerd.

9.1.3.5 Bestuur en Organisatie

Lopende investeringen (bedragen x €1 mln.)		Verstrekt krediet			Totale besteding			Besteding 2019
Investeringsproject / krediet	Projectnr.	Krediet bruto	Subsidie / bijdrage krediet	Krediet netto	Totale besteding	Totale subsidie / bijdrage	Totale besteding netto	Gerealiseerde netto besteding
Inrichten crisisruimte WSHD	7610000008	0,180		0,180	0,054		0,054	0,054
Modernisering IT infrastructuur	7811500092	2,700		2,700	0,002		0,002	0,002
Totaal		2,880		2,880	0,056		0,056	0,056

7610000008 Inrichten crisisruimte WSHD

Waterschap Hollandse Delta heeft geen geschikte crisis/vergader ruimte voor de calamiteitenorganisatie. In evaluatierapporten is een aanbeveling opgenomen voor het inrichten van een crisisruimte met vereiste en benodigde middelen, dan wel beschikbaar stellen van een ruimte in tijden van een calamiteit. Het definitief ontwerp is in 2019 opgeleverd. De crisisruimte wordt in 2020 opgeleverd.

7811500092 Modernisering IT infrastructuur

Het rekencentrum van het waterschap vormt het "hart" van de IT-infrastructuur en de hardware bestaat uit servers voor een virtuele werkplek, servers voor technische automatisering, servers voor kantoorautomatisering, opslag, back-up voorzieningen en een lokaal netwerk. In 2020 is het tijd om de IT-infrastructuur te moderniseren/vervangen. In het 2e en 3e kwartaal van 2019 is onderzoek gedaan en een visie en aanpak op vernieuwing opgesteld. Deze visie en aanpak op vernieuwing is op 27 november 2019 vastgesteld door de VV. In 2020 wordt uitvoering gegeven aan de besluitvorming.

9.1.4 Afgesloten investeringen

9.1.4.1 Waterveiligheid

Afgesloten investeringen (bedragen x €1 mln.)		Verstrekt krediet			Totale besteding			Besteding 2019
Investeringsproject / krediet	Projectnr.	Krediet bruto	Subsidie / bijdrage krediet	Krediet netto	Totale besteding	Totale subsidie / bijdrage	Totale besteding netto	Gerealiseerde netto besteding
Fase II Dijkverst. HW Noord HWBP2	7001005510	0,891	-0,891	-	0,884	-0,884	-	-0,023
Fase II Dijkverst. E van Dordrecht HWBP2	7001011610	2,353	-2,353	-	2,352	-2,352	-	-0,024
Fase II Dijkverst. Spui Oost HWBP2	7001013510	1,929	-1,929	-	2,042	-2,042	-	-0,018
Uitv. versterking Schutsluis Strijensas	7001014504	0,139	-0,168	-0,030	0,096	-0,096	-	-0,000
Zettingsvloeiing V3T gedSpijkenisserbrg	7202200014	2,061	-1,855	0,206	1,250	-1,250	-	-0,182
Totaal		7,372	-7,196	0,176	6,624	-6,624	-	-0,248

7001005510 Dijkverst. HW Noord HWBP2

Boschdijk: Langs de noordkant van de Hoeksche Waard nabij Oud-Beijerland is de Boschdijk over een lengte van circa 2 km versterkt. Daarnaast is een deel van dijk verhoogd in het kader van het programma "Ruimte voor de Rivier". De uitvoering van dit dijkvak is gereed.

Simonsdijkje Gorsdijk: Langs de noordkant van de Hoeksche Waard nabij Puttershoek en 's -Gravendeel zijn het Simonsdijkje en de Gorsdijk over een lengte van circa 2 km versterkt.

Door deze versterkingen voldoen de dijkvakken voor de komende vijftig jaar weer aan de veiligheidsnorm uit de Waterwet.

In de loop van 2017 is de realisatiefase van het dijkversterkingstraject Hoeksche Waard Noord succesvol afgerond, waarna in november 2017 het project grotendeels financieel met het HWBP afgewikkeld is, binnen de financiële kaders. Hiermee is de hoofdfase (realisatie) financieel gereed. In 2017/2019 is de (afronding) fase II voor nazorg en restpunten opgepakt en afgerond. Deze fase II betrof voor een groot deel de afhandeling en afrekening met 'Kabels en Leidingen' partners die vanuit wetgeving recht hebben om nog jaren na oplevering hun dossiers (financieel) af te wikkelen. WSHD heeft eind 2019 deze fase afgesloten.

7001011610 Dijkverst. E van Dordrecht HWBP2

Vier dijkvakken op het Eiland van Dordrecht met een totale lengte van 10,9 km zijn versterkt. Door deze versterking voldoen de dijkvakken voor de komende vijftig jaar weer aan de veiligheidsnorm uit de Waterwet.

In november 2017 is de realisatiefase van het project financieel met het HWBP afgewikkeld binnen de financiële kaders. In 2019 heeft de afwikkeling plaatsgevonden van de (afronding) fase II voor nazorg en restpunten. Deze fase II betrof voor een groot deel de technische overdracht naar beheer en afhandeling en afrekening met 'Kabels en Leidingen' partners die vanuit wetgeving recht hebben om nog enkele jaren na oplevering hun dossiers (financieel) af te wikkelen.

Er is een evaluatie uitgevoerd voor de dijkversterkingen van WSHD uit het HWBP2-programma. Het evaluatierapport is op 4 maart 2019 aan de directie van het HWBP overhandigd. Op verzoek is een bestuurlijk component toegevoegd en deze aangepaste versie is op 11 april 2019 tijdens de Dijkwerkersdag uitgereikt aan de dijkwerkers in het kader van kennisdeling.

7001013510 Dijkverst. Spui Oost HWBP2

De dijkvakken aan de oostzijde van het Spui, met een lengte van circa 8,3 km, zijn versterkt. Door deze versterking voldoen de dijkvakken voor de komende vijftig jaar weer aan de veiligheidsnorm uit de Waterwet.

In november 2017 is de realisatiefase van het project financieel met het HWBP afgewikkeld binnen de financiële kaders. In 2019 heeft de afwikkeling plaatsgevonden van de (afronding) fase II voor nazorg en restpunten. Deze fase II betrof voor een groot deel de technische overdracht naar beheer en afhandeling en afrekening met 'Kabels en Leidingen' partners die, vanuit wetgeving recht hebben om nog enkele jaren na oplevering hun dossiers (financieel) af te wikkelen.

7001014504 Uitv. Versterking Schutsluis Strijensas

Langs de zuidkant van de Hoeksche Waard is de primaire waterkering tussen Strijensas en Zuid-Beijerland over een lengte van circa 11,3 km versterkt. Door deze versterking voldoen de dijkvakken voor de komende vijftig jaar weer aan de veiligheidsnorm uit de Waterwet.

Als onderdeel van een van de dijkvakken is de versterking het kunstwerk "Schutsluis Strijensas" opgepakt en uitgevoerd. Dit projectonderdeel is in 2019 afgesloten.

Met betrekking tot het geheel van alle dijkvakken (Dijkversterking Hoeksche Waard Zuid) loopt er een juridische procedure met Boskalis over de financiële afwikkeling van een tweetal herstelde dijkvakken (13 en 16). De rechtszitting is voorzien in 2020.

7202200014 Zettingsvloeiing V3T gedSpijkenisserbrug

Dit betreft een samenwerkingsproject met RWS t.b.v het vullen van een erosiekuil in de rivierbodem en twee erosiekuilen in het onderwatertalud van de waterkering in de Oude Maas ten noorden van de Spijkenisserbrug.

stortsteen in het onderwatertalud van de waterkering gestort (werk WSHD). De realisatie is gereed. Er wordt nu gewerkt aan de afronding met opdrachtnemer en de projectafsluiting tussen RWS-WSHD, met het HWBP (vaststelling subsidie) en intern WSHD.

De erosiekuil in de rivierbodem is gevuld met zand en afgedicht met zinkstukken. Hierop zijn stortstenen aangebracht (werk RWS). Aansluitend zijn diverse lagen

9.1.4.2 Water

Afgesloten investeringen (bedragen x €1 mln.)		Verstrekt krediet			Totale besteding			Besteding 2019
Investeringsproject / krediet	Projectnr.	Krediet bruto	Subsidie / bijdrage krediet	Krediet netto	Totale besteding	Totale subsidie / bijdrage	Totale besteding netto	Gerealiseerde netto besteding
Gemaal hoofdland en waterkwal. Zwijndr	7103100202	0,223		0,223	0,100		0,100	0,100
Plaatselijk verdiepen	7103100227	0,252		0,252	-		-	-
Aanleg nvo met plas/drasbermh.NesseDevel	7103100239	0,599	-0,232	0,367	0,600	-0,232	0,368	0,198
Aanleg nvo met plas/drasbermh.De Keen	7103100241	0,312	-0,060	0,252	0,304	-0,039	0,265	0,092
Oeverconstructie met verbr. (vieramb.)	7103100287	0,110		0,110	0,063		0,063	0,051
CMK Goeree Oost inlaatwrk&Pallandtpolder	7103100292	4,937	-4,937	-	5,069	-5,069	0,000	0,000
CMK Goeree Sifons	7103100293	10,915	-10,915	-	5,467	-5,467	0,000	-0,000
CMK Goeree Midden	7103100294	11,660	-11,660	-	7,725	-7,725	-	0,000
CMK Goeree West	7103100295	2,919	-2,919	-	3,031	-3,031	-	-0,000
CMK Riscoreservering & beheermaatregelen	7103100299	2,868	-2,868	-	0,170	-0,170	-	0,000
Inlaat Fortlaan	7103100324	0,299		0,299	0,198		0,198	0,032
Renovatie Keersluis Toldijk	7103100339	0,373		0,373	0,204		0,204	0,090
Verwerving perceel Oudeland van Strijen	7103100347	0,150		0,150	0,131		0,131	0,131
Vervangingsinvestering Beschoeiingen 2019	7103100350	0,068		0,068	0,253		0,253	0,253

Afgesloten investeringen (bedragen x €1 mln.)		Verstrekt krediet			Totale besteding			Besteding 2019
Investeringsproject / krediet	Projectnr.	Krediet bruto	Subsidie / bijdrage krediet	Krediet netto	Totale besteding	Totale subsidie / bijdrage	Totale besteding netto	Gerealiseerde netto besteding
Renovat. gemaal Oud en Nieuw Reijerwaard	7103300112	0,125		0,125	-		-	-0,009
Noodbemaling jaarschijf 2019	7103300115	1,024		1,024	1,020		1,020	1,020
Vervangingsinvesteringen Stuwen 2019	7103300120	0,380		0,380	0,363		0,363	0,363
Krooshekreiniger Gemaal O-N Reyerwaard	7103300121	0,116		0,116	0,058		0,058	0,058
Totaal		37,330	-33,591	3,739	24,756	-21,732	3,023	2,379

7103100202 Gemaal hoofdland en waterkwal. Zwijndr.

In het noordwesten van de gemeente Zwijndrecht is de waterkwaliteit onvoldoende. Er is een structurele verbetering nodig om het water te verversen. De waterkwaliteit kan worden verbeterd door verversing middels de aanleg van een gemaal met een capaciteit van 0,5 m³/min met bijbehorende persleiding. De hiervoor aan te brengen voorziening kan ook worden gebruikt voor het doorspoelen van de hoofdwatergang na riooloverstorten. In 2018 is het project opgestart.

In 2019 is het bestek opgesteld en is het werk gegund. De uitvoering van de werkzaamheden heeft plaatsgevonden van 12 augustus t/m eind september 2019. De installatie is getest en functioneert naar behoren. Het project met bijbehorend krediet is in 2019 afgesloten.

7103100227 Plaatselijk verdiepen

In 2019 is het projectplan Waterwet goedgekeurd en zijn de benodigde vergunningsaanvragen ingediend.

Naar aanleiding van de vergunningsaanvraag Boringsvrije zone in het waterwingebied heeft Evides vragen gesteld mbt het opbarsten van de bodem als gevolg van de graafwerkzaamheden. Uit het onderzoek dat daarop door Fugro is uitgevoerd, is gebleken dat het opbarsten een reëel risico is. Het project is daardoor niet realiseerbaar. Op basis van een issuerapport heeft de Stuurgroep in juli besloten het project voortijdig te beëindigen. Het project wordt afgesloten.

7103100239 Aanleg nvo met plas/drasbermH.NesseDevel

In de gemaaltocht Hooge Nesse Devel nabij Heerjansdam is voor de KRW opgave een natuurvriendelijke oever van 450 meter gerealiseerd en daarnaast zijn vispaaiplaatsen ter grootte van tenminste 0,02 ha aangelegd. Het project is in 2019 opgeleverd en bevindt zich in de nazorgfase. Het project is in 2019 financieel afgesloten.

7103100241 Aanleg nvo met plas/drasberm De Keen

Het project geeft Invulling aan een KRW-plichtige maatregel in het waterlichaam De Keen (Hoekse Waard) om de condities voor het vestigen van water- en oeverplanten in het waterlichaam verbeteren. Dit is een belangrijke sleutelfactor om te komen tot biologisch gezond oppervlaktewater. Door herprofilering wordt bereikt dat delen van de oevers waardoor er ondiepe onder water liggende delen ontstaan die geschikt zijn voor vestiging van watervegetatie. In 2019 is in het waterlichaam Oudeland van Strijen is een natuurvriendelijke oever van 387 meter aangelegd en in het waterlichaam De Keen is een natuurvriendelijke oever van 699 meter.

7103100287 Oeverconstructie met verbr. (vieramb.)

In het kader van de waterkwaliteit dient langs het KRW-waterlichaam Vierambachtenboezem-Oost in Spijkenisse een 280 meter lange natuurvriendelijke oever aangelegd te worden. Het project bevindt zich in de uitvoeringsfase. De uitvoering vindt (in overleg met een nabijgelegen school) in de zomervakantie plaats. Uitvoering is gestart en wordt begin september

afgerond waarna het project kan worden afgesloten. De PER en het overdrachtdossier zijn afgerond en de financiële afsluiting wordt opgesteld. Het project wordt in 2019 afgesloten.

7103100292 CMK Goeree Oost inlaatwrk&Pallandtpolder

7103100293 CMK Goeree Sifons

7103100294 CMK Goeree Midden

7103100295 CMK Goeree West

Doel van het programma is het veiligstellen van de zoetwatervoorziening van Voorne-Putten en Goeree-Overflakkee. Hiervoor dienen de bestaande inname punten in het Haringvliet verplaatst te worden.

Het programma wordt in deelprojecten uitgevoerd. Uitvoering van het programma loopt volgens planning. Het volledige watersysteem is in gebruik genomen door de beheersorganisatie.

Voorne West

Financieel en administratief afgesloten.

Voorne Oost

Financieel en administratief afgesloten.

Goeree-Overflakkee West

Financieel en administratief afgesloten.

Goeree-Overflakkee Midden

Financieel en administratief afgesloten.

Goeree-Overflakkee Oost

Deelproject functioneel in gebruik. Deelproject wordt financieel en administratief afgesloten.

Monitoring

Financieel en administratief afgesloten. Overgedragen naar de afdeling AA.

Communicatie

Deelproject wordt financieel en administratief afgesloten

7103100324 Inlaat Fortlaan

De huidige inlaatduiker aan de Fortlaan in Numansdorp is vervangen om een goede waterbeheersing in de Torensteepolder te kunnen waarborgen. Na aanpassing van de inlaatduiker aan de Fortlaan wordt de gehele Torensteepolder van inlaatwater voorzien via deze inlaat en kan de inlaatfunctie van gemaal Torenstee komen te vervallen.

Het project is medio 2019 opgeleverd. Het projecteindrapport en het overdrachtdocument zijn besproken in de stuurgroep van september. Vanwege een optredende storing in de installatie is besloten eerst de restpunten te verhelpen. Dit is inmiddels gebeurd. De eindafrekening is ontvangen en goedgekeurd. Het krediet wordt afgesloten.

7103100339 Renovatie Keersluis Toldijk

De keersluis maakt onderdeel uit van een regionale waterkering en vormt het enige sluitmiddel tussen de Bernisse en het Brielse Meer. De sluisdeuren worden vervangen door schotbalken omdat ze ook in calamiteuze omstandigheden nauwelijks worden gebruikt. De uitvoering van het werk heeft plaatsgevonden. De schotbalken zijn getest en geplaatst en de oplevering heeft plaatsgevonden. De uitvoering van de restpunten vindt begin 2019 plaats. De afsluiting van het krediet stond gepland voor eind 2018, maar wordt uitgesteld na constatering van een verschil tussen verwachte en gerealiseerde hoogte van de schotbalken. Er is n.a.v. het hoogteverschil van de schotbalken een issuerapport opgesteld dat in de SG van 17 januari is goedgekeurd. De hoogte van de schotten wordt aangepast. De aanpassing valt binnen het budget, de bestuurlijke deadline is verschoven naar Q3 2019. Het project is opgeleverd en PER en overdrachtdossier zijn goedgekeurd in de stuurgroep. Het project wordt in 2019 afgesloten.

7103100347 verwerving perceel Oudeland van Strijen

T.b.v. de realisatie van de KRW- en Wateropgave in dit gebied, zal dit perceel worden aangeschaft.

7103300112 Renovatie gemaal Oud en Nieuw Reijerwaard

Er is een besluit genomen om het project voortijdig af te sluiten. Met de vastgestelde scope blijkt namelijk dat het niet mogelijk is om aan de geluidseisen te gaan voldoen. Hiervoor zal de dieselmotor vervangen moeten worden door een elektromotor. Daarnaast wordt niet voldaan aan de nieuwe afvoernorm en

voldoet de dijkruising niet. Deze bredere opgave zal, inclusief de geluidsproblematiek, worden opgenomen in een nieuwe bestuurlijke factsheet. Het projecteindrapport is goedgekeurd in de stuurgroep van begin september. Het project zal in 2019 (financieel) afgesloten worden.

7103100350 Vervangingsinvestering Beschoeiingen 2019

Dit project omvat de vervanging van beschoeiingen welke in 2019 zijn gerealiseerd.

7103300120 Vervangingsinvesteringen Stuwen 2019

Dit project omvat de vervanging van stuwen welke in 2019 zijn gerealiseerd.

7103300121 Krooshekreiniger Gemaal O-N Reijerwaard

Dit project betreft de vervanging van de krooshekreiniger aan het gemaal O-N Reijerwaard, het project is in 2019 uitgevoerd en daarna afgesloten.

7103300115 Noodbemaling jaarschijf 2019

Het waterschap beschikt over noodpompen, noodleidingen, enkele buiswagens en vaste opstelplaatsen. Een deel van het noodmaterieel is technisch afgeschreven en voor een aantal noodpompen nadert het einde van de technische levensduur. Begin 2016 is besloten om het noodmaterieel in eigen beheer te nemen en een deel van het noodmaterieel in drie keer te vervangen. Jaarschijf 2019 is het laatste deel van de vervangingsopgave. Vanwege technische ontwikkelingen bij de leverancier met betrekking tot lichtgewicht pompen is besloten om eerst proef te draaien met 1 pomp, het resterende deel van de pompen gerelateerd aan het project noodbemaling jaarschijf 2019 met bijbehorende leidingen zijn gedurende 2019 geleverd.

9.1.4.3 Waterketen

Afgesloten investeringen (bedragen x €1 mln.)		Verstrekt krediet			Totale besteding			Besteding 2019
Investeringsproject / krediet	Projectnr.	Krediet bruto	Subsidie / bijdrage krediet	Krediet netto	Totale besteding	Totale subsidie / bijdrage	Totale besteding netto	Gerealiseerde netto besteding
Kettingruimers Dokhaven	7304100120	0,400		0,400	0,364		0,364	0,364
Blowers rwzi Hoogvliet	7304100122	0,397		0,397	0,363		0,363	0,292
Beluchtingscircuit rwzi Goedereede	7304100130	2,100		2,100	1,558		1,558	1,532
Monsternamekasten 2019	7304100137	0,341		0,341	0,356		0,356	0,356
Renovatie slibgistingstanks Sluisjesdijk	7304210019	5,885		5,885	5,844		5,844	1,531
Vuilwaterkelder Sluisjesdijk	7304210040	0,477		0,477	0,433		0,433	0,433
Totaal		9,600		9,600	8,919		8,919	4,508

7304100120 Kettingruimers Dokhaven

Het project betreft de vervanging van de kettingruimers van de zandvangtanks en de tussenbezinktanks en de daarbij behorende aandrijvingen. De werkzaamheden aan deze kettingruimers zijn afgerond. De andere kettingruimers

worden vervangen in de investering Kettingruimers Dokhaven 2020 – 2023 (73034100132).

7304100122 Blowers rwzi Hoogvliet

Het project betreft één-op-één vervanging van drie blowers op rwzi Hoogvliet. De blowers waren aan het einde van de technische levensduur. De uitvoeringswerkzaamheden zijn medio 2019 afgerond. De onderhoudstermijn loopt en het project bevindt zich in de nazorgfase.

7304100130 Beluchtingscircuit rwzi Goedereede

Uit een inspectierapport is gebleken dat de staat van de betonconstructie van beluchtingscircuit 3 van de rwzi Goedereede zeer slecht is. In dit project zijn de binnenringen van het circuit en de bijbehorende brug gerenoveerd. De uitvoeringswerkzaamheden zijn afgerond in juni 2019. De onderhoudstermijn loopt en het project bevindt zich in de nazorgfase.

7304210019 Renovatie slibgistingstanks Sluisjesdijk

Het project maakt onderdeel uit van de projecten die voortgekomen zijn uit de 'Toekomstvisie Sluisjesdijk (ALM-studie)'. Het project omvat de inspectie en

renovatie van de gistingstanks op het slibbedrijf Sluisjesdijk. Beide tanks zijn gerenoveerd en medio 2019 in bedrijf genomen. De onderhoudstermijn loopt en het project bevindt zich in de nazorgfase.

7304100137 Monsternamekasten 2019

De wettelijk verplichte monstername wordt door de monsternamekasten verricht. Deze monsternamekasten veroorzaakten veel uitval van monsters en storingen. De monsternamekasten zijn vervangen. De werkzaamheden zijn in 2019 afgerond. Het project bevindt zich in de nazorgfase.

7304210040 Vuilwaterkelder Sluisjesdijk

De vuilwaterkelder was aan het eind van zijn technische levensduur. De vuilwaterkelder is sinds de inbedrijfname voor het eerst leeg gezet en is gerenoveerd. De werkzaamheden zijn in 2019 afgerond. Het project bevindt zich in de nazorgfase.

9.1.4.4 Wegen

Afgesloten investeringen (bedragen x €1 mln.)		Verstrekt krediet			Totale besteding			Besteding 2019
Investeringsproject / krediet	Projectnr.	Krediet bruto	Subsidie / bijdrage krediet	Krediet netto	Totale besteding	Totale subsidie / bijdrage	Totale besteding netto	Gerealiseerde netto besteding
Langeweg Oud Beijerland	7405130025	0,230		0,230	0,354		0,354	0,354
1e Kruisweg Oud Beijerland	7405130026	0,300		0,300	0,297		0,297	0,297
Buitendijk Strijen	7405130027	0,280		0,280	0,179		0,179	0,179
Wellestrijpsedijk Goeree-Overflakkee	7405130028	0,410		0,410	0,403		0,403	0,403
Battenoordsedijk Goeree-Overflakkee	7405130029	0,155		0,155	0,152		0,152	0,152
Koolhoekweg Brielle	7405130030	0,110		0,110	0,113		0,113	0,113
Berkenrijsweg West-Voorne	7405130031	0,075		0,075	0,085		0,085	0,085
Platte Reedijk gemeente Hoekschewaard	7405130032	0,281		0,281	0,282		0,282	0,282
Spuiweg Piershil gemeente Hoekschewaard	7405130033	0,257		0,257	0,244		0,244	0,244
Buitendijk H0160	7405130034	1,150		1,150	1,081		1,081	1,081
Langeweg, Zwijndrecht	7405130037	0,315		0,315	0,312		0,312	0,312
Papendijk, Spijkenisse	7405130038	0,110		0,110	0,100		0,100	0,100
Vleerdamsedijk, Rockanje	7405130039	0,175		0,175	0,149		0,149	0,149
1e Zuidboutweg Fitterswegweg GO G4560	7405130041	0,260		0,260	0,253		0,253	0,253
2e Zuidboutweg Waardersweg GO G4550	7405130042	0,255		0,255	0,260		0,260	0,260
Korte Schenkeldijk Spijkenisse V0742	7405130044	0,110		0,110	0,100		0,100	0,100
Kraaijesteinstreinsedyk Sommelsdyk G0690	7405130045	0,125		0,125	0,127		0,127	0,127
Groeneweg Mijnsheerenland H0429	7405130046	0,687		0,687	0,699		0,699	0,699
F405RondjeGO -van PallandtpldrOosthavend	7405210054	0,112	-0,105	0,007	0,112	-0,085	0,027	0,020
Totaal		5,397	-0,105	5,292	5,302	-0,085	5,217	5,210

Groot onderhoud 2019

Bij Burap 1 – 2019 zijn investeringen opgevoerd aangezien, op basis van de uitgevoerde werkzaamheden, het groot onderhoud aan de wegen als investering moet worden aangemerkt. Het betreft de volgende afgesloten investeringen:

Volgens de meerjaren planning zijn 7 trajecten aangepakt. De werkzaamheden waren grotendeels het vervangen van de top laag. Verder werden enkele eenvoudige veiligheidsmaatregelen uitgevoerd. Het totale krediet voor de 7 trajecten bedroeg € 1.560.000 de som van de gerealiseerde netto bestedingen is € 1.583.929 Het betreft de volgende projecten:

7405130025 Langeweg Oud-Beijerland

7405130026 1e Kruisweg Oud Beijerland

7405130027 Buitendijk Strijen

7405130028 Wellestripsedijk Goeree-Overflakkee

7405130029 Battenoordsedijk Goeree-Overflakkee

7405130030 Koolhoekweg Brielle

7405130031 Berkenrijweg West-Voorne

Huis op orde

De VV heeft op 3 juli 2019 ingestemd met het voorstel budgetaanvraag 2019 "Huis op orde". Daarbij is € 3,0 mln. Krediet beschikbaar gesteld voor de revitalisering van een aantal wegen in 2019. Het krediet is verdeeld over acht projecten met een totale omvang van € 2.998.000. Hiervan zijn de volgende projecten met een gerealiseerde netto besteding van € 2.193.532 afgesloten:

7405130032 Platte Reedijk gemeente Hoekschewaard

7405130033 Spuiweg Piershil gemeente Hoekschewaard

7405130034 Buitendijk H0160

7405130037 Langeweg, Zwijndrecht

7405130038 Papendijk, Spijkenisse

7405130039 Vleerdamsedijk Rockanje

De 2 onderstaande "Huis op orde"-opgaven konden niet worden afgerond in 2019. Het grootste gedeelte van de werkzaamheden van deze 2 projecten is wel uitgevoerd. De restant werkzaamheden worden in het voorjaar van 2020 uitgevoerd en dan worden ook deze 2 projecten afgesloten.

7405130035 Hofdijkseweg Ouddorp, aanbrengen rode coating voor de fietsstroken

7405130036 Korteweg West Klaaswaal, gedeelte van de weg kon niet worden uitgevoerd door werkzaamheden van een aanpalende agrariër

Reguliere projecten

Bij Burap 2 – 2019 zijn investeringen opgevoerd aangezien, op basis van de uitgevoerde werkzaamheden, het groot onderhoud aan de wegen als investering moet worden aangemerkt.

In het jaarprogramma stonden 7 projecten opgenomen met een investeringswaarde van € 2.022.000. De volgende reguliere investeringwerken zijn hiervan uitgevoerd en afgesloten voor een besteed bedrag van € 1.438.535.

7405130041 1e Zuidboutweg Fitterswegweg GO G4560

7405130042 2e Zuidboutweg Waardersweg GO G4550

7405130044 Korte Schenkeldijk Spijkenisse V0742

7405130045 Kraaijesteinstreinsedyk Sommelsdyk G0690

7405130046 Groeneweg Mijnsheerenland H0429

De volgende projecten zijn grotendeels uitgevoerd, echter kon de rode coating voor de fietsstroken vanwege het weer niet aangebracht worden. Dit wordt nu in het voorjaar van 2020 gedaan, waarna ook deze 2 projecten worden afgesloten.

Het betreft:

7405130040 Goereeseweg Goedereede, G6200 vak 10 & 20

7405130043 Blauwe Steenweg Mijnsheerenland H0425

7405210054 Fietspad F405 – Rondje G-O: van Pallandtpolder - Oosthavendijk

Vanuit het Provinciaal Fietspadenplan was er nog een opgave een vrijliggend fietspad te realiseren in de Van Pallandtpolder te Middelharnis. Het waterschap heeft met de provincie een samenwerkingsovereenkomst afgesloten waarbij het waterschap de uitvoering van dit fietspad op zich heeft genomen. Het fietspad sluit aan de oostzijde aan op het bestaande fietspad door de Van Pallandtpolder en aan de westzijde op de Oosthavendijk. Het fietspad is ingepast binnen de ontwikkelingen rondom het Kierbesluit en de plannen ter verbetering van de wateraanvoer voor Middelharnis. De werkzaamheden zijn uitgevoerd en afgerond.

9.1.4.5 Bestuur en Organisatie

Afgesloten investeringen (bedragen x €1 mln.)		Verstrekt krediet			Totale besteding			Besteding 2019
Investeringsproject / krediet	Projectnr.	Krediet bruto	Subsidie / bijdrage krediet	Krediet netto	Totale besteding	Totale subsidie / bijdrage	Totale besteding netto	Gerealiseerde netto besteding
Waterschapsverkiezingen 2019	7610000005	1,700	-	1,700	0,797	-0,000	0,797	0,784
IRIS OWA en Ecolims	7811500094	0,133		0,133	0,131		0,131	0,060
Kantoorruimte Hoekseweg te Strijen	7811700008	0,395		0,395	0,371		0,371	0,313
Totaal		2,228	-	2,228	1,299	-0,000	1,299	1,157

7610000005 Waterschapsverkiezingen 2019

Op 20 maart 2019 zijn de verkiezingen voor de waterschapsbesturen gelijktijdig gehouden met de verkiezingen van Provinciale Staten. De verkiezingen zijn zonder problemen verlopen. De definitieve uitslag is op 25 maart door het Centraal Stembureau bekend gemaakt. Op 27 maart heeft de oude Verenigde Vergadering de geloofsbrieven van alle nieuwe bestuursleden en steunfractieleden onderzocht, waarna op 28 maart 2019 de VV- en steunfractieleden (voor zover aanwezig) zijn beëdigd. Vervolgens is het informatie- en formatieproces doorlopen, zodat op 4 april 2019 het nieuwe college gekozen is. Op 9 mei 2019 heeft het Rijk de hoogte van de vergoeding voor de gemeenten bekend gemaakt. Op basis hiervan zijn de bijdragen van de waterschappen bepaald. Voor Deze is voor WSHD is deze vastgesteld op € 595.295.

7811500094 IRIS OWA en Ecolims

In dit project wordt een drietal applicaties, waarin informatie over de kwaliteit van oppervlaktewater en grondwater wordt beheerd, vervangen door één integrale applicatie: DAWACO. De drie huidige applicaties IRIS OWA (fysisch-chemische meetgegevens), Ecolims (ecologische meetgegevens) en Piscaria (vissen) hebben het einde van hun technische levensduur bereikt en worden door de leveranciers niet meer onderhouden. Ook voldoen deze niet aan de nieuwe landelijke standaarden voor gegevensuitwisseling (IM metingen). De vervangende applicatie voldoet hieraan wel, wordt door de leverancier en een grote gebruikersgemeenschap doorontwikkeld en biedt door het integrale karakter meerwaarde voor een integrale analyse van de waterkwaliteit. De implementatie is succesvol afgerond.

7811700008 Kantoorruimte Hoekseweg te Strijen

Dit betreft de verbouwing van het steunpunt Hoekseweg. Hier is een gedeelte van de werkplaats ingericht als kantoor in plaats van portocabines. Deze verbouwing is volledig afgerond, alle facturen zijn betaald.

9.2 WSHD in kengetallen

Omschrijving	Aantal / eenheid 2019	Jaarstukken 2019
Oppervlakte van het gebied van WSHD (km ²)	102.400	102.400
Aantal gemeenten (gedeeltelijk) binnen WSHD	13	13
Aantal huishoudens	370.000	372.300
Aantal inwoners	864.608 (1/1/2018 858.865)	nrb

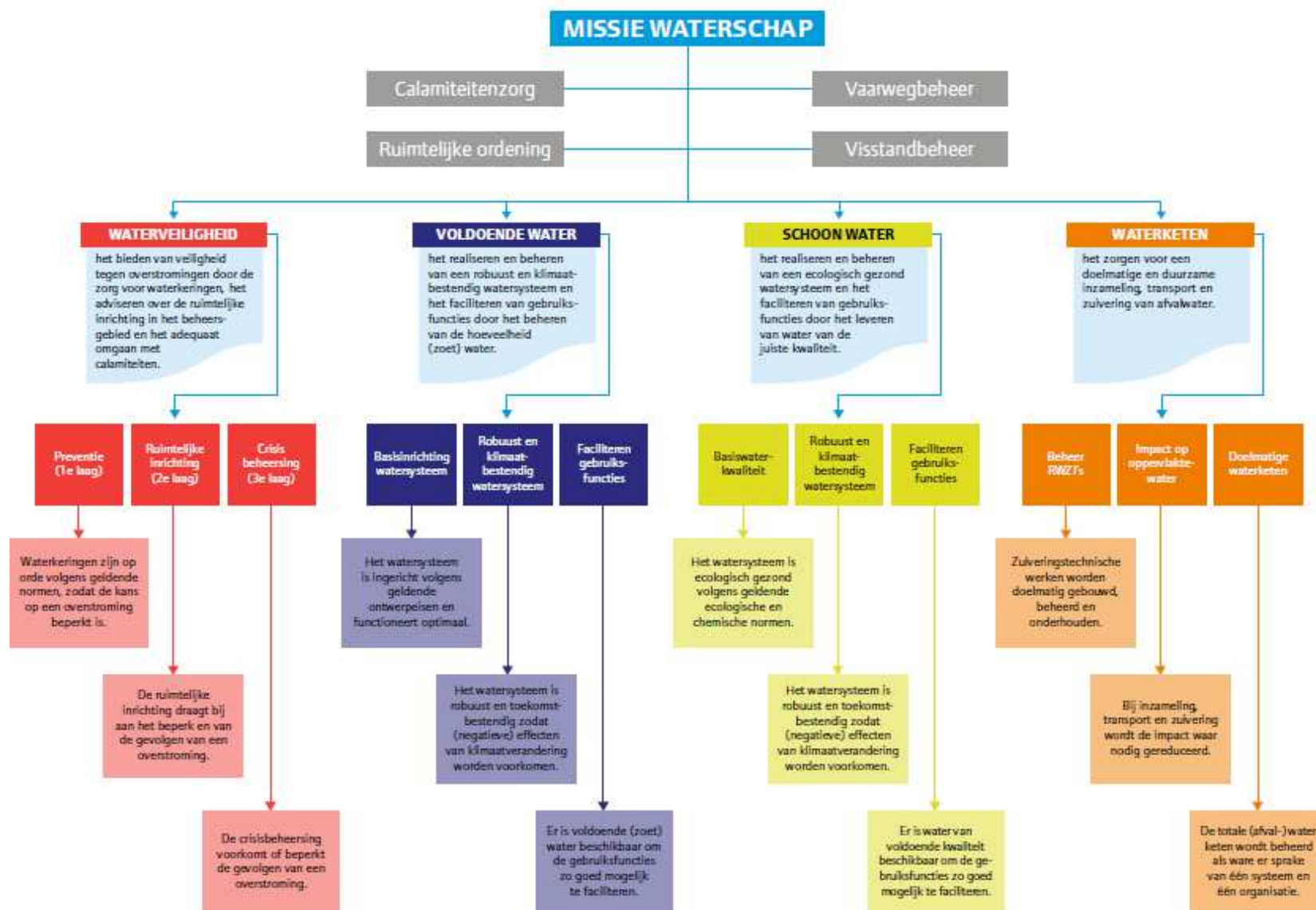
Omschrijving	Begroting 2019	Jaarstukken 2019
Primaire watergangen (km)	1.975	1.980
Secundaire watergangen (km)	5.307	5.331
Aantal oppervlaktewatergemalen in beheersgebied ³	280	573
Aantal sluizen (keer- en schutsluizen) in beheersgebied	18	18
Aantal automatische stuwen	219	252
Aantal stuwen in beheersgebied	1.654	1.658
Aantal peilvakken (praktijkpeilgebieden)	747	747
Lengte primaire waterkeringen (km)	363	363

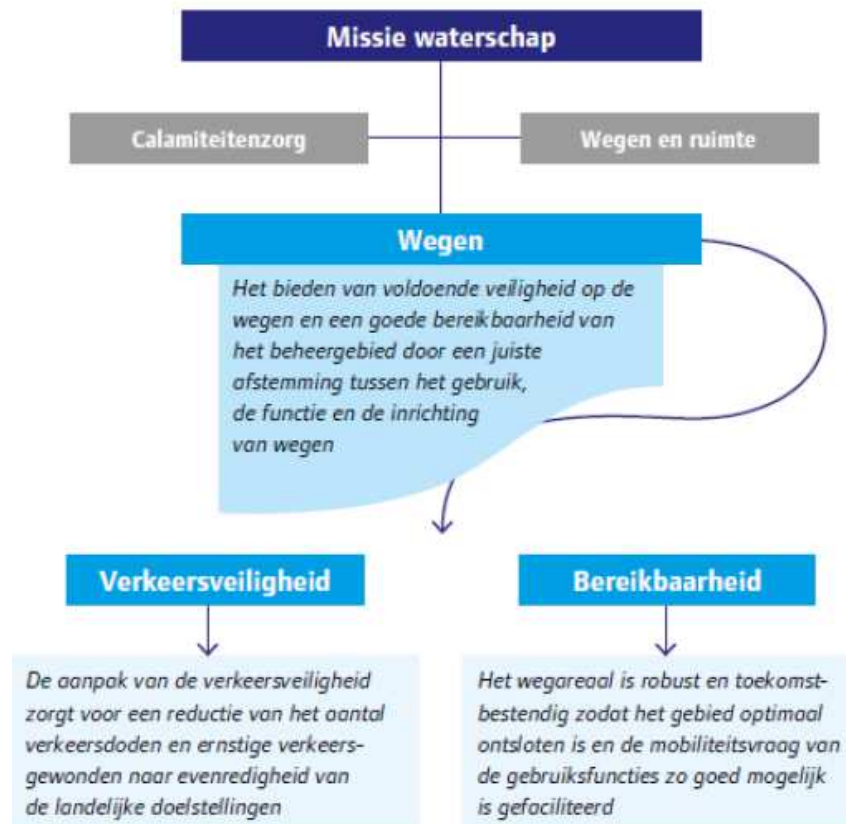
³ Bij de begroting 2019 is het aantal oppervlaktewatergemalen in het beheersgebied met een onderhoudsplicht WSHD opgenomen. Vanaf de begroting 2020 is het totale aantal oppervlaktewatergemalen in het beheersgebied opgenomen.

Omschrijving	Begroting 2019	Jaarstukken 2019
Lengte regionale waterkeringen (km)	386	386
Aantal afwaterzuiveringsinstallaties	20	20
Aantal rioolgemalen	66	66
Productie biogas in miljoen m ³	3	4
Aantal slibvergistingsinstallaties	1	1
Lengte rioolpersleidingen (km)	183	200
Aantal km gebiedsontsluitingsweg (80 km/uur)	43	41
Aantal km erftoegangsweg (60 km/uur)	1.190	1.195
Aantal km vrijliggend fietspad	352	330

Omschrijving	Primitieve begroting 2019	Jaarstukken 2019
Netto schuldquote (vaste schuld / belastingopbrengst)	146%	142%
Solvabiliteitsratio (vreemd vermogen/totaal vermogen)	86%	71%
Kapitaallasten als % totale kosten	14%	15%

9.3 Doelenboom Waterbeheerprogramma en Wegenbeheerprogramma

9.4 Overzicht rechtsgedingen

In deze bijlage is een overzicht opgenomen van de rechtsgedingen waarbij het waterschap is betrokken. Teneinde de procespositie van het waterschap niet te schaden, betreft dit een verkorte en geanonimiseerde versie. Dit overzicht is tot en met 31 december 2019 bijgewerkt.

1. Beroep tegen verkeersbesluit Klaaswaal

Beroep:

Bij de rechtbank Rotterdam zijn vier zaken in behandeling:

- a. Tegen een vergunning voor de aanleg van parkeervoorzieningen is bezwaar en daarna beroep ingesteld.
- b. Tegen de beslissing op bezwaar tegen afwijzing van een handhavingsverzoek ten aanzien van objecten in de berm is beroep ingesteld.
- c. Tegen afwijzing van een verzoek om een parkeerverbod is beroep ingesteld.
- d. Tegen een vergunning voor het plaatsen van objecten in de berm is beroep ingesteld.

Hoger beroep:

In drie zaken is uitspraak gedaan in hoger beroep. Deze zaken gingen over afwijzingen door het waterschap van verzoeken om een parkeerverbod. Deze afwijzingen zijn door de hoger beroepsrechter in stand gelaten. Daarnaast is in één van deze uitspraken een verzoek om herziening afgewezen.

2. Hoger beroep over besluit inzake realisatie windmolens

Hoger beroep over een verleende water- en wegenvergunning voor het vernieuwen van een windpark. De bestuursrechter in hoger beroep heeft in een tussenuitspraak opgedragen om een door hem geconstateerd gebrek te herstellen. Het herstelbesluit dat daarop is genomen, is bij einduitspraak van 9 oktober 2019 in stand gelaten. De zaak is daarmee beëindigd.

3. Dagvaarding n.a.v. werkzaamheden in de dijkversterking Hoeksche Waard Zuid

Ten aanzien van de afronding van de deeltrajecten in de dijkversterking Hoeksche Waard Zuid heeft de opdrachtnemer een juridische procedure aanhangig gemaakt bij de rechtbank. De comparitie die in april 2018 was gepland is door de rechtbank uitgesteld vanwege een ingediende incidentele vordering. In januari 2019 heeft een comparitie plaatsgevonden ten aanzien van de ingediende

incidentele vordering. De vordering van het waterschap is nagenoeg geheel toegekend. Er is nog geen nieuwe datum gepland voor de comparitie.

4. Wateroverlast 2015

- a. Een groep van agrariërs heeft vanwege de wateroverlast in augustus 2015 een verzoek tot een voorlopig getuigenverhoor ingediend. Het getuigenverhoor is afgerond.
- b. Een (andere) groep van gedupeerden heeft een voorlopig deskundigenbericht verzocht. De rechtbank heeft een deskundige benoemd. Deze deskundige heeft zijn onderzoek afgerond.
- c. Een andere gedupeerde heeft een eis tot schadevergoeding ingediend bij de rechtbank. De rechter heeft het waterschap in het gelijk gesteld. De zitting in hoger beroep heeft plaatsgevonden op 11 november 2019.

5. Wateroverlast 2016

Twee agrariërs hebben een voorlopig deskundigenbericht verzocht naar aanleiding van de wateroverlast in de Zuidpolder in juni 2016. De procedure bevindt zich nog in het beginstadium. Er is een deskundige benoemd.

6. Beroep niet tijdig beslissen op handhavingsverzoek

Dit beroep gaat over het niet tijdig beslissen op een verzoek om handhaving en op de daarna genomen beslissing tot afwijzing van dat handhavingsverzoek. Het beroep is inmiddels ingetrokken.

7. Eis aanleg beschoeiing

Dit betreft een eis van een ingeland tot aanleg van een beschoeiing door het waterschap. De rechtbank Rotterdam heeft op 13 maart 2019 vonnis gewezen en het waterschap in het gelijk gesteld. De procedure is hiermee beëindigd.

8. Onteigeningszaak Nieuw-Reijerwaard

De gemeenschappelijke regeling Nieuw-Reijerwaard heeft het waterschap gedagvaard in het kader van een onteigeningsprocedure. De rechtbank heeft daarin op 28 augustus 2019 vonnis gewezen. In dit vonnis volgt de rechtbank het waterschap niet in zijn standpunt over de waarde van de gronden, waardoor deze

waarde substantieel lager uitpakt. Tegen het vonnis is cassatieberoep ingesteld bij de Hoge Raad.

9. Dagvaarding inzake beëindiging inhuur

Het waterschap heeft een juridisch geschil met opdrachtnemer over de opzegtermijn en het beëindigen van een inhuurcontract. De rechtbank Rotterdam heeft op 11 december 2019 uitspraak gedaan. Daarin zijn partijen over en weer gedeeltelijk in het gelijk en in het ongelijk gesteld.

10. Beroep over verleende water- en wegenvergunning

Beroep en verzoek om voorlopige voorziening over een verleende water- en wegenvergunning ten behoeve van de realisatie van een bedrijventerrein. De rechtbank Rotterdam heeft op 12 april 2019 uitspraak gedaan in beide procedures. De rechtbank heeft daarin eisers in het gelijk gesteld en het waterschap opgedragen om opnieuw op het bezwaar te beslissen. Het bezwaar is inmiddels ingetrokken.

11. Beroep tegen niet-ontvankelijk verklaring bezwaar tegen water- en wegenvergunning

Beroep tegen besluit op bezwaar tegen een water- en wegenvergunning. Bij dit besluit is het bezwaar conform het advies van de Awb hoor- en adviescommissie

niet-ontvankelijk verklaard, omdat bezwaarmaker geen belanghebbende is. Er is nog geen zitting gepland.

12. Beroep tegen besluit tot toekenning nadeelcompensatie

Beroep tegen besluit op bezwaar over toekenning nadeelcompensatie voor schade als gevolg van dijkversterking Spui Oost. Bij dit besluit is conform het advies van de Awb hoor- en adviescommissie voor de hoogte van het schadebedrag het advies van SAOZ gevolgd en het bezwaar ongegrond verklaard. Er is nog geen zitting gepland.

13. Incassoprocedure schadeverhaal

Civiele procedure bij de rechtbank Zeeland-West-Brabant (kantonrechter Tilburg) waarin het waterschap betaling eist van schade veroorzaakt met een vrachtwagen aan de Rijswaardse brug. De zitting staat gepland voor januari 2020.

14. Vordering tot het nemen van maatregelen tegen gronduitspoeling en verzakking

Civiele procedure bij de rechtbank Rotterdam (kantonrechter), waarin wordt gevorderd dat het waterschap noodzakelijke maatregelen neemt tegen gronduitspoeling en verzakkingen op het perceel van eisers. De procedure bevindt zich nog in het beginstadium.

9.5 Overzicht Prestatie-indicatoren

Programma Waterveiligheid

Preventie (1e laag)

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status
Beoordeling primaire waterkeringen (17 trajecten)	De beoordeling van de primaire waterkeringen wordt in 2019 volgens plan voortgezet. Voorbereidende onderzoeken zijn naar voren gehaald.		40% (7)	7	7	De planning voor 2019 is gehaald.
HWBP-projecten (aantal trajecten) - Planvorming			0	0	0	Planvormingsfase van de HWBP projecten is in 2020 voorzien.
HWBP-projecten (aantal trajecten) - Realisatie			0	0	0	Start van de realisatiefase van de HWBP projecten is in 2022 voorzien.
HWBP-projecten (aantal trajecten) - Verkenning	In 2018 is de verkenningsfase van twee HWBP-projecten gestart. De verkenning loopt door in 2019. Het gaat om de projecten 'Normtraject 20-3 Geervliet-Hekelingen' en 'Zettingsvloeiing V3T'.		2	2	2	De verkenning loopt door in 2020. Het gaat om de projecten 'Normtraject 20-3 Geervliet-Hekelingen' en 'Zettingsvloeiing V3T'.
Toetsing aangewezen boezemkeringen (163 km)	Voor de genormeerde boezemkeringen start de toetsing in 2019. Doel is om in 2024 al deze keringen getoetst te hebben.		10%	10%	10%	De toetsing is in 2019 gestart. De toetsing ligt hiermee op planning om in 2024 al deze keringen getoetst te hebben.
Verbetering regionale keringen	Het plan om op drie locaties, met een totale lengte van circa 1 km, boezemkeringen te versterken, wordt in 2019 uitgewerkt en in 2020 uitgevoerd.		0	0	0	In 2019 is het plan voorbereid. Start van de realisatiefase is in 2020 voorzien.

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status
Zorgplicht primaire waterkeringen	Naar aanleiding van de audit van de Inspectie van de Leefomgeving en Transport (ILT) in 2018 is een verbeteragenda opgesteld. De acties uit de verbeteragenda worden in 2019 en 2020 uitgevoerd.		50%	30%	30%	De bijgestelde prognose is gehaald. Het doel om in 2020 op orde te zijn, ligt op dit in Burap 2 2019 bijgestelde schema.

Ruimtelijke inrichting (2e laag)

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status
Visie op rol in laag 2			Wateragenda	Wateragenda	Wateragenda	Laag 2 van de meerlaagse veiligheidsbenadering, ruimtelijke inrichting, is in de Wateragenda 1.0 opgenomen. Wateragenda is in mei 2019 door de VV vastgesteld.

Crisisbeheersing (3e laag)

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status
Calamiteitenbestrijdingsplan			Herzien	Herzien		<p>In 2019 is het team Calamiteiten zorg ingezet op de integrale herziening van calamiteitszorg en de calamiteitenorganisatie bij waterschap Hollandse Delta. De herziening van het Calamiteitenplan en bijbehorend Opleidings-, Trainings- en Oefenprogramma heeft daarbij prioriteit gekregen.</p> <p>De herziening van het Calamiteitenbestrijdingsplan Waterkeringen maakt onderdeel uit van het in 2019 gestarte onderzoek naar de benodigde herziening van de dijkbewakingsorganisatie en calamiteitenbestrijding op/aan primaire waterkeringen. De eindrapportage van dit onderzoek wordt 1e kwartaal van 2020 opgeleverd aan het college van D&H. Op grond daarvan wordt het Calamiteitenbestrijdingsplan Waterkeringen in 2020 aangepast.</p>

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status
Impactanalyses overstromingen Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR) en Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (VRZH)			Kennis leveren	Kennis leveren		Het herziene Regionaal Risicoprofiel van de veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid is in 2019 door het algemeen bestuur van de veiligheidsregio vastgesteld. Het initiatief voor het vervolgens opstellen van impactanalyses overstromingen en ernstige wateroverlast voor de dijkkringen 18, 19, 20, 21 en 25 ligt bij de betrokken Veiligheidsregio's. In 2019 is hiervoor nog geen uitnodiging ontvangen.
Opstellen en uitvoeren meerjarenplan OTO			Actualiseren	Actualiseren		De Europese aanbesteding van een Meerjarenplan Opleiding Training en Oefenen (OTO) 2020-2023 is in november 2019 gestaakt omdat deze niet meer overeen kwam met de in het MT genomen besluit om meer vanuit eigen visie, kennis en deskundigheid in beheersing van de crisisbeheersing te komen. Herziening van het concept Meerjaren OTO plan wordt in het 1e kwartaal 2020 door het team Calamiteitenzorg uitgevoerd. Na vaststelling van dit plan wordt de wijze van heraanbesteding en uitvoering van dit plan in het 2e kwartaal van 2020 bepaald.

Basisinrichting watersysteem/Basiswaterkwaliteit

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
SSchoon Water : KRW-maatregelen uit het SGBP zijn volgens planning in uitvoering (stuks, cumulatief)	De uitvoering van de KRW-maatregelen uit het tweede Stroomgebiedbeheerplan wordt gecontinueerd. Begin 2019 rapporteren we aan het Rijk over de voortgang van het KRW-doelbereik. Tegelijkertijd wordt het derde Stroomgebiedbeheerplan (planperiode 2022-2027) verder voorbereid. Daarnaast worden in 2019 de doelstellingen voor het overig water		75		43	Zoals hiervoor is toegelicht heeft de uitvoering van de maatregelen uit SGBP2 vertraging opgelopen. De genoemde streefwaarde wordt hoogstwaarschijnlijk niet gehaald. Ten aanzien van de doelen voor het overig	In 2019 zijn 24 maatregelen afgerond (streefwaarde 25). In totaal zijn er nu 43 maatregelen uitgevoerd. De uitvoering van maatregelen uit het SGBP2 ging in voorgaande jaren minder snel dan vooraf ingeschat waardoor een achterstand is ontstaan ten opzichte van de cumulatieve streefwaarde. De resterende 2 jaar van

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
	<p>vastgesteld. We schakelen over op een nieuw beoordelingssysteem dat beter aansluit bij de KRW-systematiek. Hierover vindt landelijk afstemming plaats tussen de waterschappen.</p> <p>Maatregelen voor 2022 en verder worden opgenomen in het derde SGBP, dat eind 2021 ter besluitvorming wordt voorgelegd.</p>					<p>water wordt inmiddels, op initiatief van de provincie Zuid-Holland, een afsprakenkader met alle waterschappen opgesteld, gericht op tijdige afleiding van deze doelen.</p>	<p>SGBP-2 wordt ingezet op een inhaalslag voor de realisatie van de maatregelen.</p> <p>Het proces voor het opstellen van het derde Stroomgebiedbeheerplan is opgestart en zal in 2020 worden voortgezet conform plan van aanpak.</p> <p>De uitvoering van maatregelen uit het SGBP2 ging in voorgaande jaren minder snel dan vooraf ingeschat waardoor een achterstand is ontstaan ten opzichte van de jaarlijkse streefwaarden. In 2019 zijn 24 maatregelen afgerond. In totaal zijn er nu 43 maatregelen uitgevoerd. De stagnatie zit in de grondverwerving voor maatregelen die moeizaam tot stand komt en in de heroverweging van maatregelen omdat de vraag is of deze maatregelen in de praktijk bijdragen aan de KRW-doelen.</p>

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
Voldoende Water: Het % prioritaire knelpunten dat binnen 3 jaar is opgelost	Van de 39 Prioritaire Knelpunten uit het dynamische deel van het Waterbeheerprogramma zijn er 9 in uitvoering of uitgevoerd, maar nog niet afgerond in afwachting van de monitoringsresultaten van de uitgevoerde werkzaamheden. In 2019 wordt de beslisboom verder uitgewerkt om te bepalen welke van de nieuw ontstane knelpunten als prioritair moeten worden aangemerkt.		100%			Loopt conform planning. Geen afwijkingen.	De categorie prioritaire knelpunten is bij opstellen van het waterbeheerprogramma in 2015 in het leven geroepen om opgaves te labelen die niet vielen onder de reguliere onderhoudsopgaves, de wateropgave of de KRW-opgave. Door onder meer de focus op het 'Huis op orde' en door de reikwijdte van reguliere onderhoudsopgave te vergroten, kunnen eventuele prioritaire knelpunten hier vanuit opgepakt worden. Daarmee vervalt de noodzaak voor een aparte categorie prioritaire knelpunten. Deze worden vanaf 2019 opgepakt binnen de reguliere onderhoudsopgave of het 'Huis op orde'.

Robuust en klimaatbestendig watersysteem

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
Nog te realiseren wateropgave stedelijk gebied in m3 (1/3 van totaal tot 2027)	Momenteel wordt het regionale watersysteem opnieuw beoordeeld, geanalyseerd en getoetst aan de normen voor waterkwantiteit. Uit deze beoordeling zullen naar verwachting nieuwe opgaven komen, waarvoor we in 2019 en 2020 nieuwe doelen en maatregelen programmeren.		140.000		162.000	Door vertraging in stedelijke gebiedsontwikkelingen, loopt het terugdringen van de bestaande wateropgave in stedelijk gebied achter ten opzichte van de planning. Het betreft hierbij met name de opgave in de gemeente Rotterdam.	De invulling van de stedelijke wateropgave loopt achter op de planning. Dit is ingegeven door gebiedsontwikkelingen waarbij de uitvoering trager verloopt dan eerder voorzien. Wel zijn in 2019 in diverse stedelijke gebieden op IJsselmonde mogelijkheden geïnventariseerd voor de invulling van de opgave. Daadwerkelijke invulling daarvan zal de komende jaren leiden tot een vermindering van de opgave.
Voldoende Water : Het % peilgebieden dat getoetst is aan actuele klimaatscenario's	Naar verwachting komen in 2021 nieuwe klimaatscenario's beschikbaar, waarna opnieuw toetsing van peilgebieden moet plaatsvinden. De planning na 2021 is derhalve nog niet inzichtelijk gemaakt.		100%		100%	Conform planning. Of er in 2021 daadwerkelijk een nieuwe gebiedsbrede toetsing plaatsvindt is afhankelijk van het verschil met de huidige klimaatscenario's. Bij een gering verschil is hertoetsing mogelijk niet relevant. Hierover wordt het bestuur dan geïnformeerd.	Alle peilgebieden zijn getoetst aan actuele klimaatscenario's.

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
Voldoende Water: Nog te realiseren wateropgave landelijk gebied in m3	<p>De maatregelen en projecten die voortkwamen uit de eerste watersysteembeoordeling zijn al geprogrammeerd en worden uitgevoerd. Een aantal van deze projecten is opgenomen op de kaart.</p> <p>De resterende opgave in het landelijk gebied betreft het Oudeland van Strijen. Het streven voor dit gebied is om in 2018 de norm aan te passen, waardoor de wateropgave vervalt. Daarom is geen waarde opgenomen.</p>		n.v.t.			Voor het Oudeland van Strijen zal in 2019 het gesprek met de provincie plaatsvinden over de stappen die nodig zijn om tot normaanpassing te komen.	In 2019 is met de provincie afgesproken dat eerst een aantal geplande maatregelen wordt afgerond (o.a. afkoppelen Antonypolder) en dat de primaire gebruiksfuncties en het daaraan gekoppelde beschermingsniveau goed in beeld zijn, alvorens eventueel tot normaanpassing wordt overgegaan.

Faciliteren gebruiksfuncties

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streef-waarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
Voldoende Water : Het % oppervlakte van het beheersgebied waarvoor het peilbesluit actueel is			74%		93%	Conform planning. In de provinciale waterverordening is opgenomen dat peilbesluiten actueel gehouden moeten worden. De komende jaren streven we ernaar dat minimaal 80% van het oppervlakte van het beheersgebied een actueel peilbesluit heeft. Het doel is om in alle peilgebieden het peil binnen de beheersmarges te beheren.	In 2019 is gebleken dat 93% van de peilgebieden actueel is. Hiermee is de streefwaarde ruimschoots gehaald.

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streef-waarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
Voldoende Water : Het % peilgebieden waarin het peil binnen de marges van het peilbesluit beheerd wordt			100%		92%	Conform planning, geen afwijkingen.	De analyse van de data van 2019 is nog niet afgerond en kan niet gerapporteerd worden. Niet voor alle gebieden is het mogelijk de beoordeling uit te voeren wegens gebrek aan data. Dit betreft vooral de kleinere peilgebieden op IJsselmonde. Voor de gebieden waar wel een beoordeling mogelijk is, blijkt het peilbeheer voor het grootste deel op orde (92% van de getoetste peilgebieden in 2018). Het peilbeheer is voldoende als deze maximaal 1 week of minder per jaar afwijkt van het peilbesluit.
Voldoende Water : Het % van het gebied waarvan het voorzieningsniveau zoetwater is vastgelegd	In het Deltaprogramma is afgesproken om voorzieningsniveaus voor zoetwater vast te leggen. Daarmee wordt de beschikbaarheid van zoet water inzichtelijk gemaakt. In 2019 wordt dit proces opgestart en het moet uiterlijk in 2021 zijn afgerond.		0%		0%	Conform planning. De eerste inventarisatie van de (zoet)waterbeschikbaarheid is in beeld gebracht. De vervolgstap is dat dit gedetailleerder wordt gedaan en dat het gesprek hierover met het gebied gestart wordt (gebiedsproces). De detailanalyse en het gesprek in het gebied is opgestart en wordt in 2020 voortgezet.	Na afronding van de eerste inventarisatie van de zoetwaterbeschikbaarheid zijn de detailanalyse en het gesprek in het gebied opgestart. Deze worden in 2020 voortgezet.

Programma Waterketen

Beheer RWZI's

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
Aantal storingen aan kritische objecten		n.v.t.	< 800	n.v.t.	n.v.t.	In Burap 2-2018 is afgesproken om deze prestatie-indicator aan te passen en te uniformeren in lijn met de landelijke standaard vanuit de Unie van Waterschappen. Dit krijgt een plaats bij de implementatie van het SOP. In de Begroting 2020 zijn nieuw KPI's voorgesteld.	In Burap 2-2018 is afgesproken om deze prestatie-indicator aan te passen en te uniformeren in lijn met de landelijke standaard vanuit de Unie van Waterschappen. Dit krijgt een plaats bij de implementatie van het SOP. In de Begroting 2020 zijn nieuwe KPI's voorgesteld.
Afnameverplichting			> 99%	> 99%	99,4%	Geen afwijkingen.	99,4% en daarmee is aan de doelstelling voldaan.
Beschikbaarheid installaties		n.v.t.	> 98%	n.v.t.	n.v.t.	In BURAP 2-2018 is afgesproken om deze prestatie-indicator aan te passen en te uniformeren in lijn met de landelijke standaard vanuit de Unie van Waterschappen. Dit krijgt een plaats bij de implementatie van het SOP. In de Begroting 2020 zijn nieuw KPI's voorgesteld.	In BURAP 2-2018 is afgesproken om deze prestatie-indicator aan te passen en te uniformeren in lijn met de landelijke standaard vanuit de Unie van Waterschappen. Dit krijgt een plaats bij de implementatie van het SOP. In de Begroting 2020 zijn nieuwe KPI's voorgesteld.
Fosfaatverwijderingsrendement			> 77,5%	> 77,5%	86,1%	Geen afwijkingen.	86,1% en daarmee is aan de doelstelling voldaan.
Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status

Nalevingspercentage waterwetvergunning	Voortschrijdend jaargemiddelde.		> 98%	≈ 98%	97,6%	Overschrijdingen op een viertal rwzi's, Dokhaven, Piershil, Dordrecht en Hoogvliet resulteert in een actuele waarde van 96,9%. Gezien de komende vooraf in te calculeren overschrijdingen Hoogvliet en Dordrecht is het geprognosticeerde nalevingsrendement over 2019 97,4%. Gelet op de onderhoudssituatie en Programmabrede opgave is het onzeker of dit jaar de interne streefwaarde wordt behaald.	In 2019 was het nalevingspercentage van de gestelde lozingseisen 97,6%. Hiermee is niet voldaan aan de WBP-doelstelling. De oorzaak ligt in een aantal overschrijdingen op een viertal rwzi's te weten; Dokhaven (onopgeloste bestandsdelen als gevolg van slibuitspoeling), Piershil (onopgeloste bestandsdelen), Dordrecht (circa 3 maanden overschrijding voortschrijdend jaargemiddelde fosfaateis), Hoogvliet (na-ijl effect calamiteit 2018 toxische lozing).
Restvervuiling effluentlozing op oppervlaktewater	Voortschrijdend jaargemiddelde.		< 75.000 v.e.	< 75.000 v.e.	59.818 v.e.	Geen afwijkingen.	59.818 v.e. waarmee aan de doelstelling is voldaan.
Slibafzet in tonnen			80.500	81.738	80.180	Dit is in Qrap2 aangepast naar 81.738 ton. Oorzaken zijn het (deels) niet kunnen vergisten van slib op Sluisjesdijk en de verslechterende ontwateringsresultaten op verschillende locaties. Hierdoor is het drogestofgehalte van het afgevoerde slib toegenomen, waardoor er meer massa afgevoerd moet worden.	In Burap 2-2019 was een slibafzet geprognosticeerd van 81.738 ton. De extra inzet die geleverd is op Sluisjesdijk om vergisten toch mogelijk te maken, heeft geresulteerd in lagere slibafzet, 80.180 ton. Hiermee is voldaan aan de oorspronkelijke begrotingsdoelstelling.
Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status

Stikstofverwijderingsrendement	Voortschrijdend jaargemiddelde.		> 77,5%	≈ 77,5%	78,7%	<p>In Q1 lag het voortschrijdend jaargemiddeld stikstofverwijderingsrendement met 75,3% nog net boven de wettelijke norm van 75% (jaargemiddeld) maar onder onze interne streefwaarde van 77,5%. In Q2 lag het gebiedsrendement stikstofverwijdering op 79,7%. De uiteindelijke prognose voor heel 2019 ligt op 78,8%. Hierbij is nog geen rekening gehouden met het lagere rendement van Dokhaven vanwege de werkzaamheden op Dokhaven en Sluisjesdijk. Als deze ook meegerekend worden, is de prognose 78,3%. Hiermee blijven we wel boven de streefwaarde van 77,5%. Voor fosfaatverwijdering zijn er geen afwijkingen.</p>	78,7% en daarmee is aan de doelstelling voldaan.
---------------------------------------	---------------------------------	--	---------	---------	-------	--	--

Impact op oppervlakte water

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
Het % gemeenten waarmee een afvalwaterakkoord bestuurlijk is vastgesteld	Geen afwijkingen.		60%		40%	Om dit te realiseren, wordt de afstemming tussen gemeentelijke en waterschapsplannen voortgezet. Daarnaast wordt aandacht besteed aan het borgen van de verschillende belangen, het voorzetten van analyse en optimalisatie van de afvalwaterketen en het faciliteren van de gewenste ontwikkelingen.	In 2019 heeft het waterschap met een aantal gemeenten de overleggen om te komen tot afvalwaterakkoorden opgestart. Door vertraging in de vaststelling bij de gemeenten wordt een aantal akkoorden pas begin 2020 vastgesteld. Het was de verwachting dat deze nog eind 2019 vastgesteld zouden worden.

Doelmatige Waterketen

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
Het aantal bespaarde €'s per jaar t.o.v. de doelstelling	Geen afwijkingen.		90%		90%	Om dit te realiseren, voeren we het Bestuursakkoord Water (BAW) uit. Met gemeenten, waterschappen en andere partners maken we afspraken over betere kwaliteit en het verminderen van meerkosten en kwetsbaarheid.	Het waterschap en de gemeenten liggen in 2019 op schema om de financiële doelstellingen uit Bestuursakkoord Water die gelden voor 2020 te halen.

Programma Wegen

Verkeersveiligheid

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
Het % op ecologische wijze beheerde wegbermen	De opgave voor 2019 is conform het Opgaveplan Duurzaamheid. Voor de jaren daarna dienen de percentages nog bepaald te worden.		20-30%	30%	34%	Loopt conform planning; het percentage ecologisch beheerde bermen bedraagt op dit moment reeds 29%.	Het percentage ecologisch beheerde bermen is in 2019 uiteindelijk uitgekomen op 34%. Dit is boven de eerder afgegeven prognose. Er bleken op eenvoudige wijze (in overleg met de aannemer) meer percelen aan te wijzen.
Het % wegen dat is ingericht cf. de Basiskkenmerken wegontwerp			89%	89%	90%	Loopt conform planning; het percentage wegen dat is ingericht cf. de Basiskkenmerken wegontwerp bedraagt op dit moment reeds 89%.	Tegelijk met het uitvoeren van groot onderhoud is op een aantal wegen de duurzaam veilige inrichting aangepast. Zo is op de Battenoodsedijk (Battenoord), Koolhoekweg (Brielle) en 1e Kruisweg (Oud-Beijerland) de belijning aangepast. Op de Goereeseweg/Hofdijksweg (Ouddorp) en Blauwesteenweg/Groeneweg (Westmaas) zijn rode suggestiestroken aangebracht. Het gaat in totaal over ca. 13 km. Ook zijn op een aantal plaatsen plateaus en wegversmallingen aangebracht.

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
Het aantal km weg waarvan de inrichting is afgestemd op de categorisering	Dit betreft een gemiddelde per jaar, gebaseerd op een totale opgave van 46 km in de periode 2017-2035 (conform het Wegenbeheerprogramma). Het daadwerkelijke aantal km's zal telkens in de Jaarstukken worden verantwoord. De 12,5 km (cumulatief) voor 2021 is als doel in het Wegenbeheerprogramma vastgelegd.		2,5 km (7,5 km cumulatief)	2,5 km	0 km.	Loopt conform planning.	De voor 2019 opgenomen trajectaanpak (Rotterdamseweg te Ridderkerk) is qua uitvoering doorgeschoven naar de 1e helft van 2020.
Het maximale % D (zeer slecht)	Op het totale wegenareaal van Hollandse Delta		15%	15%	12%	Op 1 januari 2019 bedroeg het percentage D (zeer slecht) op het totale wegenareaal van WSHD (afgerond) 13%. Gelet op de inmiddels vastgestelde Herijking van het Dynamisch deel van het Wegenbeheerprogramma zal voortaan gerapporteerd gaan worden over het percentage D (zeer slecht) per gemeente.	In 2019 is in totaal ca. 165.000 m2 aan D-wegen aangepakt. Dit was mede mogelijk door het extra Huis-op-Orde-budget. De verdere verslechtering van de overige wegen maakte dat ruim 70.000 m2 wegen D zijn geworden. In totaal betekent dit dat het wegenareaal eind 2019 voor (afgerond) 12% bestaat uit D-wegen. De verdeling per gemeente is opgenomen in de tabel hieronder.

Programma Bestuur en Organisatie

Regulering

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status
Doorlooptijd van de aanvragen binnen de gestelde termijn			100%	30%	31%	<p>Vanwege grote achterstanden bij Vergunningverlening als gevolg van te weinig (en kwalitatief voldoende) personeel is er ook sprake van een langere doorlooptijd. Er zijn diverse maatregelen genomen om deze achterstanden weg te werken, waaronder een pilot voor het extern tegen stuksprijs laten afhandelen van 250 aanvragen. Mede hierdoor vertoont de achterstand sinds medio 2019 weer een dalende lijn.</p> <p>Verwacht wordt dat de achterstanden eind 2020 nagenoeg zullen zijn ingehaald. De gevolgen van het niet tijdig een vergunning verstrekken zijn over het algemeen van juridische aard (klachten en claims) alsmede voor het imago en klantgerichtheid.</p>
Max. % van de uitgevoerde controles wordt bestuursrechtelijk gehandhaafd			7%	5%	4,8%	Het aantal bestuursrechtelijke handhavingsacties is iets minder dan verwacht, dit is een gunstige ontwikkeling.
Max. % van de uitgevoerde controles wordt strafrechtelijk gehandhaafd			1,5%	1%	0,9%	Het aantal strafrechtelijk acties is iets minder dan verwacht, dit is een gunstige doch nauwelijks stuurbare ontwikkeling.

Calamiteitenorganisatie

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streef-waarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
Medewerkers met een kritieke rol zijn goed getraind (minimaal 2x per jaar)			100%	50%	85%	Vanwege de herziening van het calamiteitenplan hebben we bewust ons programma voor opleiden, trainen en oefenen gepauzeerd. De afgelopen periode hebben we veel werkelijke opschalingen gehad waardoor medewerkers getraind zijn door de werkelijkheid. Het OTO programma 2018-2019 van de dijkbewakingsorganisatie is volledig naar tevredenheid uitgevoerd. Voor het stormseizoen 2019-2020 is vanwege de herziening dijkbewakingsorganisatie geen OTO programma opgesteld. In dat stormseizoen wordt onderzoek gedaan naar de dekkingsgraad van het noodcommunicatiemiddel in het beheersgebied en een portofoon bedieningstraining georganiseerd. In 2018 zijn dijkpostleider getraind in het zelfstandig organiseren van bijeenkomsten. Dijkpostleiders mogen in 2019-2020 zelfstandig invulling hieraan geven.	

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streef-waarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
WSHD beschikt over een actueel calamiteitenzorgsysteem			100%	70%	30%	Mede naar aanleiding van de evaluatie van de droogte 2018 wordt het volledige calamiteitenplan inclusief supplementen en bijlagen geactualiseerd. Actualisatie van het hoofdplan en supplementen zal in 2019 lukken. Het uitwerken van de bestrijdingsplannen (scenario's) is een traject dat (in totaliteit) meerdere jaren zal vergen. Het hoofdplan is nog voor de zomer voor een eerste keer aangeboden aan het management. Na bespreking en uitwerking van een aantal specifieke onderwerpen volgt besluitvorming. Waarschijnlijk definitieve vaststelling in de eerste vv van 2020.	De evaluatie en herziening van het Calamiteitenplan inclusief supplementen en bijlagen is in 2019 gestart. Evalueren en herziening van calamiteitenbestrijdingsplannen is een traject dat meerdere jaren zal vergen. Het Ontwerp Calamiteitenplan WSHD 2020-2023 is op 18 juli 2019 voor een eerste beoordeling aan het Managementteam aangeboden. Na bespreking en uitwerking van een aantal specifieke onderwerpen in het 1e kwartaal van 2020 volgt het ter besluitvorming voorleggen aan het college van Dijkgraaf en Heemraden en de Verenigde Vergadering later in 2020.
WSHD leert van oefeningen en werkelijke calamiteiten	Van alle opschalingen in 2019 is een After Action Review (AAR) beschikbaar. Aanvullende evaluaties worden conform beleid uitgevoerd. Leer- en actiepunten worden		100%	100%	100%		De opschalingen van 2019: <ul style="list-style-type: none"> • 31/10 fase 2, 05/11 fase 3, 08/11 t/m 18/04 fase 1: terugtrekken installatieverantwoordelijke WSHD (besluit evaluatie door VV) • 15/11 t/m 29/03 fase 2: procesverstoring RWZI Hoogvliet (evaluatie beschikbaar) • 26/03 t/m 15/04 fase 2:

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streef-waarde	Prognose	Realisatie	Status (Burap)	Status
	opgepakt. Een systeem om actiepunten uit evaluaties te borgen wordt vormgegeven in de herziening van het calamiteitenplan.						dreigende uitval gasmotoren slibverwerkingsbedrijf Sluisjesdijk (beperkte evaluatie wordt opgesteld) <ul style="list-style-type: none"> • 28/03 t/m 12/04 fase 1: lekkende leidingen RWZI Dordrecht (AAR beschikbaar) • 02/05 t/m 06/05 fase 1 (03-05 fase 2): Grote brand HVC Dordrecht (evaluatie wordt opgesteld) • 24/06 fase 1: landelijke uitval telefonie netwerk KPN (evaluatie wordt opgesteld) • 12/07 t/m 19/07 fase 1: uitzakken peil Rozenburg door uitval kunstwerk Evides (evaluatie wordt opgesteld) • 21/07 fase 1: breuk rioolpersleiding Heerjansdam (AAR beschikbaar) • 15/11 fase 1: olieervuiling Oude Maas (AAR beschikbaar, evaluatie is opgesteld)
WSHD maakt (indien nodig) actief gebruik van de calamiteitenorganisatie	Tussen de 5 en 20 opschalingen per jaar		5-20 opschalingen	10-15	10	.	In 2019 is de calamiteitenorganisatie van WSHD 10 keer opgeschaald en heeft WSHD actief gebruik gemaakt van de calamiteitenorganisatie.

Prestatie indicatoren	Toelichting	Nulmeting	Streefwaarde	Prognose	Realisatie	Status
Gerealiseerde gemiddelde betaaltermijn (aantal dagen na ontvangstdatum factuur)			30	21	21	
Het % facturen dat binnen de reguliere termijn van 30 dagen is betaald			90%	94%	95%	

9.6 Lijst van begrippen en afkortingen

AAR	After Action Review	CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechneek
AC	Asbestcement		
AHN	Algemene Hoogtekaart Nederland	CU	ChristenUnie
ALM	Asset Lifecycle Management	DAS	Dynamisch Aankoop Systeem
ANNAMOX	ANNaerobic AMmonium OXidation	D&H	Dijkgraaf en heemraden
Arbo	Arbidsomstandigheden	DR	Directieraad
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming	DRSH	Delfland, Rijnland, Schieland, Hollandse Eilanden en Waarden
AWA	Activeren, Waarden en Afschrijven		
Awb	Algemene wet bestuursrecht	DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
AWZI	Afvalwaterzuiveringsinstallatie	EIB	Europese Investeringsbank
BABS	Bestuurlijke Activiteiten BewakingsSysteem	EMU	Europese Monetaire Unie/Economische en Monetaire Unie
BAW	Bestuursakkoord Water	ETW	Erftoegangswegen
BBVW	Bepalingen Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen	EU	Europese Unie
		Excl.	Exclusief
BBV	Besluit Begroten & Verantwoorden	FTE	Fulltime-equivalent
BEC	bio-energiecentrale	GBKN	Grootschalige Basiskaart Nederland
B&W	Burgemeester en wethouders	GBLT	Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn
BGT	Basisregistratie Grootschalige Topografie	GDI	Generieke Digitale Infrastructuur
BHV	Bedrijfshulpverlening	GGOR	Gewenst (Gewogen) Grond en Oppervlaktewater Regime
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid	GWW	Grondweg- Weg- en Waterbouw
BTW	Belasting over de Toegevoegde Waarde	GO	Goeree-Overflakkee
Burap	Bestuursrapportage	GOAW	Grensoverschrijdend afvalwater
BVO	Boomveiligheidscontrole en onderhoudsinventarisatie	GOW	Gebiedsontsluitingswegen
Ca	Circa	GR	Gemeenschappelijke Regeling
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst	GS	Gedeputeerde Staten
CBL	Cross border Lease	ha.	hectare
CBP	Calamiteitenbestrijdingsplan	HHD	Hoogheemraadschap van Delfland
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek	HHNK	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
CDA	Christen Democratisch Appèl	HHSK	Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard
CENIRELTA	Cost-Effective Nitrogen REmoval from waste water by Low-Temperature Anammox	HIA	Hendrik-Ido-Ambacht
		HVC	Huisvuilcentrale Noord Nederland
CMK	Compenserende maatregelen kierbesluit	HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
CPB	Centraal Planbureau	HWH	Het Waterschapshuis
CO2	Koolstofdioxide	HWZ	Hoekse Waard Zuid
		IBC	Initiële Businesscase

IBOI	Index voor Bruto OverheidsInvesteringen	NWB	De Nederlandse Waterschapsbank N.V.
IBP	Interbestuurlijk Programma	NWP	Nationaal Waterplan
ICT	Informatie- en communicatietechnologie	Obv	Op basis van
IKB	Individueel KeuzeBudget	OHV	Onderhanden werk
ILT	Inspectie Leefomgeving en Transport	OTO	Opleiden, trainen en oefenen
IPO	Interprovinciaal Overleg	OV	Openbare verlichting
ISA	Integrale Samenwerking Afvalwaterketen	OZB	Onroerendzaakbelasting
KAM	Kwaliteitszorg-, arbeidsomstandigheden- en Milieuzorgbeleid	P&C	Planning en control
km	Kilometer	P&O	Personeel en organisatie
KNMI	Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut	PBB	Persoonsgebonden Basis Budget
KPI	Kritische Prestatie Indicatoren	PFO	Portefeuillehoudersoverleg
KRW	Kaderrichtlijn Water	PID	Project Initiatie Document
Kwh	Kilowattuur	PM	Pro memorie
m	meter	POP3	PlattelandsOntwikkelingsProgramma 3
MBH	Commissie Middelven, Bestuurlijke Zaken en Handhaving	PRINCE	Projects In Controlled Environments
MBR	Muskusrattenbeheer	PvdA	Partij van de Arbeid
MD	Management Development	PZH	Provincie Zuid-Holland
MLV	Meerlaagsveiligheid	RAD	Regionale Afvalstoffen Dienst
Ministerie van BIZA	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	RBS	Royal Bank of Scotland
Ministerie van EZ	Ministerie van Economische Zaken	RBVW	Regeling Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen
Ministerie van I&M	Ministerie van Infrastructuur en Milieu	RES	Regionale Energie Strategieën
MIP	Meerjaren investeringsplan	RoSa	Rotterdamse Samenwerking in de Afvalwaterketen
MJA3	Meerjarenafpraak energie-efficiency	ROSSA	Resource Oriented Sanitation Services in Adama
MJBP	Meerjarenbeleidsplan	RPV	Regionale projectgroep verkeersveiligheid
Mln.	Mln.	RvC	Raad van Commissarissen
Mm	Millimeter	RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
MOP	Meerjaren onderhoudsplan	RWS	Rijkswaterstaat
MVI	Maatschappelijk Verantwoord Inkopen	rwzi	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
MVO	Maatschappelijk verantwoord ondernemen	SAW	Sectorale Arbeidsvoorwaarden
n.v.t.	niet van toepassing	SER	Sociaal-Economische Raad
N.B.	Nota bene	SGBP	Stroomgebiedbeheersplannen
NBW	Nationaal Bestuursakkoord Water	SGP	Staatkundig Gereformeerde Partij
NBWS	Nieuwe besturing watersysteem	SNB	Slibverwerking Noord-Brabant
NEN	Nederlandse norm	SOP	Strategisch Onderhoudsbeleidsplan
nHWBP	Nieuw Hoogwaterbeschermingsprogramma	SPP	Strategische Personeelsplannen
NVO	Natuurvriendelijke oever	SROI	Social Return on Investment

SSC	Shared Service Centre	WM	Wet milieubeheer
SSK	Standaard Systematiek voor Kostenramingen	WNT	Wet Normering Topinkomens
Stowa	Stichting toegepast onderzoek waterbeheer	WOT	Waterschap Operationeel Team
SVB	Slibverwerkingsbedrijf	WOZ	Waardering Onroerende Zaken
SVI	Slibverbrandingsinstallatie	WSHD	Waterschap Hollandse Delta
SVHW	Samenwerkingsverband Vastgoed informatie Heffing en Waardebepaling	WSRL	Waterschap Rivierenland
SWOV	Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid	WWV	Commissie Waterkering, (Vaar)Wegen en Vergunningverlening
TA	Technische Automatisering	ZA	Zuiveren en Afvalwaterketen
TABP	Technische automatisering en besturingsprocessen	ZHEW	Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden
UvW	Unie van Waterschappen		
uWBP	Uitwerkingsprogramma Waterbeheerplan		
V&W	Verkeer en Waterstaat		
v.e.	Vervuilingseenheden		
VLRT-4	Vier vervroegde landelijke rapportage toetsing		
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten		
VP	Voorne-Putten		
VPB	Vennootschapsbelasting		
VRI's	Verkeersregelinstanties		
VROM	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer		
VTH	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving		
VV	Verenigde Vergadering		
VVD	Volkspartij voor Vrijheid en Democratie		
VZHW	Vereniging van Zuid-Hollandse Waterschappen		
V3T	Verlengde 3e toetsing		
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht		
WAN	Wide Area Network		
WBI	Wettelijk Beoordelingsinstrumentarium		
WBP	Waterbeheerprogramma		
WCK	Waterschapsbrede controlekamer		
Wet Fido	Wet Financiering decentrale overheden		
wet Hof	Wet Houdbare overheidsfinanciën		
WgBP	Wegenbeheerprogramma		
WHD	Waterschapspartij Hollandse Delta		
WHP	Waterhuishoudingsplan		
WHW	Wet Herverdeling Wegenbeheer		
WKK	Warmtekrachtkoppeling		